

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

617

~~Ex~~ 1 Ch
R

ENCHIRIDION
CHIRURGICVM
PRÆTER TVTISSIMAM
CHALMETEI PRACTICEN

breuem externorum affectuum

Theoriam complectens.

*Ad hac accessit Luis Venerea cum
breui et dilucida descriptione
methodica curatio.*

ADIECIMVS PRÆTEREA

ne qd in hoc compendio desideraret, censeiss
de Febribus ex probatis authoribus,

Tractatus Quatuor.

PATAVII,
Apud Paulum Meietum. 1593.

*Haec est origo et ratio
hinc tota est hinc effluens*

E L E N C H V S

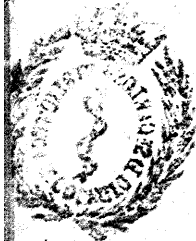
LIBRORVM.

Primus, tumorum præter } Theoriam & Praxim
nat. } cum uniuerſalem tum
Secundus, uulnerum. } particularem conti-
Tertius, ulcerum. } net.

Quartus fractorum & luxatorum cognitionem &
curationem tradit.

Quintus luis Venereæ originem, cauſas, ſigna &
curationem appoſitè expedit.

Sextus de Febribus cum earundam curatione bre-
ues tractatus quatuor complectitur.

LIBRARIUS

LIBRARIUS

Index Rerum memorabilium hoc opere contentarum.

	Bifceſſus phlegmaticus, & eius dem curatio. pagina. 40. a
	Absceſſ⁹ gracilis radice. 45. b
	Achores ſeu Tinea. 188. a
	Acetum podagricis uitā- dum. 216. a
	Adenum tumor. 79. b
	Alopeciz ſanatio. 244. b
Anaſarca hydropē.	101. b
Angina.	75. b
Anginæ ſtercora nō tā profunt quā putātur.	78. a
Ani fiſtula.	204. b
Ani fiſſuræ.	205. a
Anthrax, & eius cura.	10. a
Appetentia quomodo proſternatur.	276. b
Aqua ſtillatitia arthritidi utilis.	220. a
Aqua glutinatoria.	129. a
Aqua fordidis, & corrodentibus ulceribus cō ferens.	178. b
Ardoris urinæ curatio.	240. b
Arteriæ tracheæ vulnus.	155. a
Articulis inſidens materia nunquam intro re- trahi poteſt.	218. a
Arthritis.	215. a
Arthritis à materia calida.	216. a

Arthritis à pituita, & bile.	218. a
Arthritidi confert caseus uetustissimus.	220. b
Arthritidis præcautio.	221. a
Ascites hydropæ. 101. b. eiusdem curatio.	102. a
Atheroma.	45. b
Aurium apostemata.	65. a
Aurium vulnera.	154. b
Aurium ulcera.	195. a
Axillarum tumor.	93. b
Axillarum ulcera.	B. 196. a
Balsamū Mesuæ, & Guidonis vsurpatū.	167. a
Balsama arte confecta.	129. b
Basilicon Chalmeteri.	132. a. & 141. a.
Brachiorum vulnera.	156. a
Bronchocele.	80. b
Bubonocèle.	115. a
Bubo pestilens.	92. a
Bubo non pestilens.	Ibid.
Bubo venereus.	C. 111. b
Callos fracturarum minuentia.	210. a
Callū indecētē frangendūq; emolliētia.	210. b
Cancer tumor.	51. b
Cancer ulceratus.	52. a
Capitis vulnera.	148. a
Capitis ulcera.	187. a
Carbunculus.	10. a
Carbunculi curatio.	10. b. & 84. b.
Caries profundior ut educenda.	174. b
Caries ossis.	174. b
Caries	

Caries medullam ossis pertingens .	176.a
Carnis excreſcentia in ulcere .	173.a
Cafeus vetuſtiſſimus arthritidi confert.	220.b
Cauſticum potentia.	180.a
Cauſus ſeu ardens febris.	253.
Cauteriu finuoſo oſſi nō nimis imprimendū.	175.a
Chiragra .	94. b
Cicatrix ope medicamēt. nō naturæ iducitur.	133.b
Cicatrices deformes polientia.	134.a
Cicatrices dealbantia.	134.b
Clyſter acer reuellens .	72. b
Clyſter molliens.	3. b
Coagula ſanguinē concretum diſſoluunt.	74.
Colli vulnera .	155.a
Columellæ inflammatio .	72. a
Combūſtio .	187.a
Combūſtioni conferens vnguentum Acij.	187.b
Confectio liberantis.	86. b
Condyloma .	110.b
Conuulſio .	163.a
Cordis confirmatio .	11. b
Craniū nō temerè modico pertundendū.	61. a
Crurū vulnera .	161.a
Cubiti vulnera.	D. 156.b
D elirium impediencia .	162.b
Diuretica podagricis uitanda .	218.b
Diaria febris .	250.b
Dolor cum vlcere.	171.a
Durities antiqua .	215.a

E.

E chymosis .	136.a
Electuarium de ouo .	86. b
Electuarium de nucibus .	87. a
Elephantia quid .	120.a
Emplastrum macedonicum Aetii.	9. b
Emplastrum ad omnem tumorem durum e-	
molliendum .	34. b
Emplastrum sistens capitis defluxum.	74. b
Emplastrum de cerusa.	133.a.
Emplastrum cranium depressum releuans	151.a.
Emplastrum de centaurea	151.a.
Emplastrum rubrum Græcum ex Galeno	181.a.
Enterocœle & Epiplocœle	114.a.
Ephamera febris	250.b.
Ephamera rarò Medici operam desiderat	251.b.
Epiploi restitutio	160.b.
Epulides	71.a.
Erysipelas	18.b.
Euacuationes contrariæ non ferendæ	231.a.
Euphorbium quando non mordicet	142.a.

F.

F aciei vulnera	152.a.
Februm essentia	247.a.
Februm subiectum triplex.	247.b.
Februm diuifio	247.b
Februm causæ	249.a.
Februm generationis modus	249.b.
Februm signa uniuersa	250.a.

Februm

Febris Ephemera & eius curatio	250.b.
Febris continua seu Synochus simplex	252.b.
Febris hectica	254.b.
Febris ardens	260.a.
Femorum, tibiarum & pedum ulcera	205.b.
Ferulæ post fracturam reductam initio circumponendæ	208.b.
Fistula	184.a.
Fistula helleboro non temerè implenda	185.a.
Fistula lachrymalis	191.a.
Fistula ani	204.b.
Fissuræ ani aliarumque partium	205.a.
Fluxio quid	1.b.
Fœnugræci muccago remedium est arthritidi efficax	219.b.
Fracturæ	206.b.
Fracturarum reducendarum modus	207.b.
Fractura cum vulnere	210.b.
Fugilla Arabum	91.b.
Furunculus	9.a.
Furunculus in carbonem degenerat	9.
Furunculi curatio	9.

G.

G Angræna & eius curatio	14.b.
Ganglion	44.a.
Genuum tumor	119.a.
Gingivarum tumor	70.b.
Glandula	44.a. 59.a.
Gaiaci usus in malignis vlcerib ⁹ præscribitur.	176.b.

H æmorrhoides	202.a.
Hepatis vulnus	160.b.
Hepar roborantia ex Rase	180.
Hernia & eius species	114.b.
Herpes & eius curatio	23.b. 243.b.
Herpes miliaris	26.b.
Herpes manuum ex lue venerea	28.a.
Herpes ex lue venerea	27.a.
Humerorum vulnera	155.b.
Hydrops cum suis speciebus	101.b.
Hydrocephalus	57.a.
Hydrocele	114.b.
Hyperfarcosis	173.a.
Hydrargyri noxam aurum reprimi.	236.b.

I

I nflammatiō collumellæ	72.a.
Inflammatiō scroti	113.a.
Inflammatiō pectoris & partiū intercostaliū	99.a.
Inguinum vlcera	196.a.
Intemperies cum ulcere	170.b.
Intermittentes febres	264.a.
Intestinorum erosio ex lue uenerea	240.a.
Intestinorum vulnera	159.b.

L

L abiorum vulnera	154.b.
Lactis concretio in mammis	97. a.
Lepri particularis	52.a.
Lepri	222.a.

Leuco

Leucophlegmatias	101.b
Lienis vulnus	160.b
Linguae ficitas	276.b
Lues Venerea.	226.a
Lupia	44. a
Luxationes	112.b
Luxata non prius reducenda quàm dolor ces-	
sauerit	213.b
Luxatio cum vulnere	213.b
Luxata quæ tutò reponantur ex Hippo.	214.a
Luxatio quando à phlegmone est libera.	214.b
Luxatio cū fractura. M.	214.b
M ateria febris quartanæ.	268.
M edicina optima quæ	154.b
Meliceris.	45. b
Mercurii usus.	236.b
Modus generationis rigoris in tertiana febre.	264.b
Morbus venereus.	226.a
Morbus venereus curatur aqua philosophica	229.b
ligno indico. 230.b. china radice. 233. a. vnguentis	
233. b. emplastris 236. b. pillulis, & hydrargyro	
236. b. potione, & unguentis simul.	237. a.
& suffitibus.	237. a
Morbo venereo affectis quæ diætā.	227. a. præstat
breuior cum unctione diætā soli diætæ.	233. a
Morbus venereus ubi frequentissimus.	234. b
Morbo huic cum pustulis unguentum & balneum	
232. b. siue pustulis cum artuum & capitis dolo-	
re unguentum.	235. b
	Morbi

Morbi venerei symptomata 238. b. oris ulceratio.

239. a. intestinorum erosio. 240. a. lipothymia

240. a. & ardor urinae. 240. b. bubo venereus, &

tophi 242. a. herpes 243. b. Alopecia. 244. b

Morbo huius à recidiua præcautio. 245. a

Morsus animalium. 139. a

Mysterio propinatur aqua agrimonii ad quartanæ cu-

rationem. N. 271. b

Nasi vulnera. 153. b. Nasi vlcera. 192. a

Nausea quomodo sedanda. 27.

Nervi punctura linimentum mirabile. 142. b

Nervi cæsim vulnerati. 143. b

Nervorum contusorum cura. 145. a

Nodus. 44. a. 59. a

Nodi duri seu tophi articulorum. 220. a. 242. a

O.

Oculorum vulnera. 153. a

Oculorum vlcera. 190. b

Oedema. 28. b

Oedema flatuosum. 34. b

Oesophagi vulnus. 155. a

Oleum de ranis. 54. a

Oleum de myrrha. 134. a

Oleum vulneri à machinis bellicis perutile. 146. b

Oleum therebinthinae ipsaq; therebinthina

conuulsionem remorantur. 155. b

Ophthalmia. 61. a

Opiata sopiens sensus. 25. a

Oris ulcera. 193. a

Osis

Ossis vulnera .	146.a
Ossis caries .	170.
Ossium fracturæ. P.	206.b
P alati tumor .	70. b
Palati vlcera.	190.
Paralyfis .	165.b
Parotides .	68. a
Paronychium, & panaritium .	94. b
Parulides	71.b.
Penis tumor	118.a.
Penis sordido ulceri succus centaurii cum melle utilis	180.b.
Pedum tumor elephantiacus	120.a.
Pectoris tumor frigidus	100.b.
Pectoris ulcera	196.b.
Peripneumonia	99.b.
Pestis	83.a.
Pestilens febris	89.a.
Pestilens bubo	92.a.
Phlegmones curatio	3. a.
Phagedæna	51.b.
Phyma	82.b.
Pilorum generatio & defluuium	188.b.
Pilosellæ succus cum uino & melle oris ul- cera sanat	239.b.
Pleuritis	99.b.
Polypus	69.a.
Profluuii sanguinis retentio	127.b.
Profluuium alui	277.b.

Piora

Pfōra & lepra	222.a.
Pudendi vlcera	197.b.
Puluis uentriculum roborans	221.a.
Punctura nerui	141.b.
Putredinis definitio	247.b.

Q uartanæ febris unctio spinæ extheria.	
uer. & aqua uitæ prodest	170.a.
Quartanæ febris species duplex.	262.a.
Quartanæ febris causæ	268.a.
Quotidiana febris	272.a.

R Amex	114.a.
Relaxatio vuulæ	72.a.
Rectissima figura quæ sit Galeno	209.a.
Rigor horror & frigus in febribus	278.a.
Renum lumborumque dolor	277.b.
Rotunda viscera in aliam figurâ trāsformada	206.a.
Roborantia& alterantia conferunt feberi ter-	
tianæ	267.a.

S Alaffrietus arthritidi præcauet ex Oribasio	222.a.
Sanguinis sub cutē effusio Ecchymosis dicta	36.a.
Sanguinis misio rarissima in febre quartana	270.b.
Sarcoticorum triplex ordo	131.a.
Sarcoticum unguentum	ibid.
Scabies	222.a.
Scabies puerorum	225.a.
Scirrhus hepatis	107.a.
Scirrhus lienis	ibid.
Scrophulæ uel strumæ	41. a.
Signa quartanæ febris.	268.b.

Sphacelus

Sphacelus .	14. b
Scroti inflammatio.	113. a
Somnus conciliatur felle leporino.	159.
Steatoma .	45. b
Symptomata vulnerum .	161. b
Symptomata vicerum.	168.
Syncope, & quomodo fedetur.	270.
Syncope.	167. a
Synochus simplex.	252. b
Synochus trium generum.	252. b
Synochus cum putredine .	257. b
Symptomata febris seu accidentaria.	263. a

T.

T Alpa.	59. b
T estium inflammatio.	113. a
Testudo .	59. b
Tertiana febris .	264. a
Tertiana febris duplex.	264. b
Tertianæ febris causæ .	265. a
Tertianæ febris signa & quō finiri debeat.	265. a
Tibiarum tumor.	120. a
Tibiarum vulnera.	161. a
Thoracis vulnera.	156. b
Thoracis sectio ubi facienda .	157. b
Thoracis vulnus mirabiliter curatum.	159. a
Thraceiæ arteriæ vulnus.	155. a
Trochiscorum Musæ, & androni loco quid reponendum .	26. b
Trochisci de Arsenico, & Asphodel.	180.
Trochisci	

Trochisci Andronii.	195.b
Tumor Elephantiacus pedum.	120.a
Tumores præter naturam.	1. a
Tumor flatuosus.	34. b
Tumoraqueus.	57. a
Tumor particularium Theoria.	57. a
Tumor ani.	110.b
Tumor nasi.	69. a
Tumor Aurium.	65. a
Tumores palati, & gingivarum.	70. b
Tumor ex venæ sectione.	93. a
Tumores mammarum.	95. b
Tumor frigidus pectoris.	100.b
Tussim quæ minuunt. V.	159.a
V Arices.	121.a
Ventris inferioris vulnera.	159.b
Ventris vlcera.	197.a
Ventriculi vulnus.	160.b
Verberatis remedium.	137.a
Verruca linguæ.	45. b
Vlcerum Theoria.	168.a
Vlceris à vulnere distinctio.	168.a
Vlcerum differentia.	168.b
Vlcus Plegmonodes Erysipelatodes & Oedematodes.	168.b
Vlcerum generalis curatio	169.b
Vlcus cum intemperie	170.b
Vlcus cum dolore	171.a
Vlcus cum tumore	171.b
Vlcus	

Vlcus cum carnis excreſcentia	173.a.
Vlcus contuſum	172.b.
Vlcus decolor cum labiorum duritie	173.b.
Vlcus eum varicibus	174.a.
Vlcus cum oſſis carie	174.b.
Vlcera maligna que Cacoethe dicuntur	176.a.
Vlcus virulentum corrodens ac depaſcens.	177.b.
Vlcus ſordidum ac putre	180.a.
Vlcus profundum ac ſinuofum	182.b.
Vlcus verminofum	186.b.
Vlcerum particularis ſanatio	188.a.
Vlcera naſi	192.a.
Vlcera tibiæ & pedum	205.b.
Vmbilici procidentia	110.a.
Vnguentorum adminiſtrandorum ratio in ſue	
Venerea.	233.b.
Vnguētū oībus tumoribus frigidis vtile.	34.b.
Vnguētū ligaturæ arctioris dolore prohibēs.	211.a.
Vomitùs prouocandus in quartana	269.b.
Vrinæ prouocatio	ibid.
Vteri ulcera	199.b.
Vulnerum theoria	122.b.
Vulnerum ſymptomata	128.b. 161.b.
Vulnerum vniuerſalis curatio	126.a.
Vulnus ſimplex in carne	128.b.
Vulneris caui curatio	131.a.
Vulnus æquale ſeu repletum	132.b.
Vulneris contuſi curatio	135.a.
Vulnus animalium.	139.a.

Vulnus

Vulnus à tormentis bellicis	146.b.
Vulnerum particularium curatio	148.a.
Vulnera capitis dubia etiam post 40. dies	151.b.
Vulnera faciei	152.a.
Vulnus Nefophagi & tracheæ arteriæ	155.a.
Vulnus cubiti	156.b.
Vulnerum symptomata	161.b.
Vulnus iugularis venæ	155.a.
Vulnus spinæ lethale	155.b.
Vulnæ, ac uteri ulcera.	199.b.
Vulnæ inflammatio	72.a.
Vulnæ relaxatio	72.a.

Qui in hoc opere citantur authorum
nomina.

HIPPOCRATES	AVICENNAS
ARISTOTELES	MESVE
ARCHIGENES	RHASES
DIOSCORIDES	ZACH. FILIVS
GALENVS	ROGERIVS
ORIBASIVS	NICOLAVS
AETIVS	GORDONIVS
P. AEGINETA	VIGONIVS
IMPERATOR MA-	GVIDO
XIMILIANVS	TAGAVLTIVS
COR. CELSVS	RAMVND. VINA.

Enchi-

ENCHIRIDII
CHIRVRGICI,

★ Liber Primus. ★

T H E O R I A.

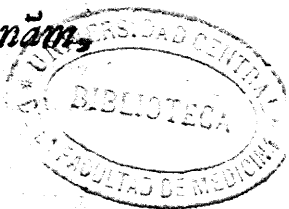
De Tumoribus præter naturam.

C A P V T. I.

TUMOR omnis præter naturam ex aggregata materia, membrum in quo acervatur distendente succrescit. Aggregatur materia, aut congestione, aut fluxione.

Congestio fit uel sensim ex humoribus in membro putrescentibus, qui alimenti naturam

Enchiridiū Chirurgici.

(ob caloris natui imbecillitatem) subire non possunt uel ex partis intumescens excrementorum prouentu, quæ sudoribus, distillatione, aut alia ratione discuti non possunt. Omnis .n. pars corporis quæ alimentum recipit, excrementa progignit. Fluxio est copiosa & con-

Causa ag citata aliunde in membrum incurso. Huius
gregat. aggregationis materiæ causæ sunt, aut externæ, ut casus, ictus, contusio, humorum à calore eliquatio, eorundem à frigore expressio: aut internæ, ut materiæ copia, uel tenuitas, uel acrimonia. Materia ea est, uel sanguis, unde phlegmonæ, phlygethlon, phyma, furunculus, carbunculus, epinyctus, uel pituita ex qua generantur œdema phlegmaticum, quædam scyrrhi species, ganglion, glandulæ. Vel bilis flaua, unde erysipelas, papulæ, phlyctenæ, impetigo. Vel atra bilis, unde cancer, phagedena, melas, &c. Vel serum sanguinis, unde hydropises, herniæ aquosæ, hydrocephali. Vel flatus, unde tympanites & tumores flatuosi. Vel seri & flatus permixtio. De quibus omnibus posthac sigillatim.

signa. Signa tumorum sunt inflatio membri, dolor, calor, durities, mollities & cætera id genus pro humoris conditione & natura. Neq; .n. tumorum oïum eadem signa demonstrantur, sed pro materiæ uarietate distinguuntur.

Gene-

§ *Generalis curatio.* §

HOrum autem, omnium dum ex humorum in partem aliquam influxu generantur compendiarium ac breuem curandi methodum sentio cum Gal. gemino scopo perficiendam. Altero quidē cohibendi quod in partem plus satis illabitur: Altero verò vacuandi quod iam il lapsū est atque influxit. Fluxionem certē cohibemus tum omni reuulsionis genere, tum repellentibus, tum partem confirmantibus eiusq; temperiem conseruantibus medicamentis. Quod autem iam influxit, partim astringentibus, partim discutientibus ac resoluentibus vacuamus: adstringentibus quidem, quum humor est tenuis necdum impactus: discutientibus verò, quum vel crassus est, vel iam impactus. Itaq; defluxio si iam cessauerit, vnicus erit tumoris curandi scopus, nimirum in conuenienti debitōque medicamentorum discutientium vsu. Atq; ea sanè tumorum omnium curandorum methodus est vniuersalis: quia tamen, particularia magis afficiunt, atq; delectant, magisq; tyrones ac candidatos adiuuant: par

Enchiridij Chirurgici.

ticulatim singulorum tumorum, & theoriam & curandi rationem paucis persequemur.

De Phlegmone. Cap. II.

Phleg. **differ.** **PHlegmone** tumor est calidus durus ac renitens, præter naturam collectus, ex sanguine è uenis in cutem aut subiectam carnem effuso, cui gallinacei sæpius magnitudine prominens. Ea est aut exquisita aut non exquisita. Exquisita est quando purus sanguis extra sua uasa in aliquod membrum effusus ut impactus putrescit, unde ophthalmia, Parotitis Angina, &c. Non exquisita fit ex permistione sanguinis cū alijs humoribus, unde phlegmone Erysipelatædes, œdematædes, & scyrrhædes.

Causa. Causa phlegmonis uel purus est sanguis extra sua uasa collectus, uel permistione alius humoris inquinatus.

Signa. Signa sunt, membri inflatio, calor, rubor, dolor pulsans & renitens cum duritie.

Progn. Phlegmone cum dolore magno, in membro nobili, aut exquisiti sensus in emunctorijs cordi aut cerebro uicinis, in Estiomenum aut Gangrenam desinens periculosa est.

Curatio

C V R A T I O .

HVius curandæ ratio quatuor habet
 scopos. Primus in conuenienti victu
 præscribendo cōsistit: qui circa debitum
 sex rerum, quas non naturales solent ap-
 pellare, vsum versatur. In hoc itaq; affe-
 ctu aerem syncerum & clarum atq; frigi-
 dum, deligito: victum frigidum, ac paulu-
 lum exiccantem, quiq; sanguinis pusillū
 gignat obseruato. Igitur vel vino oligo-
 phoro vtitor, vel quod magis probandū,
 ob febrem abstemius esto: Ab ouorum
 vitellis, frequenti iuris carniū & earum
 usu abstineto, aut ijs parcē vtitor. Partē
 affectam nullo modo exercitato: in so-
 mno, & vigilijs mediocritatem teneto. So-
 mnū diurnum tanquam noxiam effugito.
 Alius semper mollis esto, uel eam clyste-
 ribus cieto. Iram, clamorem & conten-
 tionem vitato: ab usu Veneris omniq;ue
 coitu tanquā ab hoste infestissimo te sub-
 ducito. Secūdus scopus expetit, ut humo-
 rē cohibeamus. Id aut fiet, tum reuellen-
 do tum repellendo. Statim itaq; uenā par-
 tis oppositæ secabis: seruata tñ Galeni re-
 citudine, modò adsint mittēdi sanguinis

Enchiridiū Chirurgici.

scopi. Nū uerò longiùs à loco affecto, nū
ppiùs uena secanda, te eiusdē aperiendæ
docebit intētio. Nam ubi plethoricū cor-
p^o tum ad euacuationē, tum ad reuulsio-
nē longiùs uenam referato: cū uerò ple-
thora qdem non adest, veruntamen refor-
midas morbi uehementiam ob causæ ma-
gnitudinem, uel morbus iam est in aug-
mento, ad reuulsionem qdem ne tam lon-
gè ab affectu, uenam secato: denique quā-
do status appetit, proximè locum si fie-
ri potest uenam aperito. Ante phleboto-
miam nisi alius fluat liberrimè, ad com-
munes fœces deiiciendas, uel clystere, uel
bolo, uel potu erit subducenda.

*Clyster
mollis.*

Rec. althææ totius & maluæ, atriplicis,
uiolarix, parietariæ, bræcæ ursinæ, lactu-
cæ, singulorū m. i. quatuor seminum frig.
maiorū contusorum, sing. drach. iij. semi-
nis anisi & fœniculi sing. drach. i. prunorū
dulc. par. vj. florum viol. bugl. & nymphææ
singul. pug. i. fiat decoctio: cape de colat.
li. i. s. in qua dissolue casisæ vnc. i. cathol.
vnc. s. facc. & mellis ros. col. sing. quantum
s. olei uiol. vnc. iij. salis tantillum: miscea,
& iniiciatur clyster longè à pastu. aut,

Bolū ex casisæ vnc. i. cum saccharo: uel
ex casisæ & cathol. sing. vnc. s. cum facc. bo-
lum

lū exhibeto: vel potum ex ijsdem in aquā
endiuiæ, vel iure pulli dissolutis ꝑꝑinato:
uel ex rhabarb. electi ʒ. i. s. & cinamomi
scrup. i. aquæ endiu. vnc. iiii. infusi expressi
cum syrapi rosac. solutiui vnc. i. Vena ue-
rò si minimè tibi secanda uidetur, saltem
ad reuulsionē cucurbitulis utitor, parteis
omnino oppositas arctissimè vincito, ue-
hementer fricato, easque aliqua decoctio-
ne calenti foueto. Porro si ægrum caco-
chymum deprehenderis, pro cacochymia
natura humores coquito ac ꝑꝑarato, eodē-
que conuenienti cathartico educito: mea-
rus tñ (ne fluxio augeatur) immodicè ne
referato. Præsertim uerò hoc in affectu bi-
lis purganda uidetur, tum ob fluxum, tū
ob febrem cōiunctam: sic. n. tenuior pars
sanguinis abit in bilem quæ fluxionē ad-
auget: eius aut purgandæ formā in erysipe-
late ꝑꝑscribemus. Fluxionē quoq; cohibe-
bimus repellētib⁹, unde initio fluxionis,
nisi materia uenenata, uel admodum cras-
sa, uel critica (quæ raro quū est uera phleg-
mon accidunt) uel in emunctorio seu ade-
noidis partibus, refrigerantibus & stypticis,
humorē regeremus ac repellemus. In quē
usum usurpabimus ouorum albumina, o-
xiratum, succos aut aquas stillatitias sem

Enchiridij Chirurgici :

peruiui, lactuæ, portulacæ, lenticulæ aquæ, plantaginis, solani, polygoni, equiseti, uirgæ ac duræ pastoriæ, umbilici ueneris, in tibi, trifolii, psylli, auriculæ muris, oxalidis (acetosam uocant) ophacii, rhois, capreolorum uitis, summitatum rubi.

Huc sūt referenda folia, extremitates & fructus sorborum, mespilorum, cornorū, pyrastorum, cydoniorum, myrtorū, quercus, cupressi, cytini, balaustia, malicoriū, acacia, bolus armena, terra sigillata. Et ubi acrior est inflammatio, misceri poterunt succi papaueris, hyoscyami, & pomi mandragoræ. Conferunt quoq; olea uiol. ros. myrtul. cydon. nymph. de pap. cū aquis aut succis & aceto : sed cauendum ne solum oleum applicatum feruorem augeat, ut ferè fit in magnis inflammationibus. Ex iis autem omnibus sequentes formulas conficies.

Rec. succorum semperuiui, plantag. solani, lenticulæ aquæ, singul. quart. i. aceti vnc. i. olei ros. uel nymph. vnc. i. s. farinæ hord. unc. ii. coquantur in formam pulvis, aceti loco, uino austero uti poteris. Si malicorii & rhois in puluerem redactorū addideris sing. unc. i. cataplasma cōficies: uel,

Rec.

Rec. fantali albi & rub. singul. unc. s. seminis pap. cornuti 3. ii. cimoliz, boli arm. sing. 3. i. succorum solani, semperuiui, & laetucæ, singul. quantum sufficit, fiat forma linimenti: vel,

Rec. olei rosar. unc. ii. aquæ ros. uel uiol. uel lact. uel solani uel portul. unc. iiii. ouorum albumina. ii. uel oua integra, permisceantur, & agitentur simul, & ex mixtione affectus liniatur.

Tertius scopus docet materiei iam cōiunctæ atque impactæ habendam esse curam: ea siquidem uacuationem expostulat. Itaque in incremento geminus est curandi scopus: alter in repellendo, ob materiam influentem, alter in discutiendo, ob materiam parti inhærentem.

Discutientia mitiora sunt aqua calida, *Discutiē*
uinum giluum ac tenue, panis furfurace^{us} *ria & re*
fermentatus, adeps suillus gallinaceus, an *soluen-*
ferinus, anatinus, oleum uetus, oleum cha *tia.*
mæm. & anethinum, lana sordida, butyrū,
furfur. hordeum, lentes, althæa, malua a-
greſtis, chamæm. melil. parietaria, absyn-
thium, brassica, caricæ pingues.

Valentiora sunt, Farinæ feminis, lini,
fænugr. lupinorum, orobi: Adipes, tauri-
nus, Vrsinus, leoninus: Olea, laurinum,
ruta-

Enchiridiū Chirurgici.

rutaceum, irinum, sicionium, aucum: Radices, ireos, aristol. rotundæ, bryoniæ, gentianæ, Folia, hyssopi, maioranæ, saluiæ, ruæ, abrotani, pulegii, calamenti, origani: Semina, anisi, fcen. anethi, dauci, carui: Flores, sambuci & anthos, ammoniacum, bdellium, galbanum, opopanax. Sed in tumoribus calidis mitiora frequētius usurpanda. In incremento discutientia cum astringentibus, sub sequentibus formulis miscebimus.

Rec. farinæ seminis lini unc. i. s. farinæ hord. unc. ii. florum chamæm. pug. i. rosarum rub. 3. iii. fol. & baccarum myrti singul. 3. i. s. coquantur in aceto ad eius consumptionem, terantur addēdo pingued. gall. unc. iiii. olei ros. & chamæm. singul. unc. ii. fiat cataplasma. aut,

R. fol. altheæ, maluæ, absynthii singul. m. s. florum nymph. & ros. rub. sing. pug. i. farinæ hord. vnc. iii. pinsatur: deinde adde olei chamæm. & rosacei singul. unc. iii. & fiat cataplasma.

Potes adiungere furfur. anethum, chamæm. ouorum uitellos, axungiam gall. eò que uti proximè statim, ad repellendum, discutiendum, & dolorem leniēdum. aut,

Rec. aquæ rosarum quartum. s. passu

uel

uel cœnemelitis (uinum mellitum uocant)
quartum i. croci 3. ii. bulliant tantillum
temporis & applicentur.

In summo tumoris uigore ualentius
discutiendum, miscendumque nonnihil
refrigerantium & repellentium, potissi-
mū si omnino fluxio non cōstiterit (quā
quam propriè status non est dicendus ni
si fluxio consistat) aut quum ob dolorē
noua timetur defluxio. In statu formulæ
topicorum obseruandæ.

R. panistriceæ in aqua tepida macera-
ti lib. j. malux m. j. ros. pugil. ij. subigatur,
& fiat cataplasma. vel,

R. Malux, parietariæ sing. man. j. semi-
nis anethi & fœnugr. sing. vnc. s. florum
chamæ. & melil. sing. pug. j. furfaris
pug. i. s. coquantur in uino aultero, & subi-
gantur cum olei chamæ. vnc. iij. fiat ca-
taplasma.

Quando iam declinat affectus ad ve-
hementiora est accedendum, ita tamen
ut immoderatè calida non sint, ne noua
suboriaturs defluxio.

Ex superioribus autem medicamentis
profunt formulæ sequentes.

Rec. farinæ feminis lini & fœnugr. unc.
4. farinæ orobi unc. i. florum chamæ.
melil.

Enchiridij Chirurgici.

melil. sambuci sing. pug. s. ros. rub. 3. ii. florum anethi, Scrup. 4. pulueris iridis florent vnc. s. coquantur in vino mulso, vel apij succo: dein misce amurcæ, olei de lilio. vnc. 4. olei viol. vnc. 2. fiatq; cataplasma. aliud.

R. radicis altheæ lib. 1. rad. lilij unc. 4. florum chamæm. mel. sing. pug. s. furfuris pug. 1. coquantur, pinfantur, cribro, traiciantur: postea misce olei chamæm. anethini, lilij, & ros. sing. unc. 2. medullæ cruris uituli & bouis, pingued. gallinæ sing. unc. j. ceræ albæ unc. j. s. pomorum coctorum unc. ii. j. s. omnia iterum lento igni mediam horam concoquantur continuò agitando, & fiat forma cataplasmatidis. Cum verò propemodum absumptus est tumor, quod supererit desiccato, baccis myrti, balauistijs sumac. & similibus vino austero concoctis, & decoctione calenti locum foueto: sic enim & humoris reliquias absumes, & partem discutientum vsu relaxatam confirmabis.

Cæterum tumor si resoluentibus medicamentis nequaquam cesserit, abscessû suppurantibus conficito, ac discutientia misceto.

*Ad Pus
generan-
dum.*

Pus conficiunt aqua modicè calens, oleum

leum dulce, butyrum recens, adipēs, medullæ, cælypus, pix sicca, resina, colophonia, thus, cera, ladanum, styrax pinguis, galbanum, crocus, farina triticea, colla librariorum ex farina purissima, viscum aucupatorium, caricæ pingues, cepe coctum, radix lilij, althea, malua, branca vrsina, tetrapharmacon ex farina triticea oleo & aqua mediocriter coctis cum tantillo croci, diachylon macedonicum qđ sequenti capite describitur: Vel uteris sequentibus.

R. radicū lil. & altheæ sing. unc. 4. fol. maluæ, branca vrs. viol. erigeri, sing. man. iij. s. caricarū pinguium, passular. mundatarū sing. paria. 8. farinæ tritici vnc. 4. farinæ feminis lini vnc. s. perfectè coquantur, pinfantur, cribro transmittantur, deinde adiungito adipis suilli, uel bubulini vnc. iij. olei de lilio & chamæm. singul. unc. iij. misceto, & cataplasma conficito. aliud.

Rec. radicū lil. bryoniæ, lapathi acuti sub cineribus coctarū singularū quartum. s. terito, & misceto muccag. altheæ, mal. & ficuum sing. unc. i. farinæ triticeæ, hord. & lini sing. unc. s. axung. suillæ salis expertis, quantum sufficit, fiat

cata-

Enchiridiij Chirurgici.

ataplafma.

Ad uo- Quando pus est confectum abſceſſum
micam quo loco conuenit, cauterio, uel ſcalpel-
aperien- lo, uel ſequenti medicamēto aperies, quā
dam. quam tutius eſt uti cauterio.

Rec. fermenti acris unc. s. cepe ſub pru-
nis cocti. unc. ii. ſtercoris columb. & ſemi-
nis canabis ſing. 3. i. limaces. iii. ſaponis ni-
gri & axung. ſuillæ ſing. quantum ſuffi-
cit, fiat emplaſtrum exiguum, inſtar num-
mi aurei, quod uomicæ uel eminentio-
ri tumoris loco applicetur, & aliud ex ſup-
purantibus & reſoluentibus circumpona-
tur.

Aperta Aperta uomica digeſtiuo (quod uo-
uomica cant) ex oleo roſ. & uitellis ouorum tres
quibus dies utitur: nam dolorem demulcet, quod
utendū. que ad pus adhuc erat adducendum ad-
iūuat: Poſtea ad detergentia, ſeu mundi-
ficantia properato, ſub ſequēti formula.

Rec. ſyrupi roſati uel mel. roſ. col. vnc.
ii. terrebint. unc. iii. modicum coquantur,
adde farinæ hod. 3. i. s. croci modicum,
& uitellum unum oui: id utile eſt, cum
ager exacto eſt ſenſu præditus. Erit aut
ſarconicum ſi detracto uitello, addideris
thuris 3. i. s. myrrhæ & aloes ſing. 3. ii.
ſing. draco. 3. i.

Quartus

Quartus scopus phlegmones curan- *Ad dolo*
 dæ ad symptomata pertinet, inter quæ do *rem leni*
 lor obtinet principatum, qui commodè *endum*.
 lenietur oui albumine, uel ouo integro,
 cum oleo ros. agitato : aut sequentibus
 utere.

Rec. miçæ panis triticei aqua calenti
 macerati & expressi lib. i. utellos ii. lactis
 caprini unc. iiii. misce, fiat cataplasma.

aliud.

Rec. malux m. i. farinæ hord. unc. i. co
 quito, & cum oleo ros. misceto in formā
 cataplasmat. aliud,

Rec. florum chamæm. & melil. & ane-
 thi sing. pug. i. s. farinæ seminis lini & fœ-
 nug. sing. unc. ii. elixato, atque muccag. al-
 theæ ac fœnug. sing. unc. s. olei chamæm.
 & anethini quantum satis est adiungito,
 & fiat cataplasma. aliud,

Rec. rad. altheæ unc. ii. mal. uiol. singul.
 m. s. chamæm. ros. rub. sing. pug. s. coquā-
 tur, subigantur, & butyri recentis unc. ii.
 olei ros. uel uiol. unc. iii. addantur ad ca-
 taplasma conficiendum.

Dolor uerò superioribus nisi sedetur,
 adsitque calor uehemens, ad sequens nar-
 coticum est confugiendum.

Rec. fol. hyoscy. stupis obuolutorum,

sub

Enchiridiū Chirurgici.

sub prunisq̃ coctorum m̃. i. contunde
cum adipe suillo, & adde croci tantillum.
Potes miscere folia brassicæ & maluæ si-
militer cocta cum farina hord. aut unguē-
rum ros. uel popul. hyeme loco foliorū
hyoscy. utemur eius semine uel papa. se-
mine, cum lacte & hordei farina, simul
coctis.

*Quando
pblegmo-
ne obdu-
rescit,
quomo-
do mol-
liendum.*

Tumor si quandoque aut repellentiū,
aut discutientium usu immoderato, scir-
rhosam in duritiem degeneret. Radicem
cucum. agrest. aut bryon. aut asari coqui-
to, caricas, adipem anserinum uel gallinæ
cum addito ad cataplasma. aliud,

Rec. rad. alth. quartum i. uolubilis m̃.
i. far. hord. lini scœnogr. singu. unc. ii. o-
lei aneth. uel chamæm. quantum sufficit.
aliud.

Rec. rad. lil. & alth. singul. unc. i. s. rad.
bryoniæ, cyclam. cucū. agrest. singul. unc.
ii. in uino albo coquantur, & tundantur,
subinde addatur stercoris columb. & ca-
prini sing. unc. i. s. ammoniaci in aceto
scill. dissol. bdellii & opopan. in oleo se-
samino dissol. sing. unc. i. ladanii & styra-
cis liquidæ sing. unc. i. picis naualis quan-
tum satis uidebitur, fiat emplastrum, q̃
plurimum mollit & discutit.

Denique

Deniq; vbi extinctionis caloris nativi
partis, putredinis, & gangrenæ periculū
immineret, locum scarificato, aqua salſa
abluito, farina fabarum, & orobi ſing.
vnc. 2. cum oxymel. coquito: aut cataplaſ
mate penultimo utitor.

De Furunculo. Cap. III.

Furunculus eſt tuberculū in acumen pro-*Cauſa.*
tuberans cum inflammatione dolore ac
duritie, oui columbini magnitudine excre-
ſcens: fit à crasso, & impuro ſanguine, quem
natura à probo puroq; ſecretum tanquam
vitioſum, & inutilem in ſumma corporis ex
pellit.

Signa.
Signa ſunt, exigua initio inflammatio cū
puſtula, & ueſica ſenſim increſcens cum do-
lore duritie & rubore, dum ſiatum attigerit,
qui circa octauum, nonum, aut decimū diem
absoluitur.

Periculo caret furunculus, niſi *Progn.*
Epidemi-
eis temporibus in carbunculum aut anthra-
cem degeneret.

CURATIO.

IN hoc curando, tibi repellentibus mini-
mè erit utendum, qđ humor huiusmodi
B tumorē

Enchiridiū Chirurgici.

tumorem efficiens sit crassus. Sed cū Galen. triticum ore ieiuno præmansum seu masticatum in formam cataplasmatidis applicabis, vel vsurpabis, emplastrum diachilon, quod adipe anserino, uel gallinaceo dissolues: uel macedonicum ex Aetio, quod plurimum huic affectui conferre sæpenumero sum expertus: siquidem dolo-rem lenit, discutit ac pus conficit: Sic autem componitur.

R. picis naualis unc. j. adipis suilli expurgati vnc. 5. adipis taurini & œsypi sing. vnc. 2. resinæ pini vnc. 5. liquefiant simul & addantur ceræ vnc. iiij. Quod si dolor vrgeat: aut materia suppurationi sit rebellis, vtendum cataplasmate confecto ex rad. lilij vnc. 4. fol. mal. & viol. singul. man. j. coctis & subactis: quibus addes farinæ tritici & hordei sing. vnc. j. pingued. suillæ vnc. iiij. butyri recentis vnc. 2. uitellos duos. Cū erit aperra vomica, deterforium conficies ex sarcot. drach. iiij. corticis thuris 3. j. cum melle ros. col. uel ex tereb. mel. ros. succo apij, cum hordei farina & oui uitello.

De Car-

De Carbunculo, & Anthrace. Cap. IV.

Carbunculus & Anthrax, quum nomine idem significant, quia tamen utraque uox uulgò distinctè usurpatur, paucis utriusq; differentiam sic expediemus. Vterque Cause. quidem ex crasso nigro & præassato fit sanguine, eoq; corrupto, feruore & ebullitione erumpens in escharam. At carbunculus ex solo ardore & simplici putredine nascitur. Anthrax uerò ex maiore ardore putredineq; oriri solet, unde uenenatam & malignam quandam naturam assequitur. Vtriusq; causæ sunt uel externæ ut cæli syderūq; infausus positus & coniunctio, aeris uenenata constitutio, uaporū putridorum ex terra aut aquis in aerem exspiratio. Internæ sunt ingens ardor & ebullitio crassi sanguinis extra uenas putrescentis, unde carbunculus: qui si maligniorē & uenenosiorē qualitatem ex maiore incendio contraxerit, in anthracem desinet.

Signa sunt rubor subobscurus aut citrinus in centro suo ciceris magnitudine uesticam habens: circum subalbidam & in medio nigricantem, durities, dolor, incendium, uesticationes tandem in circuitu erumpentes ser-

Enchiridiū Chirurgici .

*pentes , & uelociter intumescences dum in
escharam nigram aut ulcus virulentum erū-
pant .*

Progn. *Non caret carbunculus periculo , præci-
puè si uenenum habeat copulatum . Aut in
locustis uenarum cor respicientium sedem fi-
xerit . Viæ enim rectitudine uenenum cor at-
tingit & tandem suffocat . Vide plura de pro-
gnosticis in capite de Peste .*

C V R A T I O .

Huius curandi ac pfligandi metho-
dus quinque habet intentiones. Pri-
ma in debita uictus obseruatione consi-
stit. Secunda in auersione materiæ influē-
tis, & corporis purgatione. Tertia in cor-
dis confirmatione, ac corroboratione.
Quarta in ropicis medicamentis. Quinta
circa symptomata uersatur.

Prima intentio perficitur victu ab ini-
tio tenui, frigido, & humido, quique pu-
tredini & ueneno maximè aduersetur .

Proinde iuuabit usus rerum acidarū, ut
prunorum in prima mensa, oxalidis (ace-
tosam uocant) in iusculis, mali punici &
arantiorum, atque omphacii in condimē-
tis.

Secunda

Secunda intentio continet auersionem & purgationem materiæ. Auertetur quidem uenæ sectione usque ad animi deliquium exclusiue. Vbi uerò sit uena per-tundenda tibi locus affectus indicabit : nam ex opposito fieri debet seruata recti-tudine Galeni. Ante tamen phlebotomiã, nisi satis fluat aluus, clysterem molliente cap. de phlegm. præscriptum iniicies. Si uel uirium imbecillitas, uel aliud phlebo-tomiam fieri phibeat: curbitulas parti op-positæ applicato, extrema ligato, fricato, & foueto.

Elapsis duobus à uenæ sectione dieb⁹, *De pur-*
catharticum exhibeto : id uerò imbecillū *gãdura-*
non ualenter purgans esto : ne immode- *tionē.*
rata fiat humorum agitatio quam exper-tus sum maximo esse detrimento, ac pro-pemodum exitiosam.

Medicamentū itaque conficies ex rha-barb. scrup. iiii. cinamomi granis v. sennæ orient. unc. s. in aquæ endiuiz unc. iiii. in-fusis & expressis, & ex syrapi ros. solut. unc. i. s. uel capito semi. citri, acetosæ, & melonum sing. 3. ii. tamar. ind. electorum 3. vi. prunorum paria v. trinum florū cord. sing. pug. i. eaque coquito: & in unc. iiii. co-laturæ, cathol. & tripheræ persicæ sing.

B 3 drach.

Enchiridiū Chirurgici.

3.iii.& rhab.in aqua end.infusi 3. i. s. dissoluito, ac syrupi ros. solut. unc. i. misceto. Si potione uti nolit, pilulas communes ei offeres, etsi pilulas dandas raro suaserim ob febrem: nam plus satis calefaciunt & siccant. Toto morbi decursu erit danda opera ut aluus liberè fluat, & cum erit opus subducetur clystere molliente.

De cordis cōfirmatione. Tertia intentio est in cordis confirmatione, cui rei diligenter est intendendum ob materiam uenenatam: id uerò fiet partim epithematis, partim potionibus. Epithemata statim a uenæ sectione frequenter applicentur: & a purgatione medicamento leni, uel uomitu facta, potus cardiaci sæpenumero propinentur.

Epithemata fient ex aquis uerbenæ, melissæ, scabiosæ, bugl. uiol. ros. acetosæ lact. plantag. nymph. uino aromatite uel albo generoso, aceto, pulueribus cardiacis ut diamarg frig. de gemmis, bezeraico, de bolo, cornu ceruino, corallo, caphura, croco, floribus cardiacis simul tuis & in puluerem redactis, ut patet sequenti forma.

Rec. aquarum scab. acetosæ, ros. nymph. uel succorū depuratorum sing. quart. i. troc. de caphura 3. i. coralli rub. 3. iii. cornu

nu cerui usti scrup.i. croci scrup.s. acetū
rātillū, Et si diues est æger adde diamarg.
frig.uel alterius 3. i. s. uini aromatitū a-
liquantulum, applicetur regioni cordis
quater interdiu, & noctu similiter.

Potiones cardiacas conficies, ex dictis
aquis & succis, ac uino albo, habita tamē
ratione temporis, ut æstate aquas frigi-
diores præscribas, hyeme contra, addes
aquis, syrupos de limon. de acetos. citri,
de bugl. capill. ueneris acetosæ simplicis,
theriacam ueterē, mitrid. cōfec. alcherm.
& de hyacintho, puluerem elect. de gem-
mis, diamarg. frig. beseraicum, de bolo, de
terra figill. unicornu, quorum omnium
miscendi ratio est, ut in unc. iiii. aquarum
uel succorum sit unc. i. s. syrupi, & 3. ii. uel
3. ii. s. puluerum, quemadmodum patet
his formulis.

Rec. aquarum acetosæ. ros. scab. sing.
unc. i. syrupi de limon. j. s. pulueris elect.
beseraici scrup. ij. pulueris elect. de bolo
3. s. diamarg. frig. scrup. j. fiat potio.

Rec. ther. uet. cōf. alcher. uel de hyacin-
tho sing. 3. s. boli arm. terræ figill. rasuræ
eboris singul. scrup. i. uel tantundē pulue-
ris de bolo, diamarg. frig. de gemmis, & be-
seraici, syrupi de acetos. citri, & de limo-

Enchiridiū Chirurghi.

nibus singul.unc.j.aquæ scab.hyeme,uel acetosę ætate unc.iii. uel iiii. misce, fiat potus.

*Cautica
et alia to-
pica car-
bunculi.*

Quarta intentio circa topica uersatur Pustulæ itaque mox ab initio ferrum candens,uel medicam. causticum est apponendum.Optimum est aut sequens. uas fictile exiguis admodum foraminibus in fundo pertundito,calcem uiuam,uitreolum,sal nitrum,&alumen in puluerem reducta in uas conuicito,lixium acerrimū (quale est ex tartaro)atque feruentissimū paulatim instillato,idque ter aut quater ita percolato.

Posteaquam ex percolatione liquorẽ suscepis: iam quidem crassum, coquito,donec in gypsei lapidis formam incrassetur & induretur:eritque tibi lapis tam causticus, ut intra duas aut treis horas non secus atq; ignis urat: Eum lapidem infernalem solent appellare.Aut lixium ex quo fit sapo (id capitellum uocant)sumito: in fictili donec mellis crassitiem habeat, coquito: deinde aliquid sublimati addito,rursusq; donec in lapidis formā concreascit, coquito,& in phiala ne exhallet obturata, seruato.

Pustulæ ambitum post cauterium profundè

fundè scarificato: aqua salsa calenti, & aceto lauato, sequensq; Galen. cataplasma apponito, Farinam lentium, panem syncomiston, & arnogl. in aqua uel oxymel. coquito, & in formam cataplasmatidis admovento. Cataplasma ex malopunico acidodulci, uel ex duobus altero acido, altero dulci in aceto satis coctis in omnibus malignis inflammatissq; pustulis ad humoris acrimoniam retundendam est optimū, ut certa experientia comprobat: quam pleriq; medici id imbrobant, debet aut quarta quoq; hora renouari.

Gal. pustulæ admouet aliquem ex pastillis andronij, musæ, polyidæ, & ambtui emplastrum de arnoglossa. Sequens aiunt à facultate recondita ualere.

R. succorum symphyti maioris, scabiosæ, pedis columb. sing. unc. ij. far. hord. unc. iij. apponito.

Vbi iā materia fluxit ne ad partes principes recurrat, in ambitu tumoris locus liniendus unguento, ex bolo arm. terra sigil. santalis, oleo ros. uel myrt. & aceto: alij addunt succos plantag. & solani. uel sequenti forma fiat.

R. bol. arm. unc. 4. terræ sigil. unc. 2. cornucervi usti, & rasuræ eboris sing. 3. ij. cāphu-

Enchiridij Chirurgici.

camphuræ 3. iij. ceræ unc. iij. olei roſi. j.
aceti unc. 4. aquæ roſi. unc. ij. albumina
duorum ouorum, fiat unguentum, quod
diu ſeruari poteſt: idem ego domi ſem-
per paratum habeo. In ſtatu quando ma-
teria fluxit ad rumpendum carbonem ſe-
quenti utitor.

R. rutæ man. j. fermenti unc. j. ficus
ſiccas. 4. pip. 3. j. ſalis 3. j. ſ. fiat cataplaſma
quod manè & ueſperi applicetur. Id e-
nim biduo carnem laudatam à corrupta
ſeparat. aliud,

R. paſſul. caricarum, nucum rancida-
rum uel aſſatarum & farinæ hord. ſing.
unc. ij. in uino rubro coquantur, ſubinde
terantur addendo pingued. ſuillæ unc. ii.
uitellos ouorum iii. niſi adhuc rumpatur
permisce cepe coctum, fermentum uel ſa-
binam. aut,

Rec. theriacæ 3. i. axung. ſuillæ 3. ſ. ſucci
ſcabioſæ uel ſymphytj modicum, aut ſym-
phytum cum ſale & oui uitello apponito.

Vt autem eſchara decidat, utere buty-
ro loto: uel,

Rec. alth. mal. uiol. ſingul. m. ſ. farinæ tri-
tic. & hord. ſingul. unc. iii. coque, tere, &
adde butyri & adipis ſuilli ſingul. unc. ii.
uitellos duorū ouorum, fac cataplaſma.

Idetenim multò celerius escharam separat, quam butyrum.

Ablata escara ulcus est detergendum syrupo de ros. siccis, uel melle ros. terebít. farina hord. uel succo apii uel mundificatur ex apio.

Quinta intentio symptomatis occurrit. Sunt autem sitis, linguæ nigrities, dolor capitis & uigiliæ: quandoquidem huic affectui febris uehemens est coniuncta. *De symptomatis carbonculi .*

Cùm sitis afficit. Rec. rad. bugl. saccharo conditæ unc. i. s. conferuæ acetosæ, & florum nymph. singul. 3. vi. pulueris elect. diamarg. frig. 3. i. coralli rub. & seminis citri sing. 3. s. sacch. ros. tabul. quantum sufficit, fiat conditum, uel utatur syrupis de limon. de acetos. citri, uiol. & acetosæ cum aqua hordei.

Cùm lingua nigricat, Rec. seminis psyllii 3. ii. seminis cydō 3. i. s. gummi tragac. scrup. iiii. sacch. candi. in aqua ros. dissoluti unc. i. s. fiant orbiculi lupinis similes, ex quibus aliquem semper ore contineat. uel.

Rec. muccag. seminis psyllii & cydon. In aqua rosarum extractæ singul. unc. iii. sacch. cādi. unc. i. s. fiant globuli instar lupinorum, quos ore contineat.

Cùm

Enchiridij Carbunculi.

Cum capitis dolor & uigiliae torquentur
olei ros. unc. iiii. lactis mul. unc. ii. aceti ta-
mulum fronti & temporibus applicato.

Carbunculus uero si adeo malignus
non fuerit: quod ex symptomatis mitiori-
bus deprehendes: post uenae sectionem
(si necessaria uidebitur) fermenti 3. iiii. ca-
ricas pingues iiii. cum sale miscebis & ap-
plicabis: alii cepe excavarum theriaca re-
plent, sub prunis coquunt, & admovent:
alii uitellos ii. fuliginis 3. i. s. salis 3. s. mi-
scent & applicant.

De Gangraena & sphacelo.

C A P. II II.

Gangraena phlegmone & alijs id genus
tumoribus saepenumero succedit. Est au-
tem incipiens membri corruptio, quae si iam
eò processit, ut pars tota extincta sit, sphace-
lus seu fideratio dicitur, quae quidem nihil
aliud est quam cadauerosa & emortua caro.

Causa. Causa istius extinctionis, aut obstructio est,
aut contusio, aut quicquid partem corporis
uitali calore ac spiritu destituit.

Signa. Signa conspicua sunt ex colore partis ci-
nericio & liuido, fungosa carne, & sensus
membra deperditione.

Cura-

C V R A T I O .

E Adem propemodum gangrenæ curā-
dæ ratio mihi uideretur atque carbun-
cali, quòd utriusque ferè sunt commu-
nia symptomata.

Primus itaque tibi scopus esto in cō-
uenienti uictu præscribendo : qui sit te-
nuis, refrigerans, obsistensque putredini.
Quibus uires imbecillæ, uinum permitta-
tur oligophorum & dilutum, carnes eu-
chymæ, & earū iura : in quibus cocta sint
acetosa & lactucæ cum borag. uel bugl. ut
in omnibus calidis affectibus.

Rec. feminis lact. & pap. albi. sing. 3. i.
s. quatuor seminum frig. maiorum contu-
forum singul. 3. iii. pulueris diamarg. frig.
3. i. s. concludantur panno sericeo rubro
fiantque noduli ponderis 3. ii. s. buliant
in fine decoctionis iusculorum, & expri-
mantur. Prodest quoque usus acidorum
quemadmodum in carbunculo.

Secundus scopus tibi esto in materia
auertēda, quod fiet partim phlebotomia,
partim laxantibus proinde si simul con-
currant, quæ uenæ sectio desiderat, uenā
secato post mollientis enematis usum, q

Enchiridij Chirurgici .

de phlegm. notatus est . Siquid uerò uenæ sectionem impediatur alias reuulsiones iam dictas facito .

Humorū præparatio, & purgatio. Altero uel tertio die à uenæ sectione , bolum dato ex castiæ 3.6. & cathol.unc.s. cum sach. uel dissoluito in aqua buglosi. Postea corpus sequenti modo ad catharticon præparato .

R. rad. & fol. lapathi acuti & bugl. fol. borrag. cichorij, end. scariolæ, sonchi, adianti, lupuli, scab. sing. m. j. quatuor seminum frig. maiorum contusorum, feminis portul. endiu. acetosæ. sing. 3. ij. feminis anisi & fœnic. sing. 3. j. polypod. querc. unc. j. thymi & epith. sing. unc. j. s. fennæ orient. unc. i. trium florum communium sing. pug. i. fiat decoctio in col. lib. i. dissol. sach. solidi unc. iiii. succi pomorū dulc. unc. iiii. pulueris sant. moscatel. & pulueris diamarg. frig. sing. 3. i. s. fiat apozema clarific. & aromat. pro v. dosibus.

Subinde purgatio fiat ex rhabarb. scrup. iiii. cinamomi g. v. infusis in unc. iiii. feri lactis caprini, adde mannæ granatæ 3. x. syrupi ros. solut. unc. ii. Si magis laxandū uidebitur adiunges elect. de succo ros. sesquidragmam,

Ad cordis cōfirmationē.

Tertius scopus circa cordis confirmationem

tionem uersabitur: nā ubi sanguis usque-
adeo efferuescit, uapores multi non secus
atque in carbunculo ad conferuntur ue-
nenati. Ergo ad epithemata & potiones
cardiacas superiori cap. descriptas confu-
gito: Theriacam interdum præbeto: se-
quensque opiata in usu quotidiano esto.

R. conferuæ rad. bugl. confer. ros. sing.
unc. i. confer. florum cichorii drach. vi.
pulueris diamarg. frig. scrup. iiii. pulueris
beseraici drach. i. pueris elect. de bolo
scrup. ii. pulueris de gemmis scrup. i. syru-
pi de acetos. citri, uel de pomis redolenti-
bus quantum sufficit, fiat forma opiata,
de qua post purgationem quotidie ma-
nè capiat instar fabæ. Postea bibat cochle-
aria duo aquarum bugl. & scab. uel fiant
sequentes tabellæ etiam ad usum quotid.

Rec. fragm. lapidum preciosorū sing.
scrup. i. rhab. scrup. s. coral. rub. scrup. ii.
rasuræ ebolis scrup. i. boli arm. præparati.
3. i. rad. tormentil. macis sing. 3. s. confer.
acetosæ & florum nymph. sing. i. 3. i. s. sach-
disoluti in aquis rosarum & acetosæ quā-
tum sufficit, fiat elect. in tabel. rhomboi-
des ponderis 3. iii. utatur, ut dictum est
de opiata.

Quartus scopus docet topica loco affe-
cto

*Topica
remedia
gãgrena.*

Enchiridij Chirurgici .

Etto apponenda. Si uiderimus membri floridum ac uiuidum colorem, in liuidum, uel nigrum mutari, hæc sunt admouenda.

Rec. bol. arm. terræ sigil. sing. unc. i. acet. q. s. misce & gangrenæ ambitui, hoc est partibus sanis apponito. Si uis succos solani, plantag. semperuiui & similes cum oleo rosaceo addito, ut in carbunculo, uel unguento nostro illic præscripto utere.

Locus uero affectus gangrena profundè scarificandus pro morbi magnitudine: postea hirudines si uidebitur affigendæ: subinde locus aqua salsa aut lixiuio aut aceto caienti, aut lixiuio in quo lupinorū magna quantitas cocta sit, abluendus bis aut ter quotidie. Cataplasma ex æquis partibus farinæ lupinorum, orobi & fabarum cum syrupo acetoso aut oxymel. addito, si uis succo absynthij uel apij, est apponendum. Vbi iam furia & mali feruor sese remiserint, utendum ægyptiaco: quod recipit ærug. rasilis, aluminis, mel. singul. vnc. ij. acet. vnc. 5. Erit autem uehementius si salis parum adiunxeris. Si partis putredo, malique sæuitia, superscriptis minimè cesserit, sed adhuc perseveret sectiones, seu scarificationes profundiores faciendæ,

faciendæ, deinde admouendus aliquis trochiscus vel polyidæ, vel musæ, vel andronij, vel asphodelorum, vel cauteriû, uel medicamentum causticum, cap. de Carbunculo præscriptum, vel sublimatum inter partem sanam & ægram apponendum, semper locus in ambitu muniendus vnguento de bolo.

Deinde danda opera, vt eschara caustico medicamento facta, decidat: id verò fiet butyro loco appposito, aut digestiuo ex oleo rosaceo & vitello: aut iij. vitellos capito & farinæ hord. vnc. ij. mellis verò depumati quantum satis est, & in principio admoueto: succedenti verò tempore, mellis quantitatem augeto, ac myrrhæ ꝑnc. x. adijcito.

Pars deniq; si in sphacelum & necrosim inciderit, mox ferra tibi erit resecanda, ne pars syncera in similem trahatur affectum. Quanquam id summo cum periculo fiat. Nam sæpe in ipso opere, vel profusione sanguinis, vel animæ defectu moriuntur. Verum hic quoq; (vt ait Cornel. Cels.) nihil interest an satis tutum præsidium sit, quod est vnicum: purgato itaq; corpore pro humoris peccantis exigetia: contemplantur ægrotantis vires, an valeat,

Enchiridiij Chirurgici.

leat, an animo sit ipse ad id valde proper-
so. Nunquam etenim tale quid aggredie-
tur rōnalis chirurgus, nisi multus & cre-
bris, cūm familiarium & amicorum, tum
ægotantium precibus, impulsus: ita ut
magis inuitus quàm volens id aggressus
uideatur. Quinetiam duabus aut tribus
horis antequam manum operi admouea-
mus, poterimus ægrotō propinare scrup.
j. aut scrup. j. s. opiat. sequentis, cum unc.
iij. aquæ lactucæ & nymphæ, & syrupi
de papauere unc. s. ad sensum sopiendum.
Quam non solūm ad id utilem, sed ēt ad
dolores extremos, & uigilias, non assum-
ptam tantūm, sed & ad moram comperis:
ut in aurium & articulorum doloribus.
Sed cūm ad dolores assumitur, minor do-
sis esse debet, ut ad grana quindecim, cū
aquis supradictis. Vbi autem admouetur,
parum est periculi de quantitate: imō po-
terit per se uel mixta cum alijs, ut unguē-
tis, oleis, aquis & id genus applicari.

Recipit autem pyrethri, euphorb. spi-
cz nard. singul. scrup. j. croci optimi 3. j.
& scrup. ij. lachrymæ papaueris 3. iij. &
scrup. j. seminis hyosciami albi 3. ij. &
duas parteis 3. j. seminis papa. albi 3. v. &
scrup. 2. mellis optimi non cocti quantū
sufficit

sufficit (arbitrarer in triplici aut quadruplici pondere adiiciendum) misceantur, fiat opiata: qua vix ante sex menses erit vtendum: præparatis itaq; ad agendum necessarijs, ægroto optimè collocato, ab administris aut (si fieri expedit) vinculis firmissimè compræhensò membrum in parte sana refecandum, vinculo priùs arctissimè, tres aut quatuor digitos supra corruptam partem, ligatum: tum ad sopiendum sensum, tum ad sanguinis profluuium sistendum. Atq; hic, inter sanam vitiatamq; partem, caro scalpello aut nouacula in orbem ad os vsq; incidenda, sic, vt neq; contra articulum id fiat. Ad hæc, potiùs ex sana parte aliquid excindatur quàm ex ægra omissum sit, licet Vigonius in alia fuerit sententia: vbi ad os, nouacula rescindente, ventum erit, vt ea quoque parte aliquid ex osse planè nudetur: eius periostium expeditè corradendum. Dein de ferrula acutissima (qualis pectinarij fabri, nobis in tali opere sæpe vsurpata, esse solet) quam proximè sanæ carni etiam inhzrente, præcidendum: statimq; post incisionem tibi cauteria admouenda, tum ad sanguinem, tum ad spiritus cohibendos, ne immoderatè effluant. Deinde con-

Rachiridij Chirurgici.

fulendum viribus ægrotantis : tandē eni-
tendum vt eschara decidat , quemadmo-
dum iam dictum est: vel vsu succi porri
cum melle , vel radice iræos cum melle :
aut vnguenti postremi .

De Erysipelate. Cap. VI.

Erysipelas est uehemens ardor ex bilis ef-
feruescentia in summam cutem diffusus,
nullo manifesto tumore se prodens, nullaq;
collectione circumscriptus . Id duplex est :
Aut enim ex simplex solo rubore, & ardore
absq; ulla exulceratione molestum. Aut ex-
ulcerationem habet coniunctam , quæ aut
summam cutem tantum excoriat, aut altius
in eam penetrat, è qua ruptis pustulis sanies
emanat purulenta .

Causæ. Causæ procatarctice sunt omnes, quæ bi-
lem generare solent antecedentes, & coniun-
ctæ ipsa bilis in cutem diffusa et aliqua eius
parte incensa .

Sign. Signa sunt color rubens uergens ad flau-
dinem, qui tamen ubi pars dolens tangitur
statim euanescit . Nullus prominet tumor,
uehemens est calor, dolor mordicans & pun-
gens, nulla puris pulsatio est, faciem sapius
occupat .

*In ossis denudatione Erysipelas malum. Progn.
In Erysipelate sanies aut putredo malum.*

C V R A T I O .

Huius curatio quatuor scopis absoluitur. Primus est in victus ratione frigida, humida atq; incrassante: Omnia pingua, dulcia, acria, calidaq; vitanda: quòd ea in bilem faciliè conuertantur. Lactucis, cucurb. portul. acetosa in iure præsertim vtendum, integra prisana vtilis, & cremor hordei ac eius decoctum in potu ad refrigerandum. Ad incrassandum verò oriza proderit. Exercitatio, vigilia, ira, clamor, & similes affectus, venusq; nocent plurimum.

Secundus scopus materiam auertendā indicat. In quo animaduertendum diligenter, num affectus exiguus, num magnus. Nam si exiguus, nec corpus admodum biliosum, clyster cap. de phlegm. præscriptus sufficiet, aucta quantitate, refrigerantium, addendo polypodij querc. & sennæ orient. sing. vnc. j. cum melle viol. & oleo viol. Si verò affectus insignis, videndum num venæ sectio sit ex usu: num sufficiat catharticum. Nam ex Gale. sententia in

Enchiridiū Chirurgici .

vero Erysip . & corpore existente admodum bilioso, cholagoga venæ sectioni præstant, ne phlebotomiam sanguis, qui bilis est frenum, detrahatur, eaq; magis sæuiat. Ex alijs vero, venæ sectio prodest maximè, quod sanguis effluens vasis contineatur, ac cum sanguine bilis quoque exeat, totusq; corporis habitus refrigeretur, præsertim verò plurimum prodesse volunt, quando corpus non est admodum biliosum, atq; Erysipelas est phlegmonodes, quod ego etiam expertus sum profuisse. Sed priusquam venam tundas nisi alius satis sit cita, eam enemate prædicto laxabis, atq; ut dixi refrigerantium dosim adaugebis .

*Præparā
tia, &
purgātia
in Erysi.*

Venam verò siue pertuderis, siue ab ea secanda abstinueris nihilominus admodum confert medicamentum bilem educens exhibere, quale est huiusmodi .

R. cathol. & trypheræ plicæ sing. vnc. s. rhab. in unc. iij. aquæ end. uel seri capr. infusi atque expressi 3. i. cinnamomi gr. iiii. syrupi ros. solut. unc. i. aquarum end. & bugl. singul. unc. ii. misce, & fiat potus. Ad bilem præparandam sic fiat,

Rec. rad. & fol. lapathi acuti, summitatum asparagi & lupuli, fumar. end. non lotæ,

lotæ, cichorii, lcariolæ, fonchi, lenticulæ
aquæ, borrag. bugl. totius, acetosæ sing. m.
i. adianti & agrim. singul. m. s. quatuor se-
minum frigid. maiorum contus. seminis
lact. & portul. sing. 3. ii. seminis papa. albi
(si uis magis refriger. & incrassare) tantun-
dem, tamarind. elect. unc. i. sennæ orient.
3. x. prunorum par. vi. passu. par. xii. trium
florum communium sing. pug. i. florum
nymph. pug. i. s. fiat decoctio ad quart. iii.
in col. dissolue syrapi uiol. & ros. solut.
sing. unc. ii. fiat apozema clarific. & aro-
mat. cum sant. moscat. & diamarg. frig.
sing. scrup. ij. uel 3. i. uratur in tribus dosi-
bus: ad magis laxandum potes dissol. ex-
pressionem 3. ii. s. rhabarb. electi infusi in
aqua cardui benedicti. Vel fiat iulep. in se-
quentem modum.

Rec. syr. de succo end. syr. nymph. sing.
unc. ii. s. aquarum cichori & bugl. sing.
unc. iiii. sant. moscat. 3. i. fiat iulep, clarifi-
cetur & aromaticetur pro iii. dosibus. uel,

R. syr. acetosæ simpl. syr. capil. uen. &
de buglo. sing. un. ij. aquarum acetosæ, lu-
puli graminis, sing. unc. iiii. diamarg. frig.
scrup. iiii. fiat iulep. clarif. & aromat. pro
iiii. dosibus. Denique ad bilis præparatio-
nem uti potes omnibus propemodum re-

Enchiridij Chirurgici .

fri.incrassantibus,obtundentibus illius acrimoniam & putredinem arcentibus, tā herbis,in apozemate, quā aquis,& syrups.

A præparatione præscribes catharticū præcedens. uel,

Rec. tamarind. elect. 3.vi. prunorum & iuiubarū sing.par.v.passul.mund. unc. s.hord.pug. s. feminis melonum contusi & lact.sing. 3. iii. trium florum communium sing.pug.i.florum nymph. pug.i.s. fiat decoctio in col.unc.iiii. dissol. cassiæ unc.s.cathol. 3. iii. rhab. in fero lactis capri. uel aqua end. infusi & expressi scrup.iiii. cinnamomi gr. v. syrupi uiol. uel rosati solut.unc.i. Potes addere mirobal.citrin.oleo amygd.dulc.confric. sesquidragmam,fiat potus.

Rec.conser.cichorii,ros. uiol. uel acetosæ & nymph.& bugl.sing.3.i.s.pulueris elect.triasant.rhab.& feminibus duplicatis,& diatragag.frig.sing.scrup.s.sach. solidi modicum,fiat bolus, qui detur altero die à sumpto pharmaco. uel,

Rec. elect. diamarg. frig. uel diatrag. frig. uel triasant. uel diarod. tabellas duas, sumat altero die à sumpto pharmaco.

Tertius

Tertius scopus topica remedia præscribit: unde in principio quidem Erysip. fri in Erysigida & humida competunt: astringentia pelate. uero sicca locum habere non debent: nisi in statu, & declinatione. In principio itaq; iuuant semperuiuum, portul. lact. létic. palustris umbilicus ven. cucurb. psyllium, glaucium, crassula, solanum: quorū capies succos vel aquas stillatitias, miscere poteris opij, aut succi pap. vel hyoscy. vel mandrag. vel cicutæ modicum: maxime æstate: aqua etiam frigidissima & oxycratum Gal. & Auicennæ probantur. Omnia .n. actu frigida probantur maxime æstate. Addere quoq; succis poteris hord. vel lentium farinam, & nonnihil aceti ad cataplasma conficiendum: aut vnguenti ros. Mes. vnc. j. aqua ros. abluito, albumina ouorum adijcito (prohibent .n. pinguitudinem inflammari) & affectui applicato. Id enim optimum est remedium: siquidem & exulcerationem & bullas seu velicas ex Erysip. fieri prohibet: eidem vnguento commodè muccag. seminis psyllij, & cydon. cum succo infrigidante miscebis.

Cum Erysip. faciem occupat, sic facere soleo: aquarum uel succorum plant. ros.

Enchiridij Chirurgici .

ros lact. semperuiui sing. partes æquales,
& aceti tantillum misceo : & imbutos ea
mixtione pannos affectui appono: frequē
terq; ne siccentur, & incalescant imbuo .
Si inflammatio vehementior, quæ ijs faci
lè non remittatur, libræ vni aquarum vel
succorum addo opij gr. v. & croci gr. vi.
vel succi hyoscy. unc. j.

Cùm Erysip. caput afficit unguentum
ros. cum oleo uiol. prodest. Iuuat quoq;
ceratum album Galeni ex olei iij. parti
bus, una ceræ, & aceti pusillo, quod ma
nibus subigitur, effundendo continuo
aquæ frigidissimæ quantum capere po
test : aut eius loco : sequens linimentum
erit ex usu .

Rec. olei ros. vnc. iij. olei nymph. vnc.
ij. sant. citrini, & rub. sing. 3. ij. troc. de ca
ph. 3. j. succi solani & aceti sing. unc. j. mi
sce: aut, cape aquæ ros. vnc. iij. albumina
trium ouorum, & aceti vnc. i. s. misce. A
refrigerantibus ad discutientia transeun
dum, antequam pars liuescat: debēt autē
esse leniora discutientia, ut farinæ hord.
& lentium, althea, malua, oleum rosa
ceum .

R. uirgæ past. m. ii. arnog. m. i. coquan
tur in aqua extinctionis ferri, terantur,
adden-

addendo farinæ lentium & olei ros. modicum, & fiat cataplasma. uel,

Rec. litharg. auri unc. i. cerusæ lotz. 3. vi. succi plantag. & lactis mul. sing. unc. i. s. olei ros. omphacini unc. iii. ceræ albæ quantum sufficit, fiat unguentum. Potes etiam uti nutrito ex litharg. oleo ros. aceto, succo plant. & solani.

Cùm dolor est acerbissimus, radicem uel folia hyoscy. sub prunis coquito, & cum unguento popul. misceto. uel,

Rec. seminis hyosc. 3. i. seminis pap. albi 3. ii. cum unguento popul. aut unguentum album cum caphura, & unguentum popul. cum succo hyos. uel semperuiui, uel uirgæ past. misceto.

Cùm uiuidus partis color, infrigidantium usu nimio extinctus uidetur: locum scarificato, aqua marina lauato, eamque cum catapl. misceto.

Quando in Erysip. bullæ seu uesicæ excitantur, utile est linimentum de uigo, sub hac forma.

R. olei uiol. & ros. sing. unc. ii. unguenti ros. 3. i. s. litharg. auri & arg. singul. unc. s. tuth. 3. ii. cerusæ. 3. vi. caph. 3. i. suceorū semperuiui & plantag. sing. unc. s. fiat forma unguenti nutriti, quod etiam confert ulceri

Anchiridij Chirurgici.

ulceri uirulento. Si Erysipelas in ulcus degeneret, sequentibus utitor.

Rec. succi summitatum rubi, & solam sing. unc. i. olei ros. 3. iii. aceti parum, ceræ & litharg. singul. unc. s. fiat linimentum. uel,

Rec. troc. alborum rasis. 3. i. s. plumbi usti & loti 3. i. caph. (si magna inflammatio.) scrup. s. olei ros. unc. iii. ceræ quantū sufficit, fiat linimentum.

Cum uerò Erysip. in duritiem abit, sequens est optimum.

Rec. olei uiol. & ros. pingued. gallin. & butyri sing. unc. ii. axung. caprinæ & uitulina. sing. unc. i. s. medullæ cruris uituli unc. i. mucag. alth. mal. & psyllii. singul. unc. vi. bulliant. ad mucag. consumptionem: deinde adde litharg. auri unc. ii. ceræ albæ quantum est satis, fiat ceratum molle.

Postremus scopus est in symptomatis corrigendis. Ex Erysip. quidem oritur febris, & ex febre dolor capitis. uigiliæ, & sitis, quibus occurrendum.

Ad capitis dolorem. Rec. coriand. præparati 3. iii. seminis pap. albi & corticis eiusdem, seminis lact. sing. scrup. iiii. granorum tinctoriorum scrup. i. florum uiol. nymph. & ros. rub. sing.

ſing. pug. s. omnium ſantal. ſing. un. i. terā
tur, & cum panno ſericeo rubro fiat frō-
tale: quod uapore aquæ roſ. & aceti ſuf-
fiatur, & fronti ac temporibus applicetur.
uel,

Rec. lactis mul. unc. iiii. aceti. unc. ii. olei
roſ. unc. iiii. albumina ii. miſce, & liniantur
frons & tempora, uel utere ſolo oxyrho-
dino. Oleum quoque frigidum in aures
eſt inſtillandum: ac uolæ manuum plan-
tæque pedum unguento populeo ungen-
dæ .

Rec. conſeruæ uiol. un ii. conſ. rad. bu- *Ad ſetim*
gl. un. i. conſ. florum nymph. conſ. flo *ſedandā .*
rum cichorii. ſing. unc. s. pulueris diatrag.
frig. recenter diſpenſari. 3. i. s. pulueris
diamarg. frig. ſcrup. iiii. ſacch. roſa. ta-
bul. quantum ſufficit, fiat conditum auro
coopertum, quo utatur cum aqua hordei
dum ſitiet: uel in ea aqua diſſoluat ſyrup-
pum roſatum, uel uiol. uel acetosæ ſimpl.
uel de acetos, citri, uel utatur præſcriptis
cade Carbunc.

Cum uerò hoc in affectu, plerunque *Ad hepa*
ſit hepatis intemperies calidior, quæ plu- *tis intē-*
rimum bilis aceruat, & auget affectum, *periem*
ſequentia iuuabunt. *calidio-*
rem .

Re

Enchiridij Chirurgici .

R. cerati santal. vnc. iiii. oleorum nym-
ph. & de semine cucurb. succo. end. ablu-
torum, sing. vnc. j. s. spicæ nard. scrup. j.
troc. de spodio 3. j. seminis end. & portul.
sing. scrup. ij. aceti aliquantulum, miscean-
tur, & regio hep. vnguatur, cum adit le-
ctum. aliud,

R. Vnguenti albi Gal. vnc. 4. spicæ nar-
di 3. j. omnium sant. sing. 3. i. ros. rub. flo-
rum viol. & nymph. sing. scrup. ij. fiat
vnguentum ad hepatis regionem vngen-
dam .

R. ros. rub. florū viol. & nymph. sing.
pug. s. coral. rub. santali albi & rub. sing.
scrup. iiii. seminis lact. & end. sing. 3. j.
spodij 3. s. redigantur in puluerem, qui
sacculo ad formam lunæ crescentis confe-
cto, excipiat: & uapore aquæ ros. atq;
aceti suffiatur: deinde hepatis regioni ap-
plicetur .

De Herpete . Cap. VII.

Herps ex iisdem causis ex quibus Erysi-
pelas generatur. Est enim pustulosa in-
flammatiō cum pruritu & rubedine, par-
tem in qua serpit exulcerans.

Causæ. Fit à flaua bile eaq; tenui, & ardentissi-
ma,

ma, facile summum corpus sua tenuitate ad epidernidem usq; penetrans, ubicum, retinetur, nec ultra expirat, eam partem erodit atque exulcerat.

Ex maligna uel benigna bilis natura ma Progn.
gis aut minùs periculosus est. Herps in can-
crum degenerans, malum.

C V R A T I O.

PRimum huius affectus curandi præceptu ad uictus institutionem refertur: quæ atque in Erysip. eadem esto.

Secundum præceptum ad materiæ antecedentis spectat auersionem: quàm tum reuulsionibus, tum frequenti cathartico-
rum usu effcito, ad reuellendum partes oppositas fricato, arctissimè uincito, & extrema fouero. Venam tamen ne secato (nisi plenitudinis apparerēt indicia) quòd huius affectus materia, à laudati sanguinis natura plurimum sit ab alienata. Ad reuulsionem quoque conferunt purgationes.

Primum quidē bolum ex cassiæ. unc. i. rhab. scrup. ii. ci. nnamom. gr. iii. cū sacch. præbeto: aut ea in sero caprino uel aqua end. dissoluta dato. deinde,

Rec. summitatum aspar. lupuli, fumar.
bugl.

Encbiridij Chirurgici .

bugl. totius borrag. end. cichorii, scario-
læ, hepaticæ, agrimon. capillarium com-
munium sing. m̄. i. quatuor seminum frig.
maiorum contusorum singul. 3. ii. tamar-
rind. passul. mundatarum glycyrrhizæ cō-
tusæ sing. unc. i. s. polypod. querc. recen.
fennæ orient. sing. 3. vi. thymi. & epith.
sing. 3. ii. cicerum rub. pug. i. s. florum uiol
bugl. nym ph. genistæ singul. pug. i. fiat de
coctio, cape de col. lib. ii. in quibus dissol.
syrupi capil. uen. & de epith. singul. unc. iii.
facch. unc. iiii. pul. diatrag. frig. 3. ii. fiat a-
pozema clarificatum & aromatixatum
pro vi. dosibus. aut,

R. syrupi end. & de bizantiis sing. unc.
ii. syr. capill. uen. unc. i. aquarum graminis,
bugl. & lupuli sing. unc. iiii. pulueris sen-
tali moscat. 3. i. s. fiat iulep. pro iii. dosi-
bus: quod si congruum uidebitur repe-
tes, & iterum dabis. Postea,

Rec. pulpæ tamarind. 3. vi. fennæ ori-
ent. unc. s. myrob. citrin. in oleo amygd.
dulg. confricatarum scrup. iii. thymi & e-
pith. sing. 3. i. passul. mund. par. vi. florum
cord. sing. pug. i. fiat decoctio in aqua
hor. in col. un. iiii. dissolue cathol. 3. vi. dia-
pruni solut. 3. i. s. syrupi ros. solut. unc. i.
commisceantur, & fiat potus. Erit autem
ualentior

valentior si rhab. 3. s. cinnamomi gr. ij. velis addere .

Cum verò vnica non sufficiat purgatio, sequens opiata maximè est profutura: non modò hoc in affectu, sed in reliquis quoq; ab humoribus adustis & acribus.

R. pulpe tamarind. vnc. j. cassiæ in aqua violarum extractæ vnc. j. s. foliorum senneæ orient. 3. vj. vel loco illius, diasennæ solut. vnc. s. vel confectionis hamec tantūdem, elect. de succo ros. 3. iij. rhab. sero caprino irrorati 3. ij. cinnamomi scrup. s. syriaci viol. quantum sufficit, fiat opiata de qua capiat semel in hebdomade à 3. vj. ad vnc. j. pro laborantis natura. Deniq; eadem ferè in hoc affectu, & in Erysip. medicamenta laxantia exhibentur .

Tertium præceptum ad topica conducit: quæ aliter quàm in Erysip. sunt præscribenda: quandoquidem Erysip. refrigerantia & humectantia recipit, herpes verò refrigerantia & siccantia requirit, quemadmodum phlegmones initium, nisi quod in herpete valentiora sint oportet. Quando itaq; humor in partem influit iuuant solanum, lenticula palustris, thus, vitis capreoli, summitates rubi, folia oleastri & salicis; balaustia, malicorium,

D

calices

Enchiridij Chirurgici.

calices glandium & id genus: quorum ca-
piemus succos, aquas stillatitias, vel in ea
incoquemus, & addita farina hordei vel
lentium cataplasma conficiemus. Suntq;
sequentia perutilia.

R. malicorij vnc. 4. rhois utriusq; man.
ij. farinæ hord. vnc. ij. coquantur in uino
austero, terantur, fiat cataplasma. uel,

R. arnoglossum mitatum uitis, rubi, olea
stri singul. man. j. balauft. pug. ij. fiat de-
coct. cape de col. unc. x. quibus adde fari-
næ hord. unc. j. far. lapinorum (ad resol-
uendum) unc. s. olei nymph. uel ros. unc.
j. s. coquantur, & fiat pulvis, quæ applice-
tur: aut succus lapathi acuti diu in aceto
macerati, applicetur: cui addere poteris
pulverem balauft. galliarum uiridium, &
alumen.

Humor posteaquam defluerit, tum
sufficient siccantia, & discatentia mini-
mè acia. Veluti sequens à Vigonio præ-
scriptum.

R. succorum plant. & solani sing. unc.
j. succi radice lapathi unc. s. balauft. pug.
j. ros. rub. 3. j. s. aluminis 3. j. aceti unc.
ij. bulliant ad aceti & succorum consum-
ptionem: deinde terantur horam unam
in mortario plumbeo, addendo litharg.
utriusq;

utriusq; sing.unc.ij.ceruse uñc.j.tuth.3.ij
si magis uis exficcare, adde scorie ferri
præparatæ 3.ij. floris aeris 3. j. uel calcis
loræ tantundem. aut,

R. lanæ succidæ uistæ donec in pulue-
rem redigatur 3.ij. cort. pini uisti & loti
3. j. s. adipis caprini unc. j. olei myrtini
unc.ij. ceræ quantum sufficit, fiat unguē-
tum. Profunt etiam emplastra de arnogl.
& de duobus malis punicis : quibus mi-
sceantur balaust. gallæ uirides. Valent et
unguenta pompholig. & album rasis, &
plumbilamina, quæ fuerit in aqua alu-
minosa diu macerata.

Humor si sua acrimonia ulcus effece-
rit, sequenti decocto erit fouendum.

R. bursæ past. centinod. plantag. solani
sing. man. j. calicum glandium uiridium,
uel nucum cupressi sing. paria. x. baccarū,
& foliorum myrti, malicorij & balaust.
sing. unc. j. acac. & hypocist. sing. 3. vi. myr-
rhæ & thuris sing. 3. v. fiat decoctio in a-
qua fabrorum, qua vlcus lauetur, & fo-
ueatur: hic. n. fotus partem roborat, ul-
cus detergit, ac humoris defluxionem co-
hibet: à fotu uerò aliquod ex superiori-
bus unguentis, ut necessarium uidebitur
admouebis.

Enchiridiū Chirurgicū .

Cū uerò humor usq; adeo acris fuerit ut uulcus phagedenicū excitet , quod mitioribus medicamentis haudquaquam cedat, ad ualentiora recurrendum: dissol uendi itaq; trochisci musæ, andronii, uel polyide. Cū uerò exoleuerint , neque à pharmacopolis præparentur, soleo arsenicum sublimatum optimè tritum cum unguento albo miscere, & eo elychnia imbueri atq; interea ambitum affectus unguento de bolo munire, uel oxycrato, ne ob dolorem oriatur defluxio. Denique si magis magisq; serpat ulcus , ad ferrum ignitum accedendum .

De Herpete miliari . Cap. VIII .

Herpes miliaris differt à superiore, quod ex crassiore bile, & (ut nonnulli uolūt) admixta pituita generari soleat . Est igitur Herpes miliaris papula cum quodam ardore cutem, serpentibus pustulis milio haud ab similibus, exasperans.

Causæ. Causa est bilis crassior , quæ in pustulas purulentas faciliè conuertitur, suaq; acrimonia, & tenuitate quadam cutem excedit .

Signa . Signa patent ex pustulis milio æqualibus, aut etiam maioribus cum pruritu & calore
scal-

*scalpendiq; desiderio: sensus quasi punctura
formica percipitur quæ tandem in ulcuscula
desinit.*

*Prognostica eadem propè sunt cum supe-
rioribus. Herpes tamen miliaris difficilioris
est resolutionis, quàm superior. Ac præcipuè
si ex due uenerea ortum habeat.* Progn.

C V R A T I O.

HVic quoq; affectui medēdo, aliquot
canones sunt necessarii.

Primus ut diætam præscribas, quæ tū
bili, tum pituitæ aduersetur.

Secundus ut humores præpares ac pur
ges: nam uenæ sectio hic etiam locū non
habet.

Præparationi uerò, & purgationi de su
periori herpete præscriptis, addemus q̃
pituitam coquunt, & purgant, pro rōne
mixtionis pituitæ cum bile.

Pituitam præparant incidentia, tenuan
tia, detergentia, aperientia, ut radices ape
rientes, iris, enula, betonica, melissa, hyssop
us, samptucus, stachas, & similia: inter
syropos: syrupus capill. uen. de bizantijs,
de duabus, & quinq; radicibus, melros.
oxymel simplex. syrupus de hyssopo, de

Enchiridiū Chirurgicū.

stæch. oxymel scylliticum. Purgantia sunt semen cartami, polypod. agaricus, elect. de citro solut. diacart. diaphen. indum : quæ miscebuntur cum aliquibus ex iis quæ de Erysip. & de herp. exedente dicta sunt: medicamenta etiam pituita fufius habebis cap. de Oedemate.

Tertius canon est, ut ad topica accedas: in principio quidem conueniunt catapl. de arnogl. cum puluere balaust. & gallarum uiridium, catapl. de duobus granatis, succus rad. lapathi acuti in aceto diu macerata, cum dicto puluere & alumine: lapathum. n. mollit & siccatur, & acetum extinguit bilem. aut,

Rec. gallarum, malicorij, balaust. boli arm. sing. unc. i. aquæ ros. unc. iii. aceti acerrimi unc. j. misce.

Ad discutiendum uti soleo aqua sublimata, uel succo asphodel. uel succo smilacis asperæ, uel oleo de genista, extracto dum ea comburitur: uel gummi prunorum dissol. in aceto acerrimo: alij piscium salforum capita cremata in puluerem redigunt, vino diluunt, & applicant: alij lanā succidam vrunt, in puluerem redigunt, & cum aqua peculi ros. miscent: alij capiunt ærug. ras. & sulph. sing. 3. j. aquæ
farmen-

farmentorum uitis dum comburuntur extractæ quantum satis est ad linimentū conficiendum .

Remedia vniuersalia sunt tibi ex cap. de morbo venereo petenda . Pro topicis autem sic facito . Ex oleo nucum & cera linimentum conficito : cui addito pulueris præcipitati quantum videbitur. vel,

*Ad ber-
petas
manuum
ex lue ve-
nerea .*

R.olei ros.succorum oxylapathi & citrang. sing. vnc. ij. mucag. feminis lini vnc. j. axung. suillæ non salis unc. j. s. litharg. autriti vnc. ij. pulueris præcipit. unc. s. uel,

R.olei ros.& chamæm. sing.vnc.vi.succorum oxylap. acetosæ, enulæ cāp. sing. unc.4.succorum fumaris, saponar. plantag.sing.unc.iiij. bulliant ad iuccorum cōsumptionem, adde sulph. uiui aqua ros. loti unc.j.staphysag.pyrethri sing. unc. s. euphorb. 3. vi. maltich. thuris, myrrhæ sing.unc. j. lithar.auri & cerusæ sing. unc. ij.s.cinabrij. 3.x. mercurij in succo limonū extincti unc.vi. axung. ueteris salis expertis unc.x.mitce, fiat unguentum, quo calidæ partes ungantur & uicinæ earum.

Vel hoc, à me sæpe expertum ,

R. succorum oxylap.semperuiui, plantag.ling. passerinæ, oleastri & maluarum

D 4 singul.

Enchiridij Chirurgici .

singul.unc.ij. aceti acerrimi lib. j. farinæ
lolij prius torrefacti, seminis nasturtij
sing.unc.iiij. misceantur, & cum aliquot
dies quieverint, abici poterit acetum su-
pernatans, & reliquo pars liniri. uel,

R. unguenti enulati cum mercurio, un-
guenti albi rasis, succi limonum sing.unc.
s. olei tartari 3. iiii. arsenici in puluerem re-
ducti gr. 4. caph. in aqua ros. uel plant. lo-
tæ gr. iiii. fiat unguentum.

De OEdemate . Cap. I X.

OEdema est pituitosus tumor, frigidus, la-
xus ac mollis doloris expers, & albidus
coloris. Id duplex est exquisitum, & non ex-
quisitum. Exquisitum fit ex naturali pitui-
ta superuacanea, quæ in alimentum defectu
caloris natui aut præ nimia materiæ copia
transire non potuit, certaq; collectione, &
circumscriptione definitur. Non exquisitum
est diffusum & expansum quidam tumor, ex
crudiore, pituitosoq; sanguine aut iecoris aut
assumptorum uitio progenitus.

Causæ. Causæ sunt aut externæ, ut casus, percu-
sio, uitiosa uiuendi ratio: aut internæ ante-
cedentes, humoris uidelicet pituitosi copia,
& coniunctæ, eiusdem humoris in membro
oedema-

œdematoso collectio.

Signa sunt tumor laxus & mollis facillè Signa. digitis cedens prementibus, dolor exiguus, aut nullus, color albidus.

O Edema in duritiem desinens, & tandem Progn. in abscessum, periculosius est eo quod discuti & resolui potest. Oedema ex hydropse Phthi si aut cacoxia ortum habens, malum. Oedemata hyeme præsertim generari solent, eaq; senibus sæpius, & crapulosis accidunt.

CURATIO.

Methodus OEdematis curandi his scopis absoluetur. Primus uictum siccum, paululum calidum, & nonnihil tenuantem desiderat. Aerem & aque tenuem & siccum deligito, uel suffitiibus aut alio modo præparato. Vinum defæcatum, fuluum, seu pellucidum, & generosum, uel aromatites exhibeto: Panem probè coctum, ac bene præparatum dato: ueruecinas carnes, & aues montanas, aliàsque euchymas, assas potius quàm elixas offereto: iusculis, oleribus, offis parcè utitor, in eisq; hyssopum, saluiam & similia coquito, iusum leguminum, casei omnisque lacticiuii, fructuum præsertim horariorum, imma-

Enchiridiū Chirurgici.

immaturorum, crudorum, azymorū hoc est non fermentatorum, piscium, nisi saxatiliū, & eorum quidem uino austero cū saluia coctorum, uel affatorum, omnium denique quæ humectant, & sanguinem pituitēum gignunt, prohibeto: parum cibi, minūque potus, p̄pinato: aquam etiam in balneo, nisi aluminosam, uel sulphuream ne concedito. Somnus nūquam quidem diurnus, sed nocturnus, isque tibi breuis esto: Corpus ante cibum, p̄sertim partes loco affecto oppositas, exerceto: aluum fluidam & laxam semper habeto.

*Humorū
praepa-
ratio.*

Secundus scopus tum p̄parationē, tum purgationem humoris pituitici p̄scribit. P̄parant calida & sicca tenuantia, incidentia, detergentia, aperientia, qualia sunt radices cyperī, acorī uerī, galangae, ireos, enulā, apīī, petro. graminis, asparagi, rusci, fcenic. lignum sanctum, folia beton. saluiā, hyssopi, melissā, polīī, pulegii, calamenti, origini, sampsuci, abrotani, mentae, absynthii, camaedr. camaepit. herbae paralyfis, capillares communes, agri monia, semina calida, & flores.

Rec. rad. ireos & galangae crassae sing.
3.6. rad. apīī, petro. aspar. sing. unc. i. fol.
beton.

beton. melissae, chamaed. chamæp. herbæ
para. sing. m. i. capill. communium sing.
m. s. seminis anisi, fœnic. carui, cumini
sing. unc. ii. seminis melonum contusi. 3.
vi. passul. mundatarum par. 8. seminis car-
tami contusi unc. ii. sennæ orient. unc. i. s.
florum genistæ, cicerum rub. stæch. &
bugl. sing. pug. i. fiat decoctio: cape de col.
lib. 2. in quibus dissolue mel. ros. col. & sy-
rupi de absynt. sing. unc. ii. sacch. quantum
sufficit, nucis mosc. (si capitis habenda ra-
tio) uel aromat. ros. (si uentriculi) 3. ii. s.
fiat apozema clarific. & aromati. pro vi.
dosibus.

Rec. mel. ros. col. syrupi acetosi simpl
singul. unc. iii. aquarum melissæ, sampsuc.
bugl. sing. unc. iii. pulueris cinnamomi &
macis singul. scrup. ii. fiat iulep. clarific. &
aromatic. pro iii. dosibus. Vel ualentius.

Rec. syrupi de hyssopo, syrupi de stæch.
& oxymel scyll. sing. unc. ii. s. aquarum sal-
uiæ, beton. fœnic. & sampsuc. sing. unc.
iii. pulueris cinnamomi & arom. ros. sing.
3. i. fiat iulep pro v. dosibus.

Postea præscribes med. purgand. hoc
modo.

Rec. diaphcen. 3. ii. indi maioris 3. i. s.
cathol. unc. s. sacch. quantum sufficit, fiat
bolus

Enchiridiū Chirurgici

bolus, uel dissoluantur in unc. *iiii.* aquae
beton. uel melissae. uel,

Rec. elect. diacart. & de citro solut. sing.
unc. *s.* uel,

Rec. medul. feminis cart. contusi *3. iiii.*
senae orient. *3. ii.* agarici troc. *3. i.* fiat le-
uis decoctio in col. unc. *iiii.* dissolue elect.
diaturbith. (si uires ualeant) uel de citro
solut. *3. iiii.* syrupi ros. solut. (qui humorē
serosum educit) unc. *i.* fiat potus. uel.

Rec. massae pilularum de agar. & ag-
greg. sing. scrup. *ii.* misce. & cum aqua be-
ton. fiant pil. *7.* uel.

Rec. massae pilul. cocciarum, & arthri-
ticarum sing. *3. s.* uel,

Rec. massae pilul. imperial. & foetid.
sing. *3. s.* uel,

Rec. massae pilul. imperial. & foetid.
sing. *3. s.* misce, & cum aqua absynthi, fiat
pilul. *7.*

Vomitus quoque commendatur, po-
tissimum si tumor est in partibus inferio-
ribus ad reuulsionem, idque nisi aegro-
tus sit ad tabem propensus. Excitabitur
uerò potu olei cōmunis, uel oxymel. uel
decoctio feminis attripl. nasturtii, raph. &
erucae, cum syrupo acetoso simpl. uel o-
xymelite.

Tertius

Tertius scopus ad medicamenta uentriculum cōfirmantia, tam sumpta quàm admota refertur : ut sunt opiatae, tabellae, et unguenta.

Rec. coriand. conditi 3. iiii. anisi & fœ- *Ad uen-*
 nic. sing. unc. i. pulueris diacydoni. sine a- *triculum*
 romaib. 3. ii. cinnamomi elect. scrup. iiii. *roboran*
 pulueris aromatici rosati 3. ii. fiat puluis, *dum assis*
 de quo post singulos pastus sumat co- *menda.*
 clear unum & à potu postea abstineat. Si
 saccharum addideris, erit quidem puluis
 iucundior, sed minus efficax: sic autem cal-
 facit, flatus discutit, et os superius uentri-
 culi claudit.

Rec. conseruae florum staechad. et ro-
 ris. mar. sing. unc. i. cort. citri saccharo cō-
 diti unc. s. myrobal. embelit. sacch. condi-
 tarum. 3. iiii. pulueris elect. de cinnamo-
 mo scrup. ii. cum syrupo conseruationis
 corticis citri, fiat opiata, de qua capiat ses-
 qui horam ante singulos pastus instar
 nucis: uel utatur confect. aromatici rosa-
 ti, uel bis in hebdomade capiat theriacæ
 uet. 3. i. quinque horis ante pastum. aut,

Rec. confect. aromatici ros. 3. i. pulueris
 diagal. scrup. i. pulueris coral. & tantali ci-
 trini singul. scrup. s. cort. citri conditi, cō-
 seruz ros. ueteris singul. 3. s. sacchari in
 aquis

Enchiridiū Chirurgici.

aquis mentæ & absynthii dissoluti quantum sufficit, fiat elect. in formam tabellarū ponderis drach. ii. capiat unam mane quotidie.

Ad uentriculum Rec. oleorum lentisci & mastiches ac
robora- ros. sing. unc. i. s. nucis mosc. charyoph. sin
dū appli- gul. 3. i. cort. citri sicci scrup. ii. utriusque
canda. coralli sing. 3. s. florum chamæm. & ane-
zhi singul. scrup. iiii. spicæ nardi squinanthi
singul. scrup. i. aceti parum, ceræ quantū
sufficit, fiat unguentum pro regione uen-
triculi.

Rec. massæ emplastri pro stomacho
unc. ii. cerati Galeni emendantis uitia sto-
machi unc. i. s. terebint. modicum, fiat
emplastrum, quod regioni uentriculi ad-
mouatur. aut,

Rec. coriand. præparati 3. iiii. florum ro-
rismar. & chamæm. sing. pug. i. fol. balä-
mitæ seu mētæ aquaticæ, & cichorii sing.
m. s. ros. rub. pug. i. s. caryoph. galangæ
crassæ, macis singul. 3. i. s. redigantur in
puluerem, qui xylo (bombacem uocant)
excipiat, fiatque sacculus interpunctus
in formam scuti, & uentriculo applicetur.

Topica Quartus scopus est in usu topicorum
ædema- remedium: quæ initio certè mediocri-
tis. ter repellant. Nam humor efficiens œde-
ma,

ma, cū soleat esse crassus, medicamentis ualenter repellentibus nimis impingeretur: non enim facilè retrocedit, quandoquā solet permisceri serum sanguinis ueluti uehicalum, sed hic de uero cedemate loquimur: in quo initio repellentibus utimur potius ad partem confirmandam, quā ad humorem propellendam, quibus etiam discutientia miscemus: ut cū oxycratum ex duabus aceti partibus & una aquæ in corporibus durioribus ad-mouemus: eo spongiam nouam uel præperatam aphronitro, uel aliquo salis genere imbuentes: nam acētum non modò repellit sua frigiditate, sed incidit & tenuat, & sua siccitate resoluit: spongia quoque, uel noua, uel præparata resoluit: Alii bolum armenium, cupressi nuces, & alūmē apponunt: quod sine discutientibus fieri non debet, ob dictam causam: idem sentiendum de aliis astringentibus, initio etiā, & in decursu, usque ad statum proderūt frequentia.

Rec. lixiuri acerrimi ex cineribus caulium, sarmentorum uitis, ficus, & tartaro confecti, quantum uidebitur: cui adde acetī & olei modicum, & eo imbuta spongia pars tepidè foueatur. Tunc enim foris debent

Enchiridij Chirurgici.

debent esse tepidi, ne frigore magis impingant, & incrassent, & calore magis attrahant, quàm repellant, & discutiant. Per si fortum confert cataplasma de caulibus: fit autem si in dicto lixiuio brassicæ m. ii. coxeris, & teras in formam catapl. aut dicto lixiuio adde sal & alumen, et fiat fofus, & sponsia superigetur. aut,

Rec. nucis cupressi, squinanthi, farinæ hordei & lupinorum singul. unc. s. blactæ, bisantia, aluminis singul. 3. ii. feminis papauæ. cornuti 3. iii. aloës myrrh. sing. 3. i. croci scrup. i. succi brassicæ et aceti quantum sufficit, fiat cataplasma: adde si uis acaciæ et hypocist. sing. 3. ij. stercoris columb. & caprini sing. 3. iii. aut,

Rec. cinerum sarmentorum uitis, ficus, brassicæ & tamarisci singul. pug. i. fol. ebuli et tamarisci sing. m. s. boli arm. unc. i. s. aquæ in qua ferrum fuerit extinctum lib. iii. aceti acerrimi unc. iiii. fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, et foueatur tumor et fascia eo madida superligetur, admoto prius sequenti linimento. Postea.

Rec. cineris brassicæ unc. ii. axung. suillæ unc. iii. fiat unguentum, loco cineris brassicæ,

brassicæ, cape cinerem ilicis, vel ficus. vel,

R. boli arm. acaciæ sing. vnc. j. cyperi vnc.s.aloes, myrrhæ sing. 3. v. croci 3.s. succi brassicæ unc.ij. olei ros. unc.iiij. acetii unc.i.s. ceræ quantum sufficit, fiat vnguentum .

Quando iam nulla est defluxio solisq. resoluentibus opus, sic facito .

R. sulph. vnc.i. sterc.columb. 3.x. farinae fab.unc.i.s.mellis tantillum, succi brassicæ, vel decoctionis asphodel. quantum sufficit, fiat cataplasma, post fotum præscriptum. aut,

R. succi ebuli, sambuci, oxylap. leuistici, foenic. sing. unc.j. vnguenti dialth. unc.iiij mel.vnc.j.olei de absynth. uel irini, vel chamæm.unc.ij. coquantur ad succorum consumpt. fiat linimentum .

R. fol. ebuli, sambuci, absynth. sing. man.j.aluminis, sulph.& salis sing. unc.s. fiat decoctio qua foueatur locus, & magna teratur addendo dialith.unc.ij.s.axūg. suillæunc.j.s.mel.unc.j.fiat catapl.

R. radic. cucum. agr. vnc. ij. origani uel brassicæ man.j. farinae hord.unc.j.coquantur, terantur, & fiat catapl. aut ex stercore bubulo, sulphure, melle, aceto cum decocto brassicæ, aut origani, fiat catapl.

Enchiridij Chirurgici.

Ad dolo- Si dolor adsit, cape cæsyp. vnc. j. s. pas-
rem. si, olei chamæm. vel anethi, vel de absynt.
vnc. j. fiat linimentum.

Cum æde- Cum œdema in duritiem abit, sequē-
ma indu- tia pro sunt.

rescit. R. axung. bubulæ unc. 4. galb. bdel.
ammon. in aceto dissolutorum sing. vnc.
j. s. picis unc. ij. terebinth. unc. ij. myrrhæ
3. iii. corticis thuris 3. ii. olei veteris unc. 4.
fiat vnguentum.

R. mucag. alth. lini & fœnugr. sing.
unc. 4. farinæ hord. vnc. iii. axung. gall. &
olei de lilio sing. vnc. 2. butyri unc. i. cro-
ci scrup. i. vitellos ii. coquantur mucag.
& farina lento igni, postea reliqua adiiciā-
tur. Si addideris ammoniacum, bdel. galb.
styracem liquidam, erit vnguentum om-
nibus tumoribus frigidis & duris profu-
turum.

Ad sup- Cum tumor discuti non potest, sed in
purandū abscessum abit.

R. rad. alth. unc. 4. rad. lil. unc. ii. carica-
rum par. v. florum chamæm. & melil. sing.
pug. i. farinæ hord. & fœnugr. sing. unc. i.
coquantur, terantur addendo pingued.
gall. butyri recentis, olei lil. & chamæm.
sing. unc. i. fiat cataplasma. vel,

R. rad. alth. & lil. sing. vnc. 4. rad. bryon.

&

& cucum. agr. sing. vnc. ii. olei lil. lib. s. olei de costo unc. 4. vini unc. iii. coquatur ad vini consumptionem, terantur & adde farinæ seminis lini & fœnugr. sing. unc. ii. fermenti 3. i. s. pingued. anseris & anatis sing. unc. iii. misce fiat catapl. aut,

R. rad. lil. unc. ii. cepe unc. ii. s. alth. & mal. sing. man. i. s. chamæm. & melil. sing. pug. i. farinæ seminis lini, & fœnugr. sing. unc. i. coquantur, terantur, addendo axūg. suillæ unc. 4. fiat catapl. Ad eandem rem iuuat diachylon ireatum magnum.

Eminentiori loco appones stercus columb. semen sinapi, limaces, & galbanum simul mixta.

Aperta vomica, ad detergendum vteris mundificatiuo de apio, unguento apostolorum: insuper emplastro diuino & diach. cum gummi postea diacalci.

Oedema quando est alterius morbi symptoma vt hydropis, phthysicos, cachexiæ, nullam propriam habet curationem Curari enim non potest nisi affectu, ex quo nascitur, profligato: tamen præscripta uictus ratione quæ pituitæ, flatibus, & sero sanguinis aduersetur ac medicamentis laxantibus, & ventriculo confirmato, loco affecto apponenda spongia oxy-

Enchiridiū Chirurgici .

rhodino imbuta, cui insit aliquid salis, & alia quorum antè meminimus. Dolore vero urgente, utendum aliquo oleo calastico; quod relaxare, doloremq; lenire valeat: quale est oleum chamæ. anethinū, de lilio, rutaceum, uel lana succida, sapa, oleo, & aceto imbuenda & applicanda.

De Flatuoso tumore . Cap. X.

Flatuosum œdema est tumor ex flatibus inter membranas alicuius membri aut sub ipsa cute conclusis. Id aliquando cum dolore est, aliquando sine dolore iuxta membri intumescētis proprietatem: aliquando uagans, aliquando consistens.

Causa . Generatur eiusmodi flatus aut ob caloris nativi imbecillitatem pituitosum humorem in flatu resoluentis, quem si is esset fortis, uel totum absumeret, uel in probam substantiam conuerteret, aut ob caloris alieni uehementiam humores & alimenta in uaporem attenuantis, & resoluentis.

Signa . Signa sunt tumor prementi digito renitēs uel alio euagans, inflatio, sonus quum tumor percutitur, dolor interdum excrucians, & obambulans.

Progn . Eiusmodi inclusi spiritus et flatus nisi dissol-

*soluantur magna pariunt incommoda, fuma
sa exhalatio & uentositas seu flatus per cor
pus cum dolore & molestia discurrentes, pe
riculosi: fomitem enim uenenosum arguunt,
unde expirant .*

C V R A T I O .

Primum huius tumoris absumendi cō
siliū ad uictus institutionem est refe
rendum . Victus autem calidus & siccus
esto: cibi nullos humores pituiteos, nul
los crassos, aut uiscidos, nullosq; flatus
pariunt: eosq; potiùs discutiunt: Pro
inde legumina, lac, caseum, rapum, casta
neas, fructus crudos fugito, reliquaq; om
nia, quæ de uictus ratione cap. de Oedem.
dicta sunt, obseruato.

Secundum consiliū ad humorū præ
parationem, & purgationē conducit. Cly
steres itaq; ex discutientibus flatus imici
to: humores pituiteos, crassos & uiscidos
apozemate, vel zulapio, ex incidentibus,
& tenuantibus, ut in œdemate præpara
to : quibus flatus discutientia misceto :
cathartica quoque ut in œdemate, addi
tis flatus discutientibus exhibeto.

Tertium consiliū iubet uentriculum

E 3 confir-

Enchiridij Chirurgici .

confirmari ac corroborari : tum ut flatus iam geniti resoluantur, tum ut noui non renascantur, tum ut pituita, quæ flatuum est materia paulatim absumatur. Confirmabitur uerò partim absumptis, partim admotis, iis nimirum quæ de œdemate præscripsimus: tamen pulueri quo à pastu utendum diximus, addes seminis carui & cumini conditorum, sing. unc. i. uel augebis dosim anisi & fœniculi, uel solis illis feminibus conditis uteris. Et in augmento, loco oleorum rosacei, & lentisciani, utendum oleis nardino & rutaceo.

Quartum consilium hortatur, ut densata rarefaciamus, crassum spiritum attenuemus, medicamentis, quæ, tum calida sint, & sicca, tum etiam tenuia: ut spiritus ille seu uapor crassus attenuetur, discutiat, & resoluatur: quibus anodina quoque sunt permiscenda, præsertim in principio: flatus enim distendunt, & ita uehementem dolorem excitant.

Flatus discutiunt semina anisi. fœnicul. dauci, carui, cumini, seseleos, apii. petro. rutæ, baccæ lauri & iuniperi, omnia aromata, omnia ferè calfacientia & siccantia olea, irinum, laurinum, rutaceum, nardinum, costinum, ricininum, de spica, de nuci-

nucibus, de euphorbio, de piperibus . Ex quibus omnibus, cum iis quæ de cedemate curando sunt præscripta , uaria topica conficiemus.

Alii tumori flatulento decoctum hyssopi cum oleo rutaceo applicant: alii lixiu- *Topica ad flatus*
uium cum nitro & aceto conficiunt, & *discutien*
spongia eo imbuta tumorem fouent: alii *dos.*
coquunt parietariam, centaurium, semina anisi & fœnic. dauci, carui, cumini, flores chamæ. anethi, stæch. anthos, mel, furfur in aqua & uino albo, locumque fouent stupis lini eo decocto imbutis. Postea unguentum cōueniens admouent: alii decoctionem uesica bouis concludunt, & applicant: alii emplastro de baccis lauri, uel de semine sinapi utuntur: cuius descriptionē habebis capite sequenti: alii panem ex clybano recens eductum, oleis, nardino, rutaceo, costino, mixtis seminibus discutientibus imbuunt, atque admouent: alii locū liniunt oleo anethino & chamæ. Postea uino decoctionis stercoreis columbini & aliorum discutientium fouent: sequentes quoque formulæ ab autoribus commendantur.

R. olei chamæ. anethi, amygd. amararum, & rutæ sing. unc. i. uini albi unc. iii. semi-

Enchiridiū Chirurgici.

num anisi. fœnic. dauci. cumini, carui, ameos, & rutæ, sing. unc. i. s. bulliant ad uini consumptionem & exprimantur: expressioni adde ceræ quantum sufficit, fiat unguentum. Galenus capit passi quart. i. olei anethini & saponis mollis sing. unc. ii. & lanam succidam, uel spōgiam eo liquore imbutam applicat: aut lixiuium acre miscet oleo, & sapæ, uel uino austero, & ea mixtione fouet. uel,

Rec. olei anethini, rutacei, laurini, costini & de spica & mastiche singul. unc. i. fol. calamenti, centaurii, absynthii, sampsuci in puluerem redactorum sing. unc. i. seminis fœnic. cumini, rutæ, lupinorum, & baccarum lauri puluerizatorum sing. 3. ii. mellis crudi quantum sufficit, fiat forma unguenti.

Rec. milli lib. i. s. salis lib. i. fol. artemisiæ, sampsuci singul. m. s. seminis fœnug. cumini carui sing. unc. i. florū chamæ. melil. stæch. rorismar. sing. pug. i. torrefiant omnia in sartagine, fiantque duo sacculi qui uino generoso irrigati, calētes uicissim applicentur. postea,

Rec. rad. gentianæ. unc. i. fol. agrimon. calamenti & origani siccorum sing. unc. s. rubiæ tinct. 3. iii. squinanthi, mastiches singul.

singul. 3. i. s. spicæ nardi & croci sing. scrup.
iiii. aquæ uitæ unc. i. s. oleorū anethi, nar
di, de castor singul. unc. iiii. ceræ quantum
sufficit, fiat unguētum. ubi cætera omnia
non profuissent, expertus sum hoc tumo
rem flatuosum in genu ex morbo uene
reo omnino curasse, quod recipit propo
læos. i. fæcis ceræ nouæ ex prælo. lib. i. s.
(quamuis aliud propolis Plinio signifi
cet) micæ panis syncomisti lib. s. rosarum
rub. unc. i. bulliant in uino albo, pisan
tur, adde piper, garyophyl. nucis moschat.
zingib. singul. 3. ii. cumini, anisi, fœniculi,
apii, ameos añ. unc. s. fiat catapl. cum olei
chamæm. aneth. & rut. sing. unc. ii. appona
tur calidè loco prius in superficie scarifi
cato. Flatus uerò, si diuersas in parteis de
errer, atque discurrat, cùm in aliqua par
te substiterit, ea supra infràque ligetur,
ac tumor ferro candenti uel nouacula a
periatur: & uulneri emplastrum ex aloë,
bolo arm. oleo ros. et aceto mixtis appli
cerur.

De Aqueo ædemate. Cap. XI.

A Quosum Apostema, est serosi & aqusi
humoris in aliquo corporis mēbro, aut
in

Enchiridiſ Chirurgici.

in toto corpore tumida collectio, laxa & doloris expers.

Si ſeroſa illa excrementa in toto corpore abundant hydropem progignunt. Si in aliquo tantum membro concludantur ut in capite, veſica, matrice, oſceo, ſimplex eſt apoſtema aquoſum.

Cauſa. *Cauſe ſunt caloris natini inopia. Concoctricis facultatis imbecillitas, iecoris aut lie- nis intemperies frigida, & uitioſa conſtitutio. Ciborum etiam aquoſorum, aut potus mi- nus, uſus. Denique quaecunque uitioſum cor- poris habitum inducunt.*

Signa. *Signa ſunt tumor laxus, ſed laxior & mol- lior quam in ædemate pituitoſo minus tactui renitens, ſonus editur inſtar aquæ murmurā- tis, tumor aliquatenus eſt pellucens & minus turbidus quam in pituitoſo tumore.*

Progn. *Apoſtemata aquoſa maiorem caloris de- bilitatem quam flatuoſa arguunt, ideo magis periculofa. Si ſeroſis humiditatibus corpus ſcateat periculum eſt apoſtematis pedum, te- ſticulorum, capitis & iuncturarum. Aquo- ſa ædemata raro flatibus carent, quemadmo- dum & flatuoſa ſæpe comitem aquoſitatem concluſam habent. Cuius rei cognitio maxi- me ad curationem facit.*

Curatio.

C V R A T I O.

Affectus huiusmodi expetit primò virtus rationem, quàm in cedemata feruandam esse diximus: vtatur æger carnibus euchymis, coctis facilibus & asfis, pane falso, bis cocto, & cui puluis anethi miscetur, si fieri possit, nullo modo bibat, aut exigua vini generosi non diluti quantitate utatur, omnia aquosa tanquam nocentissima fugiat: vt sunt fructus, herbaræ recentes, & pisces.

Secundò corpus præparandum, meatibusq; referandi sequentibus.

*Corporis
prepara
tio.*

R. herbarum capill. communium, pimpernel. pilosel. agrimon. chamædr. chamæp. sing. man. j. quatuor feminum frig. maiorum sing. ; ij. feminis apij, petro halicaca. (alcecengi vocant) feminis asparagi sing. 3. j. s. cicerum rub. pugil. j. florum sambuci & genistæ sing. p. j. s. fiat decoct. in col. lib. j. s. dissolue syrapi capil. ven. & sacch. sing. vnc. ij. aromat. ros. & cinnamomi sing. 3. j. fiat apozema clarific. & aromat. pro v. dosibus. vel,

R. syrapi capil. ven. de bisantijs, & de quinque radicibus sing. vnc. ij. s. aquarum
apij

Enchiridij Chirurgici.

apij petro. & graminis sing. vnc. 4. pulueris diagallan. & cinnam. sing. scrup. ii. fiat iulep. clarific. & arom. pro iii. dosibus, & si uideretur erit repetendum.

Purgat. R. passul. mund. unc. j. seminis anisi, fœnic. apij, petro. halicacabi sing. 3. ii. brassicæ marinæ m. i. partem tertiam medullæ seminis cartami & sennæ orient. sing. 3. vi. agar. 3. i. florum cicerum rub. & genistæ sing. pug. i. fiat decoctio: capede col. unc. iiii. in quibus dissolue diaphœn. & indi. maioris sing. 3. i. s. syrupi ros. solutiui unc. s. fiat potus: aut utatur elect. diacart. uel de citro solut. uel pilulis de hiera. alephâg. de agarico. Pilulæ de mesereo, de cucum. agresti sunt ualentiores, quàm ut quis tutò uti possit: nam uenter & hepar redderent imbecilliora, atque ita auergeret affectum.

Ad confirmandum uenter et hepar. Tertiò roborandæ sunt partes nutritiæ ut uenter & hepar: uenter confirmabitur, quemadmodum in œdema te dictum est: proderit etiam usus theriacæ uete. mithridatii, aureæ alexandrinæ. In opiata etiam conferent, conserua florum genistæ, zingib. viride, diagalanga, arom. ros. diarhod. Externæ uero parti uentriculi hæc admoveantur: panem ex clybano

bano recens extractum, & in vino generoso maceratum: puluere galangæ, pip. charyoph. nucis mosc. mastiches, feminis anethi, cumini, rutæ, chamæm. respergito, & calentem applicato: alterumque similiter paratum habeto:quem vbi prior refrixerit apponito.

R. baccarum lauri, feminis nigel. romanæ & rutæ sing. 3. iij. coquantur in vino & oleo ad consumptionem vini, addēdo castorei 3. j. (si ventriculus sit frigidus nimium) teratur, & vnguatur ventriculus manē & vesperi longē à pastu: Potes addere squinanthum, cardamomum, spicā nardi, piper, charyoph. nucem mosc. & similia, & prætermittere castoreum, ob tertium odorem. aut,

R. ladani puri, resinæ pini sing. unc. j. ammon. bdel. sing. 3. ij. cardam. squinat. sing. 3. j. s. spicæ nardi, charyoph. sing. scrup. j. baccarum lauri, feminis apii & leuist. sing. 3. i. s. florum chamæm. rorism. ros. rub. sing. pug. s. olei irini unc. vi. ceræ quantum sufficit, fiat vnguentum pro ventriculo.

R. cerati santal. vuc. ii. feminis apii, petro. & end. sing. 3. i. troc. de caph. 3. s. spicæ nardi, squinant. sing. 3. ii. olei nardini

Enchiridiū Chirurgici.

& de absint. sing. vnc. iiii. misce fiat linimentū, addendo in vsu ipso modicum aceti, liniatur regio hepatis.

*Topica
ad aquā
absumentem.*

Quarto, loco affecto admouenda topica quæ digerant & aquam absument.

Galenus spongiam nouam oxyrhodi-
no, cui sal permixtum sit, imbutam, appo-
nit: uel lixiuio ex cineribus sarmentorum,
caulium, ficus, ilicis, quercus & tartaro, ad-
dito sale, uel aphronitro, uel sulphure, fo-
uet: alii addunt etiam lixiuio aristol. rotun-
dam, ammoniacum & bdellium, & ita fo-
uent: prius tamen locum ungunt oleo a-
nethino, uel de absynth. uel rutaceo: alii
addunt terebinthinam & ceram, ne pars
lixiui mordicationem tam facile sentiat.
aut.

Rec. salis nitri 3. x. pip. & baccarum
lauri sing. unc. i. olei laurini unc. vi. ceræ
quantum sufficit, fiat linimentū: alii huic
addunt pulpam passularum. aut,

Rec. rad. ireos & cucum. agrestis, nu-
cum cupressi, ossis tibie hominis, cinerū
radicis brassicæ, sing. 3. ii. chrysocol. & ni-
tri sing. 3. i. olei anethini & ceræ quantum
sufficit, fiat unguentum.

Emplastrum de semine sinapi, quo nul-
lum excellentius excogitari potest, tam in
tumore

tumore aquoso,quàm flatulento .

Rec.feminis sinapi,feminis urticæ, sulph.aristol. rot.spumæ maris, bdellii sing. unc.i.ammon.olei uet.&ceræ singul.unc. ij.fiat emplastrum.

Prodest quoque huic intentioni , emplastrum apostolicum chirurgicum .

De Abscessu Flegmatico. Cap. XII.

Abcessus propriè dicitur,cum collecta materia, siue sit pituita siue aliquid aliud, in pus aut alienam substantiam conuertitur. Tres emergunt à similitudine contentarum in tumoribus substantiarum abscessus species & differentia, Steatoma uidelicet, Atheroma & Meliceris. In steatmate materia puris & quæ exprimitur ex apostemate seuo similis est. In atheromate est pulti similis . In meliceride mellis consistentiam & similitudinem refert, his Arabes adiungunt quos uocant nodos,serophulas , glandulas, testudines,lupias,nactas,botia,quorum omnium curatio,ut in sequentibus patebit non multum ab aquoso apostemate discrepat.

Steatoma pituitam crassiores suæ generationis causam habet. Atheroma pituitam aquosiores. Meliceris pituitam cum quadâ bile

Enchiridij Chirurgici .

bile aut sanguine mixtam habet.

Signa . Eiusmodi Abscessus in capite crebro generari solent, quod eius cutis densa diu materiam cohibeat dum in alienam substantiam transeat .

C U R A T I O .

HI omnes affectus in curandi ratione eandem habent dieteticen & pharmaceuticen, hoc est uictus rationem , & medicamenta purgantia cum œdemate, tamen uictus paululum tenuior & siccior sit oportet : suntq; humores crassiores magis tenuandi, nonnunquam venæ sectio iuuat: nimirum cum plethoræ adsint indicia, apozema vel ialep ex incidentib⁹, tenuantibus, detergentibus, & aperientibus, de quibus in œdemate scripsimus, lo cum hic quoq; debet habere : Profutura sunt etiam mel ros. col. syrupus acetosus simpl. oxysach. oxymel simplex, syrupus de bizantiis, de hyssopo, de duab⁹, & quinque radicibus, de stœchade, & oxymel syllicum cum aquis primulæ veris, betonica, hyssopi. melissæ, fœnic. saluix, & similibus .

In purgationibus iuant semen cartami,

mi, polypod. quercinum, agaricus, colocyntis, esula, turbith. euphorbium, sed hæc tria postrema ualentiora sunt, quibus nemo debet uti nisi exigua quantitate, & in robustis corporibus, & eorū uis, aliorum mixtione obtusa fuerit: in eodē ordine est elleborus albus. Pro sunt etiā diaphœnicum, indum maius, elect. diacart. & de citro solut. Pilulæ quoq; de agarico, de benedicta, coccia, foetida, arthratia, de hermodact. de sarcoc. de sagapeno, de opop. de euphorb.

De Strumis seu Scrophulis.

Cap. XII.

Struma seu Scrophula sunt excrescentiæ pituitosæ aut melancholicæ, uel ex utroque humore prognatæ, scirrhosis glandulis, et nodosis tuberculis confertim cumulatae, & exurgentes, quæ longa serie in glandularum formam dispositæ, in collo præsertim, & sub auribus alis & inguinibus sedem suam habent.

Causæ earum productionis externæ sunt Causæ. intemperans uictus ratio, aut quæ ex uitiosis cibis, pituitosis, & melancholicis instituitur. Internæ sunt ipsi humores pituitosi,

Enchiridij Chirurgici .

& melancholici in ea colli parte sensim putrescentes, & lentam duritiem cum acrimonia erodente successu temporis contrahētes . Desluit earū materia ex capitis externa parte per cervicis tendones & adenes .

Signa. *Quam in collo aut sub auribus nodosi tumores in glandularum formam duri & frequentes cuteq; coniecti excreuerint, strumas esse indicandum est.*

Progn. *Scrophularum extrinsecarum frequentia & multitudo, intrinsecarum à quibus oriuntur multitudinem indicant . Vnde sumitur iudicatio internarum prius extirpandarum . Pueri propter gulæ intemperantiam, humorum exuperantiam & corporis mollitiem atque raritatem trebro scrophulas incurrunt pituitosas : Molles & recentes strumæ facile resolui possunt: at duræ & antiquæ difficillime sunt resolutionis .*

C U R A T I O .

Primus earum curandarum scopus est in victus ratione, quæ siccet, modè calfaciat, & humores attenuet, adhuc magis quàm in ædemate, fames utilis, satietas noxia, quies & otium mala, exercitatio ante cibum optima. Vfus aquarum sulphu-

fulphurearum & aluminosarum utilis.

Secundus scopus est in usu medicamentorum incidentium, tenuantium, detergentium, aperientium, ut de œdem. & proximo capite dictum est. Profunt radix ireos, & cortex sambuci, cocta in uino albo, & decoctioni addes nonnihil zingib. huiusmodi enim decoctum incidit, tenuat, aperit, tergit, ciet urinam, quod utile est in hoc affectu: frequens usus pilularum de hiera simplici laudatur, ad uentriculi, & intestinorum pituitam deijciendam. Si autem totum corpus es purgaturus, uteris pilulis de agarico, coccijs, & alijs proximo capite numeratis. Si pituitam velis eliquare, & educere, proderunt quæ in fine superioris capitis positæ sunt: nempe pilul. de sagap. de opopan. de helleboro, de euphorh. Superioris sæculi medici laudant puluerem ex æquis partibus turbith. zingib. & sachar. cuius dosis erat usque ad drach. ij. à recentioribus uerò improbat: quod non fit nobis laudatum turbith.

Tertius scopus est in usu pulueris se- *Puluis*
quentis ad materiam (ut loquuntur) an- *ad absu-*
tecedentem paulatim absumendam, quod *mendam*
efficit, tum manifestis qualitatibus, tum *paulatim*
F 2 (ut *pituita.*

Enchiridij Chirurgici .

(ut aiunt) à proprietate .

R. rad. aristol. rotundæ, raphani, & spatulæ fœtidæ singul. 3. j. fol. pimpinell. pilosel. rutæ maioris sing. 3. ij. scrophulariæ, philipend. singul. unc. s. seminis anisi 3. ij. zingib. 3. j. turbith. optimi, sennæ orientalis sing. 3. iiij. sach. albisimi unc. 4. fiat pulvis de quo capiat quotidie manè coclear vnum cum uino albo, uel aqua genistæ. Guido verò capit prædicta, eaque in uino albo coquit ad medias, tertio quoque die quartum unum decoctionis exhibet. Galenus theriacæ ueteris, athanasæ & ambrosiæ usum approbat: ualet quoque usus aureæ alexandrinæ, & alia ad uentriculum roborandum de oedemate dicta .

*Topica
ad stru-
mas .*

Quartus scopus mollientibus, incidentibus, tenuantibus & digerentibus topicis medicamentis perficitur: quorum nōnulla subscribam, quæ affectu maximè prodesse sæpenumero sum expertus: quorum primum est Galeni.

Rec. olei antiqui uel liliorum uel laurini unc. xii. picis siccæ unc. vi. ladani unc. iij. litharg. unc. xii. galbani unc. iij. styracis unc. ij. miscent quoq; ærug. rasilis. 3. xiii. sed quia bullas excitat, & excoriat, parum proba-

probatur. Lithargyrum cum oleo coquē-
dum donec incrassetur: postea addatur
pix & reliqua alijs subductis ab igne, præ-
ter æruginem rasilem: quæ si concoqua-
tur, non nihil de sua uolentia remittit, &
fiat forma emplastri: aliud quod inter chi-
rurgos magnum secretum putatur.

Rec. rad. bryon. cyclam. cucum. agr. al-
theæ, lilii cœlestis singul. unc. ii. coquātur
perfectè in uino albo & terantur: deinde
ammon. in aceto scyll. dissoluti, bdellii &
opop. in oleo sesamino dissolutorū sing.
unc. i. stercoris columbini & caprini sing.
unc. i. s. ladani & styracis: , calamitè sing.
unc. picis naualis quantum sufficit, fiat
massa emplastri: Vel sequens optimum &
sæpe expertum ad molliendum omnem
tumorem durum, & humorem discuten-
dum.

R. rad. ireos unc. iii. perfectè coquan-
tur in aceti & mellis communis sing. unc.
viii. terantur & addantur terebint. resinæ
& dialth. singul. unc. iii. pulueris cumini
& scœnogr. singul. un. i. fiat forma empla-
stri. uel,

Rec. stercoris bubuli, caprini, colum-
bini, & anserini singul. 3. ii. farinæ hord.
lupinorum & lolii sing. 3. ii. s. farinæ lini

Encbiridij Chirurgici.

& fœnug. sing. 3. iii. ammon. bdellii & galbani dissolutorum in aceto. sing. unc. s. mellis quart. i. succi ebulli & caulium sing. unc. iii. axung. suillæ quantum sufficit, fiat forma unguenti, uel,

R. Cinerum limacum unc. i. axung. suillæ quart. s. fiat unguentum.

Rec. synapi & stercoris columb. sing. unc. ii. micæ. panis albi unc. iiii. mel. unc. iii. aceti lib. s. coquantur omnia ad crassitiem emplastri.

Iuuant etiam diachylō magnum & cōmune cum puluere ireos. Emplastrum Guidonis de limacibus in uino aut lixiuio coctis, farina lupinorum amarorum in oxymelite cocta, & illita. Stercus quoque bubulum in aceto coctum & appositum: Grossi etiam, præcipuè caprifici cū axungia applicati. Quæ non possunt prædictis dissolui & absumi, ad suppurationem ducentur aliquo ex superioribus medicamentis: uomica aperietur ferrò, aut medicamento, ulcus tergebatur mundificatiuo de apio, aut unguento apostolorū, ægyptiaco, puluere mercurii, diachylo: aut apostolicum chirurgicum superponetur. Deinde carnem gignentibus & cicatricē inducentibus, utendum.

De

De Ganglio, glandula, nodo & lupia.

Cap. XIV.

Ganglion est tumor corpori concolor, durus acrenitens dolorisque expers, nisi uehementer pressus stupidum quendam sensum exhibeat. Hoc circum nervos & articulos oritur ac saepius in carpo.

Causam suae generationis habet lentam Causa crassamque pituitam uel naturalem melancholiam.

Glandula appellatur adenis tumor obdu- Glādula-
ratus à ganglio & nodo solo situ discrepans, nam nodus passim extra articulos nervos, & adenes exoritur Ganglion circum nervos & articulos, Glandula in adenibus huius etiam materia quæ pituita est ex capitis externa parte defluit in adenes, & nervos.

Nodus eandem habet causas cum superioribus, solo situ ab illis distans. Nodus.

Lupia etiam tumor est mollis, & rotundus in iuncturis aut locis siccis saepius sedē suam figens: à ganglio parum, aut mollitie sola discrepans: idcirco horum prope omnium affectuum eadem curatio est, obseruata solum sicciorum aut humidiorum partium conditione, & natura. Lupia.

F 4 Curatio.

Enchiridij Chirurgici

C V R A T I O .

G Anglion, glandula, nodus, & lupia,
eandem propemodum curationem
fortiuntur.

Primò itaq; uictus ratio præscribatur.
Secundò humores præparentur & pur-
gentur. Tertiò ventriculus confirmetur :
quæ omnia fient quemadmodum capite
superiori & capite de œdemate declara-
tum fuit. Quartò ad topica progrediun-
dum quæ molliendi, eliquandi & discutiē-
di vim habebunt.

R. emplastri oxycrocei unc.i. mucag.
altheæ, lini & fœnugr. sing. 3.v. euphorb.
fagap. ammon. sing. 3.iii. resinæ 3.vj. ceræ
albæ 3.iiij. dissoluantur gummi in aceto,
fiat emplastrum.

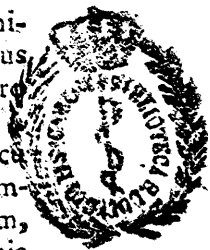
R. mucag. althilini, & fœnugr. sing.
unc. 2.s. oleorum chamæm. liliorum, &
ireos sing. unc.iii. olei sambuc. unc.ij. co-
quantû ad consumptionē mucag. postea
misce gûmi ammon. bdellii, opopan. & fa-
gap. in aceto dissolutorû singul. unc.i.s. a-
xung. anseris & anatis singul. 3. i. axung.
suillæ ueteris, & salis expertis lib.s. medul-
læ cruris uituli & cerui singul. 3.x. spumæ
maris

maris unc.s. fiat unguentum.

Rec. foliorum sambuci pug.i. salis modicum, mastigentur simul. & his ganglion fricetur donec tabescat, ante usum superioris unguenti.

Vbi ganglion, uel nodus est emollitus, statim sublato medicamento, dum adhuc locus calet, pollice ganglion uehementer comprimendam, donec dissoluatur: deinde plumbi lamina mercurio valenter confricanda, & loco alliganda in nouem dies. Ego sæpe ganglia seu nodos in carpo existentes frequenti cum salua frictione curauit, absq; aliorum medicamentorū usu. Si ganglion medicamentis nequāquā cesserit, ferro est ressecandum, nisi sit in manibus aut pedibus, aut periculum imminet, ob neruos, uenas & arterias, quibus nonnunquam implicatur. Glandulæ pro sunt superiora, aut nucum cupressi 3. tres ficus acerbæ (caprificos uocant) cum succo sambuci misce, & appone: aut ammoniacum in aceto acerrimo eliquatum, uel emplastrum de bdellio: quæ omnia alios quoq; tumores duros adiuuant: lupia deniq; iisdem medicamentis est eliquanda & dissoluenda, aut sectione amputanda, ut & glandula. Quemadmodum

nos

Enchiridij Chirurgici.

nos fecimus his diebus etiam prope iugulares uenas successu foelicissimo. Abscessus qui tenui ac gracili sunt radices, uinculo sericeo ad radicem sunt arctè uinciendi, & quotidie uinculum arctiùs est constringendum, donec iam illis nutrimentum pereat. Tunc enim tutò secabuntur: aut ex sese cadent: & postea aliorum curationem subibunt. Vinculum autem sericeum priusquam applicetur, aliquot horas in aqua sublimata maceretur, & exsiccetur: atq; sic fiat uicissim ter aut quater: hoc pacto verrucam pensilem magnā in linguæ extremitate curauim.

De Atheromate, steatomate, & meliceride.

Cap. XV.

Supra de his dictum est paucis tamen hic definitiones repetemus. Atheroma est abscessus purus simile pulti exhibens. Steatoma abscessus est saniem seuo similem exprimens. Meliceris, quæ melli persimilem habet puris & putredinis consistentiam.

Causæ. Ex pituitosa progignuntur hi abscessus materia qua sensim lentèque in tumorem pustulosum excrescit.

Curatio

C U R A T I O.

Iisdem cum superioribus hi affectus curantur præfidiis, aut radicem cyclam. aut cum axungia suilla ueteri & tantillo sulphuris uiui apponito. Si uerò præscripta medicamenta, haudquaquam prodesse uideamus, aperiendus abscessus instar folii myrtini; fiatque sectio obliquè, ne uena uel arteria, uel nervus lædatur, si subsit: nisi in inguinibus & aliis, quibus in locis sectio transversim est facienda, ob cutis reduplicationem in motu earum partium: Estque cystis, hoc est uesica humorem pultri uel sebo uel melli similem continens, omnino extrahenda, ne reuiuiscat. Sanguis uerò qui cystim detrahendo effluet, spongia oxycrato imbuta sistendus, uel oui albumine cum pulueribus astringentibus; semper quoque in huiusmodi operationibus anodinis utendum, ueluti albumine oui cum rosaceo. Si aliqua cysteos seu uesicæ pars remanserit, erodentibus erit absumenda ut unguento, ægyptiaco, aut puluere mercurii. Quando etiâ tumorem uel abscessum incidere non est tutum ob uenas uel arterias uel nervos,

ad

Enchiridij Chirurgici .

ad medicamenta quoque acria & caustica est accedendum : Calcem itaque uiuam capito, eamque cum sapone miscero, & apponito: aut lixiuum de uigo, quod capitellum uocant, uel causticum aliquod ex prædictis cap de carbunculo, applicato: escharam profundâ inducito : abscessum per medium secato recta linea: sectionem ad carnem uiuam producito: in sectionis locum arsenicum sublimat. aut aliud causticum immittito: caustici uis et quantitas iuxta uirium et morbi magnitudinem esto: subinde ut eschara decidat, aut usu butyri, aut axungia, operam dato.

De Scyrrho. Cap. XVI.

Scyrrhus tumor est præter naturam durus, sacrenitens, concolor aliquando corpori, aliquando rubore quodam & liuore infectus omnis doloris expers.

Causæ. Materia crassus est & uiscosus humor, siue melancholicus ex crasso sanguine, siue pituitosus, siue mixtus particule alicui impaetus, qui in eius spatia insertus ita obduruit, ut non nisi ægrè resolui, aut dissipari possit. Is autem est aut exquisitus, aut non exquisitus. Exquisitus est qui aliis tumoribus malè curatis

curatis succēssit , ex permutatione uizelice
alterius tumoris immoderatius refrigerati,
cuius materia subtilissima & resoluta est, cras
sior uerò in duritiem frigidam concreuit, aut
qui ex pituitoso uel melancholico sanguine
naturali coaluit . Non exquisitus ex uariis
humoribus simul permixtis intumuit & ob-
duruit.

Signa sunt tumor durus tactui resistens, Signa.
doloris, expers, corporis, colorem retinens,
præcipuè si ex pituita constat : Aliàs colo-
ris partim nigri partim rubri.

Scurrhus magnus, & durus corporis co-
lore retinens difficillimè curatur . Scurrhi, Progn.
cui pili accreuerint desperata curatio est. Syr-
rhus in cancrum degenerans, malum.

C V R A T I O.

HVius curandi methodus sequētes ha-
bet intentiones . Prima ad victus ra-
tionem refertur . Sit autem victus tenuis
& quodammodo attenuans , humidus ,
paululum calidus . Alimenta itaq; euchy-
ma, hoc est sanguinem laudatum gignen-
tia, exhibeto . Panem triticeum & probè
confectum dato. Vinum substantia tenue
& subrubellum, uel candidum, & odora-
tum

Enchiridiū Chirurgici.

tum propinato. Oua forbilia, pullos, capos, gallinas, perdices, capreolos iuvenes, vitulos lactantes, & verueces præbeto, in earum carniū iusculis spinatia, betas, boraginem buglossum coquito. A caprina, hircina, bubula, taurina, leporina, aprina caueto: limaces, grandium pisciū marinorum carnes: ex oleribus brassicam, omnia legumina, præsertim lentes fugito. Panem furfuraceum, & ex vitiatis seminibus, vinum rubrum, crassum, feculentum, caseum veterem, præsertim, falsa, acria, ut piper, sinapi, alia, cepe, & acida, retorrida, assa, frixa & vehementer exiccata, aut sanguinem vrentia vitato. Ab ira mæstitia, uehementi solitudine, exercitatione immodica, & vigilijs abstinetō: ut aluus semper liberè fluat affcito. Secunda intentio materiæ antecedentis euacuationem, & purgationem præscribit. Iniecto itaq; clystere mollienti (vt in phlegm. dictum est) à quo tamen refrigerantia detrahentur, aut minuentur, uel bolo ex cassia, & cathol. exhibito, venam secabis, maxime si totus corporis habitus fuerit melancholicus. Vbi tamen humor melancholicus plurimum à sāguinis natura fuerit abalienatus, à sanguinis missione effi-

absti-

abstinendum, exhibendumque medicamē-
tum purgans. Cūque humor melanco-
licus sit crassus & terrestris indiget præpa-
ratione.

Humor melancholicus præparandus *Ad hu-*
ad expulsiōnem humectantibus, modera- *moris*
tè calidis, nonnihil tenuantibus & inci- *melācho-*
denabus. *lici præ-*

R. rad. & fol. lapathi acuti, rad. & fol. *paratio-*
bugl. borrag. fumar. herbarum capill. cō- *nem .*
munium, cichorri, endiuæ, rostri porci-
ni, summitatum lupuli sing. m. i. melissæ
m. s. quatuor seminum frig. maiorum con-
tusorum, & seminis portul. sing. 3. ii. semi-
nis anisi & scenic. singul. 3. i. pastul. mun-
dat. unc. vi. polypod. querc. recens. unc. i.
fennæ orient. unc. i. s. thymi & epith. sing.
unc. ii. trium florum cord. singul. pug. i.
fiat decoctio in col. lib. ii. dissolue succorū
bugl. & pomorum redolentium sing. unc.
iii. iterum coquantur, & reducantur ad
lib. i. s. & cum debita sacchari quantitate
fiat apozema clarific. & aromat. cum pul-
ueris diamarg. frig & diatrag. frag. singul.
3. i. utatur in iii. dosibus. Si nullo in uisce-
re sint obstructiones, potest addi miro-
bal. indarum oleo amygd. dulc. confricata
rum unc. s.

Rec.

Enchiridiū Chirurgici.

Rec. syrupi de fumar, & de bugl. uel de borrag. uel end. simpl. uel de cichorio siue rhab. uel uiol. uel capillorum uen. uel scolopend. uel oxysacch. uel de epith. singul. unc. iiii. aquarū lupuli & cichorii sing. unc. vi. pulueris fantali moscat. & cinamomi sing. 3. i. fiat iulep. clarific. & aromat. pro iiii. dosibus.

Purgatio humoris melancholici.

Ad purgationem conferunt thymus, epith. senna orientalis, polypodium quercinum, lapis lazuli, ueratrum nigrum, cathol. diasenna, triphera persica, confectio hamec. hiera ruffi.

R. sennæ orientalis 3. ii. rhab. optimi scrup. iiii. cinnamomi gr. v. infundantur in unc. iiii. feri caprini & exprimantur: adde syrupi uiol. un. i. fiat potio. Postea sequens quæ ualentior est: non enim sufficit unica purgatio.

R. cathol. tripherae persicae sing. 3. iii. diasennæ solut. 3. ij. rhabarb. in aqua end. infusi & expressi. 3. i. cinnamomi gr. iiii. aquarum lupuli & ead. singul. unc. ii. misce fiat potio: uel sequens ualentior.

Rec. confect. hamec. & diasennæ solut. sing. 3. ii. s. manna granata, unc. i. medullæ castiæ. 3. v. aquarum cichorii & fumar. sing. unc. ii. decoctionis thymi & epithymi, & quatuor

& quatuor seminum frig. maiorum vnc. iij. syrupi viol. vnc. j. Potiones in hoc affectu catapotijs præstant : nam catapotia nimis siccant. Altero die à purgatione capiet theriacæ drach. ij. quinque horis ante cibum .

R. confervæ rad. bugl. & florum cichorij sing. vnc. j. mirob. embelit. saccharo cōditarum 3. iij. cort. citri condit. sach. 3. ij. confer. viol. 3. vi. pulveris laticia Galeni scrup. ij. diamarg. frig. scrup. 4. diarhod. abb. 3. i. confect. alchermes (si animi affectibus torqueatur) 3. ij. cum syrupo de pomis redolentibus fiat opiata, de qua capiat instar nucis quater in hebdomade duabus horis ante cibū: postea bibat modicum vini clari, aqua bugloss. diluti.

Tertia huius affectus curandi intentio *Topica medica-* ad topica dirigitur. In quibus repellentibus ne vitior: est. n. humor frigidus, & crassus, qui vi repellentium non retrocedere, *menta scyrrihi.* sed magis incrassaretur, atque impingeretur: mollientia itaq; ac discutientia, & incidentia applicato: quibus quæ partem roborant, misceto, nimis tamen mollientia fugito, ne tumor abeat in vlcus cancriforme. Immoderatè èt discutientia caueto: ne crassiore tantùm humoris sub

Enchiridiū Chirurgici.

stantia remanente, & tenui discussa, tumorem efficias incurabilem.

*Quæ tumores du-
ros mol-
liunt.*

Mollientia medicamēta sunt œsypus, lana succida, butyrum, oleum amygd. oleū chamæm. anethinum, oleum liliorum, adeps gallinaceus, anserinus, anatinus, suillus, aquilæ, vulturis, vulpis, taxi, vrsi, leonis, medullæ vituli, cerui, & aliorum animalium, mucagines, propolis, cera, malua, althea, lilium, branca vrsina, caricæ pingues. Valentiora sunt, ammoniacum aceto dissolutum, bdellium molle & pingue, styrax liquida, galbanum, quibus accedit propolis, pix liquida, & resinæ pingues ac minimè acres, adduntur semen apij, cumini radix ireos, anethum, ruta flos genistæ.

*Formula
ad scyrrhū mol-
liendum,
& resol-
uendum.*

R. caricæ pingues xii. coquantur & terantur ammon. bdell. j. galb. in aceto dissolutorum sing. vnc. ij. styracis liquidæ vnc. i. muc. ag. altheæ, feminis lini, & fœnug. sing. vnc. ii. œsypi, & butyri recentis sing. vnc. i. olei ricinini, vel sesamini, vel de lilio vnc. iii. ceræ quantum sufficit, fiat emplastrum. vel,

R. rad. lil. & altheæ perfectè elixarum, & contusarum sing. lib. s. ad pis lupi, aquilæ, vulturis singul. vnc. iii. ad pis anseris, & gall.

gall. sing. unc. ii. olei iosmini, uel sambuci-
ni, ceræ & propoleos quantum sufficit,
fiat emplastrum. Vel sequens optimum,
& à nobis expertum.

R. rad. genistæ, hyperici, fol. cupres-
si, & scroph. siccorum sing. 3. v. litharg.
auri unc. i. mucag. seminis lini & fœnug.
sing. vnc. ii. olei vulpini, & de lilio singul.
vnc. 4. ceræ quantum sufficit, fiat unguen-
tum, addendo aceti modicum. vel,

R. mucag. rad. althææ, medii cort. vlmī,
seminis lini, & fœnug. sing. unc. 4. olei cha-
mæ. aneth, & de lilio sing. vnc. i. ammō.
galb. opopan. & sagapeni in aceto dissolu-
torum sing. vnc. s. tereb. vnc. ii. croci 3. ii.
ceræ nouæ vnc. ii. s. fiat emplastr.

Laudatur ēt vnguēt. de althea, cui de-
bent addi gummi prædicta.

In exquisito vero scyrrho victus qui- *Exquisi*
dem ratio, & cathartica eadem quæ in præ *ta scyrbi*
cedenti scyrrho præscripsimus, sunt oīno *curatio.*
deligenda. Topica verò maximè molliāt
& incidant, sed moderate discutiant, & re-
soluant. Et si verò singulis in capitibus iā
de iis sumus loquuti: adhuc tamen non
pingebit aliqua subiicere. *Topica*

Gale. secundo ad Glauc. oleo sabino *ad scyr-*
fouebat: (cuius loco oleo irino uel ceiri *rhumex*
quisiū. *quisiū.*

Enchiridij Chirurgici.

no vtimur) ammon. in aceto dissolutum apponebat: suffitum ex aceto in lapidem pyritem coniectum excipi iubebat: nos quoq; eo modo tumorem fouebimus: fumum seu uaporem aceti in lapidem molarem iniectione excipi præcipiemus: deinde medicamenta mollientia & discutientia vicissim applicabimus.

R. rad. cucum. agr. & alth. sing. unc. ii. fol. maluæ, brancæ vrsinæ sing. pug. i. seminis lini & fœnug. sing. vnc. ii. fiat decoctio, qua locus foueatur: deinde coque in aceto satureiam: postea acetum in lapidem molarem, vel ferri recrementum ignitum conice, & uapor excipiat.

R. stercoreis asinini lib. s. gummi ammon. in aceto dissoluti vnc. 4. ladanii puri, & mastiches sing. vnc. iii. axung. anatis & gall. sing. vnc. ii. olei de mast. & ceirini singul. unc. ii. s. ceræ quantum sufficit, fiat emplastrum.

R. gummi ammon. bdellii galb. & styracis liquidæ sing. partes æquales, axung. cerui, leonis, anatis, capræ, uituli duplum pondus, rad. malua uisci quantum videbitur, olei lambucini, & ceræ quantum sufficit, fiat emplastrum.

R. rad. alth. arborecentis vnc. iii. fol. mal.

mal. syluestris man. ii. seminis lini, & fœnug. singul. unc. ii. s. coquantur, terantur, postea misce adipis caprini, medullæ cruris vituli & cerui sing. unc. iii. fiat cataplasma.

R. axung. gall. anseris, anatis, singul. vnc. i. s. axung. taxi, muli & asini sing. unc. ii. medullæ cruris vituli & cerui uel bouis singul. unc. iii. cœsypi, styracis calamitæ & bdellii sing. quart. s. mucag. seminis althææ, lini & fœnug. sing. unc. ii. mastiches & thuris sing. unc. s. olei amygd. dulc. & amurcæ, olei de lilio sing. unc. iii. s. ceræ quantum sufficit fiat emplastr. vel,

R. ammon. bdellii, galb. opop. in aceto dissolutorum sing. unc. ii. litharg. auri ũc. ii. s. bulliant in aceto: postea misce pyrethri, sulph. uiui & seminis sinapi singul. vnc. i. ceræ & olei quantum sufficit, fiat emplastrum.

R. ammon. & bdellii in sapa dissolutorum sing. unc. iii. myrrhæ, thuris & olibani sing. vnc. i. ping. angullæ, gallinæ & aquilæ sing. unc. ii. adidis vituli unc. i. s. olei antiqui & de lilio sing. unc. iii. ceræ quantum sufficit, aquæ uitæ modicum, fiat unguentum.

Enchiridij Chirurgici .

De Cancro . Cap. XVII.

Cancer est tumor durus, rotundus, inæqualis, uarijs uenis instar pedum cancrorum in ambitu turgidus, coloris liuidi ac nigricantis, dolore ac calore molestissimus. Is duplex est, aut ulceratus qui phagedæna dicitur, cutem, & subiecta quæq; depascens: Aut non ulceratus.

Causa. Vtriusque causa, & materia continens est bilis atra ac retorridus sanguis, maiorem in phagedæna quàm in non ulcerato cancro malignitatem adeptus. Itaque sæpenumero in uiris ex retentis hæmorrhoidibus: in mulieribus ex suppressis menstruis habet originem.

Signa. Huius signa sunt dures, rotunditas, color liuidus ac nigricans, uenie in ambitu turgide, aliquando tamen deluecentes, quum adhuc in profundo latitat, dolor ac calor intensissimus: ac quum extra cutem se prodit & exulceratur, corruptæ carnis speciem tumor exhibet cum fœtore sordida, illius aspectu horrido præduris & inuersis labris.

Progn. Cancer in mulieribus sæpenumero mamillas inuadit si suis menstruis minùs purgentur. At in uiris quibus hæmorrhoides consuetæ

sueta non soluuntur inter humeros sedera suam statuit. Cancer cum particularis lepra dicatur, difficilis quemadmodum & uniuersalis curationis est.

Confirmatus cancer non curatur nisi radicatus extirpetur: Quod etiam non uacat periculo.

Ulceratus cancer pessimus est, quod malignum, & uenenosam quandam qualitatem eius materia contraxerit.

Quibuscunque canceri absconditi fuerint, hos melius est non curare, quam curare. siquidem curati citius intereunt: non curati longum tempus etiam transigunt.

CURATIO

Canceri non ulcerati curatio primo diætæ institutionem desiderat: quæ ad frigiditatem & humiditatem accedat: cibos itaque succi laudati, & qui facile coquantur, quales de scyrrho numerauimus, eligito: omnia falsa & acria, quæque succos adustos & melancholicos gignunt, quemadmodum de scyrrho dictum est, summo opere uitato.

Secundò materia antecedens est euacuanda, præparanda atque purganda. Pro

Enchiridiū Chirurgici.

pterea si plenitudinis signa subsint, uel hæ
morrhoides, uel menses suppressi, uenam
iecorariam dextri brachii secabis : prius
tamen si aluus sit dura, clysterem mollien-
tem iniicies.

**Humo-
ris præ-
paratio,
et purga-
tio.**

Postea humor præparabitur, apozema
te scripto de scyrrho, cui addes acetosæ.
m̄. i. s. feminis acetosæ & serici crudi sing.
unc. i. corticis citri & feminis eiusdē sing.
3. vi. tamarindorum unc. i. coquantur in
aqua decoctionis ranarum uiridum: de-
coctioni misce succi mali punici iam ma-
turi, succi rosarum, & succi pomorum re-
dolentium sing. unc. iii. aceti passulati lib.
s. sacchari quantum sufficit, fiat syrupus
perfectè coctus ad lib. ii. & eo utatur cum
sero lactis quinque aut sex diebus. Vel
utatur iulapio etiā in scyrrho descripto.

Rec. florum trium communium sing.
pug. i. epith. 3. iii. sennæ orient. unc. s. mace-
rentur 4. horas in unc. iiii. feri lactis, & fa-
cta expressione, misce syrupi uiol. unc. i.
diapru. simpl. uel solutiui (si aluus durior)
3. iii. fiat potio. uel.

Rec. fumariz m̄. i. sennæ orient. & epi-
th. sing. 3. iii. florum rorismar. cum semi-
ne (auget enim uim medicamenti melana-
gogi) pug. ii. infundantur in unc. iiii. feri
lact.

laet. & iis expressis dissolue rhab. in aqua
bugl. infusi. 3. i. cinnamomi gr. iiii. mannæ
granatæ unc. i. s. casia. 3. vi. fiat potio. Cō
mendatur etiam ad eam rem hiera ruffi,
quæ elleborum recipit : & pillulæ indæ,
quanquam in hoc etiam affectu præstat
uti humidis. A purgatione, dato operam
ut hæmorrhoides & menses, si suppriman
tur, liberè fluant.

Tertiò, quod superest materie ante- *Ad bu-*
cedentis, id est absumendum, & cor atque *morem*
hepar confirmanda sequentibus. *paulatim*

Rec. pulueris cancrorum fluuiatilium *absumen-*
uel marinorum præparatorum, quart. i. *dum.*
pulueris ranarum & limacum sing. unc. ii.
cort. citri conditi unc. s. rasuræ eboris, of-
fis de corde cerui sing 3. iiii. xylobalsami li-
gni aloes, santali muscatel. coral. rub. lma-
turæ chalybis sing. 3. ii. seminis acetosæ, ci-
tri, end. sing. 3. i. ambræ 3. s. conferuæ bor-
rag. bugl. & anthos singul. unc. ii. aquarū
melissæ & torment. sing unc. ii. s. fiat elect.
de quo capiat singulis horis quantum uo-
let.

R. cōfect. de hyacintho un. i. s. confect.
alchermes 3. iiii. confer. ros. confer. rad.
bugl singul. unc. i. syrupi de pomis redo-
lentibus quantum sufficit, fiat confect. de
qua

Enchiridiū Chirurgici .

qua capiat quater in hebdomade duabus horis ante pastum instar nucis: postea bibat modicum vini generosi aqua bluglosi diluti. uel,

R. fragmentorum lapidum prætiosorum sing. scrup. ii. pulueris margaritarū 3. i. coralli utriusque sing. 3. s. seminis end. portul. & citri sing. scrup. iiii. l. maturæ eboris scrup. ii. santali moscatel 3. i. s. myrobal. embelit. saccharo conditarum, cort. citri saccharo conditi sing. 3. ii. mosch. & ambræ singul. gr. vi. sacchari solidi in succo puro pomorum redolentiū dissoluti quātum sufficit, fiat confect. in tabellas, quibus utatur quotid. e manè: Vel capiat quotidie tabellam unam manus Christi cum margaritis.

*Topica
cancri
adsumen
da.*

Quartò properandum ad topica remedia, quæ humorem impactum discutiant & partem confirment: huic affectui maximè conferunt oēs intybi species, solanum, cetrac, agrimonia, hypericum, centrum gall. (hoc est orminum sylvestre) coriandri succus, lentes in aceto coctæ, & à facultate recondita cochlearū carnes elixæ, cancri fluuiatiles, ranæ uirides, humanum stercus. Profunt quoque unguentū de plumbo. & plumbum ipsum quocun-
que

que modo administretur, & omnia metallica, unguentum de pomphol. unguentū de cancris fluuiatilibus cum axung. gall. & tuthia: oleum de ranis optimum, tum ad d. scutiendum, tum ad dolorem sedandum: est enim rana uiridis excellens huius affectus antidotum: sic autē fit oleū. Ranas uirides in arboribus, uel aquis puris degentes in uas fictile uitro illitum, multisq; exiguis in fundo foraminibus pertutum, conuicito: earūque ora butyro impleto: uas ne quid exhalet luto diligenter oblitato, et cooperito: cui alterum effossa terra conclusum supponito: ignem in ambitu ad distillandum accedito: oleū seu liquorem illum stillatum colligito: & cum puluere ranarum uiridium si uis ad linimentum conficiendum misceto.

Rec. succorum utriusque plantag. & so *Compo-*
lani, aut uermicularis, succi symphyti *sita.*
unc. sing. unc. ii. s. olei ros. omphacini
unc. iii. sub radiis solaribus simul agitentur in mortario plumbeo, donec ut gluten crassefiant. aut.

Rec. bol. arm. terræ sigil. singul. un. i. lapidis calamin. & cerusæ lotæ sing. unc. s. tuth. præparatæ, marcasitæ singul. ʒ. iii. pulueris cochlearum et ranarum uiridiū

in

Enchiridiū Chirurgici.

in clybano exsiccatarum 3. iiii. litharg. auri. 3. ii. olei ros. omphacini un. iiii. olei de ranis un. i. s. aceti unc. ii. albumina ouorū ii. ceræ quantum sufficit, pinsantur diu in mort. plumbeo, & fiat unguentum. uel,

Rec. testarum cancrorum fluuiatilum combustarum un. i. pulueris ranarum. 3. iiii. litharg. auri unc. i. plumbi usti & loti, tuth. præparatæ singul. 3. ii. cerusæ in aqua rosarum lotæ. 3. i. s. succorum bursæ past. & arnogl. sing. un. iiii. s. olei ros. omphac. uel olei myrtini. un. iiii. in mortario plumbeo diutissimè agitentur, et fiat linimentum. est Pauli Aeginetæ. uel,

Rec. litharg. et cerusæ lotorum. tuth. Præparatæ sing. unc. i. plumbi in succo acetosæ uel uino albo loti. un. ii. olei ros. unc. vi. aquæ ros. unc. iiii. aceti unc. i. albumina ii. ceræ albæ unc. i. s. caphur. scrup. i. fiat unguentum. Laudantur etiam passulæ dulces mundatæ, et cum foliis rutæ mixtæ et appositæ.

Ad furorem reprimendum, doloremque leniendum sic facito.

R. olei ros. unc. iiii. seminis papaue. albi unc. i. seminis hyoscy. opii singul. 3. s. gummi arab. unc. s. ceræ modicum, misce, fiat unguentum.

Cancri

Cancrī uerò ulcerati curandi ratio in *Cancrī*
uictu et purgationibus, eade esse debet, *ulcerati.*
quæ in cancro tumore præscripta est. *curatio*

Topicorum in usu, Si cancer fit in externa et summa corporis parte: quique possit suis cum radicibus tuto extirpari, nouacula est abscindendus totus: ac sanguis crassus ex singulis uenis uicinis exprimendus, ut totus effluat: Postea ulceris labia adducenda, et in reliquis curandum ulcus ut alia: alii medicamentis causticis: alii autem cauterio absumunt. Sunt qui post excisionem et uenarum expressionem cauterium applicant. Inter medicamenta caustica arsenicum hac in re præcipuum obtinet, uel causticum supra descriptum, sed tunc loca uicina unguento de bolo munienda ad uitandam inflammationem. Postea danda opera, ut eschara decidat: & in reliquis procedendum, ut in aliis vlceribus. Cæterum si cancer magnus, & qui altas radices egerit: uel sit proximè partem principem, uel in parte interna, uel ægrotus excisionem pati non possit, ob virium imbecillitatem, uel timorem: aut si ex hac curandi ratione deterioris mali periculum immineat: abundè satiq; fecerimus, si cancrī incrementum

Enchiridij Chirurgici.

tum impediamus, tum proba victus ratione, tum purgantibus humores adustos ac melancholicos idq; leniter, tum topicis exiccantibus, siue vili mordicatione. Sequens potio plurimum commendatur: qua vtendum erit nouem dies ante excisionem, singulis uerò diebus capiet ex ea ad unc. ii. & in cura fucata etiam proderit.

R. rad. rapfi barb. & scroph. sing. unc. ii. filipend. cetrac, herbæ roberti, agrimon. tormentillæ, scabiosæ caryophyllatæ, linariæ sing. man. i. seminis urticæ dra. iii. florum samb. & rorismar. sing. pug. i. fiat decoctio, in qua dissoluatur sacch. quantum sufficit ad saporis iucunditatem: fouebis autem affectum altera parte decoctionis: postea magma applicabis in forma cataplasmatidis: uolunt enim id maxime dolorem sedare. Sequentia cancri augmentum prohibent inter topica, succus solani, & acetosæ ac similes, uel aquæ stillatitiæ earum herbarum: plumbum, antimonium, & alia refrigerantia, & siccantia: unguentum album, unguentum de litharg. unguentum de plumbo puluerizato cum uino albo aut succo acetosæ, unguentum de pomphol. aut ea miscean

tur

tur cum herbis in decocto scriptis : quæ quadam proprietate conferunt, aut cum aquis quæ camphoram recipiunt. Sequenti aqua ulcus non sine fructu potest lauari.

Rec. succorum solani, semperuiui, acetosæ, scabiosæ. caprifoli, tapfi barb. scrophul. filipend. plantag. linariæ, agrimon, sing. lib. s. succi omphaculi lib. i. carnis lima cum, ranarum, & cancerorū fluuiatil. sing. lib. s. albumina ouorum vi. aluminis unc. iii. caph. 3. i. distillantur oīa in alembico plumbeo, eaque aqua stillatitia locum foueto, & pannum in ea immersum superponito; ea enim aqua censetur optima. R. unguenti pomphol. quart. s. unguenti albi unc. ii. litharg. & plumbi usti & loti sing. unc. s. succorum scabiosæ & solani unc. ii. olei omphacini, uel de ranis unc. iiii. agitetur in mortario plumbeo donec fiat linimentum liuidum. uel,

Rec. tuthiæ præparatæ, cerusæ lotæ, plumbi & litharg. lotorum, coriandri præparati, amyli sing. unc. s. ceræ albæ. unc. ii. olei ros. uel de ranis lib. i. muccag. seminis pylli cum succo scabiosæ, herbæ roberti, linariæ, tapfi barbati extractæ unc. iiii. misce, ac fiat unguentum in mortario plumbeo.

Enchiridiū Chirurgici.

plumbeo. uel.

Rec. cerusæ ustæ & quinquies in aqua
ros. lotæ, plumbi usti & loti sing. unc. i.
tuth. præparatæ unc. s. litharg. nutriti 3. iiii
succorum solani, semperuiui, hyoscyami
sing. unc. i. lactis feminis pap. cum aqua
ros. extracti unc. ii. lactis mul: unc. i. olei
ros. unc. iiii. ceræ albæ. unc. i. fiat unguen-
tum ex arte. aut,

R. succi foliorum tapfi barb. unc. iiii.
mel lib. s. pulueris spongiæ bedeguaris 3.
iij. pulueris malicorii & ossium myrobal.
singul. 3. ii. bulliant ad consumptionem
succu, deinde pulueres iniiciantur.

Nonnulli lauant quotidie ulcus uino
in quo tapsus barbatus coctus sit: alii a-
quis solani, plant. ros. cortice myrobald.
cum modico aluminis aliquantulum co-
ctis. Postea succum solani in mortario
plumbeo agitant, donec linimenti consi-
stentiam acquirat, & applicant ac li-
niunt.

Rec. plumbi usti & loti drach. iij. anti-
monij pariter loti drach. j. pomphol. scr.
4. cerusæ drach. j. s. caph. drach. j. lapidis
hemat. vtriusque coralli sing. scrup. ij. ci-
neris cancrorum fluuiatilium drach. ij.
succorum plantag. & solani sing. vnc. ij.
olei

olei ros. omphac. vel de ranis quantum
sufficit, ducantur in mortario & pistillo
plumbeis, donec linimenti habeant cras-
sitiem.

Tumorum particularium cum accurata medendi ratione brevis descriptio.

De Hydrocephalo. Cap. XX.

Absoluta tractatione, & uniuersali tu-
morum curandorum methodo, acce-
dendum ad particularem. Nam pro diuersa
partium affectarum natura sæpenumero me-
dendi ratio est immutanda. Auspicandum
uerò à capite, & ad alias partes progre-
diendum,

In capite (præsertim infantis recens na-
ti) tumor ex aqua conclusa inter cranium,
& cutem sæpe succrescis, qui hydrocephalus
nuncupatur. est igitur hydrocephalus tumor
aquosus totam externam capitis aut bonam
ipsius partem in tumorem attollens. Eius ma-
teria serosum est excrementum ex summis

H uenis

Enchiridiū Chirurgici.

uenis in externas capitis partes effusum. At infantibus recens natis ex uarijs humiditatibus, quibus totum corpus in utero scatebat, uel matris, uel ipsius fœtus uitio & impuritate sæpenumero eiusmodi hydrops accidit. Est & alia hydrocephali species, cuius materia intra & sub cranio cumulata delitescit.

Causa. *Causa igitur est aquosa illa humiditas, uel ex uenis resultans uel ex sudoribus aut alijs impuritatibus inter cranium, & cutem coacervatis. Signa patent oculis.*

Progn. *Eiusmodi aquositas si in oculos defluat uarios affectus inducet, ut lippitudines, suffusiones, caliginem, nubeculam, apostemata frigida in auribus: dolorem dentium, si in eius radices, & nervos decurrat. Omne deniq; arthritidis genus, in quancunque iuncturarum partem decubuerit.*

C V R A T I O.

IN hoc affectu, si infans est qui eo laboret primo victus ratio nutriti præscribatur, ut parce ac tenuiter uiuat, siccantibus utatur: humectantia fugiat, parum admodum bibat: quemadmodum antea dictum est de tumore aquoso, ita uiuat:

& interea semper alius libere fluat.

Secundò in capite infantis utendù diaphoreticis quæ eam humiditatem absumant, & astring. quæ robovent. Proinde calamentum origanum, pulegium, serpillum, saluiam, betonicam, sauinam, chamæmil. melilotum, flores stæch. anthos, anethi, nuces cupressi, rosas, furfur, in lixiuio ex cineribus sarmentorum confecto, & uino austero coquito: & eo decocto caput irrigato. ea certè embrocha mihi est familiaris & vsitata: quæ uim habet exsiccandi & confirmandi caput. Postea sequens linimentum apponito.

R. pulueris absynthij, chamæm. melil. sing. vnc. ij. butyri recentis, olei chamæm. vel anethini sing. vnc. 4. ceræ modicū, fiat linimentum. vel,

Rec. mel lib. s. origani man. j. s. salis communis vnc. s. misce in formam catapl. quod calens applicetur: vel limaces cum cochleis tundito, & capiti applicato: sicq; donec ex sese cadant relinquito: nam mirum in modum resoluent. vel,

R. olei chamæm. uel anethini unc. iij. sulphuris unc. j. fiat linimentum, quo bis quotidie liniatur caput pueri, & lana succida, & calenti obtegatur: quo etiam po-

Enchiridiſj Chirurgici .

tes à principio uti.

Tertiò caput eſt confirmandum ne materia repullulet : id verò fiet medicamentis ſiccantibus, calfacientibus in forma pomi odorati .

R. caſtorei, & rutæ ſing. partes æquales, moſchi grana aliquot, cum ſucco ſampliſuci , fiat pomum quod naribus pueri admoueatur ſæpe : potes ad eam rem vti cypero , galanga , nuce moſc. caryoph. benioin, & ſimilibus . Vel, caput infantis vino aſtero, & oleo cõillinatur .

Alij chirurgia utuntur, quod mihi minus tutum uidetur: ea tamen ſi utendum fuerit , ſiant inciſiones pro materiei ſeu aquæ quantitate .

Alij à parte poſteriori per diametron ad anteriorem inciſionem ducunt: alij ſcindendo formam efficiunt triangularẽ: alij formam crucis. Vt, ſit aqua tamen ſenſim ac paulatim effluat : ne infantis vires deſciantur . Nam ſimul atq; ea aqua effluit, ſpiritus quoq; diſſoluantur, in quibus uirtus conſiſtit . Medicamenta cauſtica mihi non probantur ob cerebri uiciniam , cerebri inquam adeò tenelli : nec mihi placent uel caput purgia uel gargarizmata, quæ nutritibus imperari ſolent.

De

De Nodis, & Glandulis. Cap. XXI.

NOdos diximus superius esse tumores ex crassa lentaq; pituita, uel naturali melancholia, qui passim extra nervos articulos & adenes exoriri solet. Glandulas uerò esse tumores ad eum obturatos, Quæ quidem duorum sunt generum. Aliæ enim sunt duriores, & sicciore, erodentesq; ex aeri materia quales sunt Struma. Aliæ molliore, & mobile quales in emunctorijs succrescunt. Ex pituitosa, aquosa, aut flatuosa materia hæc postrema nasci solent.

CURATIO.

CVrantur nodi, & glandulæ in capite quemadmodum in methodo uniuersali dictum est, victu attenuante, purgantibus pituitam, & topicis mollientibus, incidentibus, resoluentibus aut incisione, i qua uide ne aliquid citius steos remaneat.

Enchiridiſ Chirurgici .

De Teſtudine ſeu Talpa. Cap. XXII.

TEſtudo ſeu Talpa eſt tumor ex impuris humoribus inter cranium, & cutem putreſcentibus collectus teſtudinis formam exhibens. Is autem eſt aut cum ulceratione, et cranij corroſione, aut ſine exulceratione.

Cauſæ. Varia eius apoſtematis materia eſt, aut enim nitroſa eſt & exedens pituita, aut bilis pituitæ ſalſæ permixta, facile cariem cranij inducens, aut putreſacta aquoſitas, oſſa capitis tandem excavans .

Signa. Signa ſunt tumor mollis, & latus teſtudi nis formam reſerens .

Progn. Eiufmodi apoſtema, quemadmodum, & alij capitis erodentes abſceſſus propter cerebri uicinitatem, & futurarum cranij procli uem in cariem lapſum, periculoſi ſunt.

Quæ corruptionem cranij iam induxerūt, mala ſunt.

C V R A T I O.

VTriuſq; teſtudinis curandæ ratio cōmunia habet præcepta. diætā conuenientem, humorum tum præparationem tum purgationem. In victus ratione ſemper

semper uitanda vaporosa, vt & in alijs capitibus affectibus: reliqua quoque instituenda pro humoris afficientis natura. Cùm .n. sunt humores calidi, tum refrigerantibus opus, cùm tenues, incrassantibus, cùm acres, eorum acrimoniam obtundentibus: contra, cùm frigidi, est calefaciendum, cùm crassi, tenuandum, cùm visceri incidentum, tam in victus ratione, quàm in vñu medicamentorum, aut humorũ præparantium, aut purgantium, quorum omnium formas habes in diuersis superioris methodi capitibus: vnde in materia calida, ad calidos quoque tumores: in frigida verò ad frigidos tumores est recurrendum. Hoc tantum addendum quod humores in capite contenti, præsertim frigidi, commodius educuntur pilulis quàm alijs medicamentis: quia pilulæ diutius in ventriculo ob suam consistentiam remanentes, à longioribus partibus attrahunt. Vnde in materia frigida, & pituitæ profunt pilulæ alephang. de hiera, assaeret, de agarico, coccæ, arabicæ, aggregatiæ. In calida verò materia pilul. de rhabarb. de myrobal. aureæ, assaeret, aggreg. de fumaris. Topica sunt incidentia, & resoluentia dicta, capite de strumis, quando tu

Enchiridiū Chirurgici.

mor est sine ulcere, & carie. nisi uerò tumor resoluator, ad suppurantia capite de œdemate præscripta, confugiendū: vel radicē althææ & cepe sub prunis coquito o- uorū vitellos, & axungia uel butyrū misce- to, tūdito, applicato, & factō pure, statim- ne fiat os cariosum uomicam referato.

Testudo si cum cranij corruptione fue- rit, Guido sentit cura ficta seu fucata utē- dum. Verū si magna corruptio non fue- rit, curandus erit affectus: quemadmo- dum fractura cranij, quæ postea tractabi- tur: nempe incisione, deterfione ex melle ros. terebinth. puluere ireos, myrrhæ, thur- ris. Caro putris erit absumenda ægyptia- co, uel puluere mercurii, & reliqua. ut in ulceribus perficienda. Si magna fuerit of- fis corruptio: utendum prognostico & ita dimittendus æger, nisi uelis curatione uti fucata. Idem in cranij corruptione ex lue uenerea faciendum arbitror. vbi enim ma- gna est corruptio, erit ægrotus relinquen- dus. Videatque chirurgus ne cū exigua putat esse corruptionem, ea tamen magna sit, quod mihi semel accidit: cum enim cra- nij corruptionem, quæ exigua uidebatur, detrahare tentarem, totum os bregmatis (quod coronale uocāt) excidit omnino, ita

ut

ut crassæ meningis magna pars, & cerebri motus nobis maximè esset conspicuus: ægrotus tamen evasit, sed post ulceris curationem inducta iam cicatrice, cerebri motus nobis adhuc apparebat: nolim tamen chirurgus consulere, ut tantam corruptionem suo periculo curandam suscipiat. Sed si minor corruptio, os modiolò detrahendum, uel radendum, ulcus detergendum, corpus ungendum sicut in lue uenerea, minor tamen sit hydrargyri quantitas, uiuendum tenuiter cum decocto guaiaci. Eodè enim modo curatur talpa cum ossis corruptione, quo ossis corruptio à lue uenerea.

De Ophthalmia. Cap. XXIII.

Ophthalmia est inflammatio oculi ex eius angulia in totam membranam quæ coherēs aut adnata dicitur, effusa. Ea duplex est, uera nempe quæ calidior uel frigidior est. Calidior quidem quæ tumor est oculi cum eius albi rubore, atque adherentis tunicæ inflammatione & punctione. Quæquidem oritur ex tenuis biliosæque sanguinis & temporum, angulorumque uenis in oculos fluxione: frigidior quæ à materia, ut sanguine, frigidiore uel pituita aquosa oritur. Altera est intemperies oculi

Enchiridij Chirurgici .

*oculi calida cum calore & rubore ab extrin-
seca causa forinsecus adueniens.*

Causa. Causa externa sunt, fumus, sol, pulvis aer,
&c. Causa interna, sanguis bibis, pituita salsa
& acris aquosa aut crassa materia in oculis
defluens, quæ putresceas adnatam tunicam
inflammât.

Signa. Signa sunt tumor, grauitas, dolor, rubor
albi oculorum, cum fluxu lachrymarum & lip-
pitudine in oculorum angulis collecta.

Progn. Lippientem & ophthalmia laborantem a-
lui profluvio corripit bonum. Ophthalmia il-
lacrymans uelociorem recipit quàm sicca cu-
rationem. Ophthalmiæ facilis fit transitus ab
uno oculo ad alterum. Ophthalmia longo du-
rans tempore, ulcerationem uel oculi interi-
tum tandem prænuntiat.

C V R A T I O.

Ophthalmiæ ueræ primum curandi
præceptum, uictus rationem debi-
tam constituit. Victus itaque sit tenuis, se-
ro potissimum; abstineat carnibus, quorū
uitellis, atque aliis multum sanguinis gi-
gnentibus, fugiat uaporosa: contrà uerò
in postrema mensa discutientibus flatus,
osque uentriculi, constringentibus utatur;

ut

ut coriandro, aniso, cydonijs & similibus, fumum, uentum, splendorem, puluerem, uenerem, denique iram euitet. Oculos panis nigris aut uiridibus cooperiat aut cæruleis.

Secundum præceptum ad materiæ tendit euacuationem : iniecto igitur clystere ex decoctione mollientium & refrigerantium, ex cassia, melle uiolaceo & oleo uiol. ut capite de phlegmone dictum est: cephalica eiusdem lateris secanda : sanguinisque plus minusue erit educendum, pro humorum redundantia, & aliis scopis sanguinis mittendi, uel bis, uel semel tantum uena aperietur, ut erit opus ad euacuationem, uel reuulsionem, cucurbitulæ affigendæ parti posteriori capitis, uel inter scapulas, & ad reuulsionem & deriuationem, extrema fricentur, foueantur, & ligentur. Altero uel tertio die si sanguis sit biliosus, nulla præcedente præparatione, pharmacû cholagogum exhibebis ex decoctione communii cum 3. vi. tamarind. in qua dissolues cassiæ unc. s. elect. de succo ros. 3. ii. & syrupi uiol. unc. i. aut rhab. scrup. iiii. cinamomi gr. v. myrobal. citri. i. oleo amygd. dulc. confricatarum 3. ii. infunde in unc. iiii. aquæ end. & dissolue elect. de succo ros. 3.

Enchiridiū Chirurgici.

ii. fyrupi ros. solut. unc. i. s. fiat potio. die sequenti dabis conferuæ ros. unc. s. Si postea tibi syrapi utendum uidetur: erunt utiles syrupus uiol. de succo cucurb. bugl. end. acetosus simpl. ros. myrtinus, cydon, & si magis incraſſanda bilis, fyrupi de pap. & de nymf. cum aquis earundem rerum, uel recurrito ad capita de phlegmone & cryſipelate, ut necessarium uidebis.

Tertium præceptum ostendit, quibus in toto morbi decursu topicis uti debeamus. Statim à uenæ sectione temporibus & fronti emplastrum contra rupturam ad repellendum admoueto. Vel bolum arme. gallas, acaciam, hypocisthidē, psidium seu malicorium, balauft. aloen, thus, & lentiū uel fabarum farinam cum oui albumine uel muccag. gummi tragag. misceto: & iisdem partibus in forma cataplasmatidis apponito.

In oculum initio collyria sequentia ad repellendum & leniendum instillato.

Rec. aquæ ros. unc. s. albumē oui i. lactis mul. modicum, agitato, & instillato: uel addito muccag. seminis psyllii & cydon. gummi tragag. & arabici: aut dissoluito collyriū album rhafis sine opio in aqua rosarum.

In augmento oculum lauato primum
aqua

aqua rosarum, dein tempore interiecto decoctione fœnug. & ita sæpius uicissim facito. Collyrium album rhasis in aqua ros. & lacte mul. recens multo, dissoluito: aut muccag. seminis cydon. & fœnug. in aqua ros. extrahito: & addito lacte instillato: cui si adest uehemens dolor, potes addere tantillum caphuræ: Ad magis etiam resoluedum, addes nonnihil tuth. præparatæ.

R. muccag. cydon in aqua ros. per decoctionem extractæ. unc. iii. lactis mul. recens multo. unc. i. syrupi ros. unc. s. in quibus diuotæ collyrii albi rhasis sine opio 3. ii. tuthiæ præparatæ. 3. i. s. sacc. candi. 3. i. myrobal. citrin. scrup. ii. agitentur, & percolentur: colaturam usui seruato, adde caph. scrup. i. si uehemens calor fuerit.

In statu ab ubere mulieris frequenter lac in oculum instilletur. deinde,

R. tuth. præparatæ 3. ii. caph. lycii sing. scrup. s. dissoluantur in æquis partibus aquæ ros. & decoctionis fœnug. fiatque collyrium. aut,

Rec. muccag. cydon, & fœnug. in aqua ros. extractæ sing. unc. i. s. syrupi de ii. rad. uel syrupi ros. 3. i. s. troc. alborum rhasis sine opio 3. ii. sarcoc. nutritæ 3. s. sacch. candi 3. i. s. fiat collyrium.

In

Enchiridij Chirurgici.

In declinatione, fœnugræcum diligenter lotum in aqua hordei & rosarum coquitur: eaque decoctione oculum foueto: postea oua decoctione indurata, & panno inuoluta adhucque calentia oculo applicato. uel.

R. sarcoc. nutritæ 3. x. aloes. 3. ii. myrrhæ 3. i. lycii 3. i. s. fiat puluis tenuissimus, qui in oculorum iniiciatur: uel potius in aqua euphrasie dissoluatur, fiatque collyrium. Tandem balneum perdet, ac uini laudati potus ad reliquias humoris discutiendas.

Quartum præceptum docet, quomodo symptomatis sit occurrendum.

In dolore uehementissimo, confert pomum inter prunas coctum, cui uitellus oui, aqua ros. & lac muliebri modicè cocta miscentur. Valet quoque mica panis in aqua ros. & lacte muliebri infusa & apposita. Iuuat etiam portulaca trita & admota: aut muccago seminis psyllii, & cydon. in aqua rosa. vel papauer. vel decocto pap. extracta, applicanda. Si dolor adhuc magis sauiat, addes succi coriandri & cerusæ modicum, cum aliquot granis opii, Postea nocumētum ex usu narcotici medicamenti. oculo illatum, fori decoctionis chamæm. melil. & fœnugræ. rolles.

Quando

Quando in cornea tunica ex ophthalmia diuturnitate pus apparet, illud troch. de thure. uel de myrrha est detergendum.

Cum Ophthalmia oritur à materia frigida: uictus ratio præscribenda iuxta humo-
ris naturam, reuulsiones, tum uenæ sectio *guine pri*
ne, tum cucurbitulis, aliisque modis facien-
da: humor præparandus syrup' s. capill. vè.
acetosi simpl. de bizantiis de duab' & quin-
que rad. melle ros. syrupo de hyssopo, de
stach. & oxymel. simpl. & scyllitico cum a-
quis fœnic. euphrasie, hyssopi, betonicæ, &
aliis: uel apozema, de quo in œdemate, ex
rad. cibus & herbis iisdem præparandum.
Purgandum uero pilul. de agarico, assaie-
ret. aggreg. coccis, & lucis. In topicis, initio
temporibus & fronti cataplasma præscrip-
tum poterit applicari. Oculo uero cata-
pl. ex pomo cocto cum tantillo croci ad-
mouebitur: aut fient collyria sequentia.

R. aquæ ros. & fœnic. sing. unc. lactis mu-
lieris unc. iiii. syrupi ros. 3. i. s. sacch. candi &
troch. alborum rhasis sine opio sing. 3. i.
fiat collyrium: uel semen fœnic. cum mo-
dico croci terito, & cum mica panis in iu-
re galli, salis experti, macerati, tanquam ca-
taplasma apponito. In augmento & statu
decoctione ex maluis, semine lini & fœnic.
florum

Enchiridiū Chirurgici.

florum chamam. & meliloti oculum foue-
to, & magma in forma cataplasmatidis appo-
nito: aut eadem in iure pulli coquatur ad
fouendum oculum, aut fiat decoctio ex so-
lo fœnugr.

R. aquæ fœnicul. & euphras. singul.
unc. i. aquæ ros. unc. i. tuth. præparatæ
drach. ii. sarcoc. nutritæ ī lacte mul. scrup.
ij. aloes 3. ij. s. sacch. candi & syrupi ros.
sing. 3. ij. agitentur, & fiat collyrium. De-
nique laudatur sanguis columbi ex ala
eductus, & calens applicatus. In declina-
tione prædicta in uino coquantur ad o-
culum fouendum. Mica etiam panis to-
sti in uino maceretur, & admoueatur.
Collyrium quoq; nouissimum proderit,
si aquam ros. detraxeris, & vitreoli roma-
ni diligenter loti drach. s. addideris. A-
quæ etiam sequentes plurimum sunt pro-
futuræ, si manè & vesperti in oculum in-
stillentur.

R. aquæ ros. & vini albi sing. unc. i. s.
aquæ fœnic. vnc. ij. succi limonum unc. s.
myrobal. citrin. & ruthiæ præparatæ sing.
3. s. ærug. rasilis gr. v. caph. gr. ij. bulliant in
phiala vitrea ad tertias, colentur, & aqua
in oculum instilletur. Eadem etiam pro-
dest oculorum pruritiui, & ardori.

aut ros.

R. aquæ

R. aquæ ros. & fœnic. sing. unc. j. s. vini albi vnc. ij. sarcoc. nutritæ, tuthiæ præparatæ, aloes, myrrhæ sing. 3. s. sacch. candi 3. j. ærug. rhasilis grana v. bulliant ad tertias, & post colaturam, gutta vna manè, & vesperi instilletur: visum enim efficit clariorem, & maculam recentem tollit.

De aurium apostematibus. Cap. xxiiij.

Aurium apostemata sunt tumores in profunda aure aut eius superficie prominentes, quæ iuxta causæ aut materiæ conditionem maiorem uel minorem dolorem inferunt. Alia enim sunt frigida, alia uerò calida. Frigida ex pituita è cerebro, aut per interiores meatus in auris radices decurrente gignuntur, aut per externos inter cranium, & cutem capitis in superficiem auris decumbente attolluntur, et extrinsecus prominent. Calida ex acri tenuissimoq; sanguine in illis partibus putrescente oriuntur, qualis est phlegmone, quæ ex subtilissimo sanguine ex interioribus uenis eò irrumpente, & tandè putrescente generatur. Cuius si intensior est dolor, sanguinis uel bilis putrescentis materiam indicat: contrà si leuiora sunt symptomata, pituitam aut melancholicam arguunt.

I Causæ

Enchiridij Chirurgici .

Causa. Cause itaq; tumorum , & dolorum aurium sunt , aut intemperies fridida , aut calida , eaque uel cum materia uel sine materia . Materia est sanguis subtilis , & tenuis humor corrodens , aut flatus distendens , aut pituita .

Progn. Dolor aurium acutus cum febre continua ac uehementi difficilis est exitus . Periculosi-
r est dolor auris , qui ex apostemate calido & profundo est , quàm qui cartilagine extrinsecus attollit & excruciat .

Ex aurium dolore & apostemate magis e-
dolescentes quàm senes periclitantur .

C V R A T I O .

Aurium tumor, uictus rationem, uenæ sectionem, & alias reuulsiones, humorum tum præparationem, tum purgationem requirit, peride atque ophtalmia habita humoris ratione, quæ ut in ophtalmia erit, uel calidus, uel frigidus.

Topica erunt diuersa pro temporum tumoris diuersitate.

Initio repellentia locum habebunt: neque enim cerebri propinquitas impedit, ob naturam partis affectæ, & dolorem acerbissimum.

Initio

Initio itaque cum tumor est calidus uapor ex decocto plâtag. solani, uiolariz laetucæ & similium in aceto & aqua facto, per infundibulum excipietur: auris eo decocto fovebitur: etsi magis refrigerandû, addes papauer, hyoscyamum, & mandragoram. Postea magmati miscebis oleum ros. uel cydô. uel pap. uel aliud refrigeras & astringes, & cataplasma conficies, quod auri ad mouebis: aut oleum ros. mirtinû, cydoniorum, uiol. pap. nymph. uel simile cum aceto coques ad aceti consumptionem & in aurem instillabis guttatim, & tepidè: aut olei ros. partes ii. olei amygd. dulc. partem unam, aceti treis parteis, coquito ad aceti consumptionem, & oleum calens uel tepidum guttatim instillato: aut herbarum refrigerantium & astringentiû succos, aut earum aquas stillatitias, cum granis aliquot caphuræ si uehemens calor adsit, instillabis: aut albumen oui cû lacte muliebri agitatum, quod refrigerabit & leniet: aut oleum rosaceum cum succo mali punici & tantillo croci coquito, & in aurem paulatim tepidè immittito. Nam quæ auribus iniiciuntur tepida sint oportet & in parua quantitate. In incremento miscenda refrigerantia, repellentia

Enchiridiū Chirurgici .

tia & discutientia. Ea de causa althea, mal-
ua, chamæm. & melil. & hord. ac lentescen-
tibus cum dictis astringentibus ad suf-
fitum, fotum & iniectionem. Accedente
statu cum sit magis discutiendum, addes
decoctioni semen lini & scænug. absyn-
thium, calamentum, organum & similia
certa proportionem, ut magis uel minus uo-
les discutere ac repellere, aut succos earū
herbarum uel aquas stillatitias & olea tū
repellentia, tum discutientia miscebis: au-
rem suffries, fouebis, aut in eam instillabis,
aut cataplasma ex magmate decocti con-
ficies, additō oleo & adipe conuenienti:
aut unguenta parabis ex muccag. psylli
cydon. feminis lini & scænug. butyro, adi-
pibus gall. anseris, anatis & oleis conueni-
entibus, ad repellendum & discutiendum
pro varia intentione, & diuerso tumoris
tempore. Discutiunt oleum chamæme-
linum, anethinum, amygd. ircos, liliorum,
nardinum, & alia.

Si tumor ad suppurationem tendat,
iuuanda quoque suppuratio: ea tamen in
partem parum admodum utendum est
suppurantibus. periculum enim magnæ
putredinis impendet. Cūq; ea pars sit
maximè sicca, medicamenta et siccantia
desi-

desiderat: ad suppurandum sic fiat.

R. rad. altheæ vnc. ij. mal. viol. sing. man.
s. chamæm. & melil. sing. pug. s. fiat deco-
ctio, cui adde farinæ fabarum, & hord.
sing. vnc. s. pass. vnc. j. olei chamæm. vnc. ij.
fiat catapl. aut,

R. adipis gall. anseris, capræ sing. vnc.
s. butyri recentis, & salis expertis unc. i.
mel & œsypi sing. 3. vi. olei de lil. unc. j. s.
ceræ quantum sufficit, fiat vnguentum.

Deniq; dolor vehemens est leniendus
diligenter: in quem vsus conferunt aquæ,
succis, & olea refrigerantia cum lacte mu-
liebri: veluti, succus cucurb. & mali gra-
nati cum oleo ros. & lacte: cum oleo
nymph. pap. mandrag. si calor est acrior:
aut olea cum aceto vel succo mali grana-
ti ad aceti consumptionem coquito: ac
muccaginem seminis psyllij & cydon. vel
nonnihil caphuræ, vel grana aliquot opij
& croci cum lacte addito. Profunt etiam
oleum de vitellis ouorum (quo etiam vte-
ris in auris vlcere cum tertia parte mellis)
oleum lumbricorum, oleum chamæm.
anethinum, & de semine lini. Iuuant et
pinguedo leporis, cuniculi, vulpis: adeps
quoq; ac medulla cruris vitulli, si cum la-
cte misceantur: aut lumbricos lotos in o-

Enchiridij Chirurgici.

leo rosaceo. & uini exigua quantitate coquito, tertio, addito semen lini, pingued. gall. seu cuniculi, & croci tantillum. Vel hoc nobis familiare.

R. olei ros. vnc. i. vitellum oui i. opij scrup. i. misce diligenter in mortario aneo fiat linimentum.

Aurium tumor si à materia frigida, præscribenda victus ratio, humoris præparatio, & purgatio, ut frigida materia requirit, & superiori vniuersali methodo dictum est: in topicis minus repellendū, magis verò discutendū. Dolor ē sedabitur magis discutientibus, quàm in tumore calido. Proderunt in decoctione radix cyperei, galangæ, fraxini viridis, folia sampsoci, rutæ, pulegij, calamenti, cepe, scylla, flores chamæm. melil. samb. anthos saluæ, stæch. & olea discutientia, vt,

R. mentastri, rutæ, sampsoci absynth. sing. man. j. chamæm. melil. stæch. singul. pug. j. fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, & fumum excipiat per infundibulum: atq; spongia eo decocto imbuta auri admoveatur. Deniq; oleū amygd. amararum immitte, vel oleum in quo sit cocta radix asphodell.

De Parotidibus. Cap. XXV.

Parotides sunt glandium quæ pone aures sunt, & ad earum radices consistunt affe-
ctus, & inflammationes.

Oriuntur ferè à capite humoribus calidis eò confluentibus. Eæ aliquando sine febre sunt, aliquando febre acutam coniunctam habent. Interdum etiam à toto corpore materia in eas partes desertur ac præcipuè in febribus per crisin illuc materiam, & in caput propellentibus. Materia ea est aut sanguinea, aut biliosa, aut pituitosa, aut melancholica, aut etiam uenenosa, qualis in Epid. morbis proditur.

Signa sunt, rubor loci, calor, dolor, gravitas, febris, præsertim si à bile aut sanguine orta sit inflammatio, aut color albus, uel rubor ad albedinem uergens, dolor minus urgens, nullaq; febris, nisi quum pus conficitur, si à pituitosa materia ortum habet. Durities, nullus dolor, color lividus si materia fuerit melancholica.

Apostema sub origine auris ex crisi saluari, & cum concoctione exortum uacat periculo. Illud uerò in quo signa bonæ cōcoctio-
nis, et salutaris crisis non præcesserunt, malū.

Enchiridij Chirurgici .

*Si in altum recurrat auris colluvies, non
paruum præſagit periculum.*

C V R A T I O.

PArotides, curantur victus ratione, cly-
ſterum iniectione, phlebotomia non-
nunquam, medicamentis humorẽ præpa-
rantib⁹, & purgantibus, quemadmodũ in
methodo vniuerſali à nobis fuit explicatũ
habita humoris rōne, vt ſi ſanguis abũdet
ad phlegmonẽ recurras, ſi verò materia pi-
tuitea, ad caput & œdemate. Topica repe-
llentia hoc in affectu minimẽ conueniũt:
tum quod materia in cerebrum repellere
tur propter uenas illius loci maiores: tũ
quod hic tumor ſæpius eſt criticus, uel
ab humore peſtilenti & uenenato, proin-
de potiũs eſſet natura iuuanda attrahen-
tibus, potiffimũ quando ad expellendũ
tardior uidetur. Aduerte etiam quòd cũ
tumor eſt criticus uix phlebotomia locũ
habebit, ob naturæ imbecillitatem, quam
ex morbo præcedenti contraxit.

Initio itaque nonnihil utilitatis confe-
ret hordei farina, in hydræleo cocta: cui
ob dolorem muccag. ſeminis pſyllii & cy-
don. adiungere poteris: Poſtea magis di-
ſcu-

ſcutientibus uteris, ut œſypo cum oleo chamæm. & lana ſuccida: aut oleo anethino, uel irino, uel laurino, uel ſimili oleo aſectum illines: aut unguenta ex iſdem oleis œſypo, adipibus & cera conficies: aut cataplaſmata ex decoctione herbarum diſcutientium, floribus chamæm. melil. ſtæch. anthos, farinis lentium, orobi, ſeminis lini & ſcœnug. pinguedine gall. anatis, & diſtis oleis compones. Si tumor in duritiẽ abeat, emplaſtri formam comparabis ex ammon. bdell. galb. opop. ſtyrace, axung. ceruina, caricis, oleo de lilio: aut ad curationem ſcyrri recurras. Si in ſuppurationem tendat, eam ſic adiuuabis.

R. cepe inter prunas coſtorum lib. s. radicũ liliorum ſimiliter coſtarum unc. iii. vitelos ouorum iii. axung. ſuilla & dialtheæ ſing. unc. ii. fiat cataplaſma.

De Polypode & naſi tumoribus. Cap. XXVI.

Naſi tumor ſæpius oritur ex cauſis extrinſecis, ueluti caſu cõtufione, aut ſimilibus. At polypus & ſarcoma cauſam ſui ortus interiorem habent. Sarcoma enim eſt præternaturale carnis in naribus incrementum, qua caro ſi iam in eam longitudinem excreuerit,

Enchiridiū Chirurgicū.

nerit, ut è nariꝝ foras propendeat: aut in fauces relabatur, polypus dicitur. Est itaque polypus tumor præ: et naturam in naribus ortus cum caruncula protuberante polypi carni simili.

Causæ. Is fit ex humoribus crassus & viscosus è cerebro ad nares influentibus, uel etiam ex ipsarum narium nutrimento à uirtute naturali in carnem mutato. Contingit etiam polypus ex recentibus ulceribus neglectis, eius modi carunculam producentibus.

Progn. Polypus qui fit in naribus durus, niger, & non tractabilis aut mollis, putridus & foetidus, ægrè sanatur. At qui propendet in longitudinem, radicem habens gracilem, nec nimis profundam, incisione fali è curatur.

CURATIO.

VT rita rectaque succedat curatio: si in externa parte nasi rubor apparet, i interna uerò ueluti crustulæ seu scabies quædam, ita ut affectus similitudinē referat Erysipelatis, sic curandus erit affectus.

Admouearur uicissim succ. fumariz & solani, uel unguetum rosaceum, & oleum amygdalarum dulcium. uel,

Rec.

Rec. butyri recentis unc.i. aquæ rosarū
unc.s. Ouum integrum , Agitentur simul
diutissimè, postea frequenter & intus & ex
tra applicetur: nam ruborem tollit ac do
lorem lenit. Si uerò in naribus excreuit
caro mollis & flaccida, quæ polypodis no
mine comprehenditur. Huius curatio ui
ctum tenuem, & attenuantem requirit, nō
nunquam uenæ sectionem. Postea humo
rum præparationē atque purgationem,
præcipuè melancholici, ac pituitei, que
madmodum diximus de œdemate, scyr
rho, & cancro: humores alias in parteis auer
tendus: denique caput roborandum, ne,
uel eos humores gignat, uel ab aliis parti
bus recipiat. Ad quam rem proderit pileū
intertextum & compositum, ex iis quæ ca
pitalia dicuntur: ut ex betonica, saluia,
stæch. rosmar, lauendula, spica utraque,
calamo aromatico, cypero, galāga, chary
oph. ligno aloes & similibus.

In Topicis uerò singulis diebus oleo
calenti unguatur: deinde incidatur conue
nienti ferro, uel cauterio absumatur. Post
incisionem si quid carnis remansisse ui
deatur, illud erit causticis medicamentis
absumendum, qualia sunt uitreolum, pul
vis dragunteæ. vel,

Aquæ

Enchiridiū Chirurgici .

Aquæ uitæ tertio distillatæ, & arsenici albi in puluerem tenuissimū redacti par-
teis æqualeis misceto: & in umbra exsicca-
to, altero die, tertio, & quarto, iterum a-
quæ uitæ quantum puluis ille absumere
poterit, addito, & quotidie subdio exsicca-
to. puluerem illum in usum seruato: eo-
que cum pari mellis quantitate utitor :
ac dum eo vteris, locum ab inflammatio-
ne refrigerantium usu tuetor .

Si polypus, seu caro supercrescens, in
vlcus cancrum degenerarit : nec ferrū
admouendum: nec eius curatio tentāda,
nisi ficta & fucata: ad quam rem nihil p-
stantius esse puto sequenti linimento.

R. vnguenti de plumbo, & succi sola-
ni sing. unc. i. aquæ ros. unc. s. diutissimè
agitentur in mortario plumbeo, & linia-
tur affectus. huiusmodi .n. linimentum
temperat humoris acrimoniam, ac corro-
sionem maximè prohibet, & siccatur.

De Palati, & Gingiuarum tumoribus.

Cap. XXVII.

Palati, & gingiuarum tumores, ex iisdem
causis oriuntur ex quibus superiores tu-
mores. Aut enim humorem acrem, & bilio-
sum

sum è cerebro in subiectas partes delapsum
sue generationis causam habent aut falsam,
& nitrosam pituitam, aut flatum, aut melan-
cholicum humorem, uel à uentriculo uitioso-
rum humorum uapores in gingiuas efferun-
tur, quemadmodum accidit in febribus . Ex
huiusmodi causis, inflammationes, ulcera ser-
pentia, Erysipelata , & gingiuarum cancri
seu phagedena, parulides & epulides ena-
scentur. Quorum affectuum singuli suis pro-
prijs signis, prout antea distincti sunt, inno-
tescunt . Hic tantum parulidis & epulidis
distinctionem afferemus . Parulis itaque est
alicuius partis gingiuarum inflammatio cū
tumore, quæ nisi discutiatur in suppuratio-
nem uertitur . Epulis est excrescentia car-
nis ex inflammatione secuta iuxta interiorē
dentem molarem, aliquando cum febre, & ue-
hementi dolore internarum mandibularum
ut neq; os agro aperire liceat.

Materia species cognoscitur potissimum
ex colore & tactu : inflammationes autem,
& ulcera per se manifesta sunt.

CURATIO.

IN hoc quoque affectu præscriptis uni-
uersalibus remedijs, ut videtur ratione,
euacua-

Enchiridij Chirurgici.

euacuatione, reuulsione, & purgatione pro humoris, qui tumorem efficit natura, iuxta methodum vniuersalem ad topica sequentia accedes: quæ tum dolorem leniunt, tum discutiunt, tum suppurationem accelerant.

R. rad. bugl. vnc. ii. ficus ficcas, & dactylos 4. iuiubas xx. passul. mundatarum unc. j. hordei modicum contasi & fursuris sing. man. j. coquantur in iure pulli salis experti, exprimantur, & ius percolatū iterum cum saccharo coquatur, donec redeat ad tertiam partem: ac ægrotus ius huiusmodi ore contineat: vel xylon eo imbutum, uel linteum applicetur: præsertim si tumor extra appareat.

In vehementi dolore proderit suffitus ex semine hyoscy. capite operto ore exceptus: aut hyoscyami folia sub cineribus coques: axungiam suillam, et unguentum rosaceum, miscebis: & externæ parti applicabis, cum tumor gingiuas occupat.

Cum uomica fuerit aperta, melle rosaceo detergebis: uel si uehementiori sit opus, ægyptiaco: deinde melle ros. cum uino austero & sarcocolla.

De Vuula

De Vuula inflammatione. Cap. XXVIII.

Vulam uocat author quam potius gurgulionem aut columellam dici oportuit. Est enim vuula non parvis oris nomen, sed affectus gurgulionis species uuae acini similitudinem referens. Accidit autem ei parti inflammatio, quae faucium & eius partis oris tumor est cum dolore & magna deglutiendi difficultate.

Causa huius inflammationis sunt nimia Causa. meri potio aut nimius ciborum acrium usus, humores à capite in laryngem defluentes, uel uapores febrili calore concitati & in eas partes elati.

Signa sunt tumor columellae cum dolore Signa. & rubore, depressa lingua conspicuus, deglutiendi difficultas. Aeger aliquid per sentit in radice linguae insistere. Apostemata, ulcera, & corrosiones eadem lingua depressa manifestè se produnt. Accedit & eiusdem partis relaxatio, quum uidelicet tonsillae, aut columella plus iusto humiditatis aquosae aut pituitosae recipiunt, aut quum etiam apostemate in suppurationem uerso ea caruncula emolescit & relaxatur.

Curatio

Enchiridiū Chirurgici.

C V R A T I O.

Primus huius affectus curandi scopus, in uictus ratione tenuiore & frigidiore consistit. Proderunt alimenta medicamentosa initio repellentia, & astring. postea discutientia & detergentia. Alter scopus est, in humoris reuulsione: quæ fieri uenæ sectione in media cubiti uena, postea sub lingua & cucurbitulis origini spinalis medullæ appositis, fricationibus, fortibus, & ligaturis dolorificis extremorū. Si corpus cacochymum, medicamenta humorem noxium præparantia & purgantia propinabuntur: clysteres acres etiam ad reuulsionem iniicientur, sequenti forma.

Rec. herbarum molliētium singul. m. i. betō. melissæ sing. m. s. florū chamæm. stachad. samb. sing. pug. i. prunorum & caricarum pingium sing. par. vi. seminis anisi & scenic. sing. unc. ii. seminis cartami contusi. unc. i. agarici trochiscati 3. iii. seminis lini, & scenugr. sing. vnc. s. colocynt. (si uehementius vis trahere) 3. j. s. fiat decoctio. in lib. j. s. col. dissolue cassiæ cum sacch. & catholici sing. unc. s. elect. indi
maioris

maioris uel bened. 3.vi. olei de lilio unc.
iii. succi ciclae & mel. ros. colati sing. unc.
j.s. vitellos ii. ut diutius retineatur, falis
parum, fiat clyster.

Nonnulli reuulsionis gratia cauteriū
regioni osium bregmatis admouent, qđ
prudenter faciendum, ne dura meninx
nimis exiccetur & ægrotus in conuulsio-
ne labatur. Alij reuellunt setonibus supe-
riori scapularum regioni admotis.

Tertius scopus ad topica pertinet: quæ
initio quidem repellentia esse debent, &
ore sumenda: nam externæ colli parti re-
soluentia potius admouebimus. Sic uerò
fient repellentia.

R. calicum gladium, malicorij, balauft.
sing. 3. ii. summitatum rubi, foliorum olea-
stri, mori, solani, plantag. morsus diabo-
li, herbæ roberti, agrim. sing. man. s. fol. &
baccarum myrti sing. 3. j. s. rosarum rub.
scrup. 4. hord. pug. i. fiat decoctio, in lib. j.
colaturæ, dissolue dianucum, & diamo-
rum sing. unc. iii. succi ros. depurati, & suc-
ci maligni singul. unc. s. fiat gargarisma,
quo frequenter utetur. uel,

Rec. decoctionis hord. lib. j. dissolue
mel ros. col. unc. iii. sacch. rubri unc. j. s.
fiat garg. uel,

Enchiridij Chirurgici .

Rec. penid. diatrag. frig. sing. unc. j. s.
sacchari albi unc. ij. pulueris diacris simp-
pl. uel diapap. recenter dispensati 3. ij. sy-
rupi uiol. uel de iuiubis quantum sufficit,
fiat pantaleon ore continuendum, ac sen-
sim deglutiendum uel,

R. pulueris elect. diatrag. frig. 3. ij. pul-
ueris diapenid. sine aromat. 3. i. s. pulpæ
passul. 3. iij. pilularum sub lingua unc. ij.
fucci glycyrrhizæ scrup. 4. amygd. vnc. s.
cum syrupis viol. & capill. ven. fiat. linctus
de quo capiat cum baculo liquiritiæ. Si
præcedentium compositionem attendas,
ea non modò in principio inflammatio-
nis, sed in incremento quoq; proderunt:
inflammatione iam ad statum properâte,
sequentibus erit utendum.

R. radice acori uel galangæ crassæ, rad.
ireos sing. unc. j. uerbenæ, agrimo. brasfi-
cæ singul. man. s. fol. oleastri, plantag. &
summitatum rub. sing. man. j. serpilli, & pu-
legij (si humor non sit calidus) sing. ter-
tiam partem man. j. baccatum myrti 3. j. s.
rosarum rub. pug. i. myrrhæ & thuris sin-
gul. 3. ii. fiat decoctio ad lib. i. s. in col. dis-
sol. sacch. ros. unc. iii. mel. despumati unc.
ii. s. fiat gargar. postea,

Rec. lapidis hæmat. 3. ii. amyli. 3. i. s. tra-
gag.

gag. scrup. iiii. sarcoc. 3. i. s. sacch. duplum
pondus, fiat puluis, qui per canulam insus-
fletur.

Quartus scopus est in medicamentis
capiti applicandis ad sistendam defluxio-
nem.

R. picis naualis 3. ii. mastich. 3. i. s. ros-
rub. scrup. ii. nigel. romanæ. scrup. i. cary-
oph. nucis mosc. macis sing. 3. s. fiat empla-
strum longitudinis & latitudinis duorum
digitorum, & regioni ossis bregmatis ap-
ponatur. uel,

R. fermenti acris 3. i. fimi columbini,
salis terrestris singul. scrup. ii. fiat forma
emplastri & admoveatur. Si affectus esset
in puero, emplastrum ex sola pice paratū
sufficeret.

Occipiti uerò admove emplastrum ex
ammon. 3. ii. ladani 3. s. Si materia tumo-
ris iam sit in pus commutata, & uomica
sponte non aperiatur: ferro candenti per
cannulam immisso est aperienda. Postea
est detergendum decoctione hord. & mel-
le ros. col. uel,

R. succi agrimo. brassicæ & uerbena
singul. unc. iiii. mel. ros. col. unc. ii. s. fiat gar-
gar. cui postea adde sarcoc. & myrihæ sin-
gul. 3. i.

Enchiridiū Chirurgici.

Si putris, & pure admodum referta vuula apparuerit, lauanda est aqua sublimata, cum modico aquæ ros. Postea utendum gargarismate ex uino thure & myrrha simul mixtis: lactis quoque usus & tunc, & toto inflammationis tempore ꝑderit, modò non adsit febris: nam lac lenit, ac terget. Vuula tandem si gangrenosa & nigrescens, atque abscindenda uideatur, & abscindendo sanguis in uentriculum defluerit, atque cōcreuerit, dissolue coaguli leporis 3. i. s. in unc. ii. uini optimi, & bibat, uel alio coagulo ꝑ arbitrio uteris. Denique caput roborandum, ne iterum recremēta gignat uel recipiat, quæ denuo in vuulam labantur, eamque inflamment.

Rec. rad. acori, corticis citri ficci singul. drach. ij. coriand. præparati unc. s. sant. utriusque singul. scrup. 4. caryophol. nucis mosc. ligni aloes sing. scrup. ii. fol. beton. drach. s. fol. & baccarum myrti, ac ros. rub. singul. drach. j. s. granorum tinctoriorum scrup. j. fiat puluis, quo aspergatur commissura coronalis manē & serò, ea parte prius aspero linteo confricata.

Vuulæ relaxatio requirit uictus ratio
nem

nem humori relaxanti contrariam, reuul- *Curatio*
siones, tum uenæ sectione, si plenitudi- *relaxa-*
nis notæ adfuerint, tum cucurb. tum aliis *tionis*
modis factas, purgationem quoq; pro hu- *Vuula.*
moris defluentis natura.

Denique accedendum ad gargarif-
mata repellentia, exiccantia, & detergen-
tia quorum formulæ descriptæ sunt su-
periori capite: poteris tamen sequenti-
bus uti.

Rec. lentium & hord. singul. pugn. j.
baccarum, & fol. myrti singul. pugn. s.
balauft. unc. s. ros. rubr. pugn. s. aquæ
& aceti parteis æqualeis, bulliant ad
medias, & col. adde sacch. rub. uel mel.
ros. col. unc. iij. fiat garg. uel ex Galeno.
κατὰ τόποις.

Rec. Gallas uiride, xv. spicæ celticæ
drach. iij. ros. rub. pug. s. nidi uel pul-
ueris hirundinum drach. iij. fiat puluis
tenuissimus qui in Vuulam iniiciatur:
alij partem unam pip. & duas parteis
myrobal. citrin. in puluerem redigunt,
& iniiciunt cùm frigida est materia: vel
alumen ustum, & in puluerem reda-
ctum.

Enchiridiſ Chirurgici .

De Angina . Cap. XXIX .

Angina eſt musculorum cervicis interiorum , aut partium circumſtantium inflammatio fauces præcludens, reſpirationem. & deglutionem impediens. Ea duplex eſt , uera & exquisita, altera non uera & minus legitima . Exquisita quadruplex differentia eſt. Una omnium periculoſiſſima eſt, cuius nempe inflammatio penitus deliteſcit, & abſtruſa eſt , grauiſſima infligit ſymptomata . Altera quum interiores laryngis, et faucium muscoli manifeſta inflammatione tentantur. Tertia eſt quum externa ceruix unâ cum interioribus faucibus inflammati ſunt, tumore atq; rubore conſpicuis. Quarta omnium leuiſſima eſt, quum ſcilicet exteriores tantum cervicis partes, & muscoli pblegmone prehenduntur .

Cauſa . Cauſa exteriores ſunt potus frigida, ebrietas, aeris frigiditas &c. id genus. Interiores ſunt bilioſa uel ſanguinea fluxio , qua è uenarum ingularium ramis in has ſedes influens, pblegmone aut Eryſipelas progignit. Angina notha febris eſt expers , ſitque expituitoſa nec acri materia in fauces delapſa.

Signa . Signa ſunt difficultas ſpirandi, febris, impedita

pedita deglutitio, dolor circa guttur, tumor intrinsecus, uox interrupta. Ab Angina habito si tumor fiat in collo, bonum foras enim morbus propellitur .

Angina grauisissima est ac celerrimè interimit, quacumq; nec in cervice nec in faucib⁹ conspicuum, aliquid efficit, sed plurimum doloris infert, ac spirationis difficultatem Orthopnoeam dictam. Progn.

Securisima est Angina si rubor maximè foras uertatur.

C V R A T I O .

QVum angina alia à materia calida, alia à frigida inducatur . Anginæ à materia calida sic medebimus. Primò injecto clystere molliente, uena cephalica incubito secanda pro ratione plenitudinis, & uirium : & si uidebitur iterum iterumque aperienda. Postea uerò eodem: uel ut alij uolunt altero die, uena sub lingua percutienda: Cucurbitulis quoque in secunda colli uertebra, frictionibus fotibus, & ligaturis extremorum ad reuulsionem utendum. Altero die à venæ sectione exhibendum catharticum ex decoctione communi cum unc. i. tamarind. in qua dissolue

Enchiridiū Chirurgici .

castiæ 3. vi. elect. de succo ros. 3. ii. syrupi
uiol. unc. i. Si uerò potionem bibere non
possit, clyster iniiciatur ex decoctione cō
muni, in qua dissolue castiæ recēter extr.
& sacch. rub. sing. unc. i. elect. de succo ros.
unc. s. olei uiol. unc. iii.

Postea accedendum ad topica. In prin
cipio itaque ore continebit æger repellē
tia, qualia sunt decoctum hord. cum suc
co mali punici & syrupo ros. uel succus so
lani cum syrupo ros. uel aqua ros. cum a
ceto, uel diatrag. frigidum. uel,

Rec. diamor. unc. ii. succi granatorum
unc. i. aquæ peculi ros. & plantag. sing. un.
iii. fiat. garg. uel,

Rec. gallarum uiridium, rhois, balauſt.
malicorii sing. unc. i. fiat decoctio in aqua
plantag. ad lib. i. in qua dissolue diamorū
& uinum granatorum sing. unc. ii. syrupi
uiol. ad dolorem leniendum unc. ii. fiat
garg.

Parti uerò externæ colli lanam succi
dam oleorum uiol. & chamæm. æquis par
tibus mixtorum imbutam apponito : uel
imbuatur oleo liliorum & chamæm. uel,

Rec. olei lil. & chamæm. singul. unc. ii.
œsypi & axung. gall. singul. unc. s. croci.
scrup. ii. ceræ quantum sufficit, fiat linimē

tum

tum: fiant etiam sacculi ex milio & fale torfactis, qui capiti applicentur.

Hora somni syrupi ros. syrupi de papaue. & de nymph. sing. unc. s. misceto, & cū cochleari exhibeto. Secundo die iam cum repellentibus discutientia, siccantia, & detergentia permisceto. ut,

R. gallarum uiridium, balaust. psidia sing. unc. i. lentium pug. i. s. ros. rub. pug. i. fiat decoctio in lib. i. dissol. diamorum & dianucum sing. unc. i. s. mel. ros. col. un. i. casia recens extracta unc. s. & ad dolorem demulcendum lactis mul. uel asinini un. ii. misce, & fiat garg. Parti externæ colli adhuc oleis de lilio & chamæm. cum lana succida, uel linimento descripto utitor.

Tertio die in gargaris. eadem præscribenda, quæ in secundo: sed ualentius debent discutere & detergere. ut sequitur,

R. Balaust. unc. i. caricas pingues vi. datylos ii. feminis lini & fœnug. sing. unc. s. ~~fiat decoctio~~ ad lib. i. in qua dissolue casia unc. s. myrrha. 3. ii. croci. 3. s. lactis mul. unc. ii. fiat garg. Parti externæ colli proderit sequens cataplasma.

Rec. radicum altheæ, liliorum & bryonia sing. unc. iiii. maluiol. & pariet. sing. m. i. s. cum nido hirundinum, coquantur, pinsan-

Enchiridiū Chirurgici .

pinſantur, cribro traiciantur, addendo axung. ſuillæ ueteris ſalis expertis unc. iiii. axung. gall. & anſeris ſing. unc. i. farinæ fœnug. & lini ſingul. unc. s. fermenti acris unc. i. s. olei de lilio et chamæm. ſing. unc. ii. fiat catapl. quod bis eodem die applicetur: aut nidum hirundinum cum oleo de lilio & amygd. dulcium terito, et in forma cataplaſm. collo, applicato.

Quarto die Rec. caricarum pinguium par. v. daſtyl. ii. ſeminis lini et fœnug. ſing. unc. i. florū chamæm. pug. i. fiat decoctio ad lib. i. in col. diſſol. pulueris hirund. 3. iiii myrrhæ. 3. i. s. uel illius loco ob amarorem ſarcoc. tantumdem croci 3. s. mel. communis unc. i. s. fiat gargarisma.

Parti externæ cataplaſma nouiſſimè ſcriptum prodeſt. Elapſis quatuor diebus, ni ſi tumor iam in abſceſſum ſit mutatus, ſequenti iuuanda ſuppuratio.

Rec. Decoctionis ſupradictæ lib. i. in qua diſſolue paſſ. unc. iiii. ſtercoris anſeris ſicci unc. i. fiat garg. Alii utuntur gargar. ex lib. i. lactis et unc. i. caſtiæ in eo diſſolutæ: poſtea viciffim gargar. ex oxymel. et puluere radicis ireos: nam iſta leniunt dolorē, ſputum facilius reddunt, coquunt, et maturant.

Parti

Parti externæ ad suppurationem iuuandam radicem lilij, caricæ pingues, fermentum in iure cochlearum coquunt, formâ pulvis efficiunt, & applicant. vel,

R. farinæ volatilis molendini vnc. iij. farinæ seminis lini, & fœnug. sing. vnc. i. caricæ pingues vi. nidi hirundinum unc. i. s. misceantur cum oleo de lilio, & fiat catapl. Ego in hoc affectu loco stercoris canis aut pueri & pulueris hirundinum, vtor puluere ireos: non enim in illis vim tantam inesse comperi quantam auctores affirmant.

Quando pus est confectum, vtor superiori gargar. cui addo synapi & pirethri singul. drach. i. s. Aperta uomica, cauendum ne pus influat in pulmones aut ventriculum, ob periculum alterius affectus, sed illud est diligenter ore reijciendum: tumque ad deterisionem valet frequēs gargarisma ex aqua mulsa, & alia de inflammatione vuulæ prædicta. Toto morbi decursu ad dolorem leniendum iurat gargar. ex lacte mul. vel asinæ vel capræ cū syrupo viol. & exigua sach. quantitate. Quando tam urget, angitque affectus, ut impendeat suffocationis periculum, frequentes cucurbitulæ sunt secundæ vertebræ

Enchiridij Chirurgici .

breꝝ colli affigendæ .

*Anginæ à mate-
ria frigi-
da cura-
tio .* Anginæ verò à frigida materiæ profe-
ctæ sic succurrédum. Victus ratio in hac
quoq; tenuissima esse debet & iusculis a-
lendus ægrotus. Venæ sectio etiam, si nul-
la plenitudinis adsunt indicia, ob affectus
magnitudinem, prodest, & aliæ quoq; re-
nulsiones. Si bibere possit, portionem ex
decocto communi cum stæchade, sumat:
in qua dissolue cathol. unc. s. elect. indi ma-
ioris, & diaphœn. sing. 3. ij. mel. ros. cola-
ti unc. s. Prodessetq; pilularum coccia-
rum 3. i. loco portionis si transglutire pos-
set. Ideoq; iuuanda transglutitio cucurb.
collo admotis: vel loco eorum medica-
mentorum, iniiciendus est clyster acris
sequens.

R. herbarum mollientium sing. man. i.
centaurii minoris & samplici sing. man. s.
rad. galangæ. vnc. s. florum chamæm. me-
lil. & stech. sing. pug. i. furfuris pug. s. fiat
decoctio ad lib. i. s. in col. dissolue benedi-
ctæ & hieræ picræ compositæ sing. 3. vi.
mel. anthos unc. i. s. olei chamæm. unc. iii.
salis gemmæ drach. ii. fiat clyster. Deinde
accedendum ad topica, tum interna tum
externa .

Primo die, R. nucum cupressi, & ba-
lauit.

laust. sing. pug. i. mastich. unc. i. fiat decoct. in aqua mellis ad lib. i. in qua dissolue dianicum & diamorum sing. vnc. ii. mel. ros. col. vnc. ii. s. aluminis 3. ii. myrrha, & croci sing. 3. s. fiat gargar. Potest semper addi acetum, & syrupus acetosus. Part. externæ admoueantur linimenta antedicta ex oleo liliorum, chamæm. & similibus, quibus etiam lana succida imbuenda. Die secundo, tertio, & quarto fiat sequens gargar.

R. passul. mundat. unc. i. caricarum pinguium par. iii. seminis lini, & fœnug. sing. vnc. s. fiat decoctio ad lib. i. in qua dissolue pyrethri & sinapi sing. drach. i. s. myrrha et croci sing. scrup. ii. pulueris hirud. 3. ii. fiat gargar. Externæ parti, tunc temporis applicato nidi hyrund. unc. iiii. et unguenti dialt. un. iiii. Si materia tendere uideatur ad suppurationem eam sic iuua-bis.

Rec. caricarum pinguium par. iiii. passul. mund. unc. i. seminis lini et fœnug. sing. quart. s. fiat decoctio ad lib. i. in qua dissoluè maccag. seminis lini & alth. sing. unc. s. pulueris hirund. uel ircos 3. ii. fiat garg. Parti exteriori sequens catapl. apponito.

Rec.

Enchiridij Chirurgici.

R. farinæ uolatilis farinæ seminis lini
& scœnugr. singul. unc. i. s. caricarum pin-
guinum par. vi. misce cum axungia suilla
salis experti & oleo amygdulicium, fiatque
catapl. uel unguentum dialth. & pinguedi-
nem gallinæ misceto.

Quando angina est in parte interna,
non est illius expectanda suppuration: sed
quàm fieri potest diligenter iuuada, & an-
te integram suppurationem aperiendus
est abscessus ob suffocationis periculum.
Quum angina est desperata.

R. gummi sambuci 3. ii. aristol. rotun-
dæ. 3. i. aquæ caprifolii unc. iiii. bulliant si-
mul & fiat gargar.

De tumoribus adeniam, & glandularũ colli.

Cap. XXX.

Tumores adenium sunt excreſcentiæ ex-
ternæ in colli adenibus ex prauis humo-
ribus è capite in eam partem delapsis pro-
minentes. Eorum materia aut calida est aut
frigida, ex cuius conditione apostema faci-
lius aut difficilius redditur. Glandula sunt
minores adenium tumores ex eadem materia
prominentes, quæ si fuerit siccior & ex-
dens, longa serie glandulas, quæ strumæ di-

euntur, producet. Oriuntur etiam glandulæ ex materia scabiæ iis locis infarta, quales infantibus solent contingere.

C U R A T I O.

HArum curatio est ut iis applicentur anodina & discutientia, quale est oleum chamæm. anethinum, de lilio, amygd. irinum, cum pinguedine gallinæ, vel æsypo, & lana succida. Si tamen materia uidetur calida, utendum oleo violaceo, ros. myrtino, cum exigua quantitate olei chamæm. vel alterius similis.

In utraque parte materia tam frigida quam calida vitellos ouorum, & medullam cruris vituli vel bouis miscere possumus, & micam panis macerati in iure carnis salis experti, & nonnihil croci: atque ita variè permiscendo conficies linimenta, unguenta, catapl. quæ uim habebunt leniendi dolorem & discutiendi, aut suppurandi. Pores iis diachylon minus, deinde maius applicare.

De Broch.

Enchiridiij Chirurgici .

De Bronchocele . Cap. X X X I .

Bronchocele est tumor inter asperam arteriam cutemq; prominens , utcunque mollis, corpori concolor ex crassa lentaq; pituita congestus .

Cause. Causa igitur est pituita crassa et lenta, quæ sensim ex capitis externis partibus per auris posteriora in eam partem deuoluitur.

Signa. Signa sunt prominens tumor in gutture , corpori concolor, utcunque mollis, & mobilis, doloris expers .

Progn. Eius materia putrescens malignam tandem adipiscitur naturam, unde in cancrum degenerans sæpius uitæ periculum infert .

C U R A T I O .

Bronchocele si inest à natura non curatur: quæ verò non inest à natura , curatur difficillimè : cuius curandæ primus scopus est in uictus ratione : est aut uictus præscribendus , quemadmodum dictum est de cedemate & strumis . Nam tenuissime uiuendum, à uaporosis, & crassum ac uiscidum humorem gignentibus ~~cauendum~~ uini tamen generosi usus utilis .

lis. Capitis inclinatio, ac vociferatio noxia. Alter scopus ad vacuationem, & purgationem est referendus. Itaq; vbi plenitudinis aderunt signa, post iniectionem clysteris mollientis venam secabis. Deinde humorem pituiteum & crassum ac viscidum præparabis vt cap. de cædem. & strumis dictum est. uel,

R. syrupi de ij. rad. mel. ros. col. & oxymel. scyll. sing. vnc. ii. aquarum beton. sampfuci, fœniculi sing. vnc. 4. pulueris pliris arcoticon, vel diamosci dulcis, vel diambraz, vel cinnamomi scrup. 4. fiat iulep. clarif. & aromat. pro iii. dotibus, & iteretur.

R. turbith. gummosi scrup. 4. zingib. *Humoris* scrup. i. elect. indi maioris drach. ij. sacch. *purgatio* modicum, fiat bolus, aut in vino albo dissoluatur. aut,

Rec. turbith. drach. j. ss. zingib. uiridis conditi drach. ij. sacchari modicum, fiat bolus. aut,

R. agarici troc. in melle ros. col. infusi, & expressi (nisi sit æger ad vomitum propensus) scrup. 4. turbith. 3. j. salis gêmæ, & zingib. sing. gr. vi. syrupi ros. solut. unc. i. s. aquarum beton. & melissæ sing. unc. ii. fiat potio, uel pilulis de cædemate & abscessibus

Enchiridiū Chirurgici.

sibus pituiteis dictis purgato, altero à purgatione die sumat 3. i. theriacæ, uel mithridatii, uel aureæ alexandrinæ.

Ad humorem paulatim absumendum.

Tertius scopus est in usu pulueris sequentis qui paulatim humorem discatit atque absumit.

R. satureiæ, hyssopi, polii montani, pulgii regalis, spicæ nardi singul. 3. ii. seminis apii & petro. singul. 3. ii. s. anisi 3. iii. glycyrrhizæ 3. ii. nucis moscat. cnaryoph. singul. unc. s. cinnamomi 3. iii. pip. longi & myrrhæ elect. sing. 3. i. s. fiat puluis tenuissimus, quo utatur ter in hebdomade cum uino albo ad 3. i. tribus horis ante pastū, idq; hyeme potius quàm æstate: Si uis ad des saccharum ad saporis suauitatem.

Topicæ remedia.

Quartus scopus ad topica pertinet sequentia.

R. ammon. bdellii galb. in aceto dissolutorum sing. un. i. s. picis naualis unc. ii. resinæ pini quant. s. misceantur manibus unctis oleo sicyonio, & fiat emplastrum. Laudat Aetius bdellium mell. mixtum, & calcem uiuam, axungia suillæ mixtam, caprinum sterces in aceto liquatum, lixiuiū cum melle plurimū agitatum. alii sic faciunt:

R. rad. lilii. bryon. cucumeris agr. sing. unc.

unc.iii.ficuum immaturarum par.vi.amygd. amatarum unc.ii. scyllæ unc.j.s. colocynt.unc.s.bulliant in æquis partibus olei ueteris & uini maluatici ad uini consumptionem, terantur & cribro traiciantur;postea adde farinæ fab.& robi.sin.un.ii.s.farinæ seminis lini& fœnug.sing.unc.i.medul.cruris bubuli unc.4. olei nucum, uel de piperibus, uel irini quantum sufficit,croci 3.i.s.fiat catapl. uel.

R. seminis sinapi& urticæ singul.unc.s.rutæ agrestis 3.ii. ireos unc.s.aceti unc.i.s.olei de castoreo uel olei uetustissimi unc.iiii.ceræ quantum sufficit,fiat unguentum. Quod si affectus medicamentis minimè cesserit,ex Rogerii consilio admo- uendi sunt duo sentones ut sensim humor defluat:ac quod supererit medicamētis erodentibus paulatim est absumendū, uelut puluere asphodelorum& similibus. Denique si uenis, arteriis & nervis implicata non fuerit, incisione debet extrahi cum cysti, quemadmodum de glandulis antea diximus,& à nobis ter aut quater iā facitatum est.

Enchiridiū Chirurgici.

De Phimate . Cap. XXXII.

PHyma est quoq; adenum tumor ex sanguine pituita permixto procreatus qui statim ad incrementum, & suppurationem festinat .

Causa. Causa est sanguis pituitosus , non syncerus, quò fit ut minùs molestà sit inflammatio quàm phlegmones , quæ ratione pituitæ facillè putrescentis ad suppurationem citò perducitur .

Signa. Signa sunt tumor planus in adene nec multum elatus , parum rubens , & doloris expers .

C U R A T I O .

PHyma tribus remediorum generibus profligandum: Primum est uictus ratio tenuis, & frigida: Alterum est sanguinis misio: Tertium in topicis versatur : quæ aut discutiant, aut suppurent oportet: nam & hic tumor facillè ad suppurationem ducitur. Ex Oribasio radix altheæ atriplex, & pariet. & adiantum vino incoquantur, & apponuntur : aut ammoniacum cum melle mollitum: aut lupini amari, &

ri, & propolis cum aceto illinuntur : aut radix cucum. agreft. & cortex radicis capparis : terebint. excipiuntur : aut nitrum cum fermento, & ficubus : aut sequens parabimus ad discutiendum, & molliendum .

R. ammon. bdellii singul. unc. i. s. ladanii puri, & tereb. sing. vnc. i. propoleos, & olei antiqui quantum sufficit, aceti modicum, eliquentur, & fiat emplastrum. Si eo modò discuti non possit, utendum sequenti ad discutiendum, & suppurandū.

Rec. cort. radicis capparis vnc. i. s. caricarum pinguium paria v. farinæ lupini unc. ii. fermenti acris unc. s. coquantur in aceto, & oleo de lilio vel amygd. dulc. ad aceti consumptionem, cribro traiciantur, addendo nitri drach. iii. si cepe addideris, magis suppurabit : aperta vomica, detergendum, curandumque ut alia ulcera.

De Peste . Cap. XXXIII.

Pestis est morbus uenenosus, & contagiosus, ex aeris perniciosa ac uenenata qualitate potissimum profectus, humoribus corporis ac præcipuè cordis affectibus maxime

Enchiridij Chirurgici .

infestus .

Causa. Huius origo est ex uenenata aeris qualitate, qui uarijs modis infici solet. Aut enim ex infelici syderum positu, & coniunctione inquinatur, quemadmodum ex coniunctione Martis, Iouis, & Saturni in signo humano contingere solet, Aut ex terræ halitibus, & uaporibus, cuius etiam terræ sidera, & uirtutes ita infelicitè commiscuntur, & tandem in aerem exhalant, ut eum prorsus inquinent, nec tantum aerem, sed fruges, & omnia terræ producta hoc suo ueneno inficiant. Quo fit ut qui ijs uescuntur in pestiferos morbos incidunt. Eiusmodi sunt uapores, & halitus ex uenis, & fodinis metallicis frugibus inserti, Aut in aerem exhalantes quæ metalla, aut mineralia humano generi infesta efflorescunt. Easdem ob causas nonnullæ aquæ uenenum contrahunt, ita ut qui ex ijs hauserint mortem repentinam incurrant, Aut ex putridis uaporibus polluitur aer, unde in humanum genus facillè pestis propagatur: præsertim si ex putridis hominum cadaueribus aer putredinem contraxerit.

• Causæ igitur pestis eò omnes reduci possunt, ut sint uel cælestes uel elementares, aut ex elementaribus productæ, Quò fit ut licet infinita experimenta habeamus aduer-

sus

ius pestem in paucissimis ea prosint. Siquidem ea remedia quæ tantum ex elementorum crassi agere nata sunt, cælum oppugnare non possunt, Aut quæ cælo aduersantur; elementaribus causis non obsistunt, uel ei pesti quæ ex cadauerum putrefactione oritur sedanda inepta sunt.

Signa sunt præcipua febris intus excrucians cum capitis grauitate, & dolore, præcipuè si humoribus putridis, usque biliosis scateat aeger, Alioqui mitis, cor nullo calore sed sola uenenata qualitate fatigans: frequens animi defectio assiduus uomitus, uires languida, pulsus celer paruus, & inæqualis, urina naturali propè similis, nisi ex humorum putredine turbetur, bulo carbunculus, aut exanthemata tandem protuberantia.

Omnis febris pestilens periculosa est. Carbunculus niger periculosissimus, uiridis minus periculosus, & qui tandem ab iis recedunt colores, ut glaucus, & ruber minus periculi inferunt.

Quanto à principibus membris carbunculus aut bubo distat, tantò minus periculosa est pestis. Qui post septimam à pestis inuasionem diem perit, mala potius cura id euenisse, quàm morbi conditione certum est.

Enchiridij Chirurgici.

Curatio in præseruatione à peste, & in eius curatione si inuaserit, perficienda est.

C V R A T I O .

*Pestis
præcau-
tio .*

CUm medici munus, primum quidem in morbis futuris præcauendis, deinde verò in præsentibus curandis consistat: mihi sanè prius de peste præcauenda dicendum videtur: deinde de eiusdem curatione: quæ, quàm breuissimè fieri poterit, tractabimus: siquis aut plura volet: perlegat libellum de peste Raymundi Vinnarij, opera Iacobi Dalechampij medici doctissimi in lucè editum. Itaq; præcauemus à peste 4. modis.

Primus est in aeris mutatione aut purgatione à uaporibus putridis, & corruptis. Secundus in humorum corporis purgatione consistit. Tertius in cordis confirmatione & corroboratione uersatur.

Quartus ad omnem putrefactionem cauendam pertinet.

*Aeris
præpara-
tio .*

De primo sanè ita existimandum, nihil esse salubrius fuga aeris pestilentis: ne eū aerem putrem ac pestilētem inspiremus: qui humores ac spiritus labefactat. Quòd si nec fugere, ne domi perpetuo pro negotiis

gotiis desiderare, ac latitare permittatur, saltem in publicum minimè prodeundum censeo: nisi antidotum sumpseris. In ædibus succendendus ignis luculentus ex lignis siccis & redolentibus, qualia sunt iuniperinum, laurinum, myrtinum, & ex uitis palmitibus, rosmarino, lauendula & similibus: suffitus etiam conficies ex salvia rosmarino, lauendula, absinthio, sampuco, betonica, origano, baccis iuniperi & lauri, denique ex thure: locupletiores uerò parabunt etiam ex gallia & alipta moscatiss, caryoph. & similibus rebus redolentibus. Quæ uerò dicta sunt hyeme potius & aere nebuloso ac turbulento, & pluuioso conueniunt. Nam æstate solum irrigadû oxycrato, aqua rosacea: & insternendi flores rosarum, uiol. nymph, folia uitis, myrti, salicis, cydoniorum, arundinis, iunci: Denique suffitus faciendi ex rosis, caph. santalis, baccis & foliis myrti, ac floribus nymph. quibus etiam addi poterunt ambra, moscus, xyloaloe, thus, ladanum: maximè uerò cortex citri conuenit, quomodo cunque disponatur.

Alter præcauendi modus ad humorû *Humorû* uacuationem, & purgationem est referendus. Venæ sectionem certè in corpore plethico, & *præparatio* purgatio

Enthiridij Chirurgici .

thorico profuturam puto : purgationem
uerò in cacochymo præsertim quum bilis
redundat. Commodè quidem fiet purga-
tio frequens pilulis communibus: quæ re-
cipiunt aloes unc. s. myrrhæ 3. ii. croci 3. i.
fiuntque cum syrupo de bugl. aloë pur-
gati myrrhæ putredinē arcet: denique cro-
cus corporis facultates conseruat. Prius
uerò si humores uelis præparare: iuuabit
syrupus acetosus simplex & compositus,
syrupus de limonibus, de acetos. citri, o-
xysach. de bugl. de end. capill. uen. de bizā-
tiis, & de fumaria, quorum superiores ar-
cent putredinem: posteriores meatus rese-
rant & aperiunt. Proderunt quoque aquæ
oxalidis, scabiosæ, end. bugl. capill. uen. &
similes: aut decoctum cōparabis tum ad-
bilem tum ad pituitam ex radicibus rusci,
graminis, asparagi, tunici (quam aiunt al-
teram esse speciem betonicæ) oxalidis, ex
lupulo, fumaria, hyssopo, melissa, scabio-
sa, agrimon. borag. bugl. endiuia cichorio,
capill. communibus, quatuor seminibus
frig. maiorib⁹, semine anisi, ex prunis, pas-
sulis, hordeo glycyrrhiza. addere poteris
aliquos ex syrupis dictis, cum pulueribus
cardiacis cum cinnamomo, diamosco, tria-
fant. Postea purgabis decocto ex capillis
uen.

uen. floribus communibus, thamar. miro-
bal. citrin. & fenna: in decocto dissolues
cassiam, mannam, & rhab. elect. de succo
ros. nimis humores exagitat ob diagridiū.
Si pituita uel melancholia magis sit præ-
paranda & purganda quàm bilis: ad cap.
de cædem. scyrrho, & cancro in superiori
methodo est recurrendum : semper tamē
fugiendus ualentiorum medicamentorū
usus, & eorū quæ immoderatē uel præ-
parando, uel purgando humores exagi-
tent: ac perpetuò miscenda quæ maximē
humorum putredini aduersantur.

Iam tertius præcauendi scopus occur- *Ad cor*
rit in cordis corroboracione: id autē fiet *confir-*
tum assumptis, tum admotis. Inter simpli- *uandū.*
cia profunt aurum purum & argentum,
margaritæ, saphyrus, smaragdus, hyacin-
thus, bolus arm. terra sigil. ambra, moscus,
caphura, xyloaloe, cortex citri & eius se-
mē, radix tormentill. dictamni, gentianæ,
betonica, endiuia, scabiosa, melissa, borra-
go, buglacetosa, lupulus, fumaria, cassia
lignea, mirobal. citrinæ conditæ, os de cor-
de cerui, & alia ex quibus possunt parari
suffitus, epithemata, portiones cardiacæ,
opiaræ, electuaria. Inter composita maxi-
mē iuuant pilulæ communes præscriptæ,
theria-

Enchiridij Chirurgici .

theriaca uetus, mitrid. elect. de ouo imperatoris Maximiliani, diateffaron, elect. de bolo, puluis de gemmis, puluis bezera. diamarg. & similia Confectio liberantis probatur: cuius hæc est descriptio.

R. rad. tormentil. seminis acetosæ, end. citri, coriandri præparati sing. unc. i. s. santal. omniū sing. 3. i. boli arm. terræ sigill. sing. unc. s. margaritarum, coralli utriusque succini, limaturæ eboris, spodii, ossis de corde cerui, ben utriusque, doronici, cardam. macis, ligni aloes sing. 3. s. smaragdi, granati, serici crudi, caph. mosci, ambre, sing. grana iiii. cinnamomi, croci, zedoar. cassiæ ligneæ singul. 3. s. sacch. candidi. penid. sing. 3. iiii. sacch. dissol. in aqua ros. quantum sufficit, fiat confectio. Electuarium de ouo fit hoc modo albumen per acutiorem oui partem educitur: ouū croco repletur: pulte postea circumlinitur sub cineribus donec in puluerem redigi possit, coquitur: eius pulueri sequentia adduntur: radic. torment. radic. morsus diaboli, angelicæ, pimpinnellæ, dictami, zedoariæ singulorum. 3. ii. theriacæ ueteris. unc. iii. aqua scabiosæ, uel rosarum diluuntur: puluis oui prædictis miscetur: & eius mixtionis quotidie manè. 3. i. uel scrup. ii. sumun-

sumuntur.

Rec. boli arm. dictami, pimpinell. myr- *Aliud*
rhæ, zedoariæ singul. unc. s. terræ sigill. 3. *electua-*
x. torment. 3. vi. seminis citri 3. ii. smargari *riū opti-*
tarum non perforatarum, & imaragdi *fin mum.*
gul. 3. iii. caph. 3. i. croci 3. s. theriacæ in ui
no dissolutæ & in diplomate distillatæ .
unc. i. syrupi de acetos. citri quantum suffi
cit, fiat elect. de quo detur manè instar ca
staneæ cum aqua melissæ. Theriaca trium
annorum cū aqua acetosæ æstate uti pos
sumus: hyeme uerò antiquiore cum ui
no. Idem dicendum de mithridathio. Pro
sunt etiam conserua ros. & acetosæ: paran
dæ sunt quoque cōseruæ radicis tapfi bar
bati & radicis tormentillæ, tum ad præ
cautionem, tum ad morbum curandum.
Ex paratu facilibus, quotidie mastica
uerbenaca, & illius succus deglutiendus,
uel cum uino, uel iure carnis sumendus:
mirum in modum etiam ad præcautio
nem confert. sequens electuarium de nu
cibus.

R. nuces communes xv. & caricas pin
gues similiter xv. rad. aristol. utriusque
sing. unc. i. s. torment. dictamni albi, pim
pinell sing. 3. ii. s. fol. absynth. rutæ, scab.
asari sing. m. i. baccarum lauri 3. ii. s. cor
ticis

Enchiridij Chirurgici.

ticis citri, galangæ, macis sing. 3. i. florum
borag. pug. ii. ossis de corde cerui, boli
arm. myrrhæ sing. 3. i. cum lib. iiii. mel. de-
spumari misceantur, & ex mixtura detur
manè instar lupini.

*Quid a-
gendum
ijs qui in-
uisunt
peste cor-
reptos.*

Cæterum quibus incumbit peste cor-
reptos inuifere, eisque mederi: priusquam
sefe aerj pestilenti committant, sumant
modicum panis succi limonum, uel arā
ciorum uel mali punici acidi imbuti, uel
theriacam, uel corticem citri uel limonū,
uel masticient zedoariam, angelicam, pim-
pinellam, pentaphylon, uel aliquo utan-
tur cardiaco præscripto. Vel unam ex se-
quentibus pilulis ore contineant.

Rec. corticis citri, zedoar. sing. scrup. i.
pimpinnellæ. scrup. ii. boli arm. præpara-
tæ 3. s. mastiches 3. i. aliptæ moscat. & gal-
liæ sing. 3. s. cum mucag. gummi tragag.
in aqua ougl. extractæ & aceti tantillo, fi-
ant pilulæ xii. pro 3. teneat unam in ore.
Præterea nonnihil utilitatis afferet orbi-
culus redolens naribus sæpe admodus, æ-
state quidem sub hac forma.

R. cort. citri, calami arom. singul. scrup.
i. ligni aloes tantundem, santal. omnium.
sing. 3. i. ladani & mast. sing. 3. s. florum
chamam scrup. ii. ros. rub. 3. iiii. caphur.
scrup.

ferup.ii.cum muccag.gummi,tragag.in aqua ros. extracta, fiat globulus: hyeme verò sic fiat.

R. Ityracis, calamitæ, ladani, caryoph. cinnamomi, macis, aliptæ mosc. galliæ mosc. sing. 3. i. mosci & ambre sing. gr. 4. fiat orbiculus.

Quartus pestis præcauendæ scopus in eo consistit: vt omnem putrefactionem cohibeamus, quod futurum puto; si vsum sex rerum non naturalium, & annexarum ita constituerimus, ut ad frigidum & ficcum uergant: corpus recrementis vacet, & optimè transpiret. Itaq; obseruanda in cibo, & potu mediocritas: vitanda ebrietas & satietas: cibi sint cocti faciles, & putredini minime obnoxii: condiantur succis acidis ueluti citri limonum, mali punici, aranci, omphacii, succo oxalidis, aut aceto: à fructibus abstineant nisi sint acidi: vinum sit tenue & oligophorum: fugiendi motus vehementes, tum animi, tum corporis: alius libere fluat: Balnea & Venus immoderate vitentur.

Aliqui ex sequentibus pilulis primo sumunt v. altero die iij. tertio j. quarto die drach. j. theriacæ, & postea bibunt modicum uini; quinto die utuntur opiata cardiaca:

Enchiridij Chirurgici.

diaca : sexto die capiunt vnam ex tabulis sequentibus : Rursus die septimo redeunt ad pilulas , & eundem deinceps ordinem persequuntur .

R. zingib. albi , & rasi infusi in æquis partibus aquarum ros. bugl. & scab. scrup. 4. fiat ebullitio ad tertias, in expressione macerentur agar. troc. 3. iij. & cum fuerint expressa, adde aloes bis lotæ in aqua acetosæ, & aceto unc. i. cort. mirobal. citrin. & cebularum, & rhab. optimi sing. scrup. 2. rad. dictamni, tormentillæ tunica sing. scrup. j. myrrhæ in aqua acetosæ lotæ unc. s. croci 3. j. s. mosci & caph. singul. grana ij. syrup. acetosi quantum suff. fiant pilul. v. pro 3.

R. theriacæ veteris drac. j. utatur ut dictum est .

R. rad. gentianæ, tormentil. dictamni sing. scr. i. seminis acetosæ, & citri sing. 3. i. omnium santal. singul. scrup. s. boli arm. præparati pulueris bezeraici singul. 3. s. cinnamomi scrup. i. ossis de corde cerui scrup. s. margaritarum saphyri & smaragdi & hyacinthi sing. scrup. i. conseruæ acetosæ & bugl. sing. 3. vi. syrupi de limonibus & syrupi cōseruationis corticis citri sing. quantum sufficit , fiat opiata pro diuitibus :

bus: Pro pauperibus uerò.

R. ther. ueteris 3. ii. conferuæ bugl. & acetosæ, pulueris elect. de bolo & bezeraici singul. 3. s. aureæ alexand. 3. i. fiat opjata.

R. pulueris bezeraici, pulueris elect. de bolo, diamarg. frig. & de gemmis singul. scrup. ii. diapenid. sine aromatibus 3. i. conferuæ bugl. acetosæ & rosarum singul. 3. iii. sacch. in aqua scab. dissoluti quantū sufficit, fiat elect. in tabellas ponderis. 3. ii. utatur ut dictum est.

De Febre pestilente. Cap. XXXIV.

Febbris pestilens duplex est, aut simplex aut composita. Simplex quam uenenata & pernicioſa cœli aut elementorum infert expiratio. Composita, quæ præter uenenatam qualitatem, quæ cor fatigat, præparatos in nobis humores & uitiosos incendis.

Signa causæ & prognostica ex superioribus petenda sunt.

C V R A T I O.

Pestilentis febris curatio primò requirit uictum tenuem & frigidum. Cibi qui facillè putrescunt, & difficillè coquuntur

M tur

Enchiridiū Chirurgici .

tur fugiendi : acida autem commendantur: iura & cibi condienda succis acetosæ, omphacii, limonum, mali granati, arantii, aceto & similibus . Continuo ore contineat & masticez radicem angelicæ, vel tormentillæ, uel pentaphyli, uel corticē aran eij, uel limonum: à somno quantum fieri potest, in principio abstineat, ne facilius venenum ad cor perueniat.

Secundò requirit vacationem: ea autem fiet uenæ sectione, si uires permiserint: idq; initio tantum . nam solet hæc febrii esse tam sæua, ut uires citò proster nat. Vomitus èt initio iuuabit, & aliæ reuulsiones, habita rōne loci, in quo est tumor pestilens. Terriò à venæ sectione sudores mouendi sequenti decocto.

R. cardui benedicti ꝑnc. ij. verbenæ, scabiosæ sing. man. j. fol. ruth. saluiæ, calendulæ sing. man. i. s. macerentur in vino albo, & distillentur: ac dentur illius aquæ unc. ij. initio morbi ad sudorem prouocandū; aut detur unc. j. s. aquæ chelidoniæ, aut 3. iij. trypheræ persicæ, uel saracenicæ ad eundem effectum. Quartò humores leniter purgandi, & sine magna eorum agitatione hoc modo.

R. mirobal. citrin. & cebul. sing. 3. ij.
tama-

tamarind. sebesten. sing.unc. iij. fiat decoctio in aqua scabiosæ uel buglossi, colaturæ adde syrupi ros. solut.unc. j. fiat potus. Potest addi casia, & rhab. ut capite superiori. Quintò cor est confirmandû, tum assumptis tum admotis, qua de causa post euacuationem factam, vel uenæ sectione, vel vomitu, vel medicamento aluum laxante, potus cardiaci sunt propinandi: & epithemata regioni cordis ad-mouenda: de quibus capite de carbunculo meminimus. Maximè uerò confectio alchermes laudatur, nisi immoderate sit alius lubrica, aut lapis lazuli qui in illa cõpositione recipitur, fuerit nouies lotus, ut purgandi & laxandi uim amittat. Potibus uerò cardiacis additur unc. j. syrupi uiol. uel nymph. uel de pap. ad somnum conciliandum, post morbi principium. Iusculis et ad roborandum aliqua misceri possunt: ut iusculis pauperum, puluis coralli, ossis de corde cerui portul. acet. omphacium, folia tapsi barbati (nisi sit alius astricta) folia bugl. borrag. scabiosæ. Pro diuitibus uerò.

R. fol. uerbenæ, scab. acetolæ, scordij, bugl. sing. man. j, granorum citri uel aran-ciorum vnc. j. corticis citri unc. s. ros. rub.

M 2 pug.

Enchiridiū Chirurgici .

pug.j. fiat decoctio in iure pulli ad lib. ij. cui adde pulueris cornu cerui , coralli vtriusq; ben vtriusq; rad. pentaph. singul. vnc. j. pulueris diamarg. & de gemmis sing. 3. ij. pulueris bezeraici 3. i. succi aranciorum, vel omphacij unc. ij. aceti vnc. j. folia auri 4. distillentur omnia in diplomate, vel coquantur horam unam, & ex eo decocto sumat cochlearia duo vel iij. cum suis iusculis . Sexto uenter et roborandus. Nam sæpe vomitu laborat: ex quo sequitur frequenter animi deliquium , aut aliud cordis symptoma, aut cibos & potus cardiacos retinere non possunt. Itaq; superior pars uentriculi sequenti ungenda unguento .

R. olei ros. myrt. cydon. sing. unc. ij. olei nardini unc. s. vngatur regio uentriculi , aut utere oleo ros. & aceto. Ad animi deliquium & cordis palpitationem potus cardiaci frequenter propinandi, & Epithemata noctu, & interdum quater aut quinquies applicanda . Septimo siti occurrendum decocto hordei cum syrupis de limon. de acetos. citri, acetosæ simpl. oxyfach. aut,

R. aquæ ros. quart. i. aquarum acetosæ, buglossi, nymph. sing. quart. s. aquarum scab. uerb. sing. unc. i. aceti albi un. s. sach.

quantum

quantum sufficit, fiat iulep aromat. fantalo albo: utatur dum siccet.

Octauò habenda est ratio tumoris, *Topica*
 qui suboriri solet in inguine, uel alio emu *tumoris*
 ctorio. Is fouendus est decocto radicis li- *pestilen-*
 lii, altheæ, maluæ, chamæm. anethi, adian- *tis.*
 ti. Postea addemus farinam tritici, buty-
 rum & oleum ad cataplasma conficien-
 dum. Etsi uerò iuuanda est natura in ex-
 pulsione materiæ uenenatæ, trahendo. ad
 partes ignobiles & externas, maximè dum
 natura non satis expellit: tamen cauendū
 ab immoderatè trahentibus, quod dolo-
 res & febres plurimū adaugeant, ac ui-
 res deiciant: tuncque nec uomitus cien-
 dus, nec catharticum exhibendum: ne ue-
 nenatos humores quos natura foras pro-
 pellit, intro reuocemus: sed perseveran-
 dum in epithematis, & potibus cardiacis:
 atque attrahendum moderatè: nec enim
 cucurbitulis utendum censeo, nisi in par-
 tibus tumori uicinis: sed tumori potius
 gallina est applicanda, quæ sphinctere ani
 sui trahat satis, sine uehementi dolore aut
 humorum agitatione: aut aliud animal,
 aut stupas imbutas superiori decocto ap-
 plicet in septem dies. Alii interea ungunt
 oleo sicyonio: alii œsypo utuntur: alii ca-

Enchiridij Chirurgici.

piunt ammon. bdellii, galb. sing. unc. i. pul
ueris iridis florentiæ unc. s. olei sicyonii,
uel de lilio quantum suffic. alii diachylō
ireatum, alii diachyl. magnum capiunt: a-
lii uerò id improbant: quod uenenum ex
halare non sinat.

Subinde cū humor sit malignus, &
discutientibus minimè cedat, ad suppurā
tia est properandum. Cepe itaque inter ci
neres coctum & caricas elixas cum fermē
to & butyro miscebis ad cataplasma con
ficiendum aut,

R. rad. lilii ūc. ii. mal. bismal. uiol. sing.
m. i. farinæ feminis lini, far. hord. & tritici
sing. unc. i. caricarum par. ii. florum cha
mæm. & uiol. sing. pug. i. flo. samb. pug. s.
fiat decoctio, & facta per cribrum traiectione,
adde axung. suil. gall. uel uituli singul.
unc. i. s. olei amygd. dulc. uel lilii, uel uiol.
unc. iii. croci 3. s. fiat catapl. cui poteris
addere cepe unum sub cineribus coctū:
ac priusquam catapl. admoueas, locum af
fectum decocto huiusmodi rerum fove
bis. Quando pus confectum fuerit, statim
uomica aperienda, ulcusque detergendū.
Carbunculi quemadmodum fieri solet, si
superuenerint, iis erit medendum, ut an
tea præscriptū fuit cap. de Carbunculo.

De

De Bubone non pestilente. Cap. XXXV .

Bubo alius est pestilens, qui ex materia calida ac uere phlegmonode, uenenoſa qualitatis particeps, ſolis adenibus, nempe tonſillis, aliſ & inguinibus inſidet. Alius non pestilens, qui iſdem partibus etiam incumbit ſed nullam uenenoſam qualitatem obrinens. Alius præterea criticus eſt, alius non criticus .

Huius cauſa uaria eſſe poteſt ex materia *Cauſa.* uarietate, Alia. n. frigida eſt, alia calida, cuius ſigna ex ſuperioribus cognoſci poſſunt .

C U R A T I O .

QUum in emunctoriis & adenibus naſcuntur tumores critici, aut alia ratione, partibus principibus recrementa repellentibus: in quibus curandis, tunc uenam non ſecamus, nec cathartica propinamus, nec humorem repellimus: ne naturæ motū intercipient, uel cohibeamus: imò nonnunquam attrahimus: maxime uerò ſtatim confugimus ad anodina, roborantia, diſcutientia, tandemque ad ſuppurantia.

Enchiridij Chirurgici.

Nonnulli utuntur oleo ros. chamæm. anethino, cæsyppo, pingued. gall. ex quibus cum cera unguentum parare poteris: aliis placet ad dolorem leniendum oleum ros. cum sale: quod initio Guido non probat. Ad materiam discutiendam, commendatur diachylon cum omni genere gummi. aut,

Rec. chamæm. melil. sing. pug. i. farinæ seminis lini & fœnug. singul. unc. i. ammoniaci 3. vi. cum oleo chamæm. fiat catapl. Qui sub axillis tumores oriuntur, seu bubones, frequentius suppurant; cum sit materia calida, & in loco calido.

Accidit quandoque sub axilla tumor à materia frigida, quæ fugilla dicitur Arabibus: in quo curando præter uictus ratione, & alui solutionem, quæ cap. de strumis præscripta sunt; admouere possumus emplastrum ex cineribus limacum cum melle & adipe, ex Archigenis sententia: cui etiam possumus terebint. addere: aut ex melle & terebinthina emplastrum parare.

Quandoque etiam bubones oriuntur ex doloribus partium extremarum: ad quos curandos, initio uenam secare, atque alium laxare proderit.

De Tumore, & Venesectione.

Cap. XXXVI.

QUum nerui, arteria, & musculorum tendones, uenis quæ secari solent, substrata sint, contigit interdum ut in sectione uena simul aut tendo aut neruus, aut arteria uulneretur. Ex quibus præsertim ex neruo, aut tendone sectis. tumor, dolor, ingens, aut conuulsio etiam sequitur.

Punctum igitur neruum aut tendonem in *Signa.* dicant doloris uehementia, inflammatio, tumor, & insequens conuulsio.

Arteriam sectam sequitur exolutio, & aliquando partis incisa gangrena.

C V R A T I O.

CVrabitur ex uenæ sectione tumor si alterius brachii uenam secueris, uirtute pmittente. Tumori appones albumen oui cum oleo rosæ, addeque si uis bolum arm. Iuuat quoque fons ex refrigerantibus, emplastrum de cerusa, oleum lumbri-
corum, & postea quæ ualentius discutiunt.

De Chi-

Enchiridiſ Chirurgici .

De Chiraga . Cap. XXXVI.

PLenius articulare morbum ſuo loco deſcripturi , hic tantum quicquid compendii inſtitutum iubet afferemus , quo ſingulorum duntaxat huius therapeuticæ capitulum theoriã quã pauciſſimis fieri poteſt uerbis exponere nobis propoſitum eſt . Itaque quum ſolius chiragæ , eiufq; pituitosæ hic fiat mentio , de ea tantum , & hic breuiter agemus . Eſt igitur chiraga manuum dolor cum tumore , à materia in nervis , tendonibus , aut articulorum manuum uinculis contenta .

Cauſa. Eius cauſa continens , humor eſt articulorum uinculis infixus , qui è capite , in quo inter cranium , & cutem congeſtus erat , in eas partes uel ſponte uel leui occaſione delapſus eſt .

Signa . Signa ſunt dolor intenſus interdum cum tumore , interdum ſine tumore articulos excrucians .

C V R A T I O .

MEdebimur huic affectui , primò uictus ratione , calida & ſicca : fugimusq;

musque fructus crudos & herbas, legumina, lac, caseum, pisces præter saxatiles in uino coctos uel assos, denique omnia pituitæ. Secundo humoris præparatione & purgatione utendum, quemadmodum cap. de œdem. strumis dictum fuit: fient quoque auersiones cucurbit. frictionib⁹, ligaturis partium oppositarum. Post totius corporis purgationem, præscribendum decoctum gaiaci ex uino uel aqua factum, iuxta corporis temperiem & habitum, atq; affectus naturam.

Tertiò medebimur topicis attenuantibus, incidentibus, & resoluentibus. Fiet itaque lixiuium ex cineribus quercus, ficus, sarmentorum, corticis fabarū, in quo concoques radicis ebuli unc. ii. s. caulium rub. m. iii. lupinorum & fœnugr. sing. pug. iii. florum samb. & stæch. sing. pug. ii. aluminis, sulph. sing. unc. ii. salis unc. vii. aceti unc. v. qua decoctione foueatur manus: & ex magmate catapl. conficiatur: & fascia eo decocto imbuta circumhigeretur. Limatura est cornu cerui uino albo diu coquitur: & ea decoctione cū limatura manus fouentur. Cū humor iam fuerit resolutus: alumen, acacia & hypocistis aceto dissoluuntur: & eo manus fouentur ad

Entbiriđj Chirurgici .

eas roborandas, ne iterum humorem influentem recipiant .

De Paronychia, seu Panaritio .

Cap. XXXVIII .

Paronychia est tumor cum intensissimo dolore in radicibus unguium inflammatus. Fit autem aut à nitrosa pituita ibi coercita & putrescente, quæ uim corrodendi nata est. Aut à tenuissimo biliosoq; sanguine unguium radices exurente, & depascente .

Signa. *Signa sunt dolor, rubor, tumor, & inflammatio in unguium radicibus maximè sauiens .*

Progn. *Nisi Panaritii uehementia citò coerceatur, periculum est ne totum digitum cum dolore maximo tandem corrumpat, & siceret.*

C V R A T I O .

IN his tumoribus uictus ratio, uenæ sectio, ac purgatio eadem atq; in phlegmone sunt præscribenda . In topicis initio repellentia cum anodinis miscenda : quorum sunt formulæ sequentes.

℞. succi portul. solani plantag. aut crassulæ & umbilici ven. sing. unc. ij. mucag. semi-

feminis psyllij cum succis extractæ unc.
ij. boli arm. 3. ij. gallarum 3. s. caph. scr. i.
olei ros. unc. iii. misceantur ac frequenter
applicentur. Prodest quoq; initio oleum
ros. myrt. cum oleo de lilio: aut unguen-
tum album cum caphura, & unguentum
populeum æquis partibus miscentur: nā
ea mixtio modice repellit, calorem co-
hibet: & tumorem calidum suppurat: aut
hyosciamus coctus cum axung. & muc-
eag. psyllii, uel malux misceatur, & ap-
ponitur: aut ea miscentur cum unguen-
to albo, quod caphuram recipit, & po-
puleum. Interdum in maximo dolore mi-
scemus opii aliquid, ex Auicennæ senten-
tia cum lacte & croco: uel olei ros. unc. i.
opii & hyosc. singul. scrup. i. apii. scrup. s.
uitellum unum oui simul miscentur. Ego
tamen expertus sum oui albumen cum
oleo uiol. magis dolorem mulcere, quā
illud narcoticum: imò uerò nulla altrin-
gentia loco affecto, sed uicinis admouen-
da censeo: quod ea humorem impingen-
do dolorem foueant, & adaugeant, atque
periculum ossi afferant: sed discutienti-
bus potius ac suppurantibus cum medio-
criter roborantibus utendum. Vino ita-
que calenti lauabis, ac fovebis: postea o-
leo

Enchiridiū Chirurgici.

leo ros. unges. Ad suppurandum & leniendum sequens est optimum.

R. sacch. ros. unc. s. axung. gall. 3. iii. uittellum oui unum, & butyri recentis modicum, fiat unguentum in mortario absque igni: aut mucaginem psyllii, adipem suillum, butyrum recens, uittellos ouorum, farinam lini & fœnugr. misceto, & applicato. Cùm erit aperta uomica, detergendū melle, terebint. & hordei farina, & unguento apostolorum si uidebitur conuenire, aut puluere mercurii, si opus fuerit. Postea sarcoticon sequens proderit.

Rec. aloes 3. iii. myrrhæ, thuris, & sarcoc. sing. 3. i. tereb. 3. v. mel. ros. col. 3. ii. misce.

Si accidat ossis corruptio, seu caries, cauterium admouendum, deinde efficiendum ut eschara decidat: idque fiet medicamentis, quæ cap. de ulcere cum ossis corruptione dicentur.

De Mammarum tumoribus. Cap. xxxix.

Mammis apostemata tam calida quam frigida sæpenumero accidunt. Calida ex sanguine crasso, & impuro putrescente, sæpius ob menstruum retentionem in mammis

mas redundante : uel ex lactis corrupti, ac uenenosas qualitates induentis coagulatione generantur . Frigida ex destillatione capitis in eas partes recumbente contingunt.

Signa nota sunt ex superiorum apostematum descriptionibus .

In mamillarum apostematibus periculum est de mania . Quibus ad mamillas sanguis corrumpitur mania significatur Mamillarum inflammationes propter cordis uicinitatem & partis naturam periculosa. Apostema in cancrum desinens, malum. Progn.

C V R A T I O .

M Ammarum inflammatio curatus uicinu frigido & tenui, uenæ sectione incubito eiusdē lateris, purgatione, ut cap. de phlegmone dictum est, ac mensium puocatione, si suppressi fuerint, denique procedendum ad topica. Quæ uerè repellentia dicuntur initio nequaquam hic conueniunt: siquidem perspirationem impedirent, & materiam ad cor pellerent: sed sufficient oleum ros. & albumen oui ac succus plantag. uel oxyrhod. calens: uel endiuia succus cum aceto: aut folia solani, melilotum, & farina fabar. cum oxime lite, &

Encbiridij Chirurgici .

lité,& oleo amygd.dulc.coquentur in formam catapl. Vel applicabis folia hyosc. cum oleo ros. aut semen hyosc. cum oleo ros. potesq; addere farinam hord.&uinu. In augmento & statu profunt discutientia.

R.fol.mal.uiol.sing. m̃.i.hord:mund. pug.s.florum chamæm.melil. sing. pug.i. fiat decoctio,qua suffiatur& foueatur māma:deinde cape butyri unc. iii. olei uiol. unc.ii.liniaur locus affectus.Prodest quoque pinguedo gall. & anatis cum farina fabarum. Ad suppurandum ualet emplastrum Auicennæ.

R.micæ panis quart.i.far.fab. quart.s. far. fœnu.unc.i.rad.altheæ quart.s. uitellos ouorū iii.myrrhæ & aslæ fœtidæ sing. 3.i.croci scrup.i. uel,

R.rad.altheæ.unc.iiii.mal.uiol.sing. m̃. i.farinæ tritici& hord.singul.unc.i.fiat decoctio:pinfantur, & seraceo traiciantur: deinde adde butyri recentis unc. iii. pingued. suillæ.unc.ii.uitellos ii. fiat catapl. Vomica postea aperienda in loco inferiori,cauendumque à uenarum præcisione: ne postea mamma lacte priuetur. Detergendum autem melle,tereb.myrrha, farcoc.& similibus.

Quando

Quando tumor est ab humore frigido, præscriptis uictus ratione, & purgatione, sicut in methodo vniuersali de tumoribus frigidis fuit explicatum, In topicis toto morbi decursu profunt oleum de spica, de lilio, chamæmelinum, anethinū, amygdalinum, pinguedo gallinæ cum cera, & lana succida.

De Lactis concretionē . Cap. XL.

QUum præ nimia lactis copia turgent mammae, quod accidit statim à partu. Si frigus eæ ab aere, aut ex admotis frigidioribus medicamentis contrahant, illud solet concrefcere. unde apostemata, & cancri progignuntur. Restat igitur ut ante ipsius coagulationem lac perimatur uel alio eius materia renocetur, aut si concreuerit, dissoluatur.

C V R A T I O.

ITaq; cucurbitulæ pectini admouean-
tur ad finem musculorum rectorum
epigastrij, vel utriq; inguini: mammis aut
sequeſcentia apponantur.

R. aquæ liliorum & mentæ sing. vnc.

N iij.

Enchiridiū Chirurgici .

iiij. aquæ chelidon. vnc. j. aquæ ros. & nym-
ph. sing. vnc. vi. misce ac frequenter mam-
mas laua, pannosq; ijs. immersos applica.
Ceram nouam in formam cerati rotun-
di, quod in medio propter papillam sit p-
rurum apponito: aut eam ceram prius in
oleo violato dissoluito: & ceratum confi-
cito, & admoüeto. Sequens quoque pul-
uis confert, ad lac absumentum .

R. seminis fœnic. vnc. i. anisi vnc. s. api j,
petro. & agni casti sing. 3. j. coralli rub.
cornu cerui usti sing. scrup. ij. sacch. du-
plum pondus : fiat puluis de quo capiat
manè, & serò cochlear vnum . Si mam-
mæ in tumorem attollantur , vtere se-
quentibus .

R. vnguenti ros. & cerati, santal. sing.
unc. j. olei ros. & chamæm. sing. unc. ij. mi-
sce, & liniantur partes vicinæ manus fri-
centur saluia, & menta .

Ex saluia quoq; menta & virga pasto-
ris, fiat puluis vtatur in iusculis. Potest et
fieri decoctio ex sicla , menta & apio ad
forum: postea herbæ huiusmodi tritæ sūt
uelut cataplasma apponendæ: nam opti-
mum id esse experientia probat: quod in-
cidat, aperiat tergat, & siccet .

R. farinæ fab. & orobi sing. quart. j.
succ

succi chelidon. maioris unc.ij. succi mentæ unc.iii. olei lil. & mentæ sing. unc.iii. fiat catapl.

R. farinæ fab. & hord. singul. unc.i. sty racis in oleo ros. dissolutæ unc. s. coagulum unum hœdi, mitce, & fiat cataplas. quod mammis applicetur, præcedente litu ex oleo ros.

Volunt balsamentum petroselini tri-duo manè & serò appositum, lac concretum discutere, quia etiam incidit, aperit, siccatur, & discutit.

Idem efficit unguentum album Gale. aceto dissolutum; nam acetum incidit, & tenuat, & siccatur.

Idem præstat butyrum aceto lotum; nam mollit, incidit ob acetum ac resoluit.

Prodest etiam aqua rosacea cum aceto mixta, argilla in puluerem redacta, & cum aceto acri mixta, tumorem pungentem ex lactis concretionem tollit: idem efficit nidus hirundinum cum aceto.

R. furfuris man.ii. florum chamæ. & melil. singul. pug.i. farinæ fab. vnc.4. pingued. gall. 3.x. croci scr.ii. olei ros. cham. & anethi sing. unc.i. s. olei viol. 3. x. misce & addita sapa fiat catapl. aut ex far. hord.

Enchiridij Chirurgici.

melle & sapā, fiat cataplasma.

Si lac concretum non dissoluatur, & discutiat, est suppurandum præcedenti catapl. vel,

R. mal. uiol. sing. man. i. florum cham. melil. sing. pug. s. fiat decoctio: cui adde mice panis albi lib. i. butyri unc. i. s. vitellos ii. olei ros. vnc. ii. olei chamæ. unc. i. s. fiat catapl. aut micā panis albi ea decoctio ne imbutam misce cum vitellis ouorum, & croco. Aperto abscessu, sequentia conferunt ad detergendum.

R. unguenti regis unc. ii. mellis ros. col. unc. s. succorum plantag. apii & absynthii sing. 3. i. farinæ hord. 3. i. s. fiat unguentū: aut misce unguentum regis cum melle ros. col. Ceratum quoq; applicetur ex diachyl. communi in oleo ros. dissoluto. Nonnunquam post inductam cicatricē, remanet in aliqua parte mammæ durities cui sic medendum: adeps ueruecis super pannum lineum extenditur, puluere cerusæ aspergitur: & applicatur: aut emplastrum ex foliis rutæ: aut oriza in uino dulci uel iure pingui coquitur: & crocus additur: ac cum vitellis ouorū & oleo viol. fiat catapl. aut,

R. rad. althææ coctæ lib. s. pingued. anatis

sis unc. i. medullæ cruris vituli & bouis
sing. 3. vi. sebi uaccini unc. iii. olei ros. unc.
i. olei cham. & anethini sing. unc. ii. olei
de lilio unc. i. s. ceræ albæ quantum suffi-
cit, fiat ceratum optimum, quando de
scyrrho dubitamus. Si tumor in cancrum
degeneraret, prohibenda est illius genera-
tio, litu ex olei ros. unc. 4. in quibus coxe-
ris pap. hyosc. & opii sing. scrup. i. & dissol-
ues gummi arabici unc. i.

Si cancer iam genitus est, ad illius cura-
tionem totius mammæ excisionem tutā
existimare non possum, tutius itaq; uteris
fucata curatione, quàm chirurgia.

*De inflammatione Pectoris, & partium in-
tercostalium. Cap. XLI.*

INflammationes earum partium sunt uel
internæ uel externæ. Internæ quarum tu-
mor intus delitescit. Externæ quæ extra pro-
tulerant, & tumorem suum foras produunt.
Internarum species sunt pleuritis, & perip-
neumonia quanquam, & ea internæ tumore
suum foras produunt. Pleuritis est inflama-
tio eius mēbrana quæ costis subtenditur. Ea
duplex est, uera et exquisita quæ uel inter co-
stas, et eam membranam, quæ intus illas suc-

Enchiridij Chirurgici.

cingit, uel in musculus mesopleurijs sedem habet. Altera notha, quæ musculis extrinsecus costis incubantes afficit. Earum materia est, aut tenuis biliosusq; sanguis in uenas intercostales impetu irruens & ibi putrescens. Aut pituita à destillatione cerebri illis partibus collecta, Aut flatu inter membranas externas aut interiores inclusus.

Causa. Peripneumonia est pulmonum inflammatio ex bilioso, & tenui sanguine per uenam arteriam in pulmones è dextro cordis sinu uehementius excusso, ibiq; putrescente. Aliquando ex acri & tenui multaq; destillatione è cerebro in pulmones illapsa oritur.

Signa. Horum signa sunt febris uehemens tussis, spirandi difficultas, lateris dolor. Eiusmodi inflammationes plerumq; in abscessus suppurationem & fistulas desinunt, sed prius propter cordis uicinitatem, partis ipsius nobilitatem grauissimaq; symptomata non carent periculo.

Progn. Quæ intus, & extra crepuerunt, inquit Hippocrates, malum.

C V R A T I O.

PECTORIS inflammatio postulat uictum tenuem & frigidum, uenæ sectionem,
&

& alias reuulsiones, medicamenta laxantia, quemadmodum à nobis est explicatū in methodo superiori de phlegmone & aliis tumoribus calidis.

In usu topicorum in principio inflammationis repellentia & astringentia, aut nulla, aut imbecilla admouenda: tum ob cordis propinquitatem, ne in partē principem humor repellatur: tum ob respirationem necessariam, ne impediatur pectore constricto eorum usu. Sufficiens ergo olea, rosaceum, myrtinum, & uiolaceum, cum aquis rosar. uiol. & succo plantaginis.

In incremento utilitatem afferunt oleum chamæ. & rosaceum, uel uiol. mixta: aut farinas hordei, fab. & lentium cum oleo ros. misceto: aut altheam, maluas, chamæ. & melil. coquito: in decoctione micæ panis furfuracei macerato: omnia trita cum butyro, oleo chamæ. uitellis ouorum & croco misceto, & catapl. conficito. In tumoris constitutione eadem proderunt, si addideris semen lini & fœnug. & similia. Si tumor discuti non possit, sequentia ad pus gignendum prosunt.

R. rad. lil. unc. iii. mal. uol. singul. m. i. in iure gall. elixato: deinde cum mica panis

Enchiridij Chirurgici.

albi in decoctione macerata pinfito: & cū
butyro & oleo communi cataplas. facito.

aut,

R. rad. altheæ lib. i. seminis lini & fœnu
gr. singul. un. ii. coquito: postea butyri un.
iii. uitellos ouorum iiii. in formam cata-
plas. misceto.

Cū pus apparuerit, statim secundū
costarum longitudinem uomica aperia-
tur, ne pus acre erodatur, penetret, ac in ca-
uitatem thoracis delabatur: aut fistulosū
ulcus efficiat. Deinde aliquot diebus uten-
dum digestiuo ex terebinthina & uitellis
ouorum: postea detergendum. Si in pecto-
ris cauitatem penetret, id caput de cura-
tione uulneris in pectore, & de curatio-
ne fistulæ recurrendum.

De tumore frigido Pectoris. Cap. XLII.

Tumor frigidus pectoris est qui potissi-
mum ex destillatione pituitosa è cere-
bro nascitur, & quem nulla febris sequitur
comes. Ex eodem destillatione duplex fit uomica, una pulmonis, q̄ abscessus est exiguus
& puris in pulmonis quadā parte collectio.

Altera intercostalium partium, quæ &
œdema dicitur.

Curatio.

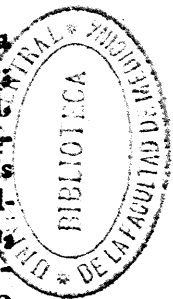
C U R A T I O .

Huius curatio uictum atenuantem, calidum & siccum, medicamenta pituitam præparantia & purgantia expetit, sicut de œdemate fuit ostensum: quibus erunt miscenda, quæ pectus adiuuant: ut sunt iris, ænula, hyssopus, melissa, glycyrrhiza, passulæ hordeum, & similia.

Quod ad topica iuuabunt resoluentia discutientia, incidentia, detergentia. Itaque oleum chamæ. anethinū, liliorū, amygdalinum, de spica applicato: aut eorum aliqua cum flo. chamæ. & farinæ seminis lini & fœnugr. misceto: aut radicem altheæ, maluas, coriandrum squinantium, semen lini & fœnug. flores chamæ. melil. & stæchad. coquito: decocto locum foieto: postea cataplasma ex iis apponito: uel ex mica panis & farina fabarum in uino & oleo chamæ. in formam pultis efficito.

Denique cum tumor discuti non potest pus hoc modo gignito.

Rec. rad. alth. lib. s. rad. lil. unc. iiii. caselixato: postea terito, & addito farinæ tritici, seminis lini & fœnug. buryri & arung. suillæ

Enchiridij Chirurgici .

suillæ singul.unc.iii. vitellos ouorum iii.
& croci scrup.i.ac catapl.conficito.

Vomicæ apertio ut antè dictum est, mi-
nimè est differenda : ne ulcus fistulosum,
ne caries in ossibus suboriatur : quod de
multis sæpissimè accidisse uisum est à no-
bis. Ad deterfionem profunt oleum vitel-
lis ouorum cum melle ros.col. & modica
quantitate myrrhæ & sarcoc.

De Hydrope qui Ascites appellatur .

Cap. XLIII.

TRes hydropis traduntur species, ascites
seu utricularis Anasarca seu sarcites, &
tympanias ; Ascites est abdominis & cru-
rum ex aquoso & seroso humore distentio,
superioribus corporis partibus marcescenti-
bus . Anasarca seu leucophlegmatias est
totius corporeæ molis præter naturā ex cru-
ditate & pituitoso humore intumescencia .
Tympanias est abdominis ex multo flatu in
illius capacitate concluso distentio .

Causæ. Causa omnium hydropis generum est im-
modica iecoris refrigeratio, siue primario af-
fectu id laboret, siue ex consensu aliarum par-
tium refrigeretur siue ex causis externis in-
tempe-

temperies frigida exhausto nutrientium facultatum robore inducatur.

Signa Ascitis sunt ventris gravitas cum signa stupido dolore, aqua huc & illuc commota, & obmurmurans uagatur si prematur abdomen. Tactus utris aqua pleni similitudinem exhibet, uenter, & inferiora intumescunt, superiora marcescunt.

Signa hypostatices sunt totius corporis inflatio, ac. praesertim faciei, cuius compressio foveam relinquit: nulla ex illius lactus aut commotio ut in ascite, aut sonus ut in tympania obauditur.

Signa tympanites sunt magna ventris tensio tympanem referens, qui ita tensus, & pulsatus, tympani similem reddit sonum: reliqua corporis membra propè omnia exarescunt.

Aquam intercutem laborantibus ulcera Progn. in corpore facta difficulter sanantur: his tussis superueniens malum. Ascites omnium hydropum periculosissima est: hypofarca minus habet periculi: Tympanias omnium tutissima. Omnes tamen hydropis species non uacant periculo praesertim si acutas, egritudines consequantur.

Curatio.

Enchiridij Chirurgici .

C V R A T I O .

Ascitis
curatio. **P**rimus huius morbi curandi scopus in uictu tenui, calido & exiccante uersatur. Aer sit purus, & siccus : ad cuius præparationem, prodest hic suffitus.

Rec. cinnamomi, caryoph. spicæ nardi singul. 3. i. s. styracis calam. benio ī singul. scrup. ii. ladani puri scrup. iiii. gummi tragag. in aqua florum citranguli eliquati quantum sufficit, fiant troc. qui in carbones coniiciantur. Aestate, prædictis addemus flores nymph. ros. & santala. Cibi omnes acres, acidi, salsi, crassi & uiscidi fugiendi: herbæ, fructus horarii, iura, & alia humectantia uitanda: Omnia siccantia & diuretica prosunt . A potu quantum fieri potest abstinendum : panis hordeaceus iuuat cum saccharo seminibus anisi & fœnic. in puluerem tenuissimum redactis: sic quidem ut in lib. i. pastæ sit unc. i. s. sacch. & unc. s. seminum. Somnus diurnus uitetur: nocturnus uerò sit breuis: Exercitatio usque ad sudores ad aquam absumendam optima.

Venæ sectio locum hic nullum habet, nisi esset hydrops ob mēsiū uel hæmorrhoidum

rhoidum retentionem: aut subesset inflā-
matio in hepate uel liene, aut plenitudinis
notæ apparerent.

Secundus scopus in usu catharticorū
consistit. Erit autem auspicādum ab hoc
clystere.

R. fol. siclæ, mercurialis, parietariæ, a-
grim. sing. m̄. i. feminis anisi, fœnic. carui,
dauci sing. unc. i. feminis melonum con-
tusi unc. s. florum chamæm. melil. sing.
pug. i. fiat decoctio, cape de col. lib. i. in a-
qua dissolue cassiæ recenter extr. unc. i.
hieræ picræ gal. unc. s. olei de lil. uel cha-
mæm. uel amygd. amararum. unc. iii. mel-
lis despumati ūc. i. s. salis 3. i. s. fiat clyster,
quo bis in hebdomade uti poterit, nisi la-
boret alui profluuiio.

Post primam clysteris iniectionem cor-
pus & humores sunt præparanda, de quo-
rum præparatione iam habes superiori
methodo capit. de tumore aqueo: Præpa-
rabis quoque hoc modo, ex iis quæ ape-
riunt meatus, tollunt obstructions, inci-
dunt, tenuant, & humores serosos educūt
& absumunt & siccant.

Rec. radicū filicis, apii, petro . rusci
graminis, asparagi & fœnic. in uino albo
xii. horas maceratarum: corticis mediani,

fra-

*Ad cor-
poris &
humorū
præpara-
tionem.*

Enchiridiij Chirurgici.

fraxini & tamaricis; corticis sambuci, cort.
radicis cappar. similiter maceratorum sin-
gul. unc. i. rad. afari & glycyrrhizæ sing.
unc. s. saluæ agrestis, ualeria chamæd. cha-
mep. auriculæ muris, anagalidis agrimon,
capillarium communium, lapathi acuti, to-
tius endiuæ non lotæ, bugl. & sum. vit. lu-
puli singul. m. i. hyssopi & mentæ sing. m. s.
absynth. thimeleæ, chameleæ, & brasicæ
marinæ sing. modicum, seminis uiticis,
halicacabi, petro. apii, dauci, aspar. feseleos
anisi & fœnic. sing. 3. ii. seminis cassutæ
cuscutam uocant) portul. & melonum sin-
gul. 3. iii. seminis cartami cōtusi unc. i. sen-
næ unc. i. s. florum hyperici, genistæ & ci-
cerum rub. singul. pug. i. iunci odorati, spi-
cæ nardi & celticæ sing. 3. ii. coquantur si-
mul suo ordine: cape de col. lib. ii. in qui-
bus dissolue succi rad. ireos depurati un.
iii. sacchari quātum sufficit diarhod. abb.
3. ii. rhabarb. aqua end. irrorati 3. iii. cinna-
momi graua xv. fiat apozema clarific. & a-
romat. pro vi. dosibus continuis uel per
interualla sumptis. Si adsit hepatis intem-
peries calida, non erit tam calidis uten-
dum.

Rec. syrupi de quinque radicibus, & sy-
rupi de bisantiis sing. unc. ii. s. uel syrupi
de

de eupat. & scolopend. tantundem, aquarum foeniculi, alpar. uel graminis, uel capillorum uen. uel cichorii uel end singul. unc. v. diarhodon abb. 3. i. misce & fiat iulep. clarific. & aromat. pro iii. dosibus, quod iterum fiat pro aliis iii. dosibus.

R. rhabarb. in unc. iiii. aquæ end. & unc. i. i. nini albi infusi & expressi scrup. iiii. cinnamomi gr. v. cathol. 3. vi. syrupi uiol. uel syrupi ros. solut. unc. i. fiat potus. uel,

Purgat.

Rec. liquirizæ, & passul. mund. sing. un. i. seminis apii petro. & haliacabi sing. 3. i. seminis brassicæ marinæ 3. ii. sennæ orient. & seminis cartami contusi sing. 3. vi. agarici troc. 3. i. s. florum anthos & genistæ singul. pug. i. fiat decoctio in col. un. iiii. dissolue diaphcen. 3. iii. diacart. 3. ii. syrupide bisantiis, & syrupi ros. solut. (qui educit aquam & leni sua astrictione roborat hepar) singul. unc. i. fiat potio. Cumque semel purgasse non sufficiat: erunt ex usu sequentes pilulæ, uel opiata laxans.

Rec. massæ pilularum de hiera simplici 3. i. s. pilul. de rhabarb. 3. i. pilul. de sagap. 3. s. pilularum de mezereo scrup. i. cum melle ros. col. fiat massa, de qua formentur pilul. vii. pro 3. sumat iiii. aut v. decimo quoque die.

Rec.

Enchiridij Chirurgici.

Rec. feminis cartami 3.x. sennæ oriēt.
unc.i.cathol.unc.i.s.pulueris brassicæ ma
rinæ, auteius loco elaterii 3.i. thymeleæ
in aceto præp. singul. 3. i.s. cum syrupo
ros.solut.fiat opiata,de qua capiat unc. s.
bis uel ter in mense.

Ad adju R.Tertius scopus ad ea quæ aperiunt,
mendam roborant,& aquam absument pertinet.

aquam, R. rad. rubiæ maioris 3. iii. conferuæ
obstru- florum genistæ, conferuæ capill. uen. &
ctiones scolopend.sing.unc.i.confe. dialac.& dia
tollēdas, cucur. sing. 3.ii. trochiscorum de eupat.
& robo- & de rhab. sing. 3. i.s. pulueris diamarg.
randum frig.scrup.4. cum syrupo de quinque rad.
bepar. fiat opiata de qua capiat ter in hebdo
made manē tribus horis ante pastum in
star auellanz:uel utatur, sequenti elect.

R. corticis citri conditi 3.i.s.conferuæ
capill.uen. & florum eichorii sing.scrup.
iiii.troc.de eupat & de cappar. singul. 3.
i. diarhod.abb.3.i.s. rosatæ nouellæ 3. s.
triasant.duplicatis seminib.&rhab.scrup.
ii.sacch.in aqua absynthii & end. dissoluti
quantum sufficit,fiat elect. in tabellarum
formam, quæ sint ponderis 3. iii. capiat
quater in hebdomade.Opiata præcedens
magis absument aquam & aperit tollitque
obstructiones ; Electuarium uerò etiam
robo-

roborat hepar & uenterculum . Vide alia
rum assumenda tum apponenda parti ex
ternæ hepatis & uentriculi, cap. de tumo
re aquoso in methodo uniuersali.

Quartus scopus topica uentri appli
canda docet.

R. radiculum fœniculi, aristol. rot. *Topica*
acori, iridis florentiæ sing. unc. i. s. corticis *uentri*
rad. cappar. & cort. interioris vlmi singul. *hydropi-*
vnc. ij. fol. agrim. & rutæ sing. m. j. seminū *ci admo-*
anisi, fœnic. cumini, ameos, feseleos, apij *uenda .*
& petro. sing. 3. iij. florum lamb. chamæ.
melil. stæch. & ros. sing. pug. j. sulph. viui
vnc. iij. squamarum ferri (quæ tundendo
ferrum candens excidunt (unc. 4. fiat de
coctio in uino albo, qua spongijs imbu
tis totum uentrem foueant, dempta he
patis regione. deinde,

R. milij, seminis apij & cumini singul.
vnc. s. seminis carui vnc. j. baccarum lauri
unc. ij. centauri minoris vnc. j. florum cha
mæm. aneti, & rorismar. sing. pug. j. in sar
tagine torreantur, uino albo irrigando ,
& fiant duo sacculi , qui vicissim ventri
applicentur. postea,

R. olei amygd. dul. olei nardini singul.
unc. iij. olei laurini vnc. ij. ceræ quantum
sufficit, fiat linimentum. vel,

O Rec.

Enchiridiū Chirurgici .

R. Iadani 3. ij. calami odorati, florum
iunci odorati sing. 3. i. s. croci ser. ij. axug.
anatis, olei rutacei sing. unc. iij. aceti unc.
s. fiat unguentum .

Probantur etiam unguenta, martiatū,
aragon. & agripp. ac emplastrum de bac-
cis lauri: cataplasmata etiam quæ ex ster-
coribus parantur, profunt .

R. stercoreis bouis vnc. 4. stercoreis ca-
præ vnc. ij. s. baccarum lauri staphisag. sin-
gul. 3. v. caricarum in aceto diu infusarū
pug. x. sulph. viui unc. ij. rad. ireos & assari
sing. unc. s. coquantur omnia in urina pue-
ri, & terantur, addendo axung. anseris &
anatis sing. unc. iij. olei rutacei, & irini sin-
gul. unc. ij. fiat cataplasma. vel,

R. sterc. columb. unc. ii. aristol. rotūdæ,
pyrethri sing. unc. s. spicæ nardi, cardam-
sing. unc. j. costi amari 3. iij. marcati unc. s.
Iadani 3. iij. bdellij. in uino albo dissoluti
vnc. ij. thuris unc. i. s. olei laurini, & ceræ
quantum sufficit, fiat vnguentum, unga-
tur uenter. uel,

Rec. succi cyclam. & brassicæ marinæ
sing. unc. j. succi cucum. agrest. unc. s. assa-
ri 3. vi. feminis apij. petro. & feseleos sing.
3. i. pingued. cuniculi & scorpionum sing.
unc. i. ceræ modicum, fiat unguentū pro
ambi-

ambitu umbilici: Stercus quoq; caprinū
lotio humano mixtum ex Rasi iuuat illi-
tum: oleo de mēfereo Mesue illinit uen-
trem. Cochleæ denique in lixiuio coctæ,
& tritæ vtiliter in formam cataplas. uen-
tre admoventur.

In usu topicorum quæ uentri appo-
nuntur, cauenda est regio hepatis: nam il-
la sepe sunt admodum calida hepar ni-
mis incalesceret, eiusq; robur omnino dis-
solueretur: sed ne ea noceant, regio hepa-
tis sequenti unguento erit munienda.

R. cerati santal. unc. iij. unguenti ros. unc.
j. s. spicæ nardi 3. i. spodii scrup. 4. olei de
absynth. unc. ij. olei de nymph. unc. j. aceti
acerrimi modicū, feminis endiuix & por-
tul. sing. 3. i. fiat unguentum, quo tepidè
regio hepatis ungatur.

Nonnulli aiunt 3. i. spicæ nardi cum
vino quotidie sumptam & potam hydro-
picos curare: alij 3. i. thymeleæ in puluerē
redactæ, & in aceto maceratæ, cum vino
albo interdum propinant: alij capiunt te-
stæ nemoralis restitud. 3. i. s. coral. rub.
scrup. 4. feminis portul. 3. i. aquarum tama-
risci & scolopend. sing. vnc. i. s. ac potum
faciunt, quem frequenter propinant: vo-
luntque remedium esse præstantissimū.

Enchiridij Chirurgici .

Hypofar Eadem propemodum ī hoc affectu de-
ca cura- bet esse uictus ratio atque in superiori hu-
tio . mor, pituiteus est ad expulſionem præpa-
randus, incidentibus, tenuantibus, & ape-
rientibus, ac purgandus, quemadmodum
dictum est de œdemate, de abſceſſu phleg-
matico, de ſtrumis, ſuperiori capite, niſi
quod non est vtendum tam valenter ciē-
tibus urinas, & ſerum ſanguinis abſumen-
tibus: in omnibus ſemper habenda ratio
hepatis, & ventriculi, ut earum partium
uires non diſſoluantur, ſi ſolitæ purgatio-
nes ſiſtuntur: & mēſes vel hæmorrhoides
ſunt ciendæ. Deniq; proderunt frixiones
moderatæ partium tumidarum, ad calfa-
ciendum, & tenuādum humorem, poſtea
ſudoris, & vrinarum prouocatio, atq; in
vnguentis, cataplaſmatis, & emplaſtris ea
omnia quæ rarefaciunt, tenuant, incidunt,
aperiunt, diſcutiunt & tergent: quorum
oīum formas habes ſupra cap. de œdem.
de ſtrumis, & proximo, ſed ea tibi ſunt
deligenda, vt videris has uel illas parteis
magis affici, & pituitæ naturam .

Curatio Similibus præſidiis curatur tympani-
Tympa- tes, atq; duæ ſpecies hydropis præceden-
nitis . tes: præter quàm q̃ hoc in affectu in om-
nibus medicamentis maximè præſcriben-

da

da quæ flatus discutiunt, quemadmodum in usu alimentorum, ac præterea quæ pituitam euacuant, & absumunt, cum sit materia flatuum. In reliquis roborandus ventriculus, roborandum hepar: Topica eadem iuuant quæ antea fuerunt præscripta, modò causam consideres, num calida, num frigida: nam cum causa calida, in omnibus mediocriter calida sunt exhibenda & applicanda cum aut causa frigida, calidioribus tutò vimur. Cucurbitula magna est uentri inferiori admouenda. Cauendum etiam ne acria medicamenta uentriculi calorem imbecillum resoluant: aut ubi magna est pituitæ copia, maiores flatus excitent tenuando. Theriacæ & mitridatij vsus utilis tum ad uentriculum calfaciendum, tum ad pituitam absumendam, tum ad flatus discutiendos.

*De Scirrho hepatis, & lienis.**Cap. XLIII.*

S*cirrhos tam iecori quàm lienis molestus .*
Est autem tumor præter naturam, durus,
doloris expers, ex inueterata obstructione
trahens originem . Obstructio fit ex humore
crasso, lento, & copioso, uel ex cerebro dela-

Enchiridiū Chirurgici .

bente in uentriculum, ex quo in tenues iecoris aut lienis uenas cum alimento penetrat. Aut fit ex alimentis uiscosos, crassos, & pituitosos humores generantibus . Interdum etiam ex bile diutius in iecore coercita, aut ex faculento , & impuro sanguine diutius lieni inhaerente, scirrhi earum partium crescunt .

Progn. *Ex eiusmodi obstructionibus, & scirrhis nascuntur cacechiæ, interitiæ, hydropes, & atrophie .*

C V R A T I O .

Hepatis scyrrihus curatur, primo uictu attenuante, molliente, & incidente, unde ficuum, & passularum utilis est usus, & eorum decoctum, cappares quoque iuuant, & hordeatum .

Secundò humores præparandi, et euacuandi, uena non est aperienda, nisi plenitudinis apparerent nothæ, aut scyrrihus esset à retentione hæmorrhoidum uel mensium .

Humorum præparatio fit , incidentibus, mollientibus, aperiens, & detergentibus, ut syrupo capillorum uen. de. end. de cichorio, de eupat. de bisantiis, de absyn-

absynthio, de duabus & quinque radicibus, cum aquis graminis, fœniculi, end. capillorum uen. & similibus: aut apozema parabitur ex radicibus aperientibus cap parum cortice, scolopend. & aliis capillaribus ex agrimon. end. cichorio, hordeo, glycyrrhiza, passulis, ficub^o, & aliis ut quæ urinas ciunt & calculum in renibus frangunt, ut capite de scyrrho dictum fuit, & de œdem. habita humoris ratione. Animaduertendum enim num pituita crassa, num humor melancholicus scyrrhum effecerit. Postea cathartics conuenientibus utendum, inter quæ laudatur hiera picra simplex cum terebint. uel ammoniaci in pilulis.

Tertiò ad Topica procedendum. Sint autem mollientia, incidentia, tenuantia, & mediocriter discutientia necesse est, mixtis tamen astringentibus ad hepar roborandum, ne eius uis dissoluatur, fœtus mollientes ex decoctione liliorum, althææ, maluæ, uiol. parietariæ prodest, modo non sit frequens & diuturnus.

Linimenta, & unguenta ex oleo liliorum, irino, nardino, ex ammoniaci, bdellio, galb. & aliis similibus mollientibus, & discutientibus, additis santalis,

Enchiridij Chirurgici.

spica nard, calamo aromatico, oleo mastichino, & de absynthio ad roborandum conferunt, ut hoc modo ex Gal. & Paulo.

R. ammoniaci in aceto dissoluti unc. i. bdellii unc. s. spicæ nardi 3. iii. croci 3. i. s. absynthii sicci, mastich. aloes, olibani singul. 3. ii. sebi & medullæ uituli singul. unc. i. s. cæsyphi 3. iii. olei de absynthio & ceræ quantum sufficit, fiat unguentum. vel,

Rec. olei ros. unc. i. s. olei nard. & mastich. sing. unc. s. succi absynthii unc. i. squinanthi, spodii, cassiæ lignæ, caudæ equinæ sing. 3. iii. ceræ quantum sufficit, aceti modicum fiat unguentum.

*Scyrrhi
lienis cu
ratio.*

Hoc in affectu eadem est curandi methodus atque in superiori affectu nisi quod lien ualentiora quam hepar medicamenta sustinet.

Itaque primò uictus attenuans constituendus. in quo frequens usus capparum, summitatum asparagi, & lupul. probatur.

Alterum in hoc affectu necessarium est humoris tum phlegmatici tum melancholici præparatio atque purgatio: Quam ad rem efficiendam commoda sunt cortex tamarisci, fraxini, radices graminis, rufci, asparagi, lapathi acuti, acetosæ, genista, ebulus, fumaria, lupulus, ceterac. scolo-
pend.

pēd. & aliæ capillarres, end. cichorium,
borrago, bugl. semen agni casti, cuscuzæ,
portul. acetosæ, semina frigida maiora, flo-
res cōmunes, flores ebuli, samb. genistæ,
rorismar. Syrupi capill. acetosus, de fu-
mar. de duabus & quinque radic. de po-
mis, oxymel simplex & scylliticum & si-
miles.

Ad purgationem conferunt thymus
epith. fenna, polypodium, agaricus, tarta-
rum, catholicum, diasenna, confectio ha-
mec diaphoen. indum. maius, triphera per-
fica. Misceri enim debent plegmagoga &
melanagoga: Nam uterque humor cū
sit crassus, potest lienis & hepatis obstru-
ctiōnes & duritiem efficere. Prodest quo-
que tartarum.

Tertiō accedendum ad Topica, inter
quæ commendantur cortex radice cap-
paris in potu sumptus, uel extra apposi-
tus: cortex radice hederæ, & enulæ camp.
radice ebuli & ireos succus, uino sensim
infuso dum teruntur. Succus centaurii
maioris sumptus & illitus, cyclamen uiri-
de & siccum illitum: uinum in quo car-
bones tamarisci extinguuntur: Puluis sco-
lopēd. ceterac, & betonicæ, acorum, capri-
num stercus cū ficibus applicatum, em-
pla-

Enchiridij Chirurgici.

plastrum de meliloto, dialthea, ceratum
celipi, amoniacum dissolutum in aceto
miscetur oleis de cappar. & de lilio. Deni
que iuuant omnia quæ molliunt, incidunt,
tenuant, aperiunt, & resoluunt.

Rec. ammoniaci 3. ii. bdelli, sagap. o-
pop. sing. scrup. ii. farinæ lupinorum unc.
s. farinæ seminis lini & fœnug. sing. m. i.
olei de cappar. 3. vi. olei de spica & de te-
reb. sing. 3. ii. dissoluantur gummi in ace-
to & fiat emplastrum, quod applicetur p-
cedente fotu ex decoctione corticis radi-
cis cappar. tamarisci, ebuli, sambuci, cete-
rac, scolopend. & herbarum mollientium:
Poteris etiam fota regione lienis, magma
ti illius decoctionis addere farinas semi-
nis lini & fœnug. cefypum, adipes, butyrû,
olea liliorum, amygd. chamæm. lumbrico-
rum & alia mollientia, incidentia, tenuan-
tia, discutientia & splenica ad cataplasma
conficiendum.

R. succorum bryon. & cyclam. sing. lib.
s. olei lib. i. s. medullæ crurum bouis lib. s.
butyri recentis quart. i. bulliant lento igni
ad succorum consumptionem, adde cor-
tices rad. cappar. & tamar. ceterac. semi-
nis agni casti, in puluerem redactorum,
singul. unc. i. s. misce & fiat unguentum
quod

quod certa experientia à me comprobatum est optimum in scirrho lienis. Ammoniacum additur aceto dissolutum, & galb. bdesilium, styrax, radix ireos, semina apii, cumini, rutæ, et flores anethi ac geniftæ, olea sicyonium, scfaminû, & similia.

De Umbilico procidente. Cap. XLIIII.

Vmbilicus prominet aut procidit, & interdum aperitur uel aquarum copia, uel flatibus inter peritoneum & eutem corporis conclusis. Causæ, & signa eadem sunt quæ hydropis & herniarum, quanquam, & à vitiosa umbilici infantis prima ligatura successu temporis interdum aperitur.

C V R A T I O.

Vmbilici eminentia seu procidentia cum à flatibus fieri solear: uictû, humorû præparationē, & purg. quemadmodum de tumore statuofo diximus, expectit: in quibus omnibus maximè iuuant semina flatus discutientia, ut anisi scenic. cumini, dauci, carui, seseleos, ameos, rutæ. Post purgationem uis concoctrix uentriculi confirmanda tum assumptis, tum admotis

Enchiridiū Chirurgici .

motis, sicut supra dictum est, de tumore flatuoso, et œdemate.

In topicis, Rasis pulueris spicæ celticæ unc.s. cum terebinthina miscet atque applicat in formam emplastri : uel illa miscenda cum oleo sesamino uel amygd. in formam unguenti, uel in formam epithematis : ut stupæ coimbutæ applicentur : Aut ex eodem . Rasi lupinos amaros et pannos lineos comburito: uino perfundito, et cum stupis apponito : fons etiam fit ex decocto astringentium : postea lentes et arnogl. simul cocta in formam catapl. admoventur: Thus quoque cum albumine oui, gallis, malico. acacia, prodest.

De Ani tumore . Cap. XLV.

Tumet Anus condylomate, aut hemorroidibus. Condyloma est tuberculum in ani margine ortum. grani unæ mori, aut ficus effigiem referens. Ex atro melancholicoque sanguine illic sensim extuberat, tadio patius quam dolore molestum.

Hemorrhoids tumor est ex eadem in ano collecta materia surgens, sed grauiore doloris excrucians breuiori que tempore extuberans quam condyloma.

C V R A T I O .

Constituenda uictus ratio huic affectui congruens, uena ad reuulsionem secāda in brachio, si sit à sanguine tumor: Alius non est cienda uehementibus medicamentis, ne in partem affectam recrementa ducantur: sed ciendæ potius urinæ aut uomitus prouocandus , nisi sit ad phthysin propensus æger : confert enim uomitus ad reuulsionem.

In topicis initio utimur oleo ros. uel myrt. uel cydo. cum oui albumine. Aut cydonia cum aceto et aqua cocta, miscenda cum oleo ros. et in formam cataplas. admouenda : cui adicere potes corticem granatorum, et gallas uirides coctas in aqua, uel uino rubro.

In augmento ad repellendum et discutendum iuuant lentes coctæ cum gallis uiridibus, ouum integrum cum oleo uio lacco, unguento rosato, et tantillo croci: in statu mediocriter discutientia cum anodinis sunt admouenda , cuiusmodi sunt chamæm. melil. semen lini et fœnugr. ros. marinus, et à proprietate, cerebrum anseris, et eius adeps.

Rec.

Enchiridiū Chirurgici .

Rec. lentium pug. iii. florum chamæm. melil: sambuci sing. pug. ii. coquantur, et terantur addendo farinæ seminis lini, et fœnug. sing. unc. i. butyri recentis unc. ii. pingued. anseris unc. i. cerebrum eiusdem uitellum oui, croci modicum, misce, fiat cataplas. Dolor sedabitur oleo uiol. uel hyosc. oui albumine, uel uitello et croco: Aut catapl. depomis præscripto cap. de ophthalmia .

Cū tumor ad suppurationem tendit: Coquūtur rad. althææ, et lilii, malua, uiol. rāpsus barbatus: decoctioni adde oleum uiol. butyrum et uitellos ouorum: aut utere emplastro ex cepe .

Post suppurationem statim aperiatur vomica: ne fistula inde oriatur ob puris retentionem eiusq; acrimoniam .

De Bubone Venereo. Cap. XLV I.

Bubo luis Venereæ aliquando character
est in inguinibus prominens, ex maligna, & uenenoſa luis uenereæ materia in eas partes propulſa. Cognoscitur uenerereus eſſe bubo ex ſignis quæ eum morbum comitari ſolent, qualia ſunt deſlunium capillorum, & barbe, macula inſtar lentiginis toto cor-

*20 corpore efflorescentes, cruciatus noctu
ingrauescentes, &c.*

C V R A T I O .

Vitatus in hoc affectu tenuis debet esse, cibique euchymi. Vena initio nequaquam est secanda, nec medicamentum laxans propinandum: ne naturæ motus impediatur: sed si natura ad expulsionem tardior uideatur: attrahentibus est adiuuanda: ut aqua & oleo calentibus, uel decoctione lilii, altheæ, maluæ, uiol. seminis lini & foenugr. qua foueatur tumor uel cucurbitulæ affigantur. Postea ad reliqua topica progrediendum, qualia sunt sequentia: quæ uim habent attrahendi & discutiendi.

Rec. emplastri diachyl. ireati unc. iiii.
terebint. unc. i. amurcæ, olei de lilio quart.
s. fiat ceratum. vel,

Rec. diachyl. magni cum gummi unc.
iiij. misceantur cum oleo irino, & fiat ceratum. Si in medio galb. 3. i. addideris, magis trahet. vel.

Rec. ammoniaci, bdellii, opop. dissolutorum
in aceto acri sing. un. i. terebint. lotæ. unc.
i. s. florum chama. samb. sing. pug. s. pulueris

Enchiridij Chirurgici.

ris iridis florentiæ unc.s. olei chamæ. uel
de lilio quatum suff. fiat forma emplastri.
Tumor uerò si medicamentis discutien-
tibus sit contumax, ad suppurantia confu-
giemus: de quibus iam plerisque in locis
dictum est: præsertim de bubone pestilē-
ti: deinde uomica est aperienda. Interie-
ctis aliquot diebus, ad sint scopi sanguinis
mittendi, uenam tundito: catharticum ex-
hibeto, p humorum & corporis natura,
alioqui ægro periculum immineret inci-
dendi in morbum uenereum, Eadem ue-
rò medicamēta laxantia hic conuenient,
quæ in morbo uenereo. Iamque ad ulcus
est redeundum: quod deterges primò q-
dam mitioribus, si dolor adsit: tandēque
ad ualentiora gradiendum: ac toti bubo-
ni emplastrum diuinum, uel diachylō irea-
tum admouendum. Tam dedecens autem
si fuerit discutientium usus, ut iam subna-
sci scyrrhum animaduertas, ad mollientia
de quibus copiosè capite de scyrrho dixi-
mus, te recipito: & radicem bryoniæ ac cu-
cumeris agrest. tum ad incidendum, tum
ad molliendum, tum ad discutiendum p-
misceto. Quando malet æger bubonem
discuti ac resolui quàm pus gigni: clysmā
commune iniicito: & cathol. aliaque laxan-
tia

tia in eo dissoluito. deinde,

R. pilul. hieræ simpl. & pilul. assaieret. singul. scrup. ii. misceatur: & cum oxymel. scyll. in quo agarici scrup. i. sit infusus, fiat pilulæ, de quibus sumat iiij. singulis iiij. diebus, horis duabus ante cænam.

R. olei lil. unc. i. olei chamæm. unc. s. misce to bubonem linito: & lana succida operito .

R. emplastri de melil. & mucilag. sing. vnc. ii. misceantur cum oleo de lilio, & parti admoueantur .

De Testium, & Scroti inflammatione.

Cap. XLV II.

INflammatiõ testium, & Scroti ab humoribus calidis in eam partem decumbentibus nascitur . Ea nonnullis Chirurgis dicitur hernia humoralis, quod ea partes intumescant ex humoribus eas incenditibus . Aliud in iisdem partibus nascitur sed à frigidiore materia . Signa habent communia cum alijs superius descriptis .

Ea apostemata difficiliõis sunt curationis Progn. propter partium eximium sensum, quod sint emunctoria aliarum partium, & quod facile corrumpantur, & putrescant .

P Cura-

TEstium , & scroti inflammatio expetit uictus rationem, uenæ sectionem, vel ad euacuationem, uel ad reuulsionem & purgationem , quemadmodum diximus de tumoribus calidis iuxta humorū naturam & mixtionem. Ad reuulsionem ēt proderit vomitus, nisi sit ægrotus ad talem propensus. Alius glandibus, uel clysteribus subducenda potius q̃ medicamentis ualentibus. Urinæ quoq; ciendæ non sunt : ne corporis recrementa in partem affectam adducantur. Topica erunt præscribenda pro temporum morbi totius diuersitate, & partis natura .

In principio quidem ad repellendum nonnihil utilitatis afferent oleum ros. uel myrt. uel cydon cum cimolia , & aceto: atq; oui albumine in forma linimenti, aut succus plantag. uel solani cum oleo ros. & ouo integro, tum ad repellendum, tum ad dolorem leniendum .

In augmento partim ad repellendum, partim ad discutiendum , partim ad molliendum, partim ad leniendum.

R. radic. alth. ꝑnc. iiii. radic. lil. unc. ii. rad. cucum.

cucum.agrest. unc.i.s. mal. uiol. branca,
 ros.sing. m̄.i. summitatum absyntii m̄. s.
 ros.rub.& florum viol.sing.pug.s.florum
 chamæm.melil.samb.sing.pug.i. coquan-
 tur, terantur, cribro transmittantur, ad-
 dendo farinæ hord.& fab. sing. unc.ii. a-
 xung.gall.recentis unc.i.s. olei chamæ. &
 ros. sing. unc. ii. croci drach. s. misce,
 fiat catapl. Proximè statum si magis ue-
 lis discutere.

R. rad. altheæ unc.4.mal.plantag.cau-
 lium rub. sing. man.i.florum chamæ. me-
 lil.samb.sing.pug.i.ros.rub. pug.s. coque,
 tere atq; adde farinæ fab.unc.iii.farinæ se-
 minis lini & fœnug. sing. unc.s. seminis
 cumi.in puluerem redacti unc.i.coriand.
 similiter puluerizati vnc.s. coquantur ite-
 rum ad crassitiem: postea adde olei cha-
 mæm.& aneth.aut de lil.sing.unc.i.s.pin-
 gue. gall. unc. i. misce & fiat catapl. Pos-
 sunt etiam alth.mal. viol. rosæ chamæm.
 melil. semina lini & fœnug. cùm farinis
 fab. & hord. uel lupinorum, si minor sit
 calor, coqui in æquis partibus aquæ cō-
 munis, & lixiuii, postea addi adipēs, &
 oleum chamæm. ac anethinum, fierique
 cataplasma.

Ad dolorem leniendum prosunt lac,

P 2 buty-

Enchiridij Chirurgici.

Butyrum, & oleum ros. mixta: aut catapl.
ex hyosc. mal. chamæ. farina hord. & fab.
cum oleo ros. & chamæ. Aut folia hyosc.
contusa, & apposita ad stuporem. Si tu-
mor non discutitur, suppuretur, ut tumor
mammarum.

Curatio In hoc tumore uictum attenuantem,
scroti ac & siccantem constituito: humores inci-
testium dentibus, tenuantibus non tamen aperi-
ab humo entibus, ne eò ferantur excrementa præ-
re frigi- parato: aluum phlegmagogis mediocri-
do. bus subducito: uomitum ad reuulsionē
cicto: postea ventriculum roborato.

In topicis, ad dolorem leniendum, &
resoluendum conferent farinæ hordei,
fabarum orobi, lupin. seminis lini, fœ-
nugr. Flores chamæm. melil. stæch. ro-
rismarini: Adipes anseris, anatis, galli-
næ, medulla cruris vitulli, mica panis: O-
leum chamæm. anethinum, irinum, cum
modico olei ros. uel myrt. Si medicamen-
tis ualentioribus opus redeundum ad ca-
put de œdemate.

De Hernia. Cap. XLVIII.

Hernia seu ramex fit in inguinibus, uel
in scroto: cui tam mulieres quàm uir-
obno-

obnoxij sunt. Est autem tumor ex illapsa in
has partes quapiam materia . Quæ quum
sit multiplex , uarias etiam gignit herniarū
differentias, Aut. n. flatus est, Aut aqua quæ
influit, & dicitur hydrocele, aut caro quædā
ibi adnascitur, & dicitur sarcoccele. Aut in-
testinum est quod illabatur, & uocatur en-
teroccele, Aut omentum seu peritonæi mem-
brana, & fit epiplocele. Si peritonæum in
inguina delabatur dicitur bubonoccele.

Signa singulorum ramices generum con- Signa.
spicua sunt .

Ramex intestinorū aegritudo difficilis est. Progn.
At aquosa hernia facilis . Carnosus ramex
ægrè aut nunquam curatur. Omnes inuetera-
ti ramices suspecti sunt ne testes corrūpant.

C V R A T I O.

QUæ in uniuersum de tumore aqueo,
& flatuoso superius dicta sunt: ea
huc quoq; sunt referenda . Præterea iu-
uat catapl. ex baccis lauri, farinæ fab. &
fœnug. ex furfure, ex puluere cumini,
ammoniæ terebint. sapa oxymel. & oleo
laurino simul mixtis ut sæpe sum exper-
tur . Nec mediocriter adiuuat catapl. ex
stercoris bubuli. lib. i. pulueris cumini

P 3 unc.i.

Enchiridiū Chirurgici.

unc.i. baccarum lauri unc.s.cum furfure,
ante tamen eorum usum locum fouebis
decocto pulegii, calamenti,origani,semi-
nis anisi,fcenic.dauci,cumini, carui, sesel.
ameos, rutæ,florum chamæ.mell.saluiæ,
stæch. anthos,& similiū.

Postea lines oleis de ruta,de costo, de
castor,de euphorbio, de baccis lauri, &
similibus: deinde admouebis cataplasma:
in quibus omnibus tibi erit uidendum,
num plus sit flatuum, num plus sit feri
seu aquæ in tumore: Nam ubi plus est fe-
ri, maior debet esse furfuris quâtitas: ubi
plus flatus, et augebis flatus discutientia:
hernia aquosa si iis non cedat, aperiatur
in loco magis decliui.

Hernia uerò flatuosa curationem ma-
nuariam non admittit.

*Entero-
celes, &
Epiploce-
les cura-
tio.*

Hic affectus uel chirurgia, uel pharma-
cia curatur. Chirurgiam peritus chirur-
gus relinquet empiricis. Pharmaciam ue-
rò suscipiet: in qua primò uictus ratio
instituenda tenuis, usus ciborum laudati
fucci probatur. Videntur autem omnia
flatuosa, ut legumina, rapum, herbæ recē-
tes, fructus horarii, omnia quæ difficilè
coquantur, & reliqua, ut de tumore fla-
tuoso, & de œdemate dictum est, fugien-
da

da satietas & immoderata repletio, corporis agitatio, saltus, coitus, & uociferatio. Alius perpetuò libere fluat, præferum in enterocèle, ne stercus induratum in intestino, quod in scrotum delabitur, plurimū negotii faceſſat .

Secundò euacuationi , & humorum præparationi ac purgationi est insiſtendum . Proinde ſi in adoleſcente (nam is adhuc ob partium mollitiem , & humiditatem medicamentis curari poteſt , tametiſi iam difficilius quàm pueri , & infantes) ſi inquam in eo adſunt plenitudinis indicia, uenæ ſectio proderit : priùs iniecto clyſtere ex decocto mollientium, ſymph. & tamarind. humores præparabuntur iuxta eorum naturam, ſi craſſi & uifci di tenuous, & incidentibus, ſi tenues & acres, incrāſſantibus, & acrimoniam obtundentibus : quæ dicta ſunt in methodo generali. Poſtea purgabuntur iis medicamentis quæ, relinquant aſtrictionem, qualia ſunt tamarindi, rhabarb. & omnes mirabol. ſpecies.

R. maſſæ pilul. alephang. 3. ii. s. pilul. de bdell. 3. i. s. capiat pilulas iii. horam unam ante coenam ſemel in hebdomade.

Tertiò utendum opiata ſequenti, quæ

Enchiridiū Chirurghi.

astringit & siccat.

R. conferuæ symphyti maioris, conferuæ rosarū antiquæ, corticis citri, sachar. conditi sing. unc. i. sigilli beatæ Mariæ, iaceæ albæ & nigræ singul. 3. ii. boli arm. in aqua rosarum loti, sanguinis drac. singul. 4. ii. s. acaciæ, hypocist. singul. 3. i. s. carniū cydon. sacch. cōd. sine aromatibus unc. ii. limaturæ calybis unc. i. syrupi myrtini quātum sufficit, fiat opiata: de qua capiat manè antè pastum instar nucis, & postea bibat modicum uini rub. aqua symphyti, uel agrim. diluti.

Quartò procedendum ad topica: quæ etiam uim astringendi, glutinandi & siccandi habeant.

Rec. psidiæ, balaust. nucum cupressi, cælicum glandium. sing. unc. i. s. glasti, plantag. symph. ualerianæ singul. m. i. florum ros. chamæ. melil. anethi sing. pug. i. coquantur in uino rubro austero, & foueatur locus.

R. massæ emplastri contra rupturam, & emplastri de mastiche sing. unc. iii. lapidis magnetis ūc. ii. acaciæ, hypocist. boli arm. sing. 3. ii. misceantur cum oleo cydon. & de terebint. ac fiat massa emplastri quod applicetur, & xv. quoque die renouetur,

ac pērizomate circumligetur. uel,

℞. herbæ herniosæ quantum uis , terito , ac paulatim uinum album austerum affundito, & quotidie maue unc. iiii. uel 4. potui dato: Postea aquis ros. plantag. solani, & symphiti aliisque astringentibus locum fouero. deinde,

℞. herbæ herniosæ m. iiii. in uino albo & austero coquito , & diebus singulis in formam catapl. affigito : uel sequentibus etiam expertis utitor.

℞. corticis granatorum, balaust. calicū, glandium, sumac. singul. unc i. herbæ herniosæ, calcitrapæ & symphyti sing. m. i. hypocist. gallarū, aluminis, sing. 3. ii. ros. chamæ. anethi singul. pug. ii. coquantur in æquis partibus uini austeri , & aquæ fabrorum, & ea decoctione foueatur locus.

℞. rad. symph. & osmūdæ regalis sing. unc. s. herbæ herniariz m. i. farinæ fab. & hord. sing. 3. ii. cum aqua fabrorum, & uino austero, fiat catapl. Et dum hæc sūt, bibat sequens decoctum.

℞. rad. symph. & osmundæ regalis sing. 3. vi. fiat decoctio in æquis partibus aquæ & uini albi , in col. dissolue syrupi uiol. & cydoniorum sing. unc. ii. s. fiat iulep pro 4. dosibus.

Cum

Enchiridiū Chirurgici .

Cum fotu præcedenti, & cataplasmate xv. dies ufus fuerit, fequentibus utetur 8. diebus.

Rec.aluminis ūc.s.bulliat in lib.i.aquæ fabrorum ad medias, & fiat forus .

Rec.gummi elenii 3.iii.mastich.olibani, farcoc.fing.3.s.mirob.cebul. & indarum fing.scrup. s. olei myrtini quantum fufficit, emplaftri contra rupt. unc. i. mifce, & admoue. Proderit temper, & ad curationem, & ad præferuationem circumcingi perizomate fubligaculo, & firma ligatura. Quâdo inteftinum delapſum eſt, in quo fiercus induruit; adeò ut clyſter immitti non poſſit, fotu ex mollientibus tentanda eſt inteſtini reductio.

Alia curatio empyrica. Radicem unam lilii, & apii ac hederæ terreſtris ſingul.m.i. capito: in lib. ii. aquæ ad medias coquito: ne quid dum coquantur exhalet, caueto: colaturam in tribus doſibus potui dato: magma in treis globulos redigito: & ſingulis tribus diebus ſingulos globulos in ſartagine cum oleo frixos apponito: & ſtupis ſuperpoſitis partem perizomate circumligato: ſexies aut ſepties decoctionē repetito: interea ægrotus ſupinus decumbito, & duodeuiginti dies in lecto manero.

De

De Penis tumoribus. Cap. xlix.

PENIS tumor aliquando cum inflammatione & dolore excruciat ex nimio membri labore, ut equitatione, coitu, &c. sanguinea illic materia collecta & putrescente. Aliquādo sine inflammatione, quum aquosa quadā materia, aut flatus, quemadmodum in herniis dictum est coaceruantur œdemāque prodigunt.

Signa calidi apostematis sunt tumor, rubor, durities, dolor, frigidi signa sunt tumor albidus sine rubore & dolore, nisi flatus permixti sint qui dolorem ex tensione inferant, color pellucidus, tactui pars obmurmurans si aqua sit, aut materia uagans si flatus.

Signa.

Inflammata ea pars non caret periculo Progn. propter sensus subtilitatē quo exquisitē pollet, & propter membri naturam quod maxime putrefactioni obnoxium est.

CURATIO.

PENIS tumoribus calidis eadē profunt: quæ antea scroti & testium inflammationi prodesse diximus, & in uniuersalibus, & particularibus remediis, obseruata tempore.

Enchiridiū Chirurgi .

temporum tumoris uarietate. Penis tamē magis astringentia recipit , quā scrotū & testiculi . Commodē uerō ualenter astringentia pectini admouentur ad fluxionem prohibendam, quale defensuum nostrum de quo supra cap. de carbunc. Et peni initio proderit succus uel aqua solani cum cimolia: uel succus solani uel plantag. cum ouo, aut oxyrrhodon cum bolo in forma linimenti, aut lentes, cortex maligranati, & rosæ siccæ cum oleo miscentur & coquuntur ac loco applicantur. Cū uehemens dolor adest ab intemperie calida, iuuant folia hyosc. & maluarū cocta, & oleum uiol. cum oui albumine: aut mica panis infusa in lacte cum uitellis ouorum, addito tantillo opii & croci, oleum papauerinum, & emplastrum de pomo sub cineribus cocto cum lacte.

Procedente tumore fiet catapl. ex farina hord. lentium, oleo ros. uel uiol. & succo portulacæ: postea remisso calore succus origani is miscebitur . Si tumor frigidus, eadem sunt facienda tum in uniuersalibus tum in particularibus, quæ de tumore frigido scroti & testiculorum diximus: cūque uoles ualenter resoluerē, coques lentium & hord. ac fab. farinam, ac sterces capri-

caprinum in succis betonicæ, & origani,
uino rubro austero & aceto. Si flatus mi
sceantur, adde rapum & raphanum. Potes
etiam ad methodum uniuersalem recurrere.

De Genuum tumoribus . Cap. L.

Tumor in genibus nascitur alius phleg
monodes, alius œdematodes, Phlegmo
nodes ex subtili sanguine, aut bilioso inter
articulos effuso & putrescente gignitur. Oe
dematodes ex pituita illic congesta, aut se
ro sanguinis, uel flatibus conclusis exurgit.
Phlegmonodes dolores interdum maximos
inducit, quod sensu exacto articuli præditi
sint. Oedematosi doloris sunt expertes. In
terdum calidius cum frigido humore com
plicatur quo in curæ institutione maximè ob
seruandum est.

Minus uidentur habere periculi illis in Progu
partibus apostemata, quod à nobilibus ea
satis remota sint, diu tamen ægrum contor
quent, difficilisq; fiunt resolutionis, quod par
tium superiorum excrementis recipiendis sem
per sint obnoxia.

Curatio.

Enchiridiū Chirurgici.

C V R A T I O.

GEnuum tumores ab humore calido sunt profligandi uictu tenui & frigido, uenæ sectione, cucurbitulis & aliis reuulsionibus, ac medicamentis catharticis. Deniq; topicis remediis tum repellentibus, tum discutientibus, iuxta temporum morbi uarietates, simul etiam anodinis, de quib⁹ omnibus satis dictum est in methodo uniuersali: hoc tamen obseruandū uidetur, quòd scarificationes cum illis est opus prudenter fieri debent: nam omnes articuli sunt imbecilli, præditi tamen sensu exacto, unde ex scarificatione sequitur dolor, & alia accidētia. Tumores uerò œdematosi, uel à pituita, uel à flatibus, uel ab aqua seu sero sanguinis, uel ab illis tribus simul mixtis, uictum & cathartica requirunt, sicut in methodo uniuersali diximus: laudatur etiam puluis ex turbith. 3. ii. (modò sit turbith. optimum) hermodactil. 3. i. zingib. scrup. i. sacch. unc. s. de quo sumantur 3. ii. s. cum decocto cicerū rub. Topica fiunt ex medic. incidentibus, tenuantibus, mollientibus, rarefacientibus, detergentibus, discutientibus, & siccantibus etiam

etiam ante dictis: fatus fiunt lixiuio ex cinerum sarmentorum lib. ii. salis unc. ii. & sulph. tantundem. Post fatum emplastrū de sinapi adinouendum: uel, capito farinae hord. & fab. sing. unc. iiii. furfuris m. ii. stercore caprini lib. s. florum chamæ. melil. sing. pug. i. olei chamæ. & anethini sing. vnc. ii. lixiuii & sapæ quantū sufficit, fiat cataplasma.

Dolori sedando confert hyosc. cum stercore ouillo & aceto: uel sterco bubulum cum aceto: uel sterco caprinum cū posca, & hordei farina. Cū humor calidus cum frigido miscetur, etiam indicationes sunt complicatæ: tūcque lixiuii loco uti potes mucagine altheæ, uel eius decocto.

De tibiæ & pedum tumoribus elephantiacis. Cap. L I.

Tibiæ & pedū tumores eiusdem sunt natura cum genuum ædematis, hoc uno excepto. quod tibia careat articulis. Ideo leuioribus doloribus exposita. Facile tamen ea partes ob declinem etiam situm superiorum superuacaneos humores excipiunt.

Causa signa, & curatio eadem etiam sunt

CUM

Enchiridiū Chirurgici .

eum superioribus . At præter eiusmodi tumores, alij longè grauisimi ex impurissimo morbo ijs in partibus extuberant , qui licet ex eadem aut simili materia, ex crasso uidelicet, & sæculento sanguine uel terreno humore consistant, uenenum tamen quoddam, & corruptionem insignem copulatam habent. Quales enim sunt causæ Elephantia, & prout hereditaria, aut ex contagione morbum inuexerunt , abscessus, & tumores ex iis causis progeniti sælicitatem uel difficultatem habebunt .

C P R A T I O .

Vlæum tenuem, calidum & siccum hic affectus exigit : cibòsque qui facillè coquàtur, ac sanguinem laudatum, non pituiteum, nec melancholicum gignant.

Secundò si humori sanguis permixtus appareat, uena secanda, & alia reuulsiones faciendæ in partibus superioribus: uomitus ciendus: catartica quæ pituitam & melancholiam purgent, ut de œdemate & scirrho dictum est, exhibenda.

Tertiò in topicis proderunt incidentia, tenuantia, mollientia, rarefacientia, detergentia, discutientia cum astringentibus

ad

ad partem confirmandam. Fodus fiet ex lixiuio ex cineribus sarmentorū quercus, ficus, caulium, in quo concoxeris pulegiū, calamentum, origanum, lupinos, stach. sulphur & sal, cum altring. ut acacia, hypocist. alumine, & similibus. Acetum quoque cum aqua fabrorum confert: terra Lemnia, bolus arm. cum aceto utilis, denique conueniunt quæ de chiragra dixim⁹. Post fotum,

R. sulph. unc. i. sterc. columb. drach. x. far. fab. furs. sing. unc. i. s. cum decocto asphodel. succo caulium rub. & aceto, fiat catapl.

Fascia quoq; qua tibia circunuoluitur, imbui potest uino austero, uel decocto astringentium, ut et facimus in œdemate, tumore flatuoso & aqueo.

De Varicibus. Cap. LII.

Varix est immodica uenæ dilatatio, in cruribus præsertim frequentissima. Ea fit aut ab externa causa, ut nimio conatu, contusione, ictu, casu, aut ab interna, ut à plethora seu nimia uasorum repletione. Idque maxime si ea crasso, & melancholico sanguine turgeant. Incipiunt autem cum in-

flatio-

Enchiridij Chirurgici .

- Signa.* flatione, dolore, & quadam uesticatione,
Signa. Signa ex uenæ dilatatione, atro illius co-
lore, tumore & pustulis conspicua sunt.
Prog. Antiquæ, & confirmatæ uarices difficilis
sunt curationis. Nisi tutò citoq; uarices cu-
rentur in ulcera maligna, & canculos pericu-
losos degenerant .

C V R A T I O .

VArices initio uictus rationē ad lauda-
tum sanguinē gignendū, dextræ ue-
næ iecorariæ apertionem , medicamenta
humorem melanch. & craissum præparan-
tia & purgantia, ut dictum est de scyrrho
& cancro expostulant.

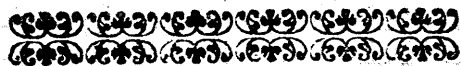
Topica initio roborantia & astringen-
tia esse debent ex bolo. arm. terra lemnia,
nucibus cupressi, gallis, acacia, hypocist.
quibus addentur cyperus, thus, tragag.
hord. farina: fièntque ex iis fots & cata-
plasmata Ea etiam cum oui albumine et
aceto possunt misceri. Prodest etiam em-
plastrum cōtra rupturam et similia: fascia
quoque uino austero uel decocto astring-
gentium est imbuenda ad ligaturam.

Varix si medicamentis non cedit : ad
chirurgiam confugiendum, quemadmo-
dum,

dum Guido præscribit: Cutis est præscindenda: uarix aperienda: sanguis ex ea educendus: infra postea supraque ligāda, præscindenda, et utrique fini uenæ cauteriū applicandum. Soleo tamen minori labore et dolore acu adunca et recurua filum traducere sub uena: eamque ligare ac filum relinquere, donec ex sese cadat. Ad discutendum humorem in parte contentum, utor fotu ex lixiuio, deinde emplastro ex attenuantibus, discutientibus, & siccantibus.

Diurnas uarices tutum non est curare nec medicamentis, nec chirurgia, quemadmodum nec hæmorrhoides inueteratas, nisi ægrotus temperantissimè uiueret, ac frequenti uteretur purgatione, atque interdum uenæ sectione.

LIBER
SECUNDVS
ENCHIRIDII
CHIRVRGICI.

★ *De vulneribus.* ★

QUONIAM superiore tractatu præter Enchiridii legem nonnullis fortasse ni debimur longiores, etiamsi quàm maxime concisè fieri potuit, omnia tradidimus: fatemur tamen quum seorsim illic singula excuteremus, multa quæ uarijs affectibus erant communia uarijs repetere in locis coactos

coactos fuisse . Nunc uerò maiore compendio, ac ne cogamur rursus multa in singulis superuacaneè recantare, generali tantum theoria, de *Vulneribus tractatum* instituemus , in quo tamen nihil , aut parum eorum quæ seorsim in unoquoq; affectu fusiùs explicari solent desideretur . Si quid tamen hic dicendum reticere uidebimur , quum uulnera in ulcera transmutata, aut spontanea ipsa ulcera multa cum abscessibus habeant communia, puto in theoria de *Tumoribus, & apostematibus* satisfactum esse, indeque mutuandum, quod sequentibus tractatibus adijciendum esse uidebitur . Itaque omnem uulnerrum contemplationem sic tandem paucis cōplectemur .

Vulnus est in quacunque corporis parte siue similari, siue organica extrinsecus facta continui solutio. Soluitur autem continuum tribus modis, punctiōe, incisione, & contusione. Punctio est alicuius membri perforatio à re acuta, ut mucrone sagitta, pugione, aut morsu animalium facta. Incisio est plaga casim illata instrumento longioris aciei, ut ense. Contusio interna est membri solutio, externa specie integra apparente. Ea fit membri ad rem grauem collisione, ut si impingat in lapidem, aut ligno acrius percutiatur. Tri

Enchiridij Chirurgici .

plici nomine pro uarietate partium insignitur. Aut. n. est mollioris partis ut carnis collisio. & dicitur Contusio, Aut durioris ut ossis, & dicitur fractura. Aut tensorum partium, ut nervi, uenae, membranae, arteriae tendonis, & dicitur ruptio. Quoduis autem uulnus triplici modo aut simplex est, aut compositum. Vno modo simplex quum punctione, aut incisione, aut contusione seorsim continuum soluitur. Altero modo quum cutem tantum extimam aperit, aut si profundius penetrat, nulla tamen sit substantiae deperditio. Tercio modo quum solitarium est uulnus, nullumq; graue symptoma copulatum habet. Compositum triplici quoq; ratione tale dicitur. Primo cum punctione & incisione, aut punctione, incisione, & contusione si mutuis actis inferitur. Secunda modo compositum dicitur quum praeter cutis apertionem aliquid aut multum de substantia deperit. Tercio compositum est uulnus, quod ueneno aliquo inscitur, quale ex morsu uenenosorum animalium, uel instrumentis ueneno imbutis infligitur, aut quod grauiore aliquo symptomate, ut flegmone, pruritu, dolore graui molestum est. Vtrumque uulneris genus siue simplex, siue compositum in plures alias diuiditur differentias. Est. n. uel longum uel breue,

breue, magnum uel paruum, rectum uel obli-
quum, equale uel inæquale, profundum aut
superficiem tantum diuidens, latum aut angu-
stum, Quorum omnium proprietates magis
notæ sunt, quàm quas hic fusiùs explicari
oporteat .

Signa quibus demonstratur quæ similis Signa.
pars corporis, ex quouis uulnere laboret cer-
tissima hæc sunt. Incisam esse uenam copio-
sa sanguinis indicat profusio, quoq; copiosior
eò maiorem, & turgidiorem uenam sectam
demonstrat . Sanguis autem nullo saltu aut
pulsu sed æquabiliter profluit. Neruum uul-
neratum esse indicant, motus aut sensus aut
utriusq; priuatio, torpor partis uulneri sub-
iectæ, grauis nonnunquam dolor cum febre
& inflammatione in gangrænam interdum
desinente, conuulsio. Paralysis, præsertim si
compunctus sit nervus potius quàm præci-
sus, delirium syncopæ. Iisdem propemodum
signis, tendones, membrana præsertim ca-
pitis articulorum uincula cæsa esse demon-
strantur .

Quæ uerò organicarum partium interius
affecta sit uulnere, his signis demonstratur .
Caput intus sauciatum indicant, sanguis in-
tro effusus, deinde à naribus, oculis uel auri-
bus prosiliens, sensuum stupor aut æfectus,

Enchiridij Chirurgici.

neruorum distentiones, atrox dolor, inflammatio delirium, uomitio, mentis uacillatio, id que si anterius cerebrum uulneratum sit. Si uerò posterius memoriæ extinctio, portio est cerebri interdum excidens.

Pectoris cauum uulnere penetrari indicant, flatuum eruptio in expirationem, medicamentum uulneri impositum ori saporem suum impertiens: Pulmones in cavitare thoracis sauciatos demonstrant expuitio spumosa, & cruenta, anhelitus difficultas, cum sonotusis, peripneumonia, quam uisi mors repentina ingruat, febris, & marcor consequuntur. Corde confosso extrema corporis frigescent, frequens animi deliquium, sudores frigidi, quo mors tandem ac breui consequitur, præsertim si eius uentriculos uulnus penetret.

Transfixum diaphragma indicant, præcordiorum conuulsio, magna anhelandi difficultas, tusis & cruenta expuitio. aliquando liuida & fætida, mentis perturbatio, & alia quæ pulmonem uulneratum etiam indicant. Vulnus uentriculi demonstrant cibi potusue foras eruptio, singultus, nausea, uomitio, animi defectus. Intestina dissecta ostendunt, scum per abdomen exitus, fætor è uulnere exhalans, in signis putredo ijs locis orta. Idcirco sauciatum esse testatur cruenta deiectiones

nes & uomitiones, reductio prae cordiorum ad spinam, punctiones lateris & dolores ad iugulum usq; protensi, Animi defectio, febris, alui profluvium, totius corporis ex atrophia marcor, et absorptio, sudor frigidus mortis nuntius, si aliis subierit vulnus. Eadem signa sed leuiora lienem vulneratum consequuntur. Laesos renes signa haec indicant, urinae, parcimonia, eiusdem cruenta mictio, dolor in ureteribus inguinibus, & testibus, hydrops ex urina sub abdomine collecta. Vesicam percussam indicant eadem propemodum signa, urinae profusio è vulnere, singultus, uomitio, delirium. Dissectam spinæ medullam arguunt subditarum partium resolutio, sensus ac motus interceptio, inuoluntarius modò urinae, modò stercoris, modò seminis exitus.

Vulnera substantiam cerebri, pulmonum Progn. cordis, diaphragmatis, partium principibus membris inseruentium, ut aspera arteria, œsophagi, &c. Ventriculi folliculi bilis hepatis, lienis intestinorum praesertim gracilium vesicae. articulorum altius subeuntia mortem inferunt. Item vulnera nervis, tendonibus, & musculis fortiter extensis, magna; ui laborantibus inflata, lethalia sunt. Vena temporum pulsariles in ira exacerbatione sectae,

vulne-

Enchiridij Chirurgici.

uulneratum in discrimen uitae uocant. In hydropſi uulnera uitae periculum inferūt. V ulneri ſpaſmus ſuperueniens, malum.

De affectibus aut ſymptomatis quæ uulnera conſequi ſolent.

Symptomata aut affectus uulnerum comites, ſunt ſanguinis profluuium, intemperies, dolor, abſceſſus inflammatio, conuulſio, paralyſis, ſyncope, febris, & mentis perturbatio.

Sanguinis fit profluuium, ex uenis, et muſculis inciſis. Intemperies ſæpius calida eſt. eaq; cum materia coniuncta, hæc ex humorum dolore attractorum in partem ſauciatã affluxu oritur.

Dolor partim ex membri uulnerati ſenſu exquiſito, partim ex aere externo p uulnus ingreſſo, & humorum congeſtione naſcitur, quem poſt inflãmatio ſæpe ſequitur comes.

Conuulſio muſculorum extremitatum, & tendonum aut etiam neruorum ſequitur inciſionem aut punctiõnem. Ea etiam nimia mēbri inanitione, aut repletionem oriri poteſt, quemadmodum & paralyſis ſeu neruorum reſolutio & emollitiæ cum ſenſus & motus interitũ ab immodica plenitudine eſt, aut neruorum

rum sensum, & motum præbentium excisione.

*Syncope oritur ex immoderata sanguinis
& spirituum euacuatione, uel ab offensione,
& dolore partis alicuius nobilis ut cordis,
uentriculi .*

*Febris, & quæ eam sequuntur deliria, in-
temperiem abscessum, inflammationem dolo-
rē, & cætera id genus sæpius comitari solent.*

Vniuersalis uulnorum curandorum ratio.

Communis omnium uulnorum curan-
dorum indicatio est vnio. Particulares
uerò sunt quinque.

Prima extranei ablationem præscribit.

Secunda partium distantium adductio-
nem & coniunctionem.

Tertia partium cōiunctarum, in ea u-
nitione retentionem.

Quarta substantiæ partium conserva-
tionem.

Quinta accidentium prohibitionem &
mitigationem.

Prima intentio perficitur, uel ferreis in-
strumentis, uel medicamentis trahētibus.
Quibus uerò instrumentis res infixæ sint
auellendæ, à prudenti chirurgo faciliè ex-
cogitabitur, pro figura & uarietate rerum
infi-

Enchiridij Chirurgici.

infixarum, & natura partium affectarum: de quibus satis copiosè agit Tagautius, & alii non pauci. Medicamenta autem sunt radix aristolochiæ, arūdinis, anagalis, thapsia, ammoniacum, sagapenum, dictamum, ranæ combustæ. Radix arund. contrunditur, & cum melle miscetur: uel emplastrū Auicennæ, à Guidone probatum admo- uendum: uel sequens expertum.

R. lapidis magnetis unc. i. rad. aristol. v. triusque polypodii, uisci singul. 3. i. sterc. anseris unc. i. s. ammon. galb. in uino albo dissolutorum singul. unc. s. propoleos ūc. ii. olei de lilio unc. iii. mellis unc. i. fiat em- plastrum: quod cū uoles admouere, lo- cum prius fermento illines. Puluere quo- que magnetis cum aliquo detergente im- bui poterit turunda, & applicari: ita tamē ut turunda nō attingat ferrum relictum

Secunda & tertia intentio eodem mo- do perficiuntur, nimirum ligatura si uul- nus simplex & exiguum, & in loco in quo ea commodè fieri possit: aut si uulnus e- tiam magnum satis in fibrarum musculi longitudinem protensum: & commodè ac facilè ligari possit, ut in musculis bra- chii. Si ligatura non sufficit, addenda sutu- ra: Pars blandè tractanda, & debito situ collo-

collocanda.

Quarta intentio absoluitur uictus institutione conuenienti pro ratione uiriū, affectus magnitudine, & totius corporis dispositione. Maximè tamen conuenit uictus tenuis & frigidus ad uitanda symptomata: addenda sanguinis missio quandoque ac humorum purgatio etiam, ne accidentia oriantur: debito loco ac situ pars est continenda: eique cataplas. ex oui candido & aliis refrigerantibus admouendum: ac nonnumquàm uino astringente fouenda.

Quinta intentio est in accidētium correctione: sunt autem ea sanguinis profluuium, dolor, tumor, paralyfis, conuulsio, febris, sycope, delirium, pruritus.

Primum est sanguinis profluuium. in quo animaduertendum num satis fluxerit: si enim non satis, permittendus est effluere. Nam post sufficientem effusionem remanet uulnus siccius, & ita curationi propinquius, nec tā facilè alia sequuntur accidentia, ut phlegmone, & reliqua. Nisi satis fluxerit, uena est aperienda, ad reuulsionem, pro affectus magnitudine, ac uiriū natura, maximè cū ob dolorē, uel alia causā, timemus inflātionē & febrim.

De

Enchiridiū Chirurgicū.

De sanguinis profluvio sistendo. Cap. II.

Sanguis si immoderate fluxerit, sistendus.

Primò reuulsione quæ fit fotu, frictio nibus, ligaturis, cucurbitulis parti oppositæ admotis : deniq; venæ sectione exigua, & potius subinde repetita.

Secundò usu ciborum incrassantium & refrigerantium. ac medicamentorum assumptorum, ut usu orizæ, lentium, fructuum astringentium, acerborum, austeriorum, usu aquæ.

Tertiò topicis quæ sunt in quintuplici differentia.

Primum est ligatura, digiti admotio, futura communis, uel pellionum: quæ cõuenit, quando nihil ex substantia partis perit.

Secundum est linimenta & elychnia, aceto, oui candido, uel astringente medicamento imbuta, & expressa, cùm aliquid de substantia ablatum est.

Tertium est præcisio totius uenæ uel arteriæ, ex qua sanguis profluit, quando in profundo delitescit : uel illius ligatura infra supraque cum nobis apparet.

Quartum

Quartum est usus medicamenti caustici, uel ferri candentis, maximè quando uasa sunt putredine corrola.

Quintus est usus medicamentorum, quæ uel ore sumuntur, uel partibus applicantur.

Potiones ad sanguinem sistendum undecunque fluat sunt huiusmodi.

R. lapid. hæmat. coral. rub. singul. 3.s. trocisc. de terra sigill. & de spodio, uel de succino sing. scrup. i. aquarum portul. & plantag. singul. ūc. iiii. utatur in ii dosibus. uel,

Rec. lapid. hæmat. 3. i. boli arm. sanguĩ. drac. sing. 3. s. sacch. ros. ueteris. unc. s. a-quæ plant. unc. ii. fiat potus. Topica quædam manifesta, quædam recondita facultate sanguinem sistunt. Quæ manifesta qualitate sunt astringentia, glutinantia, refrigerantia & siccantia.

R. thuris & aloes sing. parteis æqualeis, excipiantur albumine oui & pilis leporinis. vel.

R. boli arm. un. vi. terræ sigill. unc. ii. farinæ uolatilis unc. iiii. gypsi, calcis uiuæ sing. unc. iiii. thuris, aloes sing. unc. i. fiat puluis, qui albumine oui excipiat, uel.

R. lapid. hæmat. unc. i. tur. mastich. bo-

Enchiridiū Chirurgici.

liarmen. gallarum uirid. ranarum exsic-
catarum, gypsi, fuliginis, farinæ uolatilis,
telæ araneæ molendini sing. 3. ii. uitre
oli combusti, calcis uiuæ, tragag. sing. 3.
iii. rasuræ tergoris arietis uel hirci, char-
tæ papyraceæ, pilorum leporis, & bomba-
eis torrefactorum sing. 3. i. stercoreis asini
unc. s. fiat puluis tenuissimus, qui serue-
tur u. u. nam sanguinis profluuium, pul-
uerem eiusmodi sistere sæpe sum exper-
tus. A proprietate prodest puluis buffo-
num in fictili cooperto combustorum :
qui sacculo conclusus debet uenæ ex qua
sanguis profluit, applicari, longè à uulne-
re quatuor digitorum. Quando medica-
mentis causticis uoles uti: ea tantum deli-
ges, quæ cum ui caustica facultatem ha-
bent astringentem, ut eschara firmitus hæ-
reat: qualia sunt arsenicum, uitriolum.

De simplici uulnere in carne. Cap. III.

VUlnus simplex in carne, ac sine inte-
ritu substantiæ, si fuerit exiguum so-
la ligatura curatur: si magnum, uictus ra-
tionem tenuem ac frigidam institues: Si
quid sit extranei, tolles: uulneris pro-
funditatem tentabis: digito, aut penicillo
immisso

inmisso uulnere, labia distantia ita coniunges, ut ne pilus quidem inter ea intersit, quod glutinationem impediat: labia sic coniuncta sutura retinebis: glutinatoriũ medicamentum applicabis: partem ligabis: decenter collocabis: eiusque temperiẽ omnibus modis cõseruabis: denique symptomatum generationem impedis.

Glutinatoria sunt thus, mastiche, aloe, sarcocolla, bolus arm. terra sigill. sanguis drac. puluis sanguinis humani, balauft. malicorium, folia pini, nuce cupressi, gal læ uirides, plátago, cauda equina & similia.

Rec. aquæ uræ quater destillatæ lib. i. tereb. abietis unc. iiii. myrrhæ, thuris, mast. sing. unc. s. æstate sub dio simul macerentur dies 30. & ea aqua calenti fove uulnus in primo apparatu: si autem uulnus in neruo uel punctura, eo fotu erit utendũ quotidie. Postea,

Rammon. in aceto dissol. unc. ii. gummi elenii unc. iiii. resinæ pini unc. v. tereb. abietis unc. iiii. olei ros. omphacini unc. ii. fiat emplastrum, quod post fotum admoveatur calidè. Sunt qui nullis aliis utuntur præsidiiis in uulnere simplici: alii puluerẽ astringentem excipiunt albumine oui, & applicant.

Ad glutinandũ optima.

R

Rec.

Enchiridij Chirurgici.

Balsama Rec. tereb. lib. i. euphorb. & sulph. sing.
arte con unc. s. salis unc. i. olei lib. i. coquantur ii. ho
fecta. ras lento igni, colentur: & eo loco calenti
uulnus tutius fouebis, quam aqua supe-
riori: proderitque non modò his, uerum
etiam uulneribus ex morsu canis rabiosi,
& puncturis neruorum. uel,

R. tereb. lib. i. galb. unc. ii. gummi elenii
unc. ii. gummi hederæ. unc. ii. thuris, mast.
myrrhæ singul. unc. ii. aloes. xyloaloes, ga-
langæ, caryoph. ciannamomi, nucis mosc.
cubebæ singul. unc. i. aquæ uitæ unc.
iii. simul diem macerentur & noctem: po-
steaabis distillantur: & oleum illud stillati-
tium tanquam balsamum pretiosum ser-
uabis: uel sequens etiam uulneribus con-
tusus optimum.

R. olei communis in quo fuerint fre-
quenter extincti lateres recentes lib. s. olei
amygd. amararum un. ii. olei pap. albi ūc.
i. s. thuris, mast. sing. unc. i. ammon. galb. in
aceto dissolutorum sing. 3. ii. resinæ unc. s.
tereb. unc. ii. ærug. rasilis scrup. ii. cum gū-
mi dissolueris, in uice in oleum thus & mæ-
stichen, parumque bulliant: postea resinā,
denique æruginem, tandem cola, & usui
serua, ac uulnus eo foue: atque emplastrū
uim habens glutinatoriam superpone: ue-
luti

Iuti primis diebus puluerem astringentium cum ouorum albuminibus. Rec. olei cōis lib.i. flor.hyperici lib.s. coniciantur in oleum, & aliquot dies sub dio macerentur: postea flores exprimantur: & alii in idem oleum iniiciantur: sicq; fiat quater aut quinquies, deinde adde gummi elenii vnc.iii. iterumq; aliquot dies sub radiis solis maneat: ac postea eo vteris. Arbitror medicamentum fore præstantius si olei loco vtaris aqua vitæ, quandoquidem oleum vulnere coitionem remoratur. Vel succum ophyoglossi radiis solaribus expones: eoq; vulnere lauabis: is.n. succus (aunt) maximè glutinat.

Posteaquam semel ita vulnere remedia adhibueris: nisi dolor, uel phlegmone, uel aliud symptoma oriarur. ac te cogat: ante tertium uel quartum diem fasciam ac ligaturam non dissolues: Quartò autē die uidebis num vulnus coaluerit quod si non coaluerit, fovebis uino austero, & astringenti atque calenti: postea puluerē restrictorium, & glutinatorium cum tereb. impones, uel emplastrum superius dictum post primam aquam. deinde,
R. tereb. unc.xii. resinæ pini unc.iii. gummi elenij unc.v. aristol. longæ. sang. drac.

R 2 ling.

Enchiridij Chirurgici.

ſing.unc.j.ceræ parum, fiat emplaſtrum.
R. olei ueteris lib.j.ceræ nouæ unc.vj. li-
tharg.vnc.iiij. cerulæ unc. ij. galb. unc.s.
ſang.drac. 3.iiij. liqueſcat cera cum dicto
oleo: deinde reliqua adijciantur ex arte,
fiatq; emplaſtrum: quo ueteris donec ſit
vulnus curatum.

*De vulnere profundo ſine ſubſtantia ab-
latione. Cap. IV.*

VVlnus quod in profundum penetrat,
haberq; fundum reconditum, quem-
admodum præcedens curari debet, tum
in uniuerſalibus, tum in particularibus,
ac topicis remedijs. Verum ſi eo modo
non poſſit: quod ſtatim excrementa infu-
dum delabantur: quæ glutinationem im-
pediant: ipſum per effluxum materie glu-
tinationem impediētis curabimus. Efflu-
xionem aut materie moliemur, tum ex
ſitu, & figura partis commoda, ſiquidem
ut vulneris orificium deorſum ſpectet: in
ipſumq; pus uel ſanies deſcendat: ac faci-
le repurgetur: tum ēt diſſectione. Verum
diſſectio fiet, uel ab orificio ad fundum
uſq;: uel in fundo tantum fiet apertio,
ut materia effluat. Vtrum autem horum
expe-

expediat te docebit tum loci natura, tum
vulneris magnitudo .

*De uulnere cauo, & cum substantiæ in-
teritu . Cap. V.*

Vulneris huius curatio expetit inten-
tiones uniuerſales, præſertim uictus
rationem, rei extraneæ ablationem , tem-
periei partis conſervationem, & acciden-
tium prohibitionem . labia uerò quum
vniri non poſſint ob ſubſtantiæ ablationem
ea erit regeneranda: id uerò fit na-
turæ beneficio : quæ ad eam rem calore
natiuo, partium temperie ac facultatibus
nâlibus, tanquam agentibus, cauſiſq; effi-
cientibus, ſanguine uerò laudato tâquam
materia. utitur. Sed interea iuuatur me-
dicamentis, quæ carnis gignendæ tollunt
impedimenta, nimirum excrementum te-
nue, & craſſum. Vnde medicamenta quæ
id efficiunt: ficcare, & abſtergere citra ta-
men acrimoniam, & mordicationem o-
portet iuxta totius corporis, & ſingularū
partium temperiem: Oportet .n. tempe-
riem ſimilibus conſeruare : quod autem
eſt contra naturam, contrariis propelle-
re. Itaq; inter ea medicamenta, quæ im-

Encbiridij Chirurgici.

becilliora sunt, pueris ac mulieribus carnem mollem habentibus, competunt: cuiusmodi sunt: uinum rubrum & austerū, thus, cortex thuris, mastiches, aloë, colophonia, pix, resina, farina hordei, & fœnugr. Quæ ualentiora sunt corporibus, & partibus siccioribus admouentur, ut aristol. iris, farina orobi, & lupinorum, panax. Alia sunt adhuc ualentiora, quæ partibus multo siccioribus profunt, cum in ijs ulcus est profundum: ut centauriū, polium, glutinum, limaces vstæ, cadmia, calcitris, plumbum, antimonium, reliquæque metallica, quæ omnia urenda atque lauanda ob acrimonia. Mirrha uerò carne ossa vestit. Ex quibus oībus, alijsq; multis sic fiunt sarcotica. Puluerem myrrhæ, & aloës ī vino styptico dissoluito, ac vulnus abluito: Vel, Puluerē ex æquis partibus olibani, aloës, sarco, sanguinis drac. & radicis ireos conficito: & eo vulnus conspergito. Vel, ex æquis partibus thuris mastich. & fœnug. vel ex æquis partibus thuris mastich. myrrhæ, sarco. boli arm. sang. draco. & farinæ hord. fiat puluis: cui si uis addere terebītinæ coloph. sebi hircini partibus æqualeis cum exigua ceræ quantitate unguentum conficies. Vel basilicon

nostrum sequēs conficito, eoque utitor.

R. resinæ quart. i. s. terebint. quart. i. mel
lis quart. s. thuris, mastich. myrrhæ, sar-
coc. aloes, croci singul. 3. ii. olei lib. s. ceræ
citrinæ. unc. v. fiat unguētum, Vel sequēs
optimum,

R. agrimon. absynt. uerbenæ, cetaurii,
galitrici, chelidon. scab. symph. maioris, se-
peruiui, cynogl. caulium rub. plantag. mi-
noris, fabæ inueriæ (quæ telephiu uel cras-
sula minor dicitur) sing. m. i. ex quibus
omnibus succus extrahatur: cui adde ace-
ti lib. s. olei ros. quart. iii. ceræ albæ unc. 4.
axung. ueruecis lib. s. resinæ unc. x. coquā-
tur simul lento igni: postea iniice ammo-
niaci, & galb. in aceto dissol. singul. unc. s.
deinde tereb. lib. s. mel. quart. i. tandē thu-
ris & mastic. sing. unc. i. si uis adde resinæ
crudæ. unc. iii. & fiat unguentum ex arte.
Si loco olei ros. capias oleum lumbrico-
rum: uel potius in oleo ros. lumbricos co-
xeris, efficies unguentum neruis optimū.
Huic quoque negotio pdest emplastrū
superiori capit. post primam aquam de-
scriptum: & ceratum ex oleo antiquo e-
tiam illic notatum. Iniectiones uerō quæ
huic uulneri ad carnē regenerādā p sunt,
capite de ulcere profundo sunt uidendæ.

Enchiridij Chirurgici .

De Vulnere aequali seu repleto. Cap. VI.

Q Vando caro quæ ablata fuerat re-
nerata est: tantum superest ut ci-
catrrix inducatur : quod etiam ex Galeni
sententia est opus naturæ . Ego uerò pu-
tarim id fieri potius medicamentis : quæ
non modò superfluam, sed naturalē quo-
que humiditatem absumunt : quod natu-
ra minimè faceret.

Ad cicatricem inducendam. Horum autem medicamentorum duo
sunt genera: alterum quod per se id effi-
cit, ualenter exsiccando, & astringendo:
alterum quod per accidens & ex præpa-
ratione, ut acria usta, & lota, & cineres eo-
rum quæ modicè & astringunt, siccant.
Primi generis sunt balauft. cortex malo-
rum granat. galla omphacitis, sumac, spi-
na ægyptia, bolus armen. terra omnis ab-
luta, cimolia, cerusa, plumbum ustum &
lotum, litharg. cortex pini, ostrea usta, al-
terius generis sunt æs ustum & lotum,
squamma æris, alumen & uitriolum usta
& lota, cœtaurium, sponsia bedegariorum, plā-
tago, aristol. usta, cortex ulmi & quercus,
solæ calceorum. Balauftia & sumac in ui-
no austero coquito: & uulnus foueto: uel
aqua

aqua aluminosa lauato: cuius descriptionem uide cap. de ulc. uirulento.

R. corticis pini unc. i. nucum cupressi. centaurii minoris, aristol. ustæ sing. 3. ii. cerusæ, litharg. singul. unc. s. fiat puluis quo uulnus respergatur: Si adsit calida intemperies: Auicenna addit rosas, santal. plantag. minorem & alia infrigidantia, tuncque prodest uulneribus ani & scroti si addas nonnihil aloes, aut fiat unguentum album ueluti litharg. nutritum sub sequenti forma.

R. litharg. unc. s. cerusæ unc. i. olei ros. & aquæ ros. sensim, & uicissim affusorum quantum suff. fiat linimentum. Si acetum addideris, proderit scabiei. Si thus & mastichen, erit ualentius.

Aliud unguentum rubrum, quod sic conficio.

R. cerusæ unc. iii. litharg. unc. ii. minli unc. i. caphuræ 3. ii. olei ros. lib. i. s. aquæ ros. un. ii. albumina ouorum iii. ceræ albæ quantum sufficit, fiat unguetum. Prodest etiam unguetum ex calce nouies lota sub canicula, & cum oleo ros. mixta: quod etiam ualenter siccat ulcera neruorum, & ambustiones, emplastrum quoque de cerusâ hacin re laudatur: quod sic confice

Enchiridij Chirurgici.

re oleo.

Rec. cerusæ. unc. 4. litharg. unc. i. terebinth. quart. iii. thuris, mast aluminis, cochlearum limacum ustarum singul. unc. s. caph. 3. i. coquantur cerusa, litharg. oleū & cera lento igni, sub finem decoctionis adde terebint. cūque ab igni detraxeris iniice pulueres. Vnguentum etiam nutritum ex litharg. oleo & aceto iuuat: cui adde possumus æs ustum, alumē, antimonium, & plumbum usta, & balauft. sanguinem draco. & similia, tuncq; proderit ulceribus, quæ ad cicatricem difficile ducuntur. Præterea uulnus aqua aluminosa lauabitur: postea appones plumbi laminā, quæ mercurio fuerit diligenter confricta: quod etiam laudatur in ulceribus cancris. Aliud emplastrum de antimonio, quod sine mordicatione siccatur.

R. antimonij, æris ac plumbi ustorum & lotorum, litharg. & cerusæ etiam lotorum, corticis thuris, sarcoc. tuthiæ præparatæ, aluminis crudi singul. unc. i. balauft. pug. i. caph. 3. ii. ceræ albæ lib. s. olei ros. quart. i. liquefiat cera cum oleo: deinde reliqua ordine iniiciantur, oleo ab igni subducto, & fiat emplastrum: aut additta olei maiori quantitate fiat unguentum.

Aliud

Aliud emplastrum optimum.

Rec. litharg. cerusæ singul. unc. vi. plū-
bi uiti, lapidis calam. terræ sigill. sing. ūc.
4. coloph. picis naual. resinæ sing. unc. ii.
resinæ crudæ (garyopot uocant) sarcoc. la-
dani, iresos singul. unc. i. s. caph. unc. s. semi-
nis porri unc. ii. olei ros. lib. i. s. ceræ albæ.
unc. iiii. coquantur ut artis est: fiatque em-
plastrum. Vbi uulnus purgatum imple-
tumque est, carni optimè cicatrix induci-
tur & exsiccat puluere bdegaris trito
& asperso.

Deformes atque indecoræ cicatrices,
adhuc quidem teneræ ac recentes emen-
dantur adiuncto diachyl. aut lithargyro
nutrito, aut utriusque bryoniæ radices
coctæ dum succum reddunt, cicatricibus
emendandis admoueantur: aut calamin-
ta in oleo cocta: aut argenti spuma ros.
albo lota. Duriore uerò ac crassiores re-
parantur oleo balsamitæ appposito: Vel ra-
dice cucum. agrest. trita & apposita: Vti-
lis est etiam pinguedo asini cum argenti
spuma: aut oleum de lilio: aut oleum de
myrrha: cuius efficiendi ratio hæc est: o-
ua sex coctione indurata capito: ac singu-
la in duas parteis diuidito: eaque, educto
uitello, myrrha impleto: & in pelui coop-

Enchiridiū Chirurgici.

ta disco, in cella uinaria seruato, & liquorem qui inde effluet ad usum custodito, is enim oleum de myrrha appellatur.

Aut omnia gummi genera aqua ros. macerato, eaque destillato: Nam oleum inde effluens ad hanc rem est efficacissimum. aut,

R. myrrhæ, aloes, styracis utriusque singul. unc. i. mummiæ, & baccarum lauri sing. unc. s. mediocriter terito: & in alēbico uitreo lento igni destillato: eoq; liquore vtor. Ad dealbandas cicatrices sequentia conferunt.

R. olei de tartaro unc. iij. muccag. seminis psyllij unc. s. cerusæ in oleo ros. dissol. vnc. j. boracis, aut salis gemmæ 3. ij. fiat linimentum. vel,

R. axung. suillæ unc. iij. litharg. vnc. i. æruginis rasilis, vitreoli combusti sing. 3. ij. fiat emplastrum.

De medicamentis hyperfarcosin absumentibus dicemus, cum de vlceribus nobis erit agendum. Id tamen paucis notabis: siue vulnus cicatricem induxerit, siue non, medicamentis erodentibus, uel nouacula, uel cauterio caro ad æqualitatem est reducenda. deinde cicatrix inducenda.

De Vulnere contuso. Cap. VII.

Vulneris huiusmodi curatio primò uicium conuenientem hoc est tenuem & frigidiusculum expetit.

Secundò reuulsiones ad defluxionem & inflammationem prohibendam (sient autem uenæ sectione, si uidebitur, aut cucurbitulis, frictionibus, ac ligaturis partium oppositarum) ac purgationes requirit pro humorû natura, sicut in curatione tumorum præter naturâ dictum est.

Tertiò ad topica transeundum, quorum alia glutinationem impediunt, ac dolorem lenient, carnemque contusam putrefacient, alia humores in locum affectû defluentes propellent.

Proderit itaque loco dolenti oleum aliquod anodinum, cuiusmodi est oleum anethinum, uel liliorum, uel chamæ. uel quod digestiuû appellant ex oleo rosar. & uitello oui linamentis exceptum & admotum, deinde albumen oui uel ouû integrum cum puluere myrtillorum emplastri modo applicatum, hoc quidem postremum ad repellendum, illa uerò superiora ad suppurandum & leniendum oportet

Enchiridiū Chirurgici.

portet enim hoc in affectu in principio pus mouere. Nam ex Hippocr. sententia, caro quæ collisa est, necesse est ut putrescat, & in saniem conuertatur, nouaque postea generetur. Vulneris ambitum liniemus oleis ros. & myrti cum puluere baccarum & foliorum myrti, Vel unguēto ex bolo.arm.oleo& aceto, etiā ad repellendum & defluxionem prohibendam.

In secundo apparatu eodem vtendum digestiuo, uel altero ex terebinthina confecto, quo imbuentur linamenta: deinde cataplasma sequens superponendum ad dolorem leniendum: qui sæpe accidit propter continuitatis in multis partibus dissolutionem, & inreperiem.

R. radic. altheæ lib. s. mal. & uiol. sing. man. j. coquantur, terantur, fetaceo percolentur: deinde adde butyri, & olei communis sing. unc. iij. vitellos iij. croc. modicum, farinæ tritici, & hord. quantū suff. ad cataplasmatismatis consistentiam.

Quando caro contusa iam erit in pus conuersa, detergendum est melle ros. mūdisi. de apio, & alijs, caroq; regeneranda, ac sarcoticis vtendum.

Si caro contusa sit adeo dilacerata, ut futura necessaria uideatur, vtendum erit futura

futura laxa quæ vulneris labia tantum retineat. Verum si caro contusa facile in pus reduci non possit, uideaturq; in gangrenam degenerare, unguentum ægyptiacum admovebis & alia dicta capite de gangrena.

De Ecchymosi hoc est sanguinis subcute effusione, & casu. Cap. VIII.

CUm integra cute remanente, partes subiectæ sunt contusæ, ac sanguis effusus sub cute, quatuor modis eiusmodi affectum curabimus. Primo uictus ratione tenui, frigida, & sicca, atque sanguinis putredinem prohibente. Si magnus affectus, primo die nihil omnino comedat, si fieri possit commodè uideatur, sequentibus uerò diebus tenuissimè ac parcissimè uiuat, donec iam abierit febris & inflammationis periculum. Secundo sanguis mittendus ex iecoraria dextri brachii, nel parte opposita, si sit particularis conussio. Pro uirium & morbi magnitudine, utque necessarium uidebitur, aut ad euacuationem aut ad reuulsionem, alius quoque laxanda usu castiæ, rhab. cathol. utendūque syrupis sanguinis putredinē

Enchiridiū Chirurgici.

tredinem & coagulationem impediē-
tibus, ut. syrupo acetosæ, de limon. de
acetositate citri. Tertio accedendum ad
medicamenta sudorem mouentia, sangui-
nem dissoluentia, atque interna roboran-
tia. ut,

R. rhab. puluerizati 3.i. mummiæ 3.s.
aquæ rubiæ maioris ūc. ii. syrupi de rosīs
siccia. unc. s. fiat potus qui statim detur:
cui potes addere rubiam trochiscatam.

Vel.

R. rhab. torrefacti, terræ sigillatæ, bo-
li arm. mummiæ seminis nasturrii torre-
facti sing. 3.i. redigantur in puluerem, de
quo capiat 3.i. singulis mututinis, cum a-
qua plantag. & virgæ, uel bursæ pasto-
ris. aut,

R. terræ sigill. rubiæ tinctoriæ, mum-
miæ, symph. sing. scrup. i. rhab. pulueriza-
ti tantundem, misce & utatur cum aquis
præcedentibus. Quatuor aut quinq; die-
bus exactis detur puluis sequens.

R. rhab. torrefacti, costi, radice rubiæ
maioris, centaurij, aristol. rot. sing. unc. s.
fiat puluis, cuius detur quotidie manè 3.
j. cum syrupo acetosæ nouem dies: uel de-
tur cum aqua anagal. vel symphyti maio-
ris: aqua et nucum sanguinem dissoluit.

Quæ

Quæ sudores quoq; mouent, conferunt:
quemadmodum sequens,

R. decoctionis radic. ar. osmundæ regal. caudæ equinæ terrestres, in uino, & melle factæ vnc.v. dentur potui & sudet: Valet etiam potio capite de peste præscripta ad sudores: Conferunt denique balnea quarto quoque die ex decoctione consolidæ vtriusque, anagal. osmundæ regal. ebuli artem absynt. chamæm. & rosarum, ac pulueris qui sub fœno reperitur.

Quartò ueniendum ad topica. Initio quidem astringentia sunt discutientibus permiscenda, propterea quòd tunicæ venarum contusæ condensari, ac constringi debent, tum assumptis, tum admotis.

At post principium solis digerentibus utendum. Statim itaq; inuoluatur pelle arietina recenter detracta, quæ respergatur sale tenuissimè trito, & puluere nasturtij (quod etiam uerberatis optimum est remedium:) ego uerò respergo puluere myrtino: efficiendumq; ut in ea sudet. Si derit pellis statim liniendus est æger oleis ros. & myrt. ac lumbricorum: quæ simul misceantur cum puluere ros. uel myrtino.

Enchiridiū Chirurgici .

Secunda die detracta pelle, ungendus est sequenti unguento: quod dolorem lenit, & sanguinem resoluit .

R. bol. arm. resinæ, thuris, fœnugr. dragag. sing. unc. s. croci 3. j. pulueris ros. myrt. sumac sing. 3. iij. unguenti dialth. olei ros. myrt. chamæm. anethi sing. unc. ij. ceræ nouæ, terebint. sing. unc. j. fiat vnguentum, quo ungatur, & post unctionem surdet. In concussionibus uerò particularibus sic fiat in primo apparatu .

R. olei ros. vnc. ii. ouum unum, pulueris myrt. unc. s. fiat linimentum, quo calenti locus ungatur: alii liniunt tantum oleo ros. & aspergunt puluerem myrti aut gal-larum, aut corticis granatorum . Die tertio foueatur locus uino decoctionis chamæm. absynthii, & seminis cumini : Vel uino in quo mel, cuminū & sal cocta sint: Vel uino in quo malua, absynt. cuminū, stæchas, furtur. & mel concoxerint: Vel farinam hord. & fœnugræciæ chamæm. cum sandaracha uera, & croco in formā cataplasmati miscebis : Vel sequens cataplasma à me frequenter expertum applicabis .

R. symphyti utriusq; sing. lib. s. florum chamæm. & melil. sing. pug. ii. croci 3. s. farina

farinæ fab. unc. iiii. farinæ fœnugr. 3. v.
butyri recentis unc. i. fiat decoctio medio
cris, cui si addas succi absynthij, & succi
cumini singul. vnc. j. magis resoluet atque
exiccabit, & ex ea mixtione cataplasma
conficies. Conferent quoque cucurb. af
fixæ cum scarificatu, vt aliquid sangui
nis effluat.

Verùm si medicamenti fieri non pos
sit resolutio: sed humor in pus conuertat
ur: iuuetur suppuratio: & vomica ape
riatur: postea vlcus detergeatur: quemad
modum dictum est de phlegmone. Si hu
mor fuerit resolutus: tantùm superest vt
membrum roboretur emplastro oxycro
ceo aut chæronco, aut apostolico chi
rurgico: & intemperies, si qua recta sit,
corrigatur.

Quando iam locus liuidus ac emor
tuus ex sanguine concreto uidetur: fouea
tur aceto calido, aut decocto radicis ra
phani, serpentariæ, & ari, quod fiat in vi
no, uel aqua si adsit calor, & applicetur
emplastrum diachylon ireatum: vel cera
cum cumino. Vel,

R. fol. abrotoni sicci, seminis cumi
ni, & florum chamæm. sing. 3. j. & cū suc
co ari, & melle fiat catapl. arte.

Enchiridiū Chirurgicū.

R. olei vnc. iij. ceræ vnc. j. succi maiora
næ vnc. i. liquefiant simul, postea adde ar-
senici citrini tenuissimè trit. ʒ. i. fiat unguē
tū aut: Crocus in aqua calēti maceretur:
postea dissolue farinam hord. & fab. ad
crassitiem, addendo arsenici citrini modi-
cum. In musculorum contusionibus etiā
initio prodest catapl. ex mal. viol. absynt.
rosis, flor. rorism. simul coctis addendo
postea farinam fab. & hord. & oleū ros.
chamæm. anethini, myrti. Possunt addi
exactis diebus aliquot, radix altheæ, parie-
taria, sigillum salomonis, squinanthum,
stæchas, crocus, & similia.

In contorsionibus, uel distensionibus
articulorum, & partium nervosarum. Pri-
mum pars manibus restituenda, deinde
linteum frigida immersum, loco est ad-
mouendum: confirmat. n. aucto calore na-
turali: Vel utendum sequenti catapl. quod
lenit dolorem, humorem resoluit, ac par-
tem confirmat.

R. gallarum, nucum cupressi, & bala-
ust. sing. unc. s. cicerculæ vnc. ii. squinan-
thi unc. i. croci modicum, mellis vnc. iij.
olei ros. unc. s. albumina ouorum ii. uini
quantum suff. misce. fiat catapl. quod ca-
lens applicetur. Si iis malum non cedat:

cure-

curetur, ut dictum est antea de ecchymosi. Si luxatio adlit, de ea postea dicitur.

De vulnere uel morfu animalium.

Cap. I X.

Primus huius uulneris curandi scopus est in victus institutione: Hic uerò uictus quem capite de carbunculo præscripsimus, conuenit.

Venæ sectio in hoc affectu locum nō habet: ne uirus quod ex morfu relictum est, in parteis internas attrahatur: medicamenta quoque laxantia eadem de causa in principio non sunt propinanda: exa-ctis tamen aliquot diebus, sic parari poterunt humores atque purgari.

R. succi fumarizæ lib. iii. succi lupuli lib. i. succi uel aquæ prunorū damascenorū lib. s. quib⁹ depuratis adde sacch. lib. ii. aceti. unc. 4. coquantur perfectè in formā syrupi: quo utetur quinque aut sex diebus cum aquis bugl. & scabiosæ: Postea purgabitur cassia, cathol. & confectione hamec dissolutis in aquis dictis: eritque repetenda purgatio.

Secundus scopus consistit in euacua-

Enchiridij Chirurgici .

tione illius liquoris uirulenti: qui ex mor-
fu uel ictu remansit in uulnere. Proinde
non erit repellentibus opus ne glutinan-
tibus, sed statim attrahentibus, ne uirus
intus feratur, & ad parteis principes re-
pat: cùmque morsus uel ictus est uenena-
tus, ut à cane rabioso attrahentia ualen-
tiora desiderantur, si uerò nō uenenatus,
mitiora.

Itaque mox ligato uinctoque mēbro
non quidem arctissimè ne torpeat & ob-
stupeſcat) in parte superiori, aut cincto
emplastro ex galbano, ne uirus sursū ad
cor feratur: uulneri sunt admouenda at-
trahentia. Primò quidem proderunt cu-
cubitulæ cum multo igni & scarificatio-
nibus profundioribus pro affectus ma-
gnitudine: Aut si lenior affectus applica-
bis uulneri prodicem uel anum alicuius
animalis ut gallinæ, pulli gallinacci, aut
porcelli, aut agni, aut gallinam uel colum-
bam, uel catellum in duas partes diuides,
& calentem ac resperſum puluere medica-
mentorū attrahentium admouebis ad-
dito sale.

Pōſtea ad attrahendum etiam confe-
rent allia, cepe, ſinapi, flammula, ſcabioſa,
pulegium, calamentum, gētiana, polium,
cha-

chamedris, cordium, dictamnium, aristol.
bryon. asphodel. euphorb. galb. stercus ca
prinum, fermentum & similia. Alii uul
nus linunt sanguine cerui & leporis: Alii
apponunt hepar animalis quod momor
derit: Alii cinerem sarmentorum & ficus
cum aceto: Alii theriacam cum gentiana,
dictamno, scabiosa, terebint. & butyro: A
lii cepe tritum cum sale: Alii emplastrum
ex nucibus & aliis coctis & tritis ac cum
fermento, melle & falle mixtis: Alij empla
strum ex aliis & cepe mixtis cum theria
ca, iisque utuntur quinque aut sex dies,
quibus elapsis emplastrum parare pote
rimus ex caprarum stercore, baccis lauri,
gentiana, dictamo, galbano, euphorb. in
pulverem reductis & cum uino mixtis,
uel cum oleo laurino & cera. aut,

R. galb. sagap. opop. assæ fœtidæ, myr
rhæ, pip. sulph. sing. unc. s. stercoris colub.
& anatis sing. unc. ii. calamintæ, mentastri
sing. unc. s. dissoluantur gumi uino & ad
dito melle & oleo antiquo fiat emplastrum,
vel,

Rec. pulueris aristol. longæ. unc. ii. as
phodel. bryons singul. unc. i. assæ fœtidæ,
galb. myrrhæ singul. unc. s. & cum oleis
laurini. sambucini & cera: fiat emplastrum: cu

Euchiridiſ Chirurghi.

ius erit uſus donec ſatis uirus effluxiſſe uidebitur. Sunt qui emplaſtra pelli cerui-
næ admoſueant: quam recondita quadam
facultate prodeſſe aiunt. Nōnulli poſt eu-
curbitularum uſum, admoſuent medica-
mentum cauſticum: alii ferrum candens
loco attrahentium, quod illud & calore at-
trahat & abſumat uirus.

Tertius ſcopus ad cordis confirmatio-
nem pertinet: & uirus alterationem, ne
partibus principibus noceat: ad uerò fiet
medicamentis aſſumptis. Propterea dum
uulneri applicantur attrahentia proderit
theriaca, tertio quoque die à 3. i. ſ. ad 3.
ii. cum unc. iiii. uini optimi aſſumpta. uel,

R. theriacæ 3. ii. galb. aſſæ fœtidæ ſin-
gul. 3. s. lapidis magnetis (quem plurimi
hac in re maximè probant) 3. i. s. miſce,
& cum uino cydoniorum, uel cum aqua
ſcabioſæ utatur in tribus doſibus: uel
pulueris cancerorum fluuiatilium partem
unam capito, & gentianæ ſub canicula col-
lectæ partem mediam, ac cum aqua pim-
pinnellæ aliquot dies propinato. Poſſeſt
etiā parari decoctum ex gentiana, cha-
medri, ſcordio, polio, anetho, canceris flu-
uiatilibus, & addito ſaccharo ad ſaporis
iucunditatem exhiberi: magnes etiā ad

3.ii.datur cū uino,assa foetida similiter :
nigella etiam ad scrup.4.sumpta & nari-
bus sæpe admota : denique potiones car-
diacæ,& epithemata, de quibus capite de
carbunculo egimus,plurimum profunt.
Tamen si sit ictus uel morsus serpentis ,
laudatur succus folliorum fraxini ad ūc.
iii.uel 4.die secundo uel tertio à morſu af-
sumptus ieiuno uentriculo, si cognouerit
mus cor ueneno nondum esse infectum:
idemque potus in quatuor aut quinque
dies repetendus.Qui hydrophobia labo-
rant,sunt in aquam ex improviso coniici
endi: nullum enim præstantius remediū.

In moribus minimè uenenatis initio
admouendum oleum sambucinum fer-
ues:Altero die ouum cum butyro,croco
& oleo uiol. ad dolorem leniendum uel
coquantur rad.altheæ, malua,uiolaria,ab-
sint.flores chamæm.melil. rosæ& fursur,
postea misceantur uitelli ouorum,crocū,
oleum rosar.& chamæm. ut fiat cataplas-
ma,quo utendum vii.diebus.

Post usum huiusmodi medicamento-
rum,in uulneribus uenenatis & non uene-
natis,utendum erit suppurantibus ob cō-
tusionem,unde proderit basilicon nostrū
quod recipit sebi ueruecis lib. iii. resinæ
lib.

Enchiridij Chirurgici.

lib. ij. resinæ crudæ (garyopot uocant)
vnc. iij. picis naualis lib. j. terebint. mel.
sing. lib. s. olei cōis lib. ij. ceræ lib. s. lique-
factis ijs quæ liquari debent, adde resi-
nā crudam in puluerem redactam, & fiat
unguentum. Iuuat etiam unguentum fu-
scum cum galbano. Post suppurationem
locum debent habere detergentia, & sar-
cotica.

De nervi punctura. Cap. X.

Nervi puncti curationem duobus sco-
pis assequi conabimur.

Primò phlegmones generationem pro-
hibebimus: ad id autem agendum agro-
tus uictu utetur tenuissimo, & cibis frigi-
dis ac siccis: aer tamen sit tepidus: nam
frigidus nervis maximè aduersatur: cali-
dus autem phlegmonem accerfit, lectus
sit mollis: pars mollissimè ac commodis-
simè collocetur, corpusq; quiescat. Vena
secetur etiam si plenitudo non adsit. Al-
nus liberè fluat, tum clysterum, tum medi-
camentorum laxantium usu, pro natura
humorum in corpore existentium, ut de
tumoribus dictum est.

Secundò ad topica accedemus: in qui-
bus

bus obseruandum: nec vulneris labia unie-
da, nec unita sic retinenda, sed potius vul-
nus apertum maneat : quòd si satis non
hiat, aperiatur, ut sanies effluat: si quid a-
lieni infixum est, detrahatur : deinde do-
lor leniatur: id uerò commodè fiet aliquo
medicamento : quod si substantia tenue,
modicè calfaciat, & citra dolorem siccet :
cuius generis est oleum fabinum, uel a-
liud perinde tenue, quale est oleum sam-
bucinum uel itinum, uel sicyonium: aut
euphorb. 3. j. cum olei unc. ij. coquito, &
post colaturam locum huiusmodi oleo li-
nito: non .n. mordicat euphorbium cum
est oleo dissolutum : aut loco euphorbij
capito tantuadem sulphuris cum oleo .
Prodest etiam oleum de vulnere simpl. in
ter glutinantia præscriptum, in cuius cō-
positione sunt euphorbium & sulphur .
Alij resinam, & terebintinam eodem mo-
do admovent per se in ijs qui sunt molli
carne, & cum euphorb. in ijs qui sunt car-
ne dura . Oleum etiam de terebint. cali-
dum ac feruens loco admoveatur: quòd
sæpe sum expertus dolorem lenire, & sa-
niem absumere. Valet etiam in principio
emplastrum Auic. ex farinis hord. fab. o-
robi æquis partibus simul coctis cum sy-
rupe

Enchiridiū. Chirurgici.

rupo acetoso & lixiuio : præstabit tamen loco farinæ orobi, farinam lentium admouere, & cū sapa concoquere. Iuuat quoque plurimū aqua ad glutinandum præscripta, & emplastrum eodem modo applicata. aut olei rutacei parteis v. terebīt. partem unam & dimidiam admoue : uel oleum in quo sal coxerit cum rebint. applicetur. Mirabile quoq; æstimatur sequens.

R. musci quercini man. ij. furfuris m. i. olibani unc. j. bulliant in vino, & tantillo aceti donec in formam pultis reducantur, quæ loco apponatur. Si acetum non addideris, proderit neruis denudatis quibus nihil molliens, aut putrefaciens expedit admouere, ne eorum uis dissoluatur.

In dolore uehementi commodè oleo de uitellis ouorum uti poteris : uel terebinthina oleo ros. mixta, uel litu ex oleo, in quo lumbrici coxerint, uel ex iisdem tritis cataplasma efficies efficacissimum : uel catapl. ex mica panis, lacte bubulo imbuta, cum oleo ros. chamæm. vitellis ouorum & croci exigua parte, uel radicem alth. farinam hord. fab. & lentium cum sapa uel lixiuio coques cum oleo ros. chamæm. & anethi, & cum tereb. & croco
subiges,

subiges, & applicabis. Quod si nullis remedijs uincatur dolor, erit stupefacienti bus utendum, ut pane cum decoctio pap. albi, & si opus est cum opio. vel,

R. farinæ tritici unc. ij. succi foliorum hyoscy. vnc. iij. fiat puls quæ calens applicetur. Porro si ex nervi læsione conuulsio nis periculum immineret, uel iam adesset conuulsio: protinus caput, collum totam dorſi spinā, & humerū atq; axillam si uul nus est in manu, uel pubem, & inguina si uulnus est in pede, uel tibia, uel crure, o- leo liliorū calenti, uel laurino, uel costino, uel spicato, uel oleo ex pulegio, uel oleo cōmuni, cui nonnihil castorei uel euphor bij addideris, diligenter lines, ac fouebis. Inflāmatio uerò si suborta sit, Guido ad mouet emplastri formā ex farinis orobi, fab. & hord. cum lixiuio, & syrupo ace- toso coctis, aut cum sapa & modico aceti: aut fiat catapl. ex lumbricorum unc. ii. porrorum tritorum unc. i. & olei suffi- cienti quantitate: quod calens admoueatur. Post puris generationem ad detergendū utere sequenti.

R. farinæ hord. & fab. sing. unc. s. farinæ lupinorum & orobi singul. 3. ii. pulueris lumbricorum 3. i. vini decoctionis caudæ equinæ

Enchiridij Chirurgici.

equinæ & prassii ac matricariæ quantum sufficit, coquantur: deinde adde. mel. ros. unc. ii. sacroc. sagap. in prædicto uino dissol. sing 3. i. fiat unguentum.

Interdum etiam tanta ex huiusmodi puncturis & neruorum uulneribus oritur putrefactio, ut causticum medicamentum, cuiusmodi est ægypt. aut ferrum candens admouere cogamur.

De neruo casim uulnerato. Cap. II.

Nerus quando transuersim est omnino præcisus, præmissis uniuersalib., quæ ad curandi methodum pertinent, imprimis una cum carne si fieri possit, est futura reuiniendus: quanquam nonnulli reclamant, decliuiori loco turunda est immittenda: deinde puluis restrictorius ad sanguinem sistendum, si opus sit cum puluere sequenti, miscebuntur uerò æquis partibus, uel admouendum aliquod anodinum, aut glutinatorium cum lana succida oleo calenti imbuta. Cum secundo resolues fascias & in secando apparatus, iniice in neruum casum si fieri possit puluerem sequentem: qui fit ex lumbricis terrestribus prius in parteis dissectis

(ut

(ut terra repurgetur) ac postea exsiccatis, & in puluerem redactis, cui addes puluerem granorum tinctoriorum. uel,

Rec. lumb. ut dictum est præparatoriū 3. iii. caudæ equinæ 3. ii. pulueris betonicæ, & urticæ singul. 3. i. olibani 3. iii. carnium limacum quantum sufficit ad unguendum, eoque utere quatuor dies, & superpone aliquod glutinatoriū, quale est unguentum sequēs de uermibus terrestribus ex Guidone & aliis.

R. centaurii minoris, plantag. minoris. (lanceolatam appellant) cynogl. pillosellæ, symphyti utriusque, caudæ equinæ, & millefolii sing. m. i. uermium terrestriū lib. s. olei & uini optimi singul. lib. i. s. aceti unc. 4. terantur & 7. dies macerentur simul, deinde adde sebi arietis lib. i. picis naualis & resinæ sing. quart. i. coquantur ad uini & aceti consumptionem, colaturæ adde ammon. galb. opop. in aceto dissolutorum sing. 3. v. terebint. unc. i. s. thur. mast. sarcoc. singul. 3. iii. croci 3. ii. agitentur, ac moueantur tum rudicula, tum pistillo in mortario: poteris ceram addere ad consistentiam. Ante huius unguenti usum poterit uulnus aspergi puluere lumbricorū & granorum tinctoriorum, uel puluere
cca-

Enchiridiū Chirurgicū.

cētaurii, uel caudæ equinæ. Et si uerò uulnus consui non possit, istis nihilominus medicamentis utemur, eaque uulneri applicabimus. At si neruus transuersum quidem sit uulneratus, non tamen omnino disiectus, maior conuulsionis metus impendet. quare huic præsidii prius commemoratis quàm citissimè occurrendū, uictus tenuior quàm in præcedenti uulnere instituendus, largior sanguinis copia educenda, in quiete & strato seu lecto mollissimo æger continendus, plurimoque oleo affatim, & assiduè caput, collum, spina dorsi, axillæ, uel inguina si in pede, uel tibia, uel crure, neruus uulneratus sunt perfundenda.

Conuulsio si iam superuenerit, nulloque medicamentorum usu remittatur: totus neruus transuersum est dissecandus. Aliqui ferro candenti abscindunt, deinde oleum sambucinum feruens admovent, quod alii improbant. Nos uerò utimur oleo de tereb. uel nostro tertia forma inter glutinantia medicamenta præscripto. Vbi uerò neruus est denudatus curatio nis consilium huc tibi est referendum, ut nulla cum mordicatione & acrimonia siccet. Nullum ergo medicamentum acre
quale

quale est euphorbium, & reliqua similia applicabis, sed suppositis diætâ & purgatione conuenientibus, si nec dolor, nec intemperies, nec aliud accidens molestia afficit, loco uulnerato sequens linimentum applicabimus.

Rec. tuthiæ præparatæ unc. i. olei ros. quantum sufficit, fiat linimentum huic, confert calx diligenter lota sub canicula, & oleo rosaceo mixta. Valet quoque oleum ros. cum resina, & resina cum terebint. sed trunque diligenter lotum: in humidiore magis confert terebint. in sicciori corpore magis resina. Si maiorem requiris siccitatem, supradictis adijcies aliquid euphorbii: poteris quoque aut ea in formam unguenti redigere, aut puluerem tuthiæ & calcis lotæ superspergere. Vulnus uerò si abluendum uidetur, id cōmodè fiet passo. nonnulli etiam mel cum oleo miscent, & applicant.

De nerui contusione. Cap. XII.

NErui contuso si cutis simul contundatur, & vulneretur, initio practici rosaceum cum oui candido admovent: & mitigato dolore, vino tepenti fouent.

T partem

Enchiridij Chirurgici .

partem affectam. Verum si neruus quidē sit contusus, cutis verò nihil (quod sensui appareat) læsionis acceperit : oleo calenti, quodq; discutiendi vim habeat, fovebis : qualia sunt chamæm. anethinum, samb. irinum, rutac. & lanam oleo imbutam admovebis. Si una cū contusione, dolor quoq; infestet, in vtraq; dispositione cum oleis dictis, vel aliquo eorum miscetur pix liquida, simulq; aliquantulum bulliant, atq; applicentur. Vel sequens emplastrum quod dolorem vehementem sedare dicitur .

R. farinæ orobi vel fab. unc. iij. rad. lilij cœlestis unc. i. s. mellis unc. iiii. picis navalis, picis liquidæ singul. unc. s. aceti unc. ij. vini rubri, quantum sufficit, fiat emplastrum. vel,

R. corticis radicis altheæ mundati unc. iij. radicis lilij unc. j. foliorum maioranæ, agni casti sing. 3. ij. coquantur, terantur: deinde adde bdellij uino, & aceto dissoluti unc. s. styracis lyquidæ 3. iij. misce, & fiat unguentum .

Quando est contusio sine uulnere, commodē applicatur sapo mollis : cui optimum erit miscere aliquod aromaticum, vel aliud quod à proprietate conferat :
qualis

qualis est radix centaurij minoris, arum,
farina fabarum .

De ossis vulnere. Cap. XIII.

SCopi huius vulneris curandi sunt, vi-
ctus ratio tenuis & frigida, donec in-
flammationis febris, & doloris tempus
præterierit: venæ sectio uel ad euacuatio-
nem, uel ad reuulsionem, uel præcautio-
nem, purgatio pro humorum redundan-
tium natura, deniq; topicorum usus: si
quid extranei adsit, si fieri possit, extra-
hatur. Summopere tamen cauendum, ne
aliquid ossis vulnerati subito, ac magna
vi detrahatur, maximè cum magna eius
quantitas est educenda: nam si ita fiat, vix
à fistula, conuulsione, delirio, febris æger-
tutus erit. Proinde satius erit extrahenda
in aliud tempus relinquere, & interea me-
dicamento trahenti naturam adiungere. Si
verò sine violentia ossium frustula & frag-
menta extrahi possunt, præstiterit id in
principio fieri quàm tardiùs: ne si diffe-
ratur, in educatione eorù renouetur vul-
nus, & dolor ac alia symptomata. Ossium
itaq; fragmentis eductis distantes partes
in unum adducemus: ut autem unitæ re-

T 2 maneat,

Enchiridiſ Chirurgici.

maneat, profundioribus, & fortioribus futuris conſuemus: turundamq; poſtea loco decliuiori admouebimus:quã prius melle roſ. mirrha, & puluere glutinatorio illinemus. Vulneri autem primis diebus puluerem etiam glutinatorium cum oui albumine apponemus: & ſequentibus diebus eundem puluerem miſcebimus terebintinã, uel aliud ex glutinantibus medicamentis applicabimus. Os uerò ſi nudatum appareat, puluerem vel unguentum glutinatorium linamentis excipiemus: eaque cum emplaſtris vel ſtupis, uel pannis lineis uino calẽti imbutis admouebimus. Cum os totum præciſum eſt, facta impriſis futura glutinatoria cum oui albumine primis diebus applicabimus, ſequentibus uerò pannos uino calenti imbutos: & fascia longa, & lata iuxta membri magnitudine ita partem inuoluemus, ut vulneris locus apertus remaneat, ne quotidie fasciam reuoluere cogamur: deinde ferulas addemus, ut firmior ſit ligatura, ſicut poſtea dicetur. In reliquis uerò, quẽadmodum alia vulnera curabuntur.

De uul- Eiufmodi uulneris curatio uictum te-
nere à to nuem, & frigidum, phlebotomiam ſi mor-
rmentis bus requirat, uireſq; permittant, purgatio-
bellicis. nem

nem pro natura, & dispositione humorū corporis : aluumq; liberè vel natura uel arte fluentem desiderat . In topicis, primò siquid alieni remanserit in vulnere , instrumētis conuenientibus educatur, uel medicamentis attrahētibus, capite de uulnere simplici dictis. In prima medicamentorum applicatione alij laudant ferrum candens, uel oleum samb. feruens admotum: alij sequens oelum: olei viol. lib. iij. capito: duos caniculos recens natos cum oleo perfectissimè coquito, uermium terrestrium præparatorium lib. j. addito: deinde percolato, & ad vsum seruato. Id enim primo dolorem lenit, ac tandem pūducit. Vel olei de semine lini , olei de lilio sing. unc. iij. unguenti basilici unc. j. simul misceto. Nonnulli caneros fluuiatiles terunt, & exprimunt: ac liquorem in uulnus infundunt, ad dolorem leniendū. Interea aut ad uitandam inflammationem, uulnus unguento de bolo cum succo solani, semper uiui, aut simili ambiatur. In secundo apparatu utemur aliquo ex oleis dictis cum oui uitello , & modico croci : sicque faciendum, donec pus nobis appareat: tuncque detergendum tereb. optimè lota in aqua ros. vel. hordei. Postea,

Enchiridij Chirurgici.

R. aquæ decoctionis hord. quantum sufficit, vermium terrestrium unc. iiii. succi plantag. apii, agrimon. centaurii minoris singul. unc. i. bulliant omnia, & in fine decoctionis adde tereb. unc. iiii. mel. ros. unc. ii. farinæ hord. 3. croci scrup. i. fiat detersorium in forma unguenti. Si uulnus sit adeò profundum, ut neque medicamenta neque turundæ eo peruenire possint: iniectionem sequentem per cathetere facito.

R. aquæ hord. lib. iiii. agrimon. centaurii minoris, pimpinel. absynthii, plantag. sing. m. s. radices aristol. unc. s. fiat decoctio: cape de col. lib. i. in qua dissolue mel. ros. unc. iiii. aloes hepaticæ 3. iiii. bulliant parum, fiantq; iniectiones, quoties uulnus inuises. Si uulnus maiorem expetat absterfionem lib. i. decoctionis miscebis unc. i. ægypt. uel pulueris mercurii cum alumine.

Verùm si dolor superuenerit cum inflammatione admoueat unguentum nutriti cum succo plantag. solani & semper uiuiale quoque emplastrum diacalchit. dissolutum oleo ros. papa. & aceto. Post usum repellentium felici successu sequenti utemur.

R. micæ

R. micæ panis infusæ in lacte bubulo
lib. i. s. oler. u. ol. & ros. sing. unc. iiii. vitellos
ouorum 4. ros. rub. flor. chamæ. me
lil. in puluerem redactorum sing. unc. ii.
farinæ hord. & fab. sing. unc. i. croci 3. i. fi
at cataplasma . Si periculum immineret
corruptionis, fiat ut in gâgrena dictû est.

Vulnerum particularium.

De capitis uulneribus. Cap. XLV.

Vulnera capitis, ut certa methodo cu
remus: uictum tenuem, donec ægro
tus sit ab inflammatione ac reliquis acci
dentibus tutus, præscribemus: uenam ce
phalicâ si affectus exigat uiresque ferât,
aperiemus, iniecto prius clystere mollien
te. Medicamenta laxantia, mitiora tamen
iuxta humorum dominiû exhibebimus:
ut semper alius liberè fluat, curabimus:
ab omnibus uaporem in caput mittenti
bus abstinere iubebimus: aerem maximè
dum uulneri mediembur, calfaciemus: cu
babit ægrotus in qua parte minus dolo
bit, donec pus sit genitum: tunc enim in

Enchiridiij Chirurgici.

parte affecta cubandum, ut facilius pus effluat, nisi dolor id prohibeat.

In topicis primo animaduertendum, num sit dissolutio continuitatis in osse: idque digitis tentabis, filo, palea: quod si adhuc dubitas, neque satis hiat uulnus, illud erit tibi nouacula magis aperiendū, idque in formam litteræ x. & cranium ea parte detegendū, ac stupas aceto imbues, ad uitandum sanguinis profluuium. Cranium uerò discooperto ubi scissura apparet, (sed dubitas num ea penetret necne) linamentum oui albumine cum puluere mastiches imbues, & applicabis, cumque postea inuises uulnus, aspicies num linamentum sit aliqua in parte siccus: quod siccum sit, id tibi erit penetrationis indicium. In contusione quoque sine uulnere, raso prius capite, appone idem medicamentum: siccus uideatur, ibi subesse cranii fracturam æstimabis. aut,

R. ceræ, thuris, & ladani sing. unc. ii. terrebint. farinæ fab. aceti sing. unc. i. fiat cataplasma. quod toti capiti raso applicetur: si adsit fractura, ea in parte cataplasma siccus apparebit. Cumque tibi cranii fractura apparuerit, si sit adeò magna ut per eam pus exire possit: nec modiolus

seu

ſeu trepano, nec ſerra eſt opus ad dilatã-
dum . Si autem adeò ſit exigua fractura
uel fiſſura, ut pus effluere non poſſit: ſub
ſintue oſſium fragmenta, quæ menynge
lædant: cutem ad cranium uſque in for-
mam literæ x. uel t. ſcindes: cranium eo
loco diſcooperies, ac linamenta oui can-
dido imbuta in ſequentem diem admo-
uebis, ſequentique die modiolò cranium
aperies. Ea uerò in operatione uires an
ſint ualentes diligenter conſiderato, pro
gnoſtico de futuro periculo prudenter
iutor, plenilunium maximè fugito, com-
miſſuras quantum potes caueto, in loco
decliuiori niſi quid obſtiterit cranium
aperito, ſi magna eſt fractura eam totam
ne excindito, ſed ut pus effluere poſſit,
oſſiumq; fragmẽta detrahi ſatis tibi eſto:
quæcunq; menynge lædere poſſent, quã
citò fieri poteſt educito, ſiquid aſperi fue-
rit, lenticulari detrahito: eam operatio-
nem in tertium uel quartum diem ne trãſ-
ferro, ſed antequam febris, & alia ſympto-
mata corripiant, perficito . Abſoluta ea
operatione pannum ſericeum rubrum
in melle roſato calenti, immerſum inter
crãſſam menynge & cranium admo-
uebis . Guido in principio miſcet partem
unam

Enchiridij Chirurgici .

unam mellis tribus partibus olei ros. ob
dolorem, at contra, quando est à dolore
tutus, de Vigo in corporibus duris initio
miscet mel cum aque uitæ, siquidem nec
oleum, nec alia humectantia ex Hippo-
crate capiti conueniunt. Postea clychnia
melle etiam imbuta superpones aliis au-
tem partibus uulneris linamenta digesti-
uo ex uitello oui & oleo rosaceo infecta
applicabis. Si aliquod ossis fragmentum
tam adhæreat, ut faciliè detrahi non pos-
sit: oleo rosaceo erit perfundendum, ut
faciliùs eruat. Cum uulnus est in parte
capitis superiori seu in uertice, non est su-
tura opus, cum uerò in lateribus, sutura
proderit. Solent multi pelle arietina, mul-
tisque operimentis caput ornare, quod
Hippocrati non placet, copia enim operi-
mentorum capiti est oneri, calorem au-
get, ac traspirationem prohibet. Satis ita-
que erit, si ab aere frigido cerebrum non
afficiatur. Elapsis duobus aut tribus die-
bus ab usu dictorum medicamentorum
ad sequens est transeundum, neque enim
eo digestiuo, quod uocant, diutius est u-
tendum nisi magnus dolor adesset.

R. unguenti regis unc. iii. mellis ros.
unc. i. tereb. lotæ unc. s. pulueris myrrhæ,
corti-

corticis thuris, sarcoc. ireos sing. 3.s. olei hyperici aliquantulum, fiat vnguentum quo linamenta imbuantur: semper tamē pannum sericeum rubrum melli immersum inter crassam menynge[m], & craniū interponendum. Vbi menynx iam cooperta est, possumus uti puluere ex myrrha, aloe, thure, mastiche, sarcocoll. mixtis. vt,

R. radic. aristol. iridis florent. corticis thuris, sarcoc. sang. draco. sing. 3.j. nucis cupressi, myrt. singul. 3.s. centaurij minoris scrup. j. coralli scrup. ij. farinæ orobi 3.j. fiat pulvis tenuissimus qui admoueat[ur] cum linamentis: & superponatur emplastrum de betonica, uel de caprifolio: de quibus postea dicemus. Quod si crassa menynx intumescat, & per foramen modiol[o] factum exeat: oleum de vitellis ouorum commodē ac utiliter admouebimus, & pannum, uel spongiam imbutam decoctione rosarum, chamæm. & meliloti. Verū[m] si caro supercrescat super menynge[m] crassam, apponatur alumen coctum, uel pulvis mercurij, uel hermodact. uel unguentum apostolarum. Optimum & maximum ad detergendum medicamentum in istis, & alijs capitis vulnerib[us] est

Enchiridiū Chirurgici .

est mel ros. mixtum cum aqua vitæ, terebinthina vel eius oleo cum puluere sarcoc. & cocci baphici (grana tinctorium appellant) qua quantitate putabis expedire: Lenius est ex mellis ros.unc.ij. farinæ hord.unc.j.sarcoc.3.ij. vitello oui, & oleo rosato. Quando exigua est contusio absq; uulnere ac cranij fractura caput prius rasum foueatur oleo ros. & aspergatur puluere myrti : altero autem die fiat sequēs catapl.

R. pulueris myrt.unc.i.nucum cupressi, sumac, balauft. ros. sing. 3.ii. olei ros. vel chamæ. quantum suff. fiat catapl. quod prodest etiam contusioni cum exigua cranij fractura, aut vbi eam subesse suspicamur: in qua satis est resolueri ac discutere, & sub finem si addideris squinantum, absynthium, lentium, & fab. farinam, optimum effeceris medicamentum, ad discutendum, detergendum, atq; roborandū, nec dum hæc fiunt, prætermitti debent reuulsiones, & deriuationes, tum uenæ sectione, tum cucurbitulis, tum aliis modis factæ, nec alia vniuersalia initio huius capituli dicta. Interdum ex contusione cranij deprimitur potius quàm frangatur, ut in pueris sæpissimè uisum est, ob eorum

rum mollitiem : tuncq; optimum est sequens emplastrum .

R. propoleos, uel ceræ nouæ sordidæ, & mellis communis singul.unc.iii. lapidis magnetis unc.s. lapidis pumicis 3.ij. absynthij, cumini, sulph. sing. 3.ij. salis unc. j. furfuris pug j. uini optimi unc. 4. misce & fiat forma empl. quod calens applicetur capiti raso, quo loco depressum est cranium: feraturq; 15. dies: Est enim uirtutis mirabilis in releuando, & reducendo cranio depresso. uel,

R. mellis communis lib.s. fermenti lib. j. furfuris 3.ij. salis unc.s. cumini, absynthij sing. unc. 4. fiat ueluti empl. quod geratur dies 15. Emplastr. ēē positum post descriptionem aquæ interglutinantia capite de uulnere simpl. hic est utile.

R. centaureæ in uino albo noctem infusa man. vi. coquantur ad medias: & post colaturam coque iterum ad mellis crassitiem. de huiusmodi decocto cape unc. iii. lactis mul. unc. ii. terebint. lib. i. resinæ unc. s. thuris, mast. gummi arab. sing. unc. i. ceræ nouæ quart. i. misce ac fiat emplastrum. Sequens quoq; eleuat ossa, estq; sarcoticon.

R. terebint. partes ii. resinæ partem s. ceræ

Enchiridiū Chirurgicū .

cerae partem i. liquefiant: postea diligenter cum aceto agitentur: altero die cape succi betonicae partes ii. uerbenae partē i. lactis mul. quantum uidebitur, misce omnia & moue diligentissimè.

Cum caput fiat ob uulnus imbecillius, multa; recipiat excrementa: unde exactis etiam 40. diebus, inflammationes aliaque symptomata supernuenient, ac denique mors: sub finem curationis, non autem initio (ne calidorum usu sanguinis fluxum excitemus) optimum erit uti sequenti aqua, quæ humorem tenuem efficit, ac per urinas educit.

R. radicum graminis, rusci, asparagi & fœnic. sing. unc. ii. fol. beton. scrophul. philipend. pilosel. sing. m. i. radic. ireos & aristol. singul. unc. i. chamed. m. s. seminis halicacabi, alcechengi nuncupant, unc. s. seminis milii solis 3. ii. seminis anisi unc. i. quatuor seminum frigid. maiorum sing. 3. vi. florum stæch. & ros. sing. pug. i. mace rentur diem & noctem in lib. iiii. uini albi & aquæ: & coquantur, addendo mellis lib. s. postea colentur: & decoctum aromatizetur cinam. eiusque decocti capiat manè unc. iiii. & serò cum lectum ingredietur tantundem nouem dies. Animaduersione

sione

sione ac reprehensione dignus mihi uideatur eorum error, qui in parua cranii fissura tametsi non penetrat: uel etiam in magna fissura, & quæ satis hiat, modiolum ita admouent: ut quo quis maiorem cranii partem ademerit, eo maximè gloriatur: quasi uerò opus aliquod insigne ac præclarum effecerit. Adeo enim sunt plerique ignorantes, & in artis operibus ita cæcutiunt, ut non uideant hac ratione uulneris curationem in longissimum tempus protrahi, atque ægrum in multorum symptomatum discrimen adduci: quod hac ratione faciliùs cerebrum ab aere alteretur, denique afflicto ea de causa mortis imminere periculum. Sed quemadmodum antè diximus cum uulnus satis hiat, sic quidem ut pus liberè possit effluere, alia sectione nequaquam est opus: sed quod asperum est ac præter naturam, est detrahendum.

De uulneribus faciei, Cap. XV.

Vulnerib⁹ faciei curandis uictus quoque tenuis initio est ex usu, ut superiori capite dictum est. Prosunt quoque reuulsiones ad uitandam inflammationem:

Enchiridiij Chirurgici.

tionem: quæ fient uenæ sectione, si satis sanguinis ex uulnere minimè fluxisse uidebitur, uel cucurbitulis cum scarificatu in uertebriis colli, aliæ quoque fiēt reuulſiones. Erit etiam admodum utile aluum laxare: atque catharticiſ humores malignos repurgare.

In topicis magnopere erit uenustati & pulchritudini faciei conſeruandæ ſtudentum. Proinde in futura, frequentius erit acu pungenda cutis, filumque ducendū, ut frequentiora & propinquiora ſint ſuturæ puncta ſic enim firmitus glutinabitur. Aut fiet futura quam ſiccā uocant. Interdum etiam cū prima futura non eſt ſatis firma, uulneriſque labia ſatis unita non retinet, ſed laxa eſt, poſterior quoque eſt addenda. In locis motui dicatis, ſutura fieri poterit acubus labia uulneris tranſigentibus, ibiq; remanentibus & filo infernè, ac ſuper nè circumuolutis. Turunda non eſt adinuenienda, niſi eſſet uulnuſ profundum, aut cum ſubſtantia ablacione. Medicamenta eadem hic ſunt profutura, quæ aliis uulneribus conueniunt. Ego futuræ ſuperpono partes ii. aquæ uitæ & terebinthinæ unam, aliæ utuntur unguento de minio. Proderit ſemper iis faciei & aliarum

aliarum partiū uulneribus aqua glutinosa, cap. de uulnere simpl. uel aliquod simile balsamum ualenter exiccās, idq; maximè in principio.

De oculorum uulneribus. Cap. XVI.

Oculorum uulnera sanabimus uictus ratione tenui, reuulsionibus purgationibus & repellentibus. Cū enim in his soleat esse dolor acerbus, omnibus modis erit prohibenda inflammatio. Repellentia uerò aptissimè fronti ac temporibus admouebuntur. In topicis, initio proderit albumen oui diutissimè cum aqua rosarum agitarum. In secundo apparatu superiori adicere poterimus collyrium album sine opio, & in tertio & quarto eodem modo. deinde.

R. myrrhæ, sarcoc. nutritæ in lacte singul. scrup. s. tuthiæ præparatæ scrup. i. mellis ros. parum, misce, & fiat forma linimenti: quòd si de acrimonia æger quærat, misce nonnihil album. oui, & aquæ ros.

R. aquæ ros. unc. ii. syrupi ros. solutiui 3. iii. fiat collyrium. Alii ad detergendum, & mundificandum utuntur melle uirgineo, saccharo cando, tuthia præparata, &

V aloë

Enchiridij Chirurgici .

uloe simul mixtis .

Dolorileniendo ac demulcendo, confert lac cum collyrio albo, & muccag. feminis cydon. extracta in aqua ros.

Ad dissoluendum ac resoluendum sanguinem concretum in oculo ex ictu, & contusione, ualet lac muliebre cum albmine oui: uel sanguis columbi ex ala deductus, & calens instillatus, post secundum aut tertium diem: aut medulla panis torrefacta, & uino rubro infecta: Aut uideto, quæ ad ophthalmiam præscripta sunt .

Palpebræ incisæ cum cilijs: acu curua consuantur, fiatq; sutura satis profunda, & firma: quæq; diu partes vnitas retineat: ne ob motum impediatur agglutinatio. in reliquis quæ sunt applicanda, aliorum vulnerum curatio obseruetur .

De nasi uulneribus. Cap. XV I I.

Nasi vulnera eadem methodo profligantur. Nam victum tenuem, reuulsionem, alui mollitiem, ac repellentia nasi ambitui admouenda, & alia uniuersalia desiderant, iuxta affectus magnitudinem. Quantum ad topica. Sutura fieri debet

debet acu curua, si recta commodè adhiberi non possit : debet autem esse futura satis profunda : id uerò antequam fiat , partes digitis in nares immisissis exactè, & appositè sunt componendæ : postea cannula ex pēna anserina confecta, stupis est inuoluenda, & naribus ad respirationem immitenda : id tamen Paulus Aegineta non probat. De vinculis, & ligatura, ait Hippocrates , Qui præstantiora vincula amant sine mente complura alia lædunt, atq; adeo nasum. Deinde ait: Si pars narium interior frangatur, reponatur , immisso indice, uel ægrotātis, uel pueri, molibus siquidem manibus est opus , donec in suam sedem reducatur . Quòd, si index uel minimus immitti non possit, specillū imponatur primo statim die, uel paulò post, quoniā hæc ossa callo glutinātur, & indurātur undecima die, nisi corrūpantur: Exterius uerò manu medici in sedem nālem restituantur. Cōstat itaq; naso non posse cōmodam ligaturam applicari : sed post futuram aqua glutinatoria de uulnere simplici dicta, uel aliud eius generis, vel albumen oui cū puluere glutinatorio apponendū: admouenda quoq; puluilla externi parti, interius autem turundæ.

Enchiridij Chirurgici.

De labiorum, & aurium uulneribus.

Cap. XV III.

Labiorum uulnera futuram decentem
requirunt, ac eorum appositionem
quæ glutinant: atque ob frequens sputû,
quod humectat, diligentius est exsiccan-
dum & astringendum. Quare admodum
erit utile, locum semper fouere aqua no-
stra glutinatoria, ligaturam huiusmodi
uulnera non admittunt, nisi ad retinenda
medicamenta, quæ apponuntur, labiorû
denique extrema exactè, & ad amussim re-
stitui æquariq. debent, ob formâ decoram
quæ diligenter est cõseruanda. Reliqua fiât,
ut in capitibus uniuersalibus dictum est.

Aurium quoque uulnera futuram desi-
derant, & ualenter siccantia, astringentia,
& glutinantia, cû pars illa sit sicca. Quod
libet autem uinculum, ait Hippocrates, au-
ribus est inimicum: neque enim ita laxum
circundabitur, & si magis astringat, pluri-
mum nocet, quandoquidem auris tota so-
lo uinculo astricta dolet, pulsu uexatur,
atque inflammatione. Optima medicina
est interdum medicinam non facere, tum
ad aurem, tum ad alia multa.

De

De colli uulneribus. Cap. XIX.

COLli uulnera post uniuerſalium inſtitutionem ſi ſint in ſubſtantia carnea, ſeu muſculoſa tantum ſuturá deſiderát, & uſum glutinantium. Si uulnera í uenis, uel arteriis, ſiſtendus ſanguis uel medicamenti dictis de ſanguine ſiſtendo, uel digitorum admotione, uenæ, uel arteriæ oriſicio, ut quidam accidit, in uena externa iugulari uulnerato, qui familiarium opera uiciſſim uulneri digitorum tres dies ad mouentium, ſanus euasit: uel ſi fieri poſſit, uena, uel arteria ſuatur. Si digitos ad moueas uenæ oriſicio, eos illic contineas donec grumus ſit factus Ligatura hic locum non habet: collum enim ob uenas, arterias, neruos magnos, ac ſpiritus tum uitaſ, tum animales, conſtrictionem nō patitur. Quod ſupereſt, ut in uniuerſali methodo faciendum. Vinus ſi fuerit in œſophago, uel thracheia arteria, ſutura quoque requiritur: ac glutinantia ſunt ad mouenda: Ore nerò ſunt continenda diſſymphyton, diatragag. diapap. & ſimilia. Si uulnus neruos attingit, præſcripto niſu tenui, reuulſionibus, catharticis, repet-

Enchiridiū Chirurgicū.

lentibus admouendis ad uitandam inflā-
mationem uulnus fouendum oleo rosa-
ceo calenti: Anodino quoque ex oui uitel-
lo, & oleo rosaceo utendum, donec sit à
dolore liber, & tutus ab Inflammatione.
Postea quando pus aderit, sequenti de-
tersorio utendum.

R. mel. ros. unc. iiii. farinæ. hord. unc. s.
terebint. 3. iii. resinæ 3. ii. thuris, mastich.
sing. 3. i. myrrhæ, sarcoc. sing. 3. s. ceræ 3. ii.
olei mastich. & hiperic. singul. unc. iii. mi-
sce, ac fiat unguentum.

Cū ex eo uulnere conuulsionis im-
pendet periculum, capitis pars posterior,
& colli uertebrae liniantur oleo chamæm.
anethino, lumbricorum, de terebinthina,
pingued. gallinæ, & terebinthina: Plerun-
que enim certa experientia comprobaui,
cū terebinthinam, tum eius oleum, sæ-
pe in ijs, & brachiorum uulneribus, & do-
lorem demulcere, & conuulsionem remo-
rari. Si uulnus ad spinalem medullam per-
uenerit, lethale.

De Humorū uulnere. Cap. xx.

Humerorum in uulneribus præmittē-
da sunt uniuersalia remedia, ut uicti-
reuil-

reuulsio, purgatio, alieni ablatio & alia.

Topicis postea sic utendum. *Vulnus* profundè, firmitèrque suendum, ne brachii pondere, futura facilè dissoluatur, ac disrumpatur, & pluinatio impediatur: Prospiciendum tamen ne nervi acu pun-
gantur: aqua nostra glutinatoria fovebi-
mus: Sutura & superponemus albumen oui
cum pulvere restrictorio: Stupas imbue-
mus oui candido & oleo ros. ac superpo-
nemus: Turundam digestivo imbutam, si
necessaria uidebitur, in locum declivio-
rem immittemus: ligatura conuenienti ac
firma humeros circumuoluemus.

Exacto tertio uel quarto die à primo
apparatu, turundam terebinthina, myr-
ra, & sarcoc. imbuemus.

De brachiorum uulneribus. . Cap. XXI.

Brachiorum uulneribus est opus ui-
siu conuenienti reuulsionibus, alui de-
iectione, extranei ablatione, & alijs uni-
uersalibus.

Topicorum ratio est huiusmodi. Si
uulnus in musculorum longitudinem p-
tensum, ligatura sufficiet: si uerò sit per
transuersum musculorum, fiet futura p-

Enchiridiū Chirurgici.

funda firmaq; , ac loco inferiori turūda apponetur: pulvis astringens, & glutinatorius oui candido exceptus , applicabitur: Parti superiori ad uitandam inflammationem, repellentia ex succis frigidis , & alijs apponentur : à quarto die turunda detergentibus erit inficienda.

Cubitus si uulnus afficiat, uniuersalia erunt magis exactè magisq; diligenter obseruanda : diligentiusq. ob inflammationem repellendam : & anodinis leniendus dolor , ob periculum non modò inflammationis , sed aliorum quoque symptomatum, quæ succedere solent uulneribus articulorum .

De thoracis uulneribus. Cap. XXII.

Primus horum uulnerum sanandorum scopus requirit uictum frigidum, siccum ac tenuem, pro uirium ratione: Cibi astringentes initio minimè conueniunt : ne difficilem efficiant anhelitum, ac sanguinem magis coagulent: si quis sit in thoracis cavitatem delapsus : sed utendum amygdalato , hordeato : passulis & alijs , quæ thoraci conueniunt.

Secundus scopus ad euacuationem, reuulsio-

uulsionem, purgationem refertur: Inie-
cto itaq. clystere molliente, uena secan-
da si uidebitur, in cubito partis opposi-
ta: Cucurbitulæ natibus, & aliis partib⁹
inferioribus admouendæ: extrema & fri-
canda, & arctissimè uinciēda, ad reuulsio-
nem: altero à uenæ sectione die, bolus of-
feretur ex cassia, & cathol. si uires agro-
ti permittant.

Tertius scopus est in topicorum usu.
Animaduertendum autem num uulnus
in thoracis cavitatem penetret) nulla ta-
men interna parte læsa) & sanguis in ca-
uitatem influxerit: num sit uulnus exter-
num tantum: num deniq; costa aliqua sit
fracta. Sanguis si in cavitatem influxerit
retinendum uulnus apertum: & si minus
uidebitur uulneris orificium, ipsum erit
statim dilatandum, ut sanguini liber pa-
teat exitus & in thoracem faciliè fiant inie-
ctiones. Ne uerò sanguis concreseat, aut
ut concretus dissoluatur, dabitur potus
ex ʒ.i. rhabarb. mummiæ scrup.i. cū aqua
plantag. alii addunt rubiam tinctoriam,
terram sigillatam cum succo malī punici:
de quibus capite de casu diximus. Piulco
seu syringa iniiciemus in thoracem uinum
calens: uel ex aliis aquam uitæ uel meli-
cratum,

Enchiridiū Chirurgicū.

cratum, uel ænomel, hoc est uinum melli-
tum ad partium internarum deterfionē.
Vel,

R. hord. mund. lentium ſing. pug. ii. cau-
dæ equinæ man. i. roſ. rub. pug. s. bulliant
in æquis partibus aquæ communis, & a-
quæ plantag. cum modico ſucci mali pu-
nici ad tertias: colaturæ adde ſach. unc. ii.
ſyru. ex infuſione roſ. unc. iii. croci ſcrup.
i. Vel,

R. rad. gentianæ unc. s. lupinorum, len-
tium ſing. 3. ii. plantag. agrimō. ſingul. m.
.s. thuris, myrrhæ ſing. 3. i. mel. roſ.
parum: bulliant in uino & fiat iniection:
uel utere quæ eſt capite de ulceribus tho-
racis.

Post uulneris deterfionem, ad aſtrin-
gentia eſt properandum, cuiuſmodi ba-
lauſt. myrtus, acacia, hypociftis, mala cy-
donia, mirobal. aqua plant. roſ. ſuccus ma-
li punici, & ſimilia, ex quibus fiat deco-
ctio, & iniiciatur.

Aſtringentia etiam tunc ore ſumenda:
modò ruſſis non infeſtet: quæ eorum u-
ſu augetur. Quòd ſi ſuperioribus ſan-
guis, uel ſanies non educatur: qui ſuper
diaphragma corruerit: noua ſectio eſt
facienda inter quartam & quintam coſtā.

In

In costarum longitudine, non procul à spina dorsi:& si robustus æger uideatur, poterit sectio in cavitatem usque penetrare, si uerò debilis, uel non est sectio facienda, uel non ad cavitatem usque, sed tantum ad membranam succingentem costas.

Costa si fracta fuerit, applicabitur emplastrum oxycroceum: ita tamen ut uulneris locus apertus remaneat, per quem possit pus educi, cumque medebimur, apponemus digitum fracturæ, ne loco moueatur costa, & ægro iudebimus ut pus tusiundo melius expellatur.

Si uulnus in profundum quidem penetrat, sed nec partium internarum læsio, nec costæ fractura, nec sanguinis intro defluxio. Vel si uulnus intro non penetrat, tamen multum hiet, sutura proderit:& si penetrat, turunda immittetur filo alligata ne cadat in cavitatem thoracis, sin minus, non est alliganda, quæ imbuetur ouialbumine siue puluere glutinatorio, ac superponentur stupæ eodem modo imbutæ, diebus uerò sequentibus turunda inficietur digestiuo ex terebint. & oleo ros. Deinde cum pus apparuerit, ad detergendum his uteris.

Rec.

Enchiridiū Chirurgicū .

R. mel. ros. unc. ii. terebynthin. unc. iii.
fucci apii & plant. sing. unc. i. bulliant mo-
dicū, postea adde vitellos ii. farinæ hord.
& fœnug. quantum suff. uel.

R. mel. unc. i. myrrhæ, thuris, sarc. sing.
3. s. farinæ hord. & fœnug. quantum suffi-
cit.

Parti externæ postea emplastrum dia-
calcit. apponendum. Vlcus si degeneret
in fistulam, recurrendum ad fistularum
curationem, de ulceribus. Quartus huius
curationis scopus ad symptomatum cor-
rectionem pertinet: Ea uerò sunt febris,
dolor, anhelitus difficultas, & tussis. Febri
occurritur uictus ratione frigida & tenui,
reuulsione, & purgatione. Si ex febre al-
uius dura, tertio quoque die iniiciendus
clyster mollis ac refrigerans.

Dolori & grauitati subuenitur, quan-
do ē sine febre, fotu ex decocto chamæ.
melil. anethi, seminis lini, fœnug. stæchad.
& rosarum, sequentiq; unguento post fo-
tum.

R. unguenti resumptiui unc. iii. unguē-
ti dialthæ unc. ii. pingued. anseris, gallinæ
& anatis ana unc. s. buryri recentis &
olei amygd. dulc. sing. unc. i. s. croci parū,
ceræ quantum sufficit, fiat linimentum

quo

quo liniatur post forum, si uerò adfit febris, liniatur sine fotu præcedenti. Anhelus difficultas & tussis minuantur usu decoctionis sequentis.

R. hord. mundati pug. i. liquiritiæ rasæ & contusæ. un. i. quatuor seminum frigid. maiorum semunciam, iuiubarum, pailul. sing. par. x. penid. unc. ii. sacch. albissimi unc. iii. bulliant diligenter in aqua hord. utaturque eo decocto frequenter, saltem manè & serò. Hac methodo pristinam incolumitatem recepit Claudius Chillacus focer meus confossus in cordis regione, adeò ut ictus in cauitatem thoracis penetraret: citra tamen partium internarum, quod cognouerimus, læsionem. Cui costa erat quoque fracta, eiusque sonitus, ad cordis motum apertissimè ob fracturam audiebamus. Quæ sanè res mihi curationem efficiebat dubiam: fieri enim posse non uidebatur, ut costa ob perpetuam cordis agitatione callo obduceretur, quæ sic fracta, ulcus fouebat, ut putre quippià semper appareret, magnum imminebat fistulæ periculum, ac denique interitus ægrotanti: qui tamen diuino ac singulari propemodum munere, nostraque opera & diligentia, contra omnium opinionem, pristina

Enchiridiū Chirurgici.

pristinæ ualerudini est restitutus . Potio Guidonis ex caryophilata , rubia tinctoria, aliisque rebus calidis cum uino, mihi non probatur, ob febrem, tussim ac anhelitus difficultatem.

De uentris inferioris uulneribus .

Cap. xxiii.

Ventris uulnera si ad intestina peruenierint, sitque intestinum uulneratū, initio uictum tenue, exsiccatorium, astringitorium, ac glutinatorium expetunt. In iusculis itaque uterur astringentibus, ut aqua chalybeata : in iisque dissoluetur mastiche ad 3.i. Requiritur etiam reuulsiones, tum uenæ sectione, tum cucurbitum frictionibus tum ligaturis faciendas. Clysteres iniicientur initio ex iure capi, uel intestinorum & extremitatum ueruecis: in quo hordeum, chamæm. anethum, furfur coxerint: in iisque mel. ros. & uitel. li ouorum dissoluendi. Postea iniciatur clyster astringens, & glutinans, uel ex uino austero & 3.i. pulueris astringentis ad intestina roboranda. Maximè uerò clysteres proderunt, si uulnus sit in intestinis crassioribus, si uerò in tenuioribus, & glutinan-

tinantia, & detergentia, & anodina sunt potius ore sumenda. Purgantia medicamenta hic locum non habent, tum ne excrementa in partes affectas adducantur, tum ne in transitu bilis mordicet, ac dolorem augeat, tum ne intestina excrementorum transitu imbecilliora reddantur.

Quantum ad topica. Si intestinum læsum profiliat: primo quidem abluendum est uino in quo absinthium, chamæ melil, aneth. & rosæ coctæ sint. Deinde intestinū suendum pellionum futura, utraque autem fili pars extra uentrem promineat, & pendeat, ut glutinato uulnere possit retrahi. Cūque intestinum confutum fuerit, respergatur mastiche, uel altero puluere astringente, & glutinatorio. Nonnunquam intestinum quidem non est oblæsum, sed extra prominet, statimque intumescit, subortis in eo flatibus, adeo ut in uentrem remitti non possit: tūque primo fouendum uino, in quo coxerint anisum, fœniculum, cuminum cum melle: aut catellam uel columbam, uel galinam mediam diuides: ac puluere ex discutientibus flatus resperges, & intestino tumenti admouebis. Si uerò flatus ita discuti non possint, nec intestinum suo lo-

Enchiridiū Chirurgici.

eo restitui: uulnus est dilatandum obtuso ferro, ut magis intestina non lædat : tandemque intestinum remittendum. Omētum si per uulnus profiliat, filo ligandū, quod prominet, est præscindendum, ac cauterium applicandum ad ligaturam usque, denique loco restituendum: ita tamē ut filum etiam extra uentrem pendeat, ut post escharæ casū ipsum quoque cadat. Ego tamen cauterio non utor: nam quod corruptum est unā cum filo processu tēporis commodē potest educi, Posteaquā & intestinum, & epiploum intro sunt remissa, locisque suis restituta, externa uētris labia sunt uniēda, & consuēda hac quidem ratione ut unius partis punctura sit superior: alterius autem punctura inferior.

Ex sanguine in partes internas uentris influente, ac decidente, haud magnum imminet damnum, si illic quoque retineatur: quandoquidem natura ipsum in bubones, seu inguina transmittet, atque tumorem excitabit: qui curabitur, quemadmodum antea de tumorib⁹ loci illius docuimus. Hepar uerò uel lien uel uenter si lædatur, curatio nō differt ab aliis, nisi quod partes illæ sunt perpetuò propter

pter necessarias actiones confirmandæ ,
ac roborandæ: facilius tamen uentriculo
quàm cæteris, tam assumptis, quàm admo-
tis medebimur: quæq; assumentur maio-
rem vim habebunt in ventriculo laeso , q̃
in hepate, & liene, ob viæ longitudinem,
& rei assumptæ alterationem. Denique si
ex intestinorum uulnere tormina suboriã-
tur, ventrem vino fouebimus, in quo se-
men anisi, & fœnic. ac reliqua flatu discu-
tientia, & chamæm. ac melil. reliquaq; a-
nodina coxeris: aut videto, quæ de tumo-
re flatuoso diximus .

*De crurum ac tibiærum vulneribus .**Cap. XXIV .*

CRurum, & tibiærum vulnera in ratio-
ne curandi , parum admodum diffe-
runt à methodo præscripta in vulneribus
humerorum ac brachiorum. Proinde vi-
tæ ratio tenuis præscribenda: occurren-
dum inflammationi, omnibus reuellendi
modis, humores vomitu potius quàm alui
deiectione purgandi, pars affecta ita collo-
canda, vt minimum doloris perferat, &
nec corporis recrementa eam in partem
leui negotio delabantur : deniq; pars est

Enchiridiū Chirurgici.

in otio continenda . Nam ex Hipp. neq;
stare conuenit,quem vulnus exercet: præ
sertim si in crure versetur: sicut nec sede
re,nec ingredi, sed quies, & otium pluri
mum conducunt . Tandem fiat ligatura
repellens, ne humores tam facilè in par
tem procumbant .

De vulnerum symptomatis. Cap. XXV.

Symptomata quæ vulneribus accidunt,
Sferè sunt sanguinis profluuium,dolor,
intemperies phlegmone, conuulsio,para
lysis,syncope, febris,& ex febre delirium.
De sanguinis profluuiio initio diximus ,
superest vt de alijs paucis agamus.

Dolorem demulcemus litu ac fotu ex
oleo ros.& oui albumine si adsit inflam
matio: si uerò absit,totum ouum prodest
cum oleo ros. aut catapl. ex mal.butyro,
& furfure: aut mica panis in lacte infusa.
Semper tamen videnda est causa doloris,
vt ei occurratur,quemadmodum si dolor
adsit ob impeditam transpirōnem,& pu
ris vel saniei retentionem: danda est ope
ra, ut ei exitus pateat,uulnus quantum sa
tis est dilatando: cauendum tamen à san
guinis profluuiio.

De

DE INTEMPERIE.

INtemperiem calidam emendamus nutritio ex succis plantag. & solani, oleo ros. aceto, & litharg. cum cerusæ exigua quantitate; vel unguento albo cum capthura, uel unguento quod populeon uocant, & similibus.

Intemperiem frigidam corrigimus fortu ex decoctione calidorum medicamentorum, facta in uino, uel litu ex oleo chamæ. anethino, irino, rutaceo, laurino: vel unguento macedonico: uel cataplas. ex puluere chamæ. seminis lini cum uino, & ouo integro, ac similibus.

De Inflammatione.

INflammationi occurrimus litu ex lacte, oleo ros. & ouo, cum farina hordei: aut cataplasmate Auic. ex malo punico in uino cocto, & contuso, & eiusmodi. Papauere, mandrag. & opio non utendum, nisi cum cætera non profuerint. Si uis plura, uide in curationem phlegmones.

Enchiridij Chirurgici.

D E F E B R I.

Febrem cohibemus uictus ratione tenui, & frigida, uenæ sectione, medicamentis lavantibus dictis de tumoribus calidis, deniq; ijs omnibus quæ solent inflammationem impedire.

D E D E L I R I O.

Delirij aduentum impedimus, dum adest febris, & uenæ sectione, & clysteribus, & medicamentis uaporum ascensum in cerebrum cohibentibus, ut initio oxyrhodino fronti ac temporibus illito, ex olei ros. unc. ij. aquæ ros. unc. j. & aceti ũc. s. Ad somnum etiam conciliandum ualet unguentum populeon cum oui albumine, fronti ac temporibus illitum: aut oleum ros. cum unguenti popul. unc. j. & opij scrup. j. Si fel leporinum in potu cum uino exhibueris, dormiet donec acetum ei dedideris.

R. syrapi de pap. unc. j. s. aquarum lactucæ & nymph. sing. unc. ij. diamar. frig. scrup. j. fiat potus. Hyrudo et fronti admota iuuat. nam sanguinem dum trahit, uapores

uapores etiam exhalant, & fumi: prodest quoque lotio brachiorum ac tibiærum ex decocto foliorum salicis, uitis, lactucæ, uiolaris, nymph. & rosarum, aliorumq; refrigerantium.

De Conuulsione . Cap. XXVI.

Conuulsio superuenit uulneribus, uel ob immoderatum sanguinis profluuium, uel ob repletionem, & inflammacionem, uel ob dolorem, uel uirus aliquod pungens.

Conuulsio ab inanitione ob immoderatum sanguinis profluuium, in uictus ratione, humectantia, & laudatum sanguinem gignentia expetit, ut sunt iura optimarum & succulentarum carniū: potus initio hordei decoctum esto, postea uinū dilutum: balneo aquæ dulcis, ac tepidæ uitor, in qua coxerint althea, malua, uiol. branca urs. radix liliorum: poterunt quoque in balneum olea uiol. lilij, & amygd. infundi, aut fiet decoctum ex capite, pedibus, & intestinis ueruecis. Cauendumq; summopere, ne, uel in balneo, uel extra fudet: magis. n. exsiccaretur, sed ad humiditatem ex balneo contractam retinendā,

Enchiridij Chirurgici.

vingendus est æger oleo ros. præsertimq. pars conuulsa: & quæ siccior videbitur. Pars capitis posterior, colli ac dorsi vertebræ, axillæ, atque inguina linienda & fouenda oleis mollientibus qualia sunt oleum liliorum, uiol. anethinum, & huiusmodi motibus inordinatis est diligenter resistendum, firmiterq. partes continendæ, ne tanto impetu moueantur. Deniq; sequenti electuario frequenter vtatur æger ad instaurandam humiditatem.

R. conferuæ uiol. & bugl. sing. vnc. i. pînearum recentium in aqua hord. infusarum unc. s. carnis testitudinis præparatæ vnc. ij. pulueris elect. resumptiui, & diamarg. frigidi sing. 3. ij. sacch. in aqua uiol. dissoluti quantum suffi. fiant morsuli pōderis semunciæ, utatur inter pastus.

Conuulsio à plenitudine uel est ob sanguinem in partem influentem, excitantemq; inflammationem: uel ob pituitam, substantiam neruorum replentem: cū ab inflammatione, iniecto clystere uena est secanda: magna tamen sanguinis copia non est educenda, ne uires collabantur: cū iam ex vulnere sanguis effluerit: reliquæ facienda, ut in curatione phlegmones.

Cū

Cùm verò est conuulsio ob pituitam .
Primò uictum tenuem, calidum, & siccū
expetit . Secundò humoris præparatio-
nem, ac purgationem, incipiendo à mi-
rioribus, & ad ualentiora progrediendo:
nisi morbus sit tantus, ut statim à ualen-
tissimis auspicandum uideatur, iuxta Hip-
pocratis sententiam. Extremis morbis ex-
trema remedia. Ad præparandum, mitio-
ra sunt, mel ros. col. syrupus acetosus sim-
plex, de bisantiis, de duabus radicibus, de
hyssopo. Valentiora syrupus de quinque
rad. de stæch. oxymel scylliticum.

Purgabitur primò pilulis de hiera sim-
plaffaieret, de agar. Postea cocciis, & fœ-
tidis, denique pilulis de euphorb. de her-
modact. de sagap. de opopanace, si plura
desideras: uide de œdemate, & de absces-
su pituitoso.

Auertentibus etiam materiam & ad par-
tes inferiores trahentibus utemur, ut cly-
steribus acribus, & frictionibus partium
inferiorum, cùm affectus est in superiori-
bus.

Conferunt etiam post uniuerfales pur-
gationes gargarismata, apophlegmatismi,
errhina, & sternutatoria.

Gargarismata fient ex decocto hyss-

Encbiridij Chirurgici .

pi, sampfuci, pulegii, calamenti, origani & similia cum oximelyte scyllitico, uel syrupo de stachade.

Apophlegmatismi seu masticatoria fient ex pyrethro, staphyde agria, pipere, zingib. mastich.

Errhina fient ex succis ficlæ, mercurial. ireos, uel ex decocto rad. pyrethri & ireos, fol. calamenti, orig. stach. anthos, agarici, troc. nigellæ romanæ. Sternutatoria componentur ex puluere pyrethri, piperis, staphydis agriæ, ueratri albi, euphorbii. Sumenda etiam post purgationes quæ confirmant caput & uenter, & materiam paulatim absumunt. Proderit itaque theriaca uetus, quotidie manè ad scr. i. sumpta, uel ad 3. i. s. semel in hebdomade. Iuuant etiam mithridatium, aurea alexandrina, diamoscum dulce & amarum dianthos, diagalanga, aromaticum rosatum, & similes confectiones ex quibus cum cōseruis acori, saluiz, anthos, cum zingib. condito, cortice citri, mirobal. conditis, & syrups conuenientibus fient opiatæ.

Porro balnea sulphurea, aluminosa, salfa, nitrosa, tum naturalia, tum arte confecta, conferunt: in quibus etiam coquimus maluam altheam, & capitales herbas,

ut

ut hyssopum, sampfucum, pulegium, calamentum, origanum, saluiam, iuam utrâque, flores chamæ. melil. stæchad. anthos, semina lini, fœnugr. & similia uel fiet suffitus, & uaporem decoctionis earum herbarum ægrotus suscipiet: iniicietur autē decoctum in lapides molares ignitos: dan daque erit opera ne quid exhalet, sed toto corpore fumum excipiet.

Caterum tota spina dorsi & partes cō uulsæ liniendæ ac fouendæ diligenter oleo uulpino, uel costino: uel in iis oleis, & uino, perfectè catellum, uel selem coquemus: eoque oleo partes fouebimus.

vel,

R. olei lumbric. de filio & anetho sing. unc. ii. olei catellorum superius dicti unc. iii. pingued. gallinæ recentis, & medullæ cruris uituli sing. unc. i. unguenti diakh. unc. 4. castorei & piperis sing. 3. iii. aquæ uitæ 3. i. s. ceræ parum, fiat linimentum, quo liniatur tota spina, & pars conuulsa.

Quando conuulsio per sympathiam excitatur ob dolorem partis uulneratæ, ut cum uulnus neruorum substantiam attigerit: uel aliquod uirus mordicat, & pungit: uel insignis est intemperies, dolor est leniendus: id autem fiet balneo ex oleo

com-

Enchiridij Chirurgici .

communi modicè calenti:uel ex decocto
althæ, maluæ, uiolaris, seminis lini & fœ
nug. florum chamæ. melil. uel decocto
& iure capitis, pedum, & intestinorum
ueruecis, uel fotu ex oleo uulpino: seu bal
neo ex eo confecto, tantumque temporis
in eo morandum, quantum satis esse uide
bitur ad dolorem sedandum: semper ta
men habenda erit ratio causæ dolorem
excitantis, ut ea diligentissimè auferatur.
Vnde si conuulsio est ob uirus ex morfu
uenenato: ipsum est extrahendum, reme
diis de uulnere ex morfu dictis. In nerui
punctura & incisione, si iis medicamentis
conuulsio non cedat, cataplasmate ute
mur ex mica panis in lacte infusa & sup
posita, uel ex mica infusa in decocto pa
paueris, si sit necessarium. Quòd si nec iis
quidem remediis pareat conuulsio: totus
neruus erit abscindendus, ut antè diximus.

De paralyfi. Cap. XXV I.

PRralysis eodem propè modo curatur,
quo conuulsio ex plenitudine: nimi
rum uictus ratione calida & sicca: uenæ
sectione, præsertim cum oritur iustamma
tio. Pituitæ præparatione, incidendo, te
nuando,

nuando, detergēdo, & aperiēdo, quemadmodum capite de cœdem. dictum est. Denique eiusdem pituitæ purgatione: ita tamen ut iis in omnibus à mitioribus ad ualentiora progrediamur: quandoquidē si initio ualenter calfacientibus & aperiētibz utaris, periculum est ne materiam nimis colliques: eaq̃e fusa magis penetret, atque affectus augeatur.

Post purgationem materiam auertemus clysteribus acribus, gargarismatis, apophlegm. errhinis & sternutatoriis, capite præcedenti dictis, ut materies quæ ad spinam fluit & labitur, iis reuellatur: ea tamen locum non habeant, nisi corpus sit satis superque purgatum.

Præterea multum utilitatis sunt allatura, etiam post purgationes theriaca uetus, mithrid. aurea alexandrina cum aqua uitæ, diamoscum utrunque, rosata nouella, aromat. rosatum, diagalanga, conserua acori, & florum saluiæ, & alia quæ caput ac neruos roborant.

Ad hæc ex usu erunt balnea in declinatione, tum naturalia, tum arte confecta ex sulphure, alumine, & sale in aqua coctis.

Postremò topica debent esse discutientia, & roborantia caput, spinalem medullam,

Enebiridij Chirurgici.

lam, atque neruorum partis oblæsæ principium : semper tamen à mitioribus ad ualentiora fiat progressus, ut ab oleo chamæm. de lilio, & uulpino, ad oleum, de spica, irinum, de terebint. de costo, rutaceû, laurinum, de piperibus, de euphorb. & similia. Probant aliqui oleum laurinum, & illitum, & cum mica panis, sumptum: alii baccarum lauri & olei communis partes æquales distillant, & membrum illinunt: alii partem unam theriacæ ueteris, uel mithridatii cum duabus aquæ uitæ partibus miscent: spinam dorsi igni obuersam diutissimè fricant, quod quartana laborantibus conferre certa experientia comperitum est, si antea accessionem ungantur, ad spinam dorsi: alii sequenti distillatione totam spinam partemque paralyti affectam felici successu oblinunt & fouent.

Rec. rad. ireos & aristol. sing. unc. ii. symph. maioris, iux arthriti. herbæ paral. pim. pin. rutæ, saluiæ singul. m. i. baccarum lauri & iuniperi sing. 3. vi. florum stæch. & rorismar. singul. pug. i. s. galangæ, zedoar. zingib. caryoph. nucis musc. cinnamomi singul. 3. iii. ligni aloes un. i. thuris. mast. singul. 3. x. myrrhæ, aloes, sarcoc. bdelli, galbani ammon. sing. un. i. s. castorei

rei unc.s.gummi elenii unc.ii.diachyl.ire
ati unc.iii.aquæ uitæ unc. 4. coniciantur
omnia in alembicum & distillantur lento
igni donec liquor crassus effluat:eritque
ueluti balsamum à Mesue & Guid.exper
tum , a nobis quoque successu non pœ
nitendo factitatum.

D E S Y N C O P E.

ANtequam ægrotus in syncopen con
cidat , est illi uinum potu exhiben
dum , aut modicum panis uino imbuti:
aut si febris adest , proderit diamar. frig.
cum aquis ros. uiol. & bugl. Leni ac blan
do sermone æger est consolandus : ac
multitudo domo deturbanda : ne aut æ
grotum terreat : aut aerem loci immo
deratè calfaciat . Si ob dolorem in synco
pen æger prolabatur: aqua ros. uel com
munis est illi mox in faciem conijcienda:
& spiritus intus compressi ac ueluti suf
focati foras diligenter reuocâdi , partium
extremarum frixionibus, & ligaturis do
lorificis . Nasus, pili, auriculæ uellendæ:
sternutatoria in nares quoque insufflan
da . Cucurbitulæ humeris ac cruribus
admo-

Enchiridij Chirurgici .

admouenda; nomine proprio uoce aperta compellendus . At si ex nimio ac superabundanti sanguinis profluuio syncope accideret, ab ijs dictis abstinendum :

vinum generosum uel aromatites

propinandum, ac spiritus aro

matibus reficiendi atque

instaurandi: deni-

que illi quies

est impe-

randa .

LIBER

LIBER TERTIVS.

De Theoria ulcerum.

C A P V T I.

VLCVS à vulnere dif-
fert, quod internam.
& spontaneam ha-
beat ex corporis ui-
tio originem, sordi-
damq; saniem emit-
tat. At vulnus est
extrîsecus facta, nul-

laq; scetens putredine continui diuisio.

Causæ ulceris internæ sunt cacoebymia, Causæ.
& corporis impuritas, humorq; uitiosus par-
ti affecta insidens. Quamquam autem septicis
medicamentis aut cauteriis interdum uide-
tur

Enchiridiū Chirurgicū.

tur *ulcus inuētū, uulnus tamen potius quā*
ulcus dicendum est, quod tandem ut & alia
uulnera, quum pus contraxerunt in ulcus
improprie degenerat. Cæterum ulcerum dif-
ferentia, alia ex continente causa statuun-
tur, alia ex sordibus & excrementis quæ ex
ulceribus scaturiunt Ex continente causa na-
scuntur ulcus phlegmonodes ex putrido san-
guine, erysipelatodes ex tenui, & inflamma-
ta bile, œdematodes ex putrescente pituita
aut rupto abscessu & carcinodes ex præassa
to sanguine, aut adusta & retorrida melan-
cholia. Ex iisdem causis nascuntur. exedens
cacoethes & putridum, sed maligniorem na-
turam adeptis.

Ex impuritatibus dimanantibus ulcera
dicuntur saniosa, uirulenta, purulenta, sor-
dida, & uerminosa. Præterea ea sunt aut ma-
gna aut parua, summa aut profunda, obliqua
aut recta, inueterata aut recentia, æqualia
aut inæqualia.

Modus Porro sunt ulcera quum materia in par
genera- *tem aliquam illapsa putrescit, ac putrescen-*
tionis *do eam acrimoniam adipiscitur, qua tandē*
ulcerū. *musculos, cutem, & alias partes rodendo a-*
perit. Singulorum ex continente causa na-
torum ulcerum, atque etiam aliorum plenio-
res descriptiones, & signa, licebit ex his pete-
re quæ

re quæ in tractatum de tumoribus præter naturam retulimus. Propriè tamen ulcerum mali moris signa sunt, ut ea nihil quidem terrirent, nec uehementi dolore excruciet, sed margines habeant tumidas, callosas & præduras, tenui aliquando tunica obducta, sed qua mox rupta cancrum exulceratum referant. Ab eo tamen differunt, quòd nullo tumore in ambitu turgeant.

Prognostica sunt ut cancroſa, exedentia, Progn. cacoethe, & putrida difficillius curam admittant quàm alia, putrida q; sæpius in sphacelum desinant. Symptomatis multis eiusmodi ulcera copulari solent, intemperie scilicet, dolore, inflammatione, tumore, contusione, carnis corruptione & uaricibus, quæ sæpius pabulum ulceribus suggerunt. Idcirco nisi eorum ratio habeatur, ut penitus tollantur, uix curationem integram ulcera unquã admittant.

Ulcerà dura, & uiridia, aut nigra mala sunt: caloris enim naturalis interitum demonstrant.

Ulcerà rotunda tarda sunt, & difficilis curationis.

EX

r

Generalis

Enchiridiū Chirurgici .

Generalis ulcerum curatio .

Communis ulcerum omnium curandorum indicatio atq; intentio, si tantum vlceris rationem habemus, est exicatio. Quod autem altero cum affectu est coniunctum: à quo uel genitum est, uel fouetur, vel sine cuius ablatione sanari non potest, quatuor habet medendi scopos atq; intentiones.

Primus scopus est, ut uictum congruentem præscribamus .

Secundus, ut materiem antecedentem auertamus, & intercipiamus .

Tertius, ut symptomata & dispositiones cum ulcere coniunctas, & complicatas, vel emendemus uel summoveamus.

Quartus, ut ulceris recrementum tenue siccemus, crassumq; detergeamus.

Primus scopus est in ratione uictus . Erit autem victus præscribendus, uel tenuior, uel abundantior pro uiribus ægroantis, humorum abundantia, uel paucitate. In ciborum qualitate habenda erit ratio temperamenti & humorum, tum in toto corpore redundantium, tum in partem affectam influentium: ut si humores acres

& calidi, frigidos & acrimoniam obtundentes instituiamus.

Secundus scopus etiam perficitur iuxta humorum tum qualitatem, tum quantitatem, quibus laborantis corpus scatet quique in partem ulcere affectam influunt, & purgatione, & euacuatione, & auersione, quæ fient partim purgantibus medicamentis methodo de tumoribus explicatis, partim uenæ sectione si uires, ætas, & reliqua consentiant, partim ligaturis, frictionibus, & fotu partium loco ulcerato oppositarum : partim repellentibus ad fluxionem intercipiendam, ut unguento ex bolo arm. aut simili.

Tertium scopum absoluemus, pro diuersa symptomatum & dispositionum cū ulcere coniunctorum natura: aliquando enim cōiunctam habet intemperiem, nō nunquam dolorem, interdum tumorem, quandoque contusionem, frequenter hyperfarcosim, sæpenumero labiorum durtiem, uel ossis cariem, uel uirulentum excrementum, uel sorditiem, uel cavitatem & sinus, uel latentem incōgnitamq; cacoethiam: quæ omnia curationem euariant.

Enchiridij Chirurgici .

De intemperie cum ulcere Cap. II.

INtemperies qualiscunque fit tollitur uniuersalibus remediis , nimirum debita uictus ratione, purgationibus conuenientibus, si sit cū humore coniuncta, & omnis generis reuulsionibus. Calida intemperies siue sola, siue cum humoris affluxu , est emendanda unguento albo, uel rubro cum caphura, uel unguento ex pomphol. uel de plumbo, uel de cerusa, aut aqua ros. & succis plantag. solani ac semperuiui.

Frigida intemperies tollitur fotu ex uino calenti solo, in quo concoxerint absinthium, menta, hyssopus, pulegium, calamētum, origanum, rosmarinus, stachas, & similia, uel lixiuio cum alumine , uel unguento basyl. uel unguento citrino, uel dialthea.

Intemperies humida ad naturalem reducit unguentis exsiccantibus, de pomphol. de plumbo, de cerusa, de gratia Dei, diacalcit. habita ratione humoris . Ea .n. intemperies non solet esse sine humore: nec prætermittēda partis affectæ natura: quæ uel magis, uel minùs siccātia recipit.

Intem-

Intemperies sicca natiuæ temperaturæ restituitur ex Galeni 4. meth. foru aquæ calidæ, uel unguento quod basylicon uocât: uel unguento de pice, diachyl. quæ dissoluntur oleo: cuius unc. uni adde pulueris ros. 3. i.

De dolore cum ulcere. Cap. III.

Dolor in ulcere frequentius est ab intemperie calida, & acrimonia, atque corrosione: tuncque suppositis uniuersalibus proderunt succi plantag. folani, semperuiui, hyoscyami & similes, aut aquæ stillatitiæ earum herbarum, quæ misceri poterunt aceto & oleo ros. Profunt etiam albumen oui uel ouum integrum cum oleo ros. Bolus arm. terr. sigil. cum aceto & oleo ros. iuuat quoq; cataplasma ex mal. plantag. & furfur. coctis, oleo quoque rosaceo commixtis: Ad hæc albumen oui cum oleo rosac. & litharg. diligenter agitata in mortario plumbeo, postea lento igni cocta in lib. .i. succi semperuiui, ad succi consumptionem: Vel ouum integrum cum oleo ros. & terebint. Vel unguenti popul. unc. s. cum olei de uitellis duorum unc. i. Vel unguentum album caphuratum, un-

Enchiridiū Chirurgicū.

guentum de litharg. de minio, de tuthia, de plumbo, unguentum rub. cū caphura.

Dolor si ab intēperie frigida (nā frigidum etiam ulceribus mordax) fouendum uino in quo calida coxeris, ut superiori capite dictum est: Prodest etiam basylicon, & unguentum fuscum, & citrinum. Cū autem oritur dolor à continuitatis dissolutione, non mediocriter iuant omnia anodina: Ea tamen profunt maximè quæ calorem natium augment atque fouent: ut uitellus oui, crocus, terebinthin. oleum abietis & rosaceum quæ simul mixta ulceri applicari possunt. In ulceris uerò ambitu pinguedinis gall. anseris, anatis, suis, & similes, ac cœlypus, muccago seminis lini, fœnugr. althææ & maluæ iuuabunt: Olea quoque ros. amygd. chamæ. anethi, uiolacei, uulpini, ricinini. Vel,

R. mal m. i. s. farinæ seminis lini, fœnug. & hord. sing. unc. s. olei chamæm. & lil. sing. 3. vi. olei ros. unc. iii. muccag. seminis alth. unc. i. s. uitellos ii. fiat catapl. Quādo dolor ingens, quique præcedentibus non lenitur, accedendum ad narcotica: quare catapl. conficies ex far. hord. oleo ros. & nymph. uel mandrag. cum lacte uel passo coctis: Vel ex mica panis in aqua infusa

infusa cū oleo ros. uitellis, croco, quib⁹
addes opii scrup. s. Vel catap. ex foliis pa-
pau. albi, uel ex foliis mandragor. uel hyo-
sc. cum puluere chamæ. Vel applicabitur
philonium, uel theriaca recens: Vel oleū
de pap. uel mādraz. uel hyosc. cū opio,
uel succus hyosc. cū lacte mul. uel ouil-
lo, & opio. Prodest etiam oleum de ranis.

De ulcere cum tumore. Cap. IIII.

TVmor si ulceri ob dolorem acciderit,
is est leniendus, habita ratione causæ
doloris, siue sit ob dissolutam continuita-
tem, siue ob mordicationem, uel intempe-
riem: Verū si tumor ex defluxu potius
ob humorum redundantiam, uel malitiā:
præscribendus uictus tenuis & frigidus:
uena secanda: alius laxanda pro natura
humorū: cohibendus humor, qui influit,
ac resoluendus qui iam influxit: quæ om-
nia tradita sunt de tumoribus contra na-
turam. Si tumor ab humore calido, initio
confert malum punicum dulce in uino
austero coctum, tritum & admotum aut
cydonia, & pyra acerba cocta cū pulue-
re myrti, aut lentes coctæ, & cum pulue-
re corticis granator. ros. & tereb. mixtæ.

Enchiridiū Chirurgici.

In augmento ijsdem medicamentis addenda farina fabarum hord. tritici & chamaem. in statu fiet catapl. ex decoctione mal. absyntij. In uino dulci cum far. seminis lini, fœnugr. & furfure. pus verò si fore præuideatur, fiat catapl. ex maluis in aqua coctis cum far. seminis lini, fœnugr. & axung. suilla: Vel ex farina tritici, oleo communi & croco coctis in aqua in formam pultis. Emunctoria si ob dolorem vlcis tumore afficiantur, sitque materia calida, maluarum m. iij. cum furfure in aqua coquito, & apponito: quod etiam tumori in ulcere existenti potest admoueri. Si uerò materia frigida.

R. mummiæ in vino ad crassitiem coctæ unc. j. œsypi unc. ij. far. tritici unc. s. bulliant simul, ac fiat catapl.

De ulcere contuso. Cap. V.

VLcus contusum indiget humectantibus, ac pus generantibus, ut pulvis ex farina tritici, oleo & aqua coctis: aut tritium aqua calida diutissime maceratum & coctum applicetur: Aut ex radice althææ & caricis simul coctis ad mellis crassitiem cum farina triticea fiat cataplasma.

Denique

Denique recurre ad curationem uulneris contusi: nam utrobiq; est eadem contusionis ratio.

De carnis excreſcentia in ulcere.

Cap. V I.

Hyperſarcoſis, hoc eſt carnis excreſcentia poteſt auferri cauterio, nouacula uel forficibus ignitis, ac medicamētis corrodentibus, quæ quàm minimùm fieri poterit, mordicent: Ex quibus imbecilla ſunt alumen uſtum mixtum cum bolo, uel ſine eo, hermod. & cum tartaro, nuclei daſtyl. combuſtorum, aqua vitæ cum ſulphure, vnguentum apoſtolorum, ſemen urticæ, ſerpentaria, ſquamma æris, æs uſtum, radix alſphodel. cinis erinacei, ſtupæ minutim incifæ: Paulò vehementiora ſunt, puluis mercurij ſolus, vel mixtus alumini uſto ad partes æquales, vnguentum ægyptiacum, apoſtolorum cum ærugine raſilli: Velaquæ vitæ vnc. ij. ærug. raſilis 3. ij. miſceantur: vel linamentum aqua ſublimate ter aut quater imbutum & exſiccatum: Valentiffima ſunt calx viua, calctis, calchantum uſtum, ſublimatum, hydrargyrū: valent quoq; formulæ ſequētes.

Rec.

Enchiridiū Chirurgici.

R. hydrargyri sublimati 3.ij. aluminis crudi 3. v. aquæ ros. vel plantag. vnc. vi. bulliant ad consumptionem quartæ partis: hæc enim aqua mirabilem efficit operationem.

R. salis nitri, vitreoli romani, aluminis sing. vnc. s. hydrargyri sublimati 3. s. aquæ plantag. vnc. vj. aceti vnc. ij. bulliant vt dictum est. Cùm verò hæc admouentur debet etiam unguentum de bolo arm. locis vicinis applicari, & conseruari partis præstantia, ac carnis superflue quantitas considerari.

De ulcere decolore cumq; labiorum duritie.

Cap. VII.

VLcus cùm est decolor, ac labia eius dura, si exigua sit durities, mollientibus ac resoluentibus curari poterit: qualia sunt pinguedines anseris, gallinæ, anatis, uituli, bouis, vrsi, leonis, & eorum medullæ: ex quibus quæ recentes sunt magis laudantur: Pro sunt etiam olea liliorum, amygd. dulc. lumbricorum, uulpinum, cæsypus, muccag. alth. lini, scœnug. omnia gummi genera, basylicon, diachylon, emplastrum de muccag. medulla

la cruris bouis cum mucag. altheæ, tragag. & terebint. oleo omphacino, & exigua ceræ parte: Quòd etiam decoctioni capitis, pedum & intestinorum ueruecis in uino dulci factæ supernatat: Medulla cruris equi eo modo cocta. Si mitioribus durities non cedat: labia ulceris scarificato: & puluerem mercurii aspergito: deinde aliquod ex iis medicamentis admoueto: uel cauterium applicato: uel duritiem nouacula præscindito: uel remedia erodentia ualentiora apponito, ut dictum est: in quo animum ægrotantis tentato: & particulæ laborantis situm ac sensum considerato.

R. litharg. lapidis hæmatitis uitreoli romani singul. 3. ii. hydrargyri sublimati 3. ii. s. misce.

De Ulcere cum uaricibus.

DE ulcere cum uaricibus nihil nobis in præsentiarum dicendum cùm antea cū de tumoribus tractarem, simul quoque de uaricibus egerimus: hoc tantū superest, quòd ulcus curari non potest, nisi ablata uarice, à qua continuò fouetur, & quodammodò alitur: qua ablata & excisa,

Enchiridij Chirurgici.

cisa, ut antea dictum est, uel ulcus ex sese curabitur : uel ulceris simplicis curationem recipiet.

De Ulcere cum ossis carie. Cap. VIII.

Ulceri si ossis corruptio seu caries adiuncta uidetur, præmissis uniuersalib⁹, qualia sunt uictus ratio, uenæ sectio, si profutura uidetur, & humorum purgatio, imprimis os est denudandum seu exuendum carne, ipsam, uel excindendo, uel exedendo. Deinde si ossis corruptio sit tantum superficialia, ipsum est eradendum donec aliquid cruoris appareat: Idque optimum est in ulceribus capitis, & membrorum quæ partibus principibus sunt propinqua, & proximè iuncturas ac spinam dorsi: Postea uerò sequens est superponendum.

R. radic. aristol. rot. ireos & peucedani, corticis panacis, corticis pini & thuris, aloes sing. 3. ii. fiat puluis tenuis, qui melle excipiatur, uel cum unguento regis, uel ægyptiaco misceatur, & emplastrum diacalchit. uel diuinum superponatur. Quando caries erit profundior: aut quæ ferro radi non possit, fiat injectio sequens.

Rec.

R. radic. aristol. utriusque, iridis florentiæ, centaurii minoris sing. unc. i. s. agarici 3. iii. symph. hyperici, pedis columbini, herbæ roberti sing. m. i. cortic. pini unc. ii. rosarū rub. & anthos sing. pug. s. mel. ros. col. quart. i. irrorentur omnia uino albo, & distillantur in alembico plumbeo, & aqua illa stillatitia bis in die iniiciatur.

Caries uerò cum magna fuerit, nihil cauterio præstantius esse potest. Citò. n. ac tutò, in summo, & in profundo quoque exsiccat. Obseruandum tamen ut in ferro ignis uires metiamur, pro cariei magnitudine & profunditate. Sæpe enim uidimus ob uehementiorem ignem cauteri, tardius os cariem expulisse, ac se, ut aiunt, corruptione spoliasse. Quòd si caries profundior adhuc fuerit, post usum primi cauterii, ut ea facilius decidat, terebra erit multis foraminibus aperienda, usque ad os sanum & integrum, donec cruoris aliquid appareat: in eaque foramina demittenda cauteria, ut os siccetur optimè, uel ea erunt aqua forti implenda, hoc enim modo os exsiccabitur, ac paulatim cariem expellet, sub eaque carnem generabit natura, ne sanū os externo aere iterum corrumpatur, denique caries excidet

Enchiridij Chirurgici .

det, & nullus aut exiguus humor inde po-
stea effluet . Post applicatum cauterium
tribus primis diebus vt eschara decidat ,
rosaceum calens cum oui albumine infun-
dendum, alijs tribus diebus sequentibus,
digestium ex oui vitello & rosaceo, de-
inde butyrum cum melle . Reliquo uerò
curationis tempore, ossis caries, & corru-
ptio aqua sequenti contingetur .

R. aquæ uitæ ter distillatæ, & aquæ ros.
sing. unc. iij. sublimati 3. j. bulliant lento
igni ad sublimati dissolutionem, & in phia-
la uitrea aqua seruetur ad usum dictum :
Post vsum aquæ proderit sequens.

R. aristol. rotundæ, cortic. pini singul.
3. iij. radices peucedani & arundinis sing.
3. ij. agarici albi, & tartari sing. s. j. vnc. eu-
phorb. 3. j. redigantur in puluerem tenuis-
simum, quo respergatur os cariosum: Vel
pulis melle excipiatur: vel misceatur vn-
guento regis & melli, uel vnguento ægy-
ptiaco, ac liniatur os cariosum post vsum
aquæ præcedentis : deinde superponatur
emplastrum diacalchiteos, uel diuinum,
uel sequens quod cariem educit, deterget,
ac carnem gignit quorum vfu nunquam
fui frustratus .

R. Corticis ouorum, ossium humano-
rum, &

rum, & panni combustorum, & in puluerem redactorum singul. 3. ij. radices peucedani, lumbricorum similiter pulverizatorum sing.unc.s.emplastri de gratia Dei, diachyl. communis, & picis naualis, sing.unc.ii. cōmisceantur, fiatque massa emplastri, & applicetur, post ablutionē, & usum pulueris seu linimenti nouissimē descripti.

Denique caries seu ossis corruptio, si ad medullam usque peruenerit, hoc unicum est remedium, ut os integrum præscindatur, nisi fuerit in capite coxendicis uel spina dorsi, quibus in locis præstat uti cura fucata.

De Vlceribus malignis, quæ cachoete uocantur. Cap. ix.

Cum ulceribus huiusmodi mederi uolumus, primo causæ est occurrendū, siue sit plethora, siue cacochoymia, siue cachexia, siue intemperies totius, uel partis alicuius internæ, ut hepatis, lienis, uentriculi, uel partis ulceratæ, aut uarix, aut labiorum ulceris durescit, aut partis affectæ imbecillitas, iam dudum contracta, ex humoris mali affluxu, aut causis prædictis.

Enchiridiij Chirurgici .

Etis . Causas uerò tollemus iuxta earum naturam, tum ratione uictas , tum uenæ sectione, tum purgantibus , tum tollentibus partium intemperiem , quæcunque sit illa, & in quacunque parte: de intemperie uerò partium exulceratarum , iam in superioribus diximus , frequenter in huiusmodi ulceribus, ac in multis quoque aliis usum gaiaci præscribo felici successu post purgationes uniuersales, in reliquis uictus debet constitui in usu eorum quæ succum laudatum, humoresque bonos pariunt, & humori qui ulcus fouet aduersentur, de totius corporis purgationibus habes in methodo superiori de tumoribus curandis, habes etiam de uaricibus, de intemperie uerò partium internarum consulendus medicus. Quod ad topica pertinet malignorum ac difficile cicatricem recipientium ulcerum, summus curationis scopus est uehemens ac citra morsum exsiccatio, quam repellentia ac discutientia efficiant. Oporteret enim quod influit reprimere, quod uerò iam parti inhaeret, atque infixum est, discutere . Ad hunc scopum perficiendum conferunt aristolocortex, radic. capparis, malicorium, radicis panacis, sarcocolla, uitrum combustum, testæ,

restæ piscium ustæ. Profunt quoque metallica omnia usta, & lota ut cadmia, calchitis usta & lota sub canicula, & cum acetito trita, antimonium, diphryges, plumbumustum & lotum, squamma æris & ferri, scoria plumbi, ærugo rasilis usta & lota, omnia aluminis genera, terra sigill.

Habenda quoq; erit ratio corporum: Nam in mollioribus, ea lota esse oportet: duris verò quædam, & ijs sine periculo possunt illota admoueri, quòd sensus in ijs sit obtusior.

Primò aut abluentur ac fovebuntur vlcera decoctione astringentiù, & alumina sa aqua, vt in sequenti præscripto patet.

R. succi agrimon. solani, plantag. sing. lib. s. vini albi vnc. 4. aluminis crudi ūc. iij. s. auripigmenti scrup. s. albumina sex ouorum, agitentur simul, & distillentur, ac vlcus ea aqua stillatitia bis quotidie lauetur ac foveatur: Prodest quoq; eadem aqua vulneribus glutinandis. Postea,

R. olei ros. vnc. vj. cerusæ vnc. iij. lithar. auri lapidis calaminaris sing. vnc. i. tuth. præp. boli arm. sing. vnc. i. caphuræ dissolutæ in aqua ros. 3. ii. olei de pap. vnc. ii. ceræ albæ quantum suff. fiat vnguent.

R. olei ros. & myrt. sing. vnc. ii. s. succi so-

lani,

Enchiridiū Chirurgici .

iani, plantag. & semperuiui sing. vnc. i. s. se
bi hircini, & vitulini sing. vnc. ii. pingued.
suillæ liquefactæ vnc. iii. aluminis crudi,
calcis tertio in aqua extinctæ, & lotæ sing.
3. vi. malicorii, balauft. myrobal. citrin.
sing. 3. vii. ærug. rasilis 3. v. scorix ferri 3.
x. sarcoc. 3. ii. contusa omnia, & simul mix-
ta infundantur diem integrum, bulliant
modicum, adde litharg. utriusq; sing. 3. x.
cerusæ 3. vi. plumbi vsti 3. v. antimonii
unc. i. caphuræ scrup. i. ceræ quantum suff.
agitantur diligenter in mortario marmo-
reo: possumus quoq; miscere argenti ui-
ui unc. i. Magis tamen proderit primò vti
pulueri mercurii, postea, aqua superio-
ri, & deniq; unguento.

*De ulcere uirulento, corrodeute ac depa-
scente. Cap. X.*

HAec cum inter se differant tantum in
ratione maioris & minoris, eorum
vicerum eadem est curandi methodus quæ
in tribus consistit. Primò in victu frigi-
do & sicco. Secundò in euacuatione ma-
teriei antecedentis, tum per uenæ sectio-
nem, si videbitur profutura, tum per ca-
thartica medicamenta, quemadmodum
dictum

dictum est de Erysipelate atq; herpete .
Particulares quoq; reuulsiones conferēt,
tum cucurb.cū frictionibus, tum liga-
turis partium oppositarum,cū vnguen-
to de bolo ad repellendam materiem in-
fluentem. Tertius scopus ad topica refer-
tur,quæ componuntur ex frigidis , siccis
astringentibus,ac discutientibus. Simpli-
cia conuenientia sunt lentes, arnogl.sola-
num,summitates rubi , folia vlmi & pap.
folia & fructus cydon.& myrti, balauſtia,
cortex granatorum,galla omphacitis,aca-
cia,bolus arm.cortex thuris, nuclei myro-
bal.mastiche, symphytum,plumbum vſtū
& lotum, ac metallica omnia superiori
capite scripta . Ex quibus omnibus fient
fotus,liminenta,unguenta,cerata,& em-
plastra .

Primò quidem nōnulli puluerem mer-
curii applicant, ad tollendam ulceris ma-
litiā, ac corrosionem: quem volunt diē
integrum in ulcere manere, ac superponi
vnguentum de minio, donec ulceris ma-
litiā extincta fuerit . Postea verò vlcus
lauant ac fouent, & partes uicinas etiam
aqua aluminosa dicta præcedenti capite
vel sequentibus .

R. succi rubi, sumac,uirgæ past. plan-

Z 2 tag.

Enchiridij Chirurgici .

rag. solani, acetosæ, sing. quart. i. albumina
ouorum sex, aluminis in puluerem reda-
cti unc. 4. distillentur omnia in alembico
plúbeo. Alia aqua stillatitia, quæ prodest
corrodentibus ac sordidis .

R. cerusæ, litharg. sing. unc. i. plumbi
usti, lapidis calamin. sing. unc. s. boli arm.
unc. i. s. sang. drac. terræ sigill. sing. unc. i.
aluminis combusti unc. s. calicum glan-
dium, gallarum uiridium, baccarum myr-
ti, psidæ, balauft. sumac. sing. m. i. coriåd.
feminis plantag. sing. s. ros. rub. pug. ii. bul-
liant omnia in aquæ fabrorum sufficien-
ti quantitate, & cùm omnia subsederint,
ulcus ea aqua lauetur ac foueatur: hæc a-
qua mirum immodum siccat . Hæc om-
nia sumi possunt ad decoctionem uel ali-
qua ex iis, quibus addere liberum erit ali-
quod ex ualde frigidis , qualia sunt hyo-
scyamus, mandrag. pap. si uideatur ma-
gna intemperies calida cum ulcere coniu-
cta. Addi quoq; poterit mel, ad deterfio-
nem, si ea uti uelis in ulcere sordido. Vel,

Rec. aquæ plantag. & ros. sing. quart. i.
aluminis unc. ii. sacch. unc. i. bulliant si-
mul donec alumen ac sacch. liquefiant, &
lauetur ulcus: si addideris mel. unc. i. pro-
derit quoq; ulceribus sordidis . uel,

R. aquæ

R. aquæ plant. vnc. vi. sublimati 3. i. salis ammoniaci 3. j. s. salis communis 3. ij. aluminis 3. j. bulliant in phiala vitrea ad consumptionem quartæ partis : Possunt hæc quoq; sumi æquali pondere, ut in lib. i. aquæ plant. ponantur 3. ii. singulorum: liberum erit hac vel illa aqua uti, vt profuturum existimabis .

Post vlcæris abluitionem, admonédum vnguentum de minio, vel de plumbo, vel vngu. rubrum cum caphura, vel vnguët. album cum caphura, vel vnguentum de pompholige. vel,

R. vnguenti de plumbo vnc. ij. unguëti popul. 3. ij. succi plant. unc. j. albumen oui j. agitentur diligenter in mortario plumbeo. Vel,

R. tuthiæ præparatæ unc. s. plumbi usti & loti, cerusæ loræ sing. unc. j. nutriantur in mortario plumbeo cum aqua plantag. deinde adde boh arm. & terræ sigill. sing. 3. ij. olei ros. & ceræ albæ quantum suffi. fiat unguentum. aut,

R. litharg. unc. iiij. olei ros. & aceti quantum suffi. ad mixtionem. Si addatur nonnihil cerusæ, magis conueniet cancris dispositionibus; Melius quoq; erit si plumbum in uino maceratum addideris: Si ue

Enchiridiū Chirurgici .

ro adiuuaueris nucem cupressi, tuthiam, bauracem, æs ustum, antimonium, proderit ulceribus, quæ difficilè ad cicatricè ducuntur. Aut,

R. olei ros. & myrt. sing. unc. ij. succi clymenon depurati unc. ij. s. succi plantag. unc. j. sebi hircini unc. i. s. aluminis usti 3. j. litharg. auri, & argenti sing. unc. j. scoriz ferri 3. ii. puluerizentur requisitè, ac simul coquantur iij. horas: deinde adde ceræ albæ unc. i. terebinthin 3. vi. denique mercurii ex arte extincti 3. iii. caph. scrup. i. ærug. ras. unc. i. & fiat unguentum.

R. cerusæ, litharg. boli arm. terræ sigill. & lapidis calamin. sing. unc. i. santali albi & rub. baccarum myrti, & ros. rub. sing. 3. ii. seminis pap. mandrag. hyosc. sing. 3. i. olei ros. & uiol. sing. unc. iii. ceræ albæ tantundem, caph. 3. i. misce, ac fiat ceratum.

R. olei ros. & myrti sing. unc. ii. succi clymenon. unc. 4. succi plant. unc. ii. pingued. uituli unc. i. s. foliorum caprifolii, & clymenon. sing. m. i. coquantur, herbis priùs tritis, ad succorum consumptione: subinde addantur litharg. unc. ij. minij unc. j. caph. 3. j. mastiches unc. s. cerusæ, antimonij, plumbi usti sing. 3. v. ceræ albæ quantum suffi. fiat ceratum . Plurimum

quoq;

quoq; iuuat plumbi lamina , dies aliquot in aqua aluminosa macerata, argento uiuo confricata, & foraminibus aliquot per tusa. Vlcus huiusmodi si ijs medicamentis non vincatur : sed magis magisq; serpat, cauterio erit vtendum , vel sequenti medicamento caustico .

R. sublimati 3. ij. s. vnguenti popul. vel dial. (quod multum ob pinguedinem , sublimati acrimoniam reprimat) 3. j. misce; aut sublimatum cum vnguento albo misceatur. Post escharæ casum vtere vnguentis de calce , & de pomphol. simul mixtis æquis partibus , vel vtere præcedentibus .

De sordido ac putri ulcere. Cap. xi.

VLcus sordidum ac putre requirit victus rationem , venæ sectionem, & purgationem , quemadmodum diximus de phlegmone, carbunculo, & gangrena. Post purgationem etiam vsus gaiaci optimus iudicatur : vt corporis recrementa exsiccentur: & per sudores eijciantur: nec tam facile in locum affectum influant.

Topica quæ huic affectui conueniunt, simplicia sunt farinæ hord. fab. cicerum,

Z 4 orobi,

Eachiridij Chirurgici.

orobi, lupinorum aristoloch. iris hypericon, centaurium minus, cuius succus cum melle paratur maximè ad vlcera sordida penis & ani, marrubium gentiana, absinthium, apium mel, & omnia amara, salsa nitrosa. Ex quibus fiunt lotiones, linimenta, vnguenta. Sordes abluenda hydromel. œnomel. vel aqua marina uel lixiuio ex unc. 4. cineris caulium, & corticis fab. cū aquæ pluuiæ lib. j. uel unc. 4. lixiuij, mellis unc. j. & pulueris præcipitati 3. ij. lauandū ulcus decoctione rhois, balauft. cort. myrobal. citrin. rosarum, & mellis, cui addere poterimus alumen. Animaduertendum tamen ne in ulcere sordido imprudenter astringentibus utaris, quandoquidem ea sorditiem magis impingunt: efficiuntq; ut postea difficilius detergeatur, & educatur: uel lauibis lixiuio, in quo dissolutum sit ægyptiacum: deinde uteris ægyptiaco solo, uel mixto cum unguento regis pro sorditiei magnitudine: uel usurpabis sequens mundificatiuum ac deterforium optimum.

R. succi apij & mel. communis sing. unc. 4. terebint. unc. ij. pulueris ireos exsiccatæ 3. vi. farinæ hord. 3. iij. fiat unguentum. uel,

Rec.

R. succi absynthij, apij, & plantag. sing. unc. ij. farinæ hord. & orobi sing. unc. i. s. terebint. unc. i. mel. quart. j. fiat unguentū, adde myrrhæ 3. iij. Quod si myrrha detracta, oui uitellos addideris, uomicæ aptæ præstans erit remedium. uel,

R. succi centaurij minoris unc. v. succi apij unc. iij. succi plant. unc. ij. mel. lib. s. terebint. unc. ij. farinæ hord. & orobi sing. vnc. ij. pulueris iridis unc. s. bulliant succi cum melle: deinde adijce farinas: cumq; mixtionem ab igni subtraxeris adde terebint. & iridem. Huic quoq; scopo confert unguēt. de resina, uel unguen. fuscum Nicolai, uel ungu. apostol. uel unguē. de gummi, uel ungu. diapomphol. cum puluere mercurij: id. n. admodum deterget. Prosuat ēt emplastrum de gratia dei, emplast. diuinum, emplast. rubrum græcum bis coloratum ex Galeno 2. ad Glauc. nā detergant, pus crassum à fundo ulceris ad superficiem attrahunt, & ossa putria & corrupta. uel,

R. galb. opopan. bdellij, ammon. sing. unc. j. ceræ nouæ lib. i. olei ros. uel cōis lib. ij. resinæ unc. iij. litharg. auri lib. j. s. oli bani, myrrh. aloes, thuris, mastich. aristol. ros. sing. unc. i. s. styrac. calamitæ unc. s. suc

Enchiridiū Chirurgici.

ci beton. uerbenæ, caprifol. plant. pimpi-
nel. cynogl. sing. vnc. i. lapidis hæmat. 3. ii.
ærug. rasilis unc. i. gummiaceto dissoluan-
tur: litharg. cū oleo, cera, & resina coqua-
tur: & tandē iniice ærug. rasilē ac reliqua.

Sordes si in putredinem degeneret, vl-
cus oxycrato uel muria est abluendum:
deinde ex carnibus piscium salforum, fa-
rina orobi, aristol. longa, scylla, & melle in
vino coctis, forma emplastri est applican-
da, vel unguēt. ægyptiacum, quod ē in p-
fundum ulcus, dissolutum lixiuio, vel de-
cocto superiori, vel œnomelite pōt iniici.

Optimum etiam est Auicennæ medica-
mentum quod recipit tragacanthi rubri
(auripigmentum uocant (unc. i. calcis ui-
uæ, aluminis, corticis mali punici sing. 3.
vi. thuris gallarum, sing. unc. s. ceræ, & o-
lei sing. quantum satis erit, fiat unguentū.

Dum aut uehementioribus utimur ad de-
tersionem in ambitu ulceris, admouendū
est unguentum de bolo, & puluilli ex stu-
pis oxycrato imbuendi ad uitandam in-
flammationem, quæ dolore accersitur:
ea enim uehementiora, dolorem excitant,
& inflammationem. Porro si ulcera eiuf-
modi depascentia, partes adiacentes ma-
gis ac magis erodant: medicamentis ma-

lignis

lignis ulceribus propriis indigebunt, ac nonnunquam excisione eius quod putre est atque corruptum . Id autem fiet uel ferre ignito, uel acri medicamento: qualis est trochiscus asphodel. & troc. de arsenico, uel sequens causticum, quod intra horam ualenter penetrat minoremq; dolorem adfert, quam arsenicum sublimatum.

R calcis uiuæ lib.ii. cineris ilicis, caulium, & fabarum, ac tartari sing. lib. i. soldæ ex qua fit uitrû lib. s. axûg. uitri quart. i. cû capitello ex quo fit sapo: omnia dies septem mixta maneant: postea colentur, & coquantur ad duritiem lapidis aut ad sufficientem crassitiem & exsiccationem: adde si uis saponis mollis unc. i. hoc medicamentum non modò ad carnem absumendam utile, uerumetiam ad fistulosas durities consumendas . Possumus etiã uti aqua sublimata superiori capite descripta, quæ sine magno dolore corrodit, ac sanat oris, aliarûque partium ulcera. Vel sequens, capies in forma solida, quo poterunt turundæ seu penicilli formari .

R. terebint. lotæ unc. s. ceræ albæ. 3. ii. liquefiant simul, postea adde sublimati unc. i. agitentur donec refrixerint. aut,

R. su-

Enchiridij Chirurgici.

R. sublimati unc.i. sang. drac.3.ii. fiat pulvis quo aspergatur ulcus: uel excipiat^rur bombace, qua stylum inuoluat, eoque contingatur ulcus: uel etiam uena ex qua sanguis profluit: est enim causticum & astringens. Denique ad curationem gangrenæ ac sphaceli est confugiendum. Multa quoque ex capite præcedenti huc sunt referenda.

De profundo ac sinuoso ulcere. Cap. XII.

Profundi ac sinuosi ulceris curandi methodus expetit uictus rationem, aliaque uniuersalia pro corporis & humorum dispositione: uidendumque num dolor, intemperies, uel aliud simile, ulcus foueat. Semper enim causæ tum efficiētis tum fouenti quantum fieri potest obstitendum. Quod ad topica, Pars affecta est ita collocanda, ut ulceris orificium supernè deorsum tendat, sicque facilè ex sese pus effluat: si id fieri non possit, aut ab orificio ad fundum usque ulcus scindendum: maxime quando cavititas est cuti proxima: aut si imminens periculum id prohibeat, in fundo est aperiendum: ac sero aliquis à superiori ore ad inferius est traducendus, qui sit unguento detergente oblitus:

id

Id quoque si commodè fieri non possit ,
in sinus & cauitates fieri debent iniectiones
ex detergentibus & siccantibus. Pro-
derunt itaque oxymel , ceno mel, ex uino
astringente, aqua aluminosa cum melle ,
lixiuum, aqua marina, ægypt. in lixiuo &
melle dissolutum ac puluis mercurii, ut
capite præcedenti dictum est iniectus.

R. aquæ plantag. peculi ros. & capris
sing. unc. ii. unguenti ægypt. unc. i. s. fiat
injection. uel,

R. aquæ plant. & peculi ros. sing. unc. 4.
uini albi unc. ii. aluminis usti unc. s. bacc.
myrti & aloes sing. 3. i. fiat injection. uel,

R. hord. integri, pug. i. s. cæterac, agrim.
sing. m. j. centaurij minoris , absynthii
sing. m. s. coquantur in melicrato, ac fiat
injection. Cumq; ulcus satis superq; deter-
sum uidebitur, utendum sequenti ad sub-
stantiam regenerandam .

R. hord. pug. i. s. rad. ireos, fol. oliuæ,
plantag. agrim. sing. m. s. coquantur in a-
qua: & in col. lib. s. dissolue mellis ros. col.
unc. ii. myrrhæ 3. ii. s. thur. mastich. sing.
3. i. fiat injection. uel,

R. decoctionis hord. lib. i. mel. ros. col.
unc. iii. sarcoc. 3. ii. myrrhæ, thuris sing. 3.
i. uini unc. vi. bulliant ad tertias: quibus
inter-

Enchiridij Chirurgici.

interdum aliquid aloes addi potest.

R. farinæ hord. & lupinorum sing. unc.
i. mel. ūc. 4. thur. mast. sing. 3. ii. myrh. unc.
s. tereb. lotæ unc. i. s. olei hyperici quantū
satis est, fiat unguentum: uel aliquod ex
dictis admoueatur. Postea sequens cera-
tum applicetur.

R. nitri tenuissimè puluerizati quart. i.
aquæ ros. unc. ii. s. bulliant simul lento
igni ad crassitiem semper agitando: po-
stea adde tereb. & olei ueteris sing. quart.
i. ceræ quantum sufficit, iterum coquan-
tur agitando semper baculo, & fiat ce-
ratum.

Commodè etiam superponetur emplā-
strum de minio, uel apostolicum chirur-
gicum, uel diacalchiteos, cui ad exiccatio-
nem, & astringionem augendā, miscere po-
terimus nonnihil calchitidis, corticis gra-
natorum, & gallarum omphacitidum, in
puluerem redactarum. Interea partes ui-
cinas muniemus medicamento partim re-
pellente, partim discutiente: uel fovebi-
mus sequenti decoctione.

R. calamēti, origani, saluiæ, matricariæ,
absynthii & roris marini sing. m. i. chamæ-
stach. & ros. rub. sing. pug. i. nuces cupres-
sis, x. salis unc. ii. aluminis 3. x. mel. lib. i.
bul-

bulliant in lixiuio & uino austero ad tertias, & fiat fots: uel, capto alia astring. ut sumac, plant. balauft. berb. rof. myrt. & in uino coquito. Admouendæ etiam turundæ plumbeæ in formam cannulæ, ut pus effluat, & ligatura exprimens cū puluillis, & spongia in orificio, ut pus ueluti sugendo, & attrahendo, ulcus siccius reddatur.

De Fistula. Cap. XIII.

Fistula ulcus est profundum, callosum & prædurum, fistulæ instrumentalis figuræ referens. Vbiq̃ue ea generari potest in carne, nervo, osse, iuncturis, angulis emuncteriorū, & aliis partibus.

Causa est partis illius quæ excauatur cor
ruptio, cuius nutrimentum defectu caloris in
ueram substantiam conuerti non potest. I-
deo excrementitius fit humor qui erodit mē-
brum absque dolore. caret enim idcirco do-
lore fistula, quod pars illa quasi sit emortua,
humorque sit non naturalis (naturalis enim
quilibet solet putrescendo & rodendo dolo-
rem inferre) sed aduentitius ex alimento qui
illic corrumpitur.

Causa.

Signa sunt profundum foramen, plerum-
que

Signa.

Enchiridij Chirurgii.

*que extrinsecus angustum intrinsecus uero
latius, ubique callosum, & dolorem nullum
inferens fistulae instrumentalis effigies, spu-
mam, aquam aut sanie[m] singulis duodenis
horis emittens.*

Progn. *Fistula praesertim antiqua profunda &
sinuosa aegre curationem recipit.*

C U R A T I O.

Videtur ratione instituta, & corpore di-
ligenter purgato iuxta humorum
naturam, partes internae sunt roborandae,
ac sequens decoctum in potu exhiben-
dum: est enim probatum atque expertum
ab auctoribus in huiusmodi affectu.

R. osmundae regalis (filix mas Diosco-
ridi dicitur) scrophulariae sing. partem,
agrimon. & centaurii minoris sing. par-
tes ii. aristol. & gentianae singul. partis s.
rad. filicis partem, philipendulae partes ii.
coquantur in uino albo, addendo, saccha-
ri quantum sufficit, & decocti detur quo-
tidie mane cyathus unus: potest eidem de-
cocto gaiacum addi. Posteaquam etiam
callus erit ablatus, proderit usus ligni san-
cti in uino uel aqua cocti habita ratione
uirium & humorum, & ut magis minuf-
ue

ue voles exsiccare .

In topicorum vsu conferunt iniectiones, ut in sinuoso vlcere dictum est: uel fiat decoctio ex rad. filicis, agrim. & foliorum oliuæ, in qua ægypt. dissoluatur vel unguentum apostol. ut necessarium uidebitur. uel,

R.lixuij ex cineribus brassicæ,& cort. fabarum unc.4. cui adde mel.ros.unc.j.s. aluminis unc.s. bulliant modicum: deinde accipe decocti unc.iii. pulueris præcipitati unc.s. fiat iniectio: aut utere aqua stillata sterc.humani. aut,

R.tereb.unc.j.thuris unc.ij.mast.aloes, caryoph.galangæ,cinamomi,nucis musc. cubeb. croci sing. unc. i. gummi hederæ unc.vj.irrigentur vino albo,& aqua vitæ, ac distillentur:& aqua stillatitia iniiciatur in fistulam . Post iniectionem admoueat-
tur vnum ex emplastris dictis, ut emplastrum diuinum, uel de gratia Dei . Quidam iubet fistulâ helleboro impleri, sicq; tres dies fieri: cum tamen semel id fecissem in fistula spinæ dorsi proximè cordis regionè,frequens accidit ægrotanti lipothymia:Proinde id remedium minimè tutum puto , maximè si fistula sit in aliqua thoracis parte. Fistula si recens fuerit, di-

Enchiridiū Chirurgici .

His remedijs curabitur. Si verò inueterata, eiusq; orificium angustum: ipsum erit dilatandum penicillo, uel turunda ex gentiana, uel trochiscis de minio, uel spōgia quæ sequenti modo præparabitur.

R. ceræ, resinæ sing. unc. i. sublimati 3. i. uel 3. i. s. lique scat cera cum resina, postea adde sublimatū: imbue spongiam ea mixture, statimq; eam extrahe, ne comburatur: ac prælo exprime diligenter. Cū orificium fuerit satis dilatatum, fistula est extripanda, uel acrioribus medicamentis, uel excisione, uel cauterio, uel in fundo incidatur, & postea applicetur cauterium.

Medicamenta quæ absument fistulam sunt trochisci asphodel. auripig. rub. sublimatum, aqua sublimata antea descripta, arsenicū, uel troch. de arsen. qui recipiūt arsenici ter aut quater succo solani uel mandrag. irrigati & toties exsiccati unc. ii. Quò uerò tēpore ea applicantur, ulceris ambitus erit muniendus ungu. de bolo, ne dolore excitato sequatur inflammatio.

Quando tutum non est fistulam excindere, nec cauterium applicandum uidetur: fient acres iniectiones: inter quas sequens est à me probata.

R. unguenti ægypt. unc. s. sublimati 3. s. arsen.

arsen. scrup. i. lixiuii unc. i. aquæ ros. vnc. ii.
aquæ plant. unc. 4. bulliant ad tertias, &
fiat iniectionis tribus diebus: factaq; inie-
ctione ulceris orificiū claudatur cera uel
bombace, ut intus remanens melius a-
gat, & fistulam absumat: uel utendum a-
qua forti, seu caustico supra descripto.
Post usum cauterii, uel medicamentorū
acriū danda opera ut eschara decidat,
usu medicamentorum iam sæpe dictorū.
Posteaquam callus erit sublatus: abluatur
ulcus mulso, uel aqua decoctionis erui cū
melle. deinde,

R. tereb. in aqua uitæ lotæ ūc. iii. succorū
apii & cynogl. singul. 3. vi. mel. ros. col. un.
i. s. fiat decoctio ad mediam succorū cō-
sumptionem. Postea adde aristol. rot. 3.
ii. farinæ lupini unc. s. Quòd si adiunxeris
radices peucedani & ireos, myrrham &
sarcoc. proderit carni regenerandæ. Reli-
qua erunt obseruanda, ut in ulcere pro-
fundo.

Quando congruum non uidebitur ex
scindere callum, nec uti cauterio, nec acri-
bus medicamentis, tantū supererit cura
fucata, fiet uerò frequenti purgatione hu-
moris pituitosi, ac melancholici, & topi-
eis moderatè exsiccantib.: ad mouendūq;

Enchiridiū Chirurgici.

emplastrum diachylon ireatum, uel diachalchiteos.

De Ulcere uerminoso. Cap. X I I I I.

AD uermium in ulceribus generacionem prohibendam, humiditatem & putredinem ex quibus generantur, tollas oportet. Vermes uerò interficies succis uel decoctis absynthii, eupatorii, centaurii, marrubii, & similium medicamentorum amarorum: idem efficit succus foliorum & florum persici: ipsa quoque trita & adnota. uel.

R. olei de absynt. unċ. ii. succi absynt. unċ. vi. pulueris cumini, dictamni, aloes, singul. un. ii. ceræ quantū sufficit coquāt, ad emplastri crassitiem: quo uti poteris, quacunque in parte sint uermes. Mellefolium quoque laudatur ad uermes enecandos, tam in brutis, quàm hominibus, cuius datur ʒ. i. in uino ad uermes uentris occidendos, idque pueris, grandioribus uerò maior datur quantitas. Iniectiones eadem fiunt ad uermes aurium occidendos.

De

De combustionē. Cap. XV.

Combustio si sit magna, uictum tenuē & alia uniuersalia requirit iuxta humorum in corpore dominium. In topicis, Aristot. i. problem. sentit partem uisā paulatim igni offerendam, ut calor, calorem attrahat, & bullæ non excitentur: alii eadem ratione admovent cepe cum sale. Communia uerò sunt remedia aqua ros. uel solani uel end. cum oui albumine diu agitata: acetum quod misceri solet, non probo, ob acrimoniam. Profunt etiam unguentum album & rub. cum caph. albumine oui & aqua ros. nam bullarum generationem prohibent. uel,

R. butyri recentis, uel olei sæpe loti unc. iiii. unguenti popul. unc. i. s. oua ii. misce, & fiat forma linimenti: uel misce succos solani & semperuiui, oleum uiol. & ceram ac fiat linimentum: aut aquā in qua calx extincta fuerit, capito: & cum oleo nucum prius cocto, donec crassescat, agitato, & locum septem dies oblinito: est enim præsens remedium. Exactis uero vii. diebus.

R. olei nucum cocti unc. ii. ceræ unc. s.

Aa 3 agi-

Enchiridij Chirurgici.

agitentur simul. Aliud quo utendum & ante uescicularum generationem, & ipsis apertis.

R. unguenti albi cum caph. ung. popul. sing. unc. ii. mucag. seminis cydon. in aqua ros. extractæ unc. i. s. fiat unguetum. Si ardor magnus uideatur: adde mucca. seminis psylli, & oleum de nymph. Aliud est unguentum de calce, cuius antea meminimus: quo libenter non utor in facie: quia cicatricem nimis contrahit. vel,

R. calcis lotæ unc. i. ceræ albæ unc. i. s. olei ros. unc. 4. sterc. colub. usti 3. ii. aquæ ros. unc. i. albumen oui i. Si opus est detersione, utendum sequenti.

R. tereb. lotæ in decocto hord. unc. ii. syrupi ros. unc. iii. myrrh. & aloes sing. 3. i. farinæ hord. quantū suffi. ad crassitiem. Deinde ut cicatrix elegans inducatur.

R. diachyl. cōis unc. ii. unguenti popul. & olei ros. sing. unc. iii. mucag. seminis cydon. in aqua ros. extractæ unc. 4. uitellos ii. fiat unguentum.

Inducta cicatrice quotidie ipsam oleo de uitellis ouorum oblinito. Sequens et laudatur ab Aetio post cōbustionem ad ulceris repletionem.

R. olei ros. unc. viij. olei ouorum unc. ij. uutri

uitri albisimi tenuissimè puluerizati ſc.
i. corticis medii sambuci m. i. ceræ albæ
unc.i.s. coquantur ſimul ac fiat unguēt.

Ulcera particularium ſanatio .

De capitis ulceribus . Cap. XVI .

CAPitis ulcerum curatio non differt à
præſcripta methodo: ſiquidem corro
dentia, corrodentium, & putrida, putrido
rum methodo curantur: niſi quod exter
na capitis cutis, ualenter exſiccantia ob
ſuam naturalem temperiem deſiderat. Si
adſit caries cranij, quomodo ſit agendū,
antea dictum eſt .

De Achoribus ſeu tineæ . Cap. XVII .

CAPut ſolet plerunq; uaria ſcabie infici.
Ea aut ſimplex & mitior eſt qua ſerè
omnes infantes ſcatere ſolent. Aut peior &
moſtior, qua uulgo tineæ dicitur. Ea eſt ſca
bies & aſpreſſo cutis capitis ſquammoſa &
cruſtacea, non ſummam tantum cutem ulce
rans, ſed interiora etiam erodens, ut radix ca

Aa 4 pillo-

Enchiridiū Chirurgici .

pillorum inde euellatur. Huius tres sunt species phyracia, quæ paruæ sunt pustulæ bullarum instar super cutem ex interioribus prominentes. Fauus quod ulcusculum est, amplis foraminibus patens, sanientq; mellis crassitie emittens, & Achor quod ulcus est manans, & extuberans angustis foraminibus glutinosam, & uiscosam humiditatem eructans .

Causa est nitrosa salsaq; pituita sub cute capitis congesta, & malignè putrescens, aut etiam melancholia, quæ quum capillorum radicibus copiosa adheret, eas corrodit, & absumit, unde illorum sequitur defluuium, quæ etiam illinc ægrè eluitur quod sub cute & in interioribus partibus materia latitet : Cutis autem capitis densior sit, & crassior.

C V R A T I O .

Achorum autem curatio uictus ratio nem tenuem, & quæ humori tū phlegmatico, tum melancholico aduersetur, de siderat : Nec minus humorum euacuatiorem, partim uenæ sectione si uires & ætas permiserint, partim medicamentis purgantibus, de quibus in œdem. & scirrhom egimus. Quia tamen repetenda purgatio, pro-

proderit sequens opiata.

R. castiæ & cathol. sing. unc. s. triph. p-
ficæ unc. i. myrobal. ind. & citrin. confri-
catarum oleo amygd. dulc. sing. 3. ij. fen-
næ orient. 3. iij. syrupi viol. quantum suff.
fiat opiata .

Postea properandum ad topica reme-
dia. Primò itaq; radendum caput, uel ton-
dendum frequenter, sexq; diebus lauan-
dum decocto ex fumar. oxylap. folijs he-
deræ, oleastri, salicis, siclæ, acetosæ, her-
bæ roberti. Vel lixiuium ex cineribus sar-
mentorum uitis, fraxini, & braslicæ con-
ficio: in quo calamen. & fol. lauri sing.
man. j. chamæm. meli. stæch. sing. pug. j.
coquito: & quinque aut sex dies caput
lauato. postea ,

R. olei laurini & de semine lini sing. un.
ii. pingued. suillæ unc. vi. tereb. unc. ii. pul-
ueris apii risus unc. i. s. hellebóri albi & a-
luminis usti singul. 3. ii. æruginis rasilis &
auripig. sing. 3. i. fiat unguentum : tamen
accia illa medicamenta ulceribus non sūt
ad mouenda. uel,

R. nuces communes cum corticibus al-
fas xx. aluminis, uitreoli, singul. unc. s. li-
tharg. 3. ii. cinabrii unc. s. olei iuniperi &
nucum sing. unc. ii. resinæ & picis quantū
suff.

Enchiridiū Chirurgicū .

suff. fiat linimentum quo caput rasum, & panno aspero ad ruborem usque prius fricatum liniatur.

R. emplastri oxycrocei unc. i. ceronei unc. ii. ammoniaci, uino albo dissoluti un. s. fiat emplastrum, quod capiti applicetur. Nos uero caput tonsum melle illinimus: puluerem resinæ superaspergimus; postea placentam ex farina triticea in formam pilei applicamus: & exactis octo diebus pilos euellimus: unguentumque sequens usque ad integram curationem ad mouemus.

R. aluminis usti, uitreoli sing. unc. i. aristolæ ruginis rasilis singul. unc. s. picis naualis unc. ii. axung. equi. unc. i. butyri ueteris lib. i. misce ac fiat unguentum, quo ungatur caput post præcedentium usum. Hæc enim curatio tutior est, ac minorem affert dolorem, quam etiam sæpe sum expertus.

De pilorum defluio ac eorum regeneratione. Cap. XVIII.

DE fluxus pilorum tres causæ esse statuntur, humoris inopia, eiusdem copiosior affluxus, tertio alimenti pilorum corruptio, quibus

quibus additur quarta cutis uidelicet raritas Humoris inopia non præbet radicibus pilorum alimentum, unde exsiccatur : nimia copia obruuntur & suffocantur: corruptione alimenti emoriuntur: raritate cutis facillè excutiantur & decidunt.

C U R A T I O.

ITaque in huius affectus curatione habenda ratio est causæ defluuii num ex cutis raritate, num alimentorum defectu, num humorum corruptione, ut in morbo gallico. Si cutis raritas, moderatè condensanda, si alimenti inopia, uberius alendum. Cùm uerò ex corruptis humoribus, præscribenda uictus ratio conueniens, purgandum corpus pro humoris natura, cutis capitis est detergenda : deinde in topicis hæc conferunt.

R. cinerum capillorum ueneris 3. i. ladanii puri 3. iii. myrrhæ 3. ii. pulueris abrotani usti 3. s. olei sesamini, olei myrt. sing. unc. ii. uini rub. un. i. aceti 3. vi. adipis urfi & anseris sing. unc. s. ceræ quantum suff. fiat unguentum ad loca depilata. uel,

Rec. stercoreis muris, cineris apum partes æquales & cum oleo ros. fiat unguentum :

Enchiridij Chirurgici.

tum: uel succi chelidoniæ & sanguinis muris quantum uis capito sub dio exsiccatos: postea cum uitello misceto, & ungito.

R. mellis lib. ii. cineris abrotani unc. ii. apum uistarum unc. i. pollytrici m. iiii. ladanani unc. i. s. omnia trita, & in uino rubro nouem dies sub dio macerata, distillantur in uase duplici.

De oculorum ulceribus. Cap. XIX.

VLcerum eiusmodi curationem assequeris uictus ratione, & euacuationibus, omnibusq; vniuersalibus remedijs dictis cap. de ophthalmia, pro natura humorum corporis. Topica modicè citraq; dolorem ac mordicationem detergentia sunt: ut quæ proposita sunt cap. de ulceribus oculorum: quemadmodum syrupus ros. mel. uirgineum, saccharum candum, aloe lota, myrrha.

Ad glutinandum capies tuthiam præparatam, collyrium de plumbo, collyrium album sine opio: quæ tenuissimè trita sunt dissoluenda aquis ros. plantag. caudæ equinæ, vel lacte caprino, uel muliebri: Multa tamen medicamentorum tam simplicium, quam compositorum formæ ab
autho-

authoribus traduntur: quas parum profuisse sæpe sum expertus.

De Fistula lacrymali. Cap. XX.

Fistula lacrymalis dicitur, quòd in angulũ oculi maiore, qui multis dicitur lacrymalis ex lacrymis illinc effluere solitis, oriatur. Sæpius autem ea consequitur alia oculorum vitia, seu abscessus malè curatos, qui sinum ex prava curatione aggregant, ex cuius materia in angulos oculi illapsa fistula excavatur, qua sinus expurgatur.

Causa est uel materia relicta ex malè curata oculi phlegmone aut alio abscessu, uel *Causa.* nitrosa quadam pituita, uel crassa quadam illuuiæ, aut serosa illic congesta, quæ temporis successu sensim uim nitrosam, & erodentem adipiscitur. Ea difficilis est curationis, quòd illa pars illuuiæ oculorum excipiendæ maximè apta sit.

C U R A T I O.

Præmissis atque præscriptis uictus ratione, purgatione aliisque uniuersalibus, optimum est in principio cum fistula nondum est confirmata, capere lanugi-

Enchiridiij Chirurgici.

nuginem quæ in radice arundinis reperitur: qua ulceris cavititas replebitur, usque ad integram deterfionem. Proderitq; collyrium ex thure, sarco, aloe, sang. drac. balauft. antimon. alumine mixtis ad partes æquales, quibus addes quartam partem floris æris, ac conficies collyrium cum aqua pluuiæ. Ego tamen nihil præstantius sum expertus sequenti.

R. aquæ uitæ, seu uini optimi & mel. ros. col. sing. 3. i. myrrhæ 3. ii. fiat linimentum quo manè & uespèri locus liniatur: Ammoniacum etiam aceto dissolutum, & cū æruginè rasili fistulam lachrymalem absumit. Cū nulla adhuc subest ossis caries, sed tantū caro callosa: absumatur unguento ægyptiaco uel puluere mercurii, uel asphodel. postea detergatur, ac caro regeneretur. Quando uerò fuerit ossis caries, utendum cauterio, præstat enim medicamento caustico: Formam uerò cauterij, magnitudo cariei indicabit: in cuius usu oculo est prouidendum admoto bōbace imbuto albumine oui, & argenteo cochleari superposito. Fistula inueterata vix curatur, ob magnā cariem: si curata uerò fuerit, adhuc tamen ex oculo lachrymæ fluent, ob carnem canthi absumptam.

De

De nasi Ulceribus. Cap. XXI.

IN curatione ulceris nasi quod phagedenicum est vel cancrum (alij noli me tangere uocant) nonnulli, ubi uictus rationem, & cathartica præscripserint, quemadmodum dictum est de curatione cancri, utuntur cantherio : alij causticis medicamentis ueluti sequenti, quod capite de polypo scriptum est: aquam vitæ tertio destillatam cum arsenico albo æquis partibus misceto : mixtionē in umbra exsiccatō: altero die, tertio, & quarto iterum aquam vitæ instillato : & sub dio siccato : puluerem facito : quem cum æqua mellis quantitate dū uti uoles, misceto: Vel sponsiā in aqua arsenici macerato : & addito tantillo olei de euphorbio, applicato: Nā carnem purrē separabit: Volunt tamen ijs utendum esse tantū in principio . Idq; prudenter agendum : sæpe enim corrodentium usu ulcus deterius habet, ut experientia docet : Cū uerò cancer est confirmatus, satius fuerit uti curatione fucata. Si uerò præseruare uelis, aut ulcus fucare: Victus rationem præscribito, in qua omnia acria quæq; sanguinem calfacere

Enchiridiū Chirurgici .

facere possunt uitato. Verno tempore uenam aperito: cathartica purgantia humores uistos & melancholicos propinato: qualia sunt quæ diximus, capite de cancro tumore: Sequens quoque opiata erit in usu bis in mense.

R. cathol.unc.i.confec̃t. hamec. & diafennæ solutui sing.ūc.s.elect. de psyllio, de citro, & de succo ros.sing. 3. iii. syrupi uiol.quantum suff.fiat opiata, qua utatur bis in mense. Topica quæ in ulceris uirulenti ac canceri curatione dicta sunt, ac de tumore nasi huc referatur: ualent quoque sequentia.

R. Aquæ ros plantag. & solani sing. un. ii. myrebal, citrin. & balauft. singul. 3. ii. aluminis 3. s. bulliant modicum, colentur, & ulcus lauetur. deinde,

R. olei ros. lib. i. olei myrt. unguenti ros. Mesuæ, unguenti popul. sing. unc. ii. succorum plant. solani, & semperuiui sing. unc. ij. bulliant ad succorum cōsumptionem: tandem adde litharg. auri unc. v. turchiæ præparatæ 3. iii. cerusæ lotæ 3. x. plumbi usti & loti 3. vi. caph. 3. i. ceræ quantum suff. In mortario plumbeo horam unam agitentur. uel,

R. olei ros. unc. v. succorum plant. solani,

ni, ſemperuiui ſing.unc.i.mali punici con-
tuſi vnc.ij.tuth.præparatæ unc.s. plumbi
vſti & loti ceruſæ lotæ,litharg.& antimo-
nij lotorum ſing. 3. iij. ceræ quantum
ſufficit agitentur diligenter in mortario
plumbeo. vel,

R. olei amygd. dulc. recentium, ſucci
vtriuſq; granati ſucci ſolani ſing. vnc.j.s.
vnguenti de plumbo. vnc.ij. agitentur in
mortario plumbeo, fiat unguentum. vel,

R. butyri bubulini loti, ſucci ſemper-
uiui ſingulorum partes æquales: agitetur
in mortario plumbeo, donec fiat forma
vnguenti: id maximè dolorem lenit ſeruo
remq; remittit.

Si vlceris labia intumueſcant, applicetur
pulis mercurij loti diligentiffimè.

De oris Vlceribus. Cap. XXII.

VNiuerſalia primùm p natura humo-
rum præcedant: Deinde topica præ-
ſcribantur, quæ de uulvæ affectibus dicta
ſunt. Si ulcus corrodens, & ab humore
calido, & acri, ſequens proderit.

R. mel. roſ.col.unc.j. ſucci mali punici
vel omphacij vnc.ij. aquarum plant. roſ.
ſeu acetofæ ſing.vnc.ij. miſce, fiat garg. Si

Bb

ulcus

Enchiridij Chirurgici.

ulcus ab humore pituitico: colluat os vino albo cum modico aluminis vsti: Admoueat^{ur} et ulceri aqua sublimata. Iuuat quoq; sequens decoctio in gargarismate, & collutione oris, à quocunq; humore sit ulcus: Calices glandium, nuces cupressi, folia oliuæ, sumac, plantaginem, saluiam rosmarinum, leates, & rosas coquito: ac modicum aluminis vsti, & mellis quantum videbitur, uel saccharum adiungito: usq; frequenter colluito: Aut oliuæ folia cum succo mali punici, & melle ad colluendum coquito. Si magna putredo adsit, addit ægyptiacum. Si vuula corrosa stylo bombace inuoluto, & aqua forti imbuto locum ulceratum contingito: deinde os decoctionum præcedentium colluito. Oris ulcera si à morbo venereo fuerint: purgatio præcedat: tenuiter uiuat cum decocto gailiaci, uel ungatur, ut illa lues requirit: internæ partes confirmentur: Vlcus collutione detergeatur, & ad cicatricem ducatur: deniq; humorum defluxus à cerebro cohibeatur. In topicis bis quotidie aqua sublimata superius descripta, bombace accepta ulcus contingito. vel,

R. aquæ ros. & plantag. sing. unc. ij. sublimati 3. i. bulliant in phiala vitrea, donec subli-

sublimatum dissoluatur . Postea æger os colluat sequentibus .

R.aquæ decoctionis hord. quart. iij. a-
quæ plantag. & mellis ros. coll. sing. unc.
iij. fiat gargarisma : vel,

R. hord. pug. j. lentium pug. s. corticis
granat. unc. s. foliorû oliuæ, sumac, myrt.
lentisci, balaust. sing. m. j. fiat decoctio: in
col. lib. ii. dissolue syrupi acetosæ simpl. sy-
rupi ros. & diamoron sing. unc. ij. s. succi
mali punici unc. iij. mellis ros. col. unc. ij.
clarificetur, & fiat gargarisma: vel,

R. aquæ plant. lib. s. mel. ros. col. vnc. iij.
syrupi myrtini, & cydoniorum sing. unc. i.
succu mali punici unc. ij. fiat gargar. vel,

R. fol. oliuæ, sumac, myrt. plant. agrym.
ceterac, pillosellæ sing. m. j. hord. integri
pug. j. cort. mali punici unc. s. balaust. &
ros. rub. sing. pug. j. berberis 3. ij. fiat deco-
ctio in aqua cisternæ: & in lib. ij. coll. dis-
solue mel. ros. coll. unc. 4. succi mali puni-
ci unc. ij. dianucum unc. ij. s. miuæ cydo-
niorum unc. j. misce, & fiat gargar. Aut suc-
cus pillosellæ cum vino, & melle sumatur
pro collutione: id. n. est optimum. Obser-
ua uerò initio magis esse detergendû, de-
inde astringendum, procedendo à mitio-
ribus ad valentiora. Deinde ad cicatricem

Enchiridiū Chirurgici .

Inducendam utere sequenti .

R. pulueris ros. balauft. gallarum, myrobal. citrin. sing. 3. ij. cyperi 3. s. miscero, ac insufflato, vel potius stylo bombace in uoluto admoveantur: Nam dum pulueres in os insufflantur, periculū est, ne in asperā arteriam ingrediantur: tussimq; vehementem excitent. Deniq; ad defluxionem sistendam conferent sequentia.

R. ammoniaci, galb. sing. 3. j. pistillo calido extendatur in forma emplastri: quod occipiti est admoveendum.

R. auripig. 3. j. myrrh. thuris, mast. sing. 3. ij. suffitus communis unc. ij. ac cum tereb. fiant trochisci ad suffiēda capitis ornamenta in cubiculo ægroti clauso .

R. boli arm. 3. ij. gummi arab. tragag. al satorum sing. 3. j. corticis thuris scrup. s. cum syrupo de ros. ficcis, fiant formulæ instar lupinorum, quas noctu ore contineat, & interdiu saccharum candū. Si ulcera fuerint in palato, diligentius est occurrendum. Citò. n. tum propter humiditatem, tum caliditatem, tum ossis raritatem fit caries, ossisq; corruptio: extrahi autē vix pōt, nisi cauterio, & noxa inde perpetua: quandoquidem loqui postea articulatē nunquam possunt, nisi occluso forami

ne quod remansit: Occluditur verò cera, sed melius argenteo instrumento concavo, ad id cōparato. Præterea cū osse palati os quoq; maxillæ superioris faciliè corrumpitur: vnde dentes postea excidunt.

De aurium ulceribus. Cap. xxiiij.

Aurium ulcera uictus ratione, & catharticis curanda, quemadmodum earum partium tumores. Post purgationem si in cerebro supersit pituita, quæ ulcus fouere possit, utatur sequentibus.

R. theriacæ ueteris 3. ij. staphisagr. pyret. sing. scrup. i. mastich. 3. s. fiant masticatoria, quibus manè ante pastum utatur.

R. succorum anagal. mercurialis, sampluci, & melissæ quantum uidebitur, & naribus frequenter attrahantur: decoctum quoq; gaiaci confert in topicis: detergentia, ualdeq; siccantia pro natura partis considerantur: Oleum de vitellis ouorum, cū melle, & tantillo sarcocollæ est instillandum: Vel cum adest dolor vehemens, oleum de vitellis ouorū solum agiterur in mortario plumbeo donec fiat fuscum seu liuidū, postea instilletur in aurem. vel,

R. aquæ decoctionis agrimon. & ab-

Enchiridij Chirurgii.

synthii lib.s. uini albi & mel.ros. sing. un.
i. instillentur tepidè. vel,

R. succi mali punici dulcis, succi poly-
goni & uirgæ past. sing. unc. ii. mel. ros. un.
i. s. coquantur, & in aurem immittantur
siquidem ulcus recens fuerit, ea sufficiet:
sed in ulcere antiquo ac sordido opus est
maiore deterfione: Ideòque dissoluatur
ægyptiacum. Post aliquam deterfionem
potest addi myrrha. Possunt etiam dissol-
ui trochisci andronii in aceto, & instilla-
ri: Eorum uerò compositio hæc est.

R. balauft. 3. ii. aluminis 3. i. atramenti
futorii 3. ii. myrrhæ 3. i. thuris aristol. gall.
singulor. 3. ii. salis ammoniaci 3. i. excipi-
antur omnia melicrato, & fiant trochisci.
Scoriam ferri quinquies uino austero ex-
tinctam & exsiccata, terito: & cum butyro
receti, & usto in formâ linimenti misceto.

R. uini austeri unc. i. aluminis 3. i. lique-
fiant: & eo uino aluminoso imbuantur
panni quinquies, atque exsiccantur: & ex
eis fiant turundæ, quæ illinantur præce-
denti linimento, & admoueantur.

R. succorum polygoni, & hederæ sin-
gul. unc. i. pomphol. lotæ in aqua ros. &
plantag. quantum uidebitur: misce & in au-
rem instillentur.

*De axillarum & inguinum ulceribus.**Cap. X X I V.*

Imprimis uictus ratio & alia uniuersa
lia instituuntur, pro dispositione ulce
ris, & humorum, corporisque natura. In
topicis uerò, cùm hæc ulcera frequenter
sint profunda, & sinuosa cum labiorum
duritie, iniectionibus detergentibus & sic
cantibus erit utendum, ut antea dictum
est de similibus ulceribus: uel,

R. lixiuii tonsoris unc. vi. mel. unc. i. pul
ueris præcipitati 3. iiii. misce, ac fiat inie
ctio: quæ in ulcere horas xii. retineatur :
Postea iniiciantur lixiuium cû melle ros.
uel decoctum hord. cum sacch. uel ceno
mel, uel ualentiora : ad deterfionem pro
dest mundificatiuum de apio, ad partem
roborandam superponantur stupæ uino
austero imbutæ. Si orificium angustum
fuerit, sponsia ut antè dictum est præpa
rata dilatetur, uel radice gentianæ. Si labia
dura renouentur ferro candenti, uel me
dicamento caustico.

Enchiridij Chirurgici.

De Pectoris ulceribus. Cap. XXV.

PECTORIS ulcera curantur uictus ratione, uenæ sectione, purgatione, pro ulceris & partis affectæ dispositione, ac corporis & humorum natura, pro quibus omnibus recurrendum ad tumorum curationem. In potu, Guido propinat decoctum uirgæ pastoris cum melle: Alii aquam stillatitiam agrimonie quotidie ad cyathum offerunt: Alii rhab. puluerisati & mummie sing. 3. s. cum aqua consolidæ præbent. Quæ non penetrant in partem internam thoracis ulcera, curanda sunt, ut in capitibus uniuersalibus dictum est. Quæ uero penetrant, si angustum habeant orificium, ipsum est dilatandum, uel sponsia præparata, uel radice gentianæ, quæ filo appendatur: ne in thoracis cauitatem incidat: dandæq; opera ut pus foras adducatur: ne in thoracis cauitatem prolabatur. Vbi nullum ob partes internas periculum imminet, accipito calchanti unc. i. mel. ros. unc. ii. misceto, & cum sponsia utitor: Si adfuerit inflammatio, admoueaturnguentum rosac.

Iniectiones in cauitatem fiant ex melicrato

licrato, uel œnomelite. uel,

R. radicis asari, gentianæ, aristol. ireos, sing. unc. i. fol. agrimon. pentaph. pedis columbini, ceterac, centaurii minoris, hyperici sing. m. i. myrrhæ unc. s. fiat decoctio in æquis partibus aquæ & nini albi, & in coll. lib. ii. dissolue mel. ros. coll. unc. vi. ac fiat injectio.

R. succi apii unc. 4. succi agrim. absint. plantag. crassulæ sing. unc. ii. succi cynogl. unc. i. farinæ hord. & fab. singul. unc. iii. mel. unc. 4. tereb. lotæ in aqua plantag. unc. ii. pulueris thuris unc. s. myrrhæ un. i. olei ros. & ceræ albæ quantum suff. fiat unguentum.

R. unguenti regis unc. iiii. pulueris ireos, aristol. myrrhæ & aloes sing. 3. i. fiat unguentum sarcoticon. uel,

R. pulueris radicis arundinis & peucedani sing. 3. i. s. thuris, mastich. myrrhæ sing. 3. ii. pulueris ireos & aristol. sing. 3. i. corticis pini 3. i. s. unguenti comitis unc. iii. mel. ros. col. quatum suff. fiat linimētū.

De ventris inferioris ulceribus. Cap. XXVI.

Ventris inferioris ulcera, quæ in cavitatem non perueniunt, curantur methodis

Enchiridij Chirurgici.

thodis uniuersalibus dictis pro natura,
& specie ulceris.

Quæ uerò penetrant in partes conten-
tas, cura fucata sunt tractanda, potiùs
quàm uera, que nadmodum thoracis ulce-
ra in penitiores partes penetrantia, si qui-
dem ea in fistulam sæpenumero abeunt,
quæ aut rarò, aut nunquam curatur.

De pudendi ulceribus. Cap. XXVII.

PENIS & pudendi ulcera desiderant ui-
ctus rationem, sæpe uenæ sectionem
& purgationem, iuxta corporis & humo-
rum naturam, maximè si sint magna. Qd
ad topica uerò, Vlcerà penis superficia-
ria siccanda aquæ ros. & plant. sing. unc.
ii. & trochiscorum alborum rasis 3. ii. aut
aqua aluminosa, aut unguento albo cum
caph. Aut unguento de plumbo, aut pul-
uere balaust. & bdegaris, uel puluere cu-
eurb. siccæ & vstæ.

Si ulcera recentia, & uirulenta, serpen-
tia, ac corrodentia fuerint, admoueantur
mineralia usta & lota, & aloë ac cortex pi-
ni. uel,

R. plumbi usti & loti 3. iii. litharg. unc.
s. lapidis hæmat. 3. i. aloës 3. i. s. tuthiæ præ-
para-

paratæ 3.ii.corticis pini sicci scrup. 4.se-
minis.anethi combusti, cucurb. sicca &
vltæ singul.scrup.ii.olei ros.omphac. un.
iii. ceræ albæ quantum suff.fiat unguen-
tum. vel,

R.corticis chamæm.ustæ 3.ii. gallarū,
balaust. malicorū,acaciæ singul. 3. iii.æ-
rug.raſ.3.s.pomphol.aloes,thuris,sarcoc.
coral.rubri sing.3.ii.s.fiat puluis tenuissi-
mus,ac cum oleo ros. & cera fiat unguē-
tum. Vlcera si fuerint putrida,&antiqua,
puluis mercurii aspergatur, & foueantur
aqua sequenti.

R.aquæ plant.unc.ii.uini albi unc. s.tu-
thiæ præparatæ,ærug. rasilis ustæ singul.
3.ii.bulliant modicum: foueto ulcus,po-
stea sequenti puluere respergito.

R. corticis thuris, aloes lotæ, sarcoc.
myrrhæ,gummi elenij sing. unc.s. anethi
usti scr.i.corticis pini scr.ij. tuthiæ præpa-
ratæ antim. plumbi vlti, cerusæ, sing. 3.j.
fiat puluis tenuissimus, adde sang. drac.
scr.ij.co puluere vlcus respergatur. vel,

R.vitreoli, aluminis crudi & usti sing.
ūc.s.aurip.3.ii.aquæ plāt.&ros.sing.ūc.4.
aceri albi lib.s.bulliant simul,postea adde
ærug.rasilis 3.iiij.foueatur ulcus. uel,

R.uini albi lib.i. aquæ plantag. & ros.
sing.

Enchiridij Chirurgici.

ſing. quart. i. aurip. 3. ii. floris æris 3. i. terā
tur tenuiſſimè: modicum bulliant, & fiat
collyrium. Nonnulli loco auripig. ponūt
alumen uſtum: quod faciendum cenſeo
in ulcere non admodum putrido. uel,

R. oua 4. ad duritiem elixa: vitellos tere
diligenter: affunde aquæ uitæ lib. ii. adde
aluminis unc. s. caph. 3. ii. ærug. raſilis 3. s.
& facta colatura, linimenta ea aqua imbu
ta tertio aut quarto quotidie admoueantur,
& miraberis effectum. Aliqui lixiuio
cum melle primo vlcus fouent: poſtea lixiuio
cum alumine uſto, deinde lixiuio
cum oſtraciorum puluere, deniq; aqua
uitæ cum puluere oſtraciorum. Poſt lo
tiones paulò antè dictas, laudant pulue
rem mercurii, uel ægyptiacum ſi vlcus ſor
didum uel virulentum. Si uerò gangrenæ
periculum immineret, profundè ſcarifica
to: & cauterium, uel medicamenta cauſti
ca admoueto: ac ulceris ambitum unguen
to de bolo munito. Accidit etiam frequē
ter, ut penis uſq; adeò intumeſcat, & ma
ximè præputium, ut balanſus undiq; præ
putio obſectus uideri non poſſit, nec ul
cus inter balanſum, & præputium eſſe cō
ſpicuum, nec detergeri; atq; cataplaſma
tunc conficies ex decoctione maluæ, ſemi
nis

nis lini, cui addes butyrum, ouum integrū.
Quod si cataplasmatibus applicatione non
detumescat, & nec balanus possit discop
riri, & interea ulcus magis ac magis cor
rodat (quod dolore percipies) tunc præ
putium in longitudinem forficibus est in
cidendum, ut ulcus in cōspectum ueniat,
& detergeatur. Si ulcus exigū, sufficiat
fortasse inicere collyrium dictum, uel al
liud ex præscriptis. Si ulcus maiusculum,
addes altero die collyrio aloes & myrrh.
sing. partes æquales, altero uerò pulue
rem mercurii.

Caterū si ulcus ita corrodat ut ad
meatum lotii perueniat, & urina effluat,
eodem collyrio dicto cū puluere myrrh.
& aloes curabitur: si uerò iis non cesserit,
cauterium est admouendum.

Dolor aut si premat, unguēt. popul. cū
succo sola. plant. semperuiui, farina hord.
oleo uiolaceo, & oui albumine admouea
tur. Vlceri penis cancroso, cū labiis duris
conferunt ablutiones superiores. uel,

R. uini albi cyathum, aquæ ros. & plāt.
sing. cyathum mediū, aluminis cocti 3. ii.
mel. quart. i. ros. pug. i. coquantur, & ea de
coctione locus foueatur: uel fiat iniectio,
subinde applicentur unguenta dialth. &
aureum

Enchiridiū Chirurgici .

autem ad emolliendum . Postea puluis
mercurii, & ceratum de minio.

De vulnæ ac uteri ulceribus. Cap.xxviii.

Vulnæ atque uteri ulcera expetunt,
nisi rationem, & purgantia, pro
ulceris dispositione atque humorum, co-
porisq; natura recrementa ad eam parte
per urinas minimè adducenda: nec aliud
vehementer mouenda, sed uomitus etiam
ad reuulsionē proderit: uenæ sectio quo-
que nonnumquam erit ex usu: denique
usus gaiaci post purgationem. Iuuabitq;
sequentis opiatæ usus semel in hebdo-
made.

R. cassiæ recenter extractæ unc. iiii. ta-
marind. unc. ii. pulpæ prunorum & sebe-
sten sing. unc. i. s. muccag. seminis psyllii
unc. i. fennæ orient. unc. iii. anisi unc. s. li-
quiritiæ rasæ tenuissimè puluerizatæ 3. ii.
cum syrupo ros. solutiuo, fiat opiatæ, de
qua capiat semel in hebdomade instar
nucis, cum decocto mercurialis.

Ad hu- R. ligni sancti unc. iiii. corticis eiusdem
morum unc. i. s. infundantur in lib. iii. aquæ bugl.
prepara- cichorii & absynthii, coquantur lêto igni
tionem. ad medias: & in col. dissolue syrupi de fu-

mo terræ lib. i. capiat manè & uesperī un.
vi. usque ad finem. deinde,

Rec. polypod. quercini recens. un. s. pas-
sul. mundat. prunorum, sebesten sing. par.
v. tamarind. 3. iii. fennæ orient. unc. s. sol.
mercurial. & borag. sing. m. s. florum triū
communium sing. pug. s. fiat decoctio: &
in quart. i. colaturæ dissolue confect. ha-
mec. 3. ii. elect. diacart. 3. i. syrupi ros. solu.
unc. ii. fiat potio quam sumat absoluta de
coctione præcedenti.

R. conferuæ rad. bugl. unc. i. conferuæ
cort. citri unc. s. pulueris diamarg. frig. &
& diarhod. abb. sing. 3. ii. pulueris de gem-
mis 3. i. cum syrupo capill. uen. fiat opia-
ta, de qua capiat bis uel ter in hebdoma-
de, superbibendo parum uini.

In topicis ea erunt utilia quæ penis ul-
ceribus conferre diximus: utraque enim
ualenter siccantia sine morſu desiderant.
In ulceribus uulvæ & uteri uti possumus
inſeſionibus, ſuffitibus, & foribus, & lo-
tionibus, & reliquis. In principio lauabi-
tur ulcus, uel fiet iniectione ex ſero lactis cū
ſacch. aut ex uino cum melle ros. uel de-
cocto hord. cum ſyrupo ros. & melle ros.
uel ſacch. ros. uel,

R. hord. integri parum torrefacti pug.
ii. cor-

Enchiridij Chirurgici .

ii.corticeis gaiaci unc.i.s. rad. ireos unc.i. passul.unc.i.myrrabal.citrin.3.ii. fiat decoctio in aqua fabrorum:& in lib. ii.dissolue mel.ros.col.& syrupi ros.sing. unc. iii.iniiciatur in principio, etiam dum utitur syrupo humores præparanti. postea sequenti,

R.hord.integri modicè assi.pug.i.ligni sancti unc.ii.pillosell.ceterac,sing.m.ii.uirgæ & burfæ pastoris singul.m. i. plantag. & absynt. sing. m. s. corticis mali punici unc.i.sumac.unc.s.ros.rub.pug. i. fiat decoctio in aqua, in qua plumbum extinctū fuerit:& in lib.iiii.dissolue mel.ros.col.& sac.ros.uel syr.de rosis ficcis sin.unc.iii.& fiat iniectionis post usum præcedentis.

deinde,

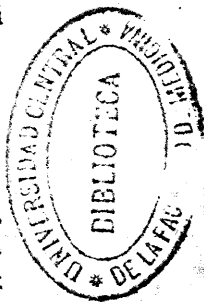
R.unguenti pomphol.unc. iii. cerusæ lotæ plumbi usti & loti,antimonii, sing. unc.i.aloes lotæ,sang.drac.thuris, mastic. sing.unc.s.olei ros.unc.iii. ceræ rub. unc. ii.fiat linimentum, quo illinantur pesi: uel dissoluatur in una parte iniectionis superioris & iniiciatur.Si hæc ulcera ortum habeant à lue uenerea eidem linimēto addi possunt unc.ii.hydrargyri. Vlcera huiusmodi si sint uirulenta. corrodentia, & cachoethe statim in principio poterit admo-

admoneri puluis mercurii, uel idē puluis iniicietur cum decocto hord. cui parum aluminis sit permixtū, uel dissoluetur unguentum ægypt. uel apostolorū, uel aliud ex mūdificatiuis supiorib°, si ulc° sordidū fuerit. Vbi uerò satis deterisū uidebitur, pcedentib° iniectionibus, ac linimento utēdū, deinde astringētū dosis augenda, uel puluerib° in linimento pscriptis, vlcus respargatur ad inducendā cicatricē. Ad maiore quoq; exsiccationem utilis erit suffitus sequēs, maximē si cætera non profuerint.

R. corticis thuris 3. ij. mastich. gummi hederæ & iuniperi, ladani puri & hypocist. sing. unc. s. auripig. rubri uel citrini 3. ij. cinabrij unc. i. uel unc. s. excipiantur tereb. & fiat troch. qui in ignē iniiciantur, & per infundibulū fumum suscipiat.

R. olei mastich. unc. iii. olei de absynth. & ros. sing. unc. i. ceræ parum, fiat linimentum, quo liniatur regio yteri, & dum fiet litus addatur modicum uini. Cū ulcera sunt à lue ueneræ, uiuere debent tenuiter cum decocto gaiaci, uel utendum iniectionibus uniuersalibus ex hydrargyro.

Si inflammatio superuenerit, fouendū decocto hordei cum mucca. seminis psylli, & cydon. iniubarum, sebesten cū suc-

Enchiridij Chirurgici.

co plantag. portul. lacte bubulo, aqua ros.
oui albumine, & saccharo. uel,

R. hord. integri, lētium sing. pug. ii. por
tul. plant. virgæ past. sing. m. i. capita tria
pap. ros. rub. pug. ii. fiat decoctio in æquis
partibus aquæ fabrorum, & ros. & in lib.
ii. dissolue syrapi de ros. siccis unc. 4. tro
chiscorum alborum rasis sine opio, uel
cum opio (si vehemens sit calor & dolor)
unc. s. croci scr. ii. passi unc. iii. misce, fiat
iniectio cui addere potes vitellos ii. uel
muccag. feminis psylli. Dolor acerbus
leniendus est infusionibus ex uino in
quo chamæm. melil. rosæ, & alia anodi
na coxerint.

Vlcus si cancrösium effectum fuerit,
curatione fucata tractabitur. Itaque
tunc proderit, & in omnibus uteri ul
ceribus decoctum tapfi barbatii, & col
lyrium præcedens. Postea parabitur un
guentum ex succo solani in mortario ac
pistillo plumbeis agitato ad mellis cras
sitiem. Potes uti aliis unguentis acrimo
niam humoris obtundentibus, & exsic
cantibus, de quibus capite de cancro e
gimus.

De

De Hæmorrhoidibus. Cap. XXIX.

HÆmorrhoidum, (quæ sunt ex ani uenâ sanguinis profusio, uel in ijs aggestio sine profusione) aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. Cæcæ sunt, quæ multo turgent sanguine intus latentes, nihilq; sanguinis profundentes, Aliæ apertæ, quæ uel sponte, uel in egerendi conatu semper effundunt.

Eæ ex atro, & melancholico sanguine oriuntur, ex caua uenâ in locustas uenarum ani profuso. Cæcæ hæmorrhoides dum sanguine turgent, qui illic putrescens retinetur, grauisimos dolores inferunt. Apertas uerò grauisimi morbi, & symptomata sæpe consequuntur. At si plus sanguinis natura non deponat quàm par est, eæ fiunt salutaes.

C V R A T I O.

HÆmorrhoidum curandarum ratio expetit uictum satis tenuem, ex iisq; quibus laudatus sâguis solet generari maximeq; uitanda acria & melancholica, ac crassa: interdum uena erit secanda iecoraria: purgationibus assuescendum, quibus purgandi humores acres melancholici &

Cc 2 crassi.

Enchiridij Chirurgici.

erassi. De huiusmodi uerò purgationibus & uictu, recurrendum ad tunnrum curationem. Cùm tamen fluere solita sunt, & diutius retinentur, suntque aperiendæ: commodè scalpello aperientur, uel hirudine in cannula applicata loco prius tincto sanguine, ut hirudo citius p̄gat: uel aperientur litu ex aloe, & fella bouis cum aceto: uel fiet suffitus ex decoctione calamenti, origani, maluæ in uino facta: deinde fiet cataplasma ex helleboro nigro mixto cum succo cepe aut lacte ficus: aut ex stercoris columbi unc. i. & succi thytimali unc. i. s. præstantius erit, si addideris fel bubulum, & puluerem staphysagriæ uel cyclaminis: idem efficit folium ficus tritum.

R. fellis taurini, sterc. columbi singul. unc. i. s. seminis staphysagr. 3. iii. amygd. amararum 3. i. colocynt. 3. s. succi cyclaminis, & cepe sing. 3. ii. olei de absinthio, & amygd. amararum quantum suffi. fiat forma emplastri.

Cæterum cùm hæc aperiencia inducât interdum dolorem uehementem, & qui difficilè ab ægrotantibus perferatur, nolum aliud est consilium, nisi ut forficibus incidantur si appareant, ut inde sanguis effluat.

effluat. Interea tamen ad dolorem demulcendum, profuturus est fons ex decocto altheæ, maluæ, chamæ. melil. feminis lini. uel,

R. maluæ, parietariæ, tapfi barb. cham. melil. sing. m̄ s. feminis lini unc. iiii. fiat decoctio ad fouendum anum. Postea vitellum oui cum oleo ros. unguento popul. opii. granis ii. & tantillo croci misceto, & ano immittito. uel,

R. butyri recentis unc. i. olei de pap. 3. ii. succi solani sensim mixti unc. s. agitentur diu in mortario plumbeo: aut cepe assum cum butyro misceto: aut oleum de semine lini cum butyro & ouo: aut oleum de uitellis ouorum: aut oleum de nucleis persicorum. aut,

R. olei de femine lini, & butyri recentis singul. unc. s. sagap. 3. s. succi tapfi barb. & mali punici singul. unc. i. scarabeos vi. bulliant ad succi consumptionem, & facta collatura utere intus & extra. Empirici quidam admovent scrophul. uel scabiosam, aiuntq; eas herbas etiam latas prodesse. aut,

R. olei lumbricorum unc. i. ouum i. opii. 3. i. misce, & cum bombace admo-
ne. aut,

Enchiridij Chirurgici .

Rec. rad. tapfi barb. & alth. sing. unc. ii. chamæm. pug. i. s. coquantur: & adde vitellos ouorum elixatorum duos, aloes, myrrhæ, croci sing. 3. i. farinæ seminis lini, & fœnugr. sing. 3. vi. butyri sine fale, quantum sufficit fiat forma emplastri: cui si addas opii 3. i. erit præstantius. Qd si hæmorrhoides intus lateant, cucurbitulis sunt attrahendæ: uel bombace immittendum unguentum præcedens ex oleo lumbricorum ad dolorem sedandum.

Quando hæmorrhoides immoderate fluunt: victus ratio est instituenda ex usu astringentium, & incrassantium. Cathartica quoque proderunt pro humoris natura: quæ tamen laxando relinquunt astrictionem, ut sunt myrobalani, tamarindi, rhabarb. Proderit etiam usus sequentis electuarii.

R. myrobal. embelit. indarum, & bellicarum lotarum in aqua plantag. donec amaror exuerint singul. unc. s. rad. tapfi barb. 3. iiii. zingib. cinnamomi, nucis musgalangæ, olibani singul. 3. i. spicæ nardi, squinanthi, ameos sing. 3. s. scoriz ferri præparatæ & in aceto coctæ 3. iiii. conseruæ ros. ueteris, succi de ribes & de berberis

ris singul.unc.s.sacc.quantum suff. fiat elect.in morsulos . In topicis , foueatur anus aqua chalybeata, in qua nuces cupressi alumen ustum & alia astringentia coxe ris,& eorum suffitum excipiat: uel ex iisdē fiat balneum, uel infessio. hyeme uerò,

R. absynthii m.i. saluiae m. s. matricariae quantam partem m.i. contundantur, in sartagine frigantur cum oleo ros. & in forma emplastri applicentur ano : intro uerò immittatur unguentum sequens.

R. ros.myrt.centinodiae sing.unc.s.thuris 3.i.sang.drac.3.ii.boli arm.terræ sigill. singul.3.iii.ruth.præparatæ litharg.utriusque singul. 3. i. s. farinæ uolatilis& fab. singul.3.ii. succi tapti barb. caudæ equinæ, plantag. symp. maioris sing.3. iii. albumina ouorum ii. omnia misceantur, & excipiantur pilis leporinis incisis in minutissima. uel,

R. psidia, balauft. conchillæ marinæ adustæ, pulueris pilorum leporis ustorū, thuris, mastich. sang. drac. telæ aranæ, terræ sigill. singul. 3. i. s. misceantur cum ichthyocolla & glutine fabrorum lignariorū dissolutis aqua pluuiali chalybeata, fiat emplastrum.

R. extremitatum ros.unc. ii. albumina

Enchiridij Chirurgici.

quorum ii. lapidis hæmat. 3. i. gypsi. unc. s.
fiat emplastrum . Denique quæcunque
immoderatum mensium fluxum retinēt,
eadem & hæmorrhoides, & præter medi-
camenta, omnia reuulsionum genera.

Rasis ad roborandum hepar, ipsius re-
gioni admouet mastichen, spicam, cala-
mum aromaticum, cyperum, squinanthū,
crocum, & myrrham.

De ani Fistula. Cap. XXX.

A Ni ulcus fistulosum, quod in carne
est tantum, ea methodo qua antea
de fistula diximus curandum : nam præ-
scripta uictus ratione tenui & laudata, &
medicamentis purgantibus potissimum
per superiora si necessarium uidetur, at-
que etiam uenæ sectione, orificium ulce-
ris est dilatandum, substantia callosa ab-
sumenda.

Quando uerò in intestinum penetrat,
digitus oleo rosaceo illitus in anum im-
mittendus, ac simul fauceolus, qui fistu-
lam incidat: eòque digito in anum immis-
sio sita ducatur fauceolus ut non erret
ne callosam substantiam incidendo, uenas
hæmorrhoidas etiam simul incidat, inci-

fio autem magis mihi probatur, quàm calli detractio, quæ fit ligatura. Post incisionem admoueat albumen oui cum puluere restrictorio: deinde digestiuo exterebint. & oleo. Animaduertendum uerò ne callus in intestinum ultra iiii. digitorum longitudinem penetret: alioqui curatione tantum fucata erit utendum, uel cum ad uesicam, uel os sacrum peruenit, ultra sphincterem progrediens: siquidem incideretur sphincter, atque sequeretur inuolutaria fecium excretio. Tunc itaque uino decoctionis tapfi barbati quotidie bis fovebitur, ipsumq; decoctum intro iniicietur.

De fissuris ani aliarumq; partium. Cap. xxxi.

Fissuræ quacunque sint in parte, oblinendæ sunt oleo de uitellis ouorum, uel de semine lini cum mellis tertia parte. vel.

R. mel. ros. col. olei ros. singul. unc. i. ceræ citrinæ unc. s. myrrhæ & zingib. singul. scrup. ii. litharg. scrup. iiii. fiat unguentum, ante cuius applicationem fissura madescat salina ægrotantis, prodest quoque mammillarum & labiorum fissuris, quod expectuaria

Enchiridiū Chirurgici .

rientia me docuit. Vel foueatur decocto
ex radice alth. & semine lini in uino & a-
qua. deinde,

R. olei de semine lini unc. i. ouum u-
num, litharg. 3. ii. fiat unguentum, quod le-
nit dolorem, ac mollit fissuræ duritiem.

R. olei amygd. dulc. olei de pap. sing.
3. i. unguenti albi rasis cum capā. unc. i.
s. aloes, myrrhæ, corticis thuris, aluminis
sing. 3. i. s. terræ sigil. 3. ii. albumina ouo-
rum ii. misce, fiat unguentum, quod tum
fissuris, tum ulceribus ani erit conueni-
ens. uel,

R. muccag. seminis lini extractæ in a-
qua maluarum unc. i. butyri recentis, nu-
cum cupressi, seminis lini sing. unc. s. cera
quantum sufficit, fiat ceratū. Oleum quo-
que lini solum, aut oleum nucum appli-
catum prodest.

De femorum, tibiærum & pedum ulceribus.

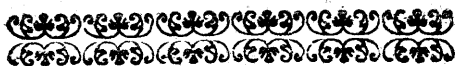
Cap. xxxii.

EArum partium ulcera quacunque
aut cuiuscunque sunt speciei, curan-
tur methodis uniuersalibus. Experunt e-
nim uictus institutionem, quandoque ue-
næ sectionem, & cathartica medicamen-

ta, prout exigunt tum corporis habitus,
tum humorum qualitas, tum ulceris di-
spositio ac species, de quibus consule quæ
de tumoribus curandis fuerunt explica-
ta. In topicis maximè huiusmodi par-
tium natura est animaduertenda, in quas
ob situm, corporis totius recrementa fa-
cilè delabuntur: id uerò potissimum erit
cohibendum, tum vniuersalibus, tum to-
piciis, tum situ conuenienti: æstate ea erūt
lauanda aqua plantaginis, in qua aliquid
aluminis sit eliquatum: ungenda quoque
unguento de minio: & si rotunda

fuerint, cauterio in aliam fi-
guram adducantur, ac
perpetuò par-
tes quie-
scant.

LIBER
QVARTVS.

*De fracturis ossium, & alijs
eorum vitijs.*

CAPVT I.

SSA uitiari dicuntur, quum uel continuitas illorum soluitur uel ea loco suo dimouentur. Continuitas soluitur collisione, perforatione, fractura, & fissione. Dimouentur suo loco, luxatione seu prolapsuè suis sedibus. Dicuntur etiam uitiari quum ab incenso ferro aut maligno ulcere, ut cancro, fistula nigriora euadunt, & inquinantur.

Quid

Quid sit collisio, perforatio, fractura, & fissio, paucis alibi diximus. Luxatio fit quatuor modis, Aut enim os prolabitur in anteriorem partem, Aut in posteriorem, Aut in interiorem, Aut in exteriorem.

Atq; is prolapsus aut perfectus est, quū articulus prorsus excidit, et à sinu suo procul remouetur, diciturq; eiusmodi uitium exarticulatio, Aut parum duntaxat os ab offe recedit ac ea inter se aliquantum dehiscunt, quæ uocatur Dearticulatio.

Ex his uitijis grauissima oriuntur sympto Progmata, eoq; periculosiora quò nobiliorum corporis partium ossa soluantur.

C V R A T I O.

FRactis aliquod partibus, ad earum curationem quatuor nobis scopis est opus.

Primus, ut ossis fracti partes in naturalem formam reducantur.

Secundus, ut extrema ossis fracti ad amussim coniuncta, sic immota permaneant.

Tertius, ut os fractum ac reunitum poro seu callo agglutinetur.

Quartus, ut accidentia quæ superueni

Enchiridiſ Chirurgici .

re ſolent,cohibeantur,aut corrigantur :

Primum ſcopum aſſequemur,cùm os tranſuerſim eſt fractum , atque ſua ſede depulſum, ita ut alterum ſuper alterum efferatur,cùm depreſſum attollemus, & ſublatur deprimemus,minimo quàm fieri poterit dolore . Aegro itaque pro rei exigentia debitè collocato,duobus miniſtris iubebimus,ut manus apponant fracturæ:quorum alter infernè ſurſum,alter uerò ſupernè deorſum:uel alter à dextro in ſiniſtrum,alter in contrarium trahat. Si ualentiori eſt opus intentione, ſeu exertione, funes ac ueluti habenas & lintheo firmiſſimo parabimus : quibus fractum membrum circundabimus : altera parte ſuperiorem fracturæ regionem, altera linthei parte inferiorem firmiter ligantes: atq; iis funibus alter miniſter unam in partem,alter in contrariam,ut dictum eſt trahere conabitur . Cauendum tamen ab immoderata tentione, præſertim in ſiccioribus corporibus,ne uehementiores dolores,febres,conuulſiones, ac reſolutiones ſublequantur.Cauendū quoq; ne inter diſtendendum,aliquid offium extantium frangatur:quò fieret ut curatio nē difficilius aſſequeretur. Vbi paulò longius

gius membrum est extensum, quàm nàli-
ter esse debet: sensim erit distentio remit-
tenda, ac manibus fracturæ admotis, ossa
in suas sedes reducenda. Hoc autem indi-
cio, ossa rectè constituta cognosces, si do-
lor remittatur, cessetque punctationis sen-
sus. Alius osium reducendorum modus
ab Hippocrate lib. de fracturis traditur
per glossocomium, ueluti iudicis sen-
tentia, tortores in quæstione reos exten-
dunt: hic tamen nobis est familiarior, &
facilior. In luxationibus uerò in quibus
matore ui est opus, eo interdum utimur.

Secundum scopum perficiemus, si os-
sa coniuncta, unitaque retinebimus, totū
membrum ungentes oleo ros. calenti, uel
myrthino, uel mastichino, & aspergentes
puluerem mastiches. postea,

R. boli arm. terræ sigill. farinæ uolati-
lis sing. partes æquales: excipiantur albu-
minibus ouorum, ac stupis tenuibus, &
optimè pexis, oxycrato prius imbutis &
expressis: quibus pannus lineus etiam o-
xycrato imbutus superponatur. Denique
fascia molli, sed firma, duobus initiis ob-
uoluta, & oxycrato imbuta fractura ter-
tiò aut quartò circunuoluatur: postea al-
tera fasciæ pars sursum, altera deorsum
duca-

Enchiridiſ Chirurgici.

ducatur, & iterum in partem ſuperiorem
reducatur. Oportet itaque eam partem ei
ſe multò longiorem ea faſciæ parte, quæ
ſuſum membrum inuoluet. Faſciarum
autem & longitudinem & latitudinem me-
tiemur, pro fracturæ ac membri magnitu-
dine. Sed interea prouidendum, ne nimis
arctæ, nimisque laxa ſit ligatura. Nam ar-
ctior dolorem & inflammationem exci-
tat, alimentum ac uitalem ſpiritum com-
municari prohibet: excrementorum eua-
porationem impedit, laxior verò oſſa in-
ter ſe coniuncta non ſatis retinet. Tamen
in loco fracturæ arctior debet eſſe ligatu-
ra, quod cognoscemus, tum tactu noſtro,
tum ægrotantis ſenſu. Poſt ligaturam, fe-
ruſæ ſunt circumponendæ, etiam initio
(tameſi nec Hippocr. nec alij veteres eas
admoueant ante diem ſeptimum) eas aut
circumponimus initio, non ut conſtrin-
gant, alioqui & dolorem & tumorem ac-
cer ſerent: aut præſentem exacerbarent,
ſed ut adaptationem membri contineant
oſſaq; ſedibus ac locis ſuis reſtituta, utrin-
que ſulciant. Principio itaq; non ſunt ar-
ctius vinciendæ ferulæ, ſed expectandum
donec à dolore & inflammatione tutus
ſit ægrotus: tuncq; erunt arctius uincien-
dæ.

da. Sint verò ferulæ leues, & planè aquabiles, ex tenui ligno, uel charta papyracea, uel corio. Quidam ferularum loco, arborum corticibus vtuntur, sed non satis ossa stabiliunt. Quòd si ob membri inæqualitatem ferulæ non possint accommodari, partes magis concauæ sunt splenijs implendæ: & ferulæ stupa aut lana inuolutæ in orbem, non minore quàm vnus digiti spatio inter sese distantes, fracturæ sunt accommodandæ, ac vinciendæ: ut sedibus suis non dimoueantur: cauendùmq; ne articulus aliquis, & præcipuè flexus interior ab ijs attingatur. Obseruandũ quoq; si dolor uel phlegmone adest, neq; eam deligaturam neq; ferulas applicandas, sed membrum stupis oleo uel albuminibus, uel ambobus imbutis contegendum, satisq; erit, ut ligatura paululum membrum fulciat, & medicamenta huic symptomati idonea contineat. Porro ubi rectè membrum ligaueris, de apposita figura est prouidendum. Ea aut est conueniēs, quæ maximè abest à dolore: quæq; naturalis & consuetæ, & in qua diutius æger consistere ualeat.

Rectissimam figuram uocat Galenus, quæ uenas, arterias, & musculos rectissim-

Enchiridiū Chirurgici .

mos habet. Figura angularis, brachio est rectissima. Ad membri itaq; ligati conseruationem, quidam panno lineo suunt artissimè stramen, instar puluilli & membrum in medio statuunt, & ligant: alij capsulam eodem usu parant: Quando uerò nec pruritus, nec dolor, nec pñegnone, nec ulcus, nec aliud symptoma adest, recteq; fractura est restituta: debent & ligamenta & ferulæ in diem quintumdecimū sic permanere, fouendo interea membrū in circuitu oleo myrino, & masticino. Proderit quoq; ungere partem superiore membri defensiuo nostro, saltem primis diebus. Exactis diebus quindecim fascias resoluemus: partem uino decoctionis absyntij & ros. cum sale fouebimus: & rursum medicamentis iam dictis utemur aliis vij. diebus: Deinde postquam locum, ut dictum est, fouerimus, utemur emplastro quod oxycroceum appellant.

Quod si aliquod symptoma superuenierit, uel fracturam non rectè procedere arbitrabimur: tertio quoq; die Hippo. resoluere fascias iubet, atq; symptomati occurrere.

Tertius scopus ad calli generationem pertinet: quē uictus ratione absoluemus,
paululū

paululum quàm in principio plenior: utatur uerò cibus boni succi, & qui multum nutrant (nisi vulnus adsit) & qui succos crassos & tenaces gignât: tales. n. sunt poro efficiendo idonei. Profunt itaq; oriza, triticum eodem quo oriza modo paratum, extrema, & intestina aialium, præsertim hædi & ueruecis. Initio aut uictus debet esse tenuis: Ná vino, & carnibus in diem decimum est illi abstinendum, quo callos incipit generari. Cum fractura est in partibus inferioribus, rarò aluum mouemus, nec per clysteres, nec per cathartica: sed interdum uenam secamus ad defluxionem cohibendam. Callum plus iusto minorem adaugebit perfusio moderata aquæ modicè calentis, & emplastrum ex pice, ac frictiones: hæc enim alimentum in partem affectam attrahunt. Quæ uerò digerendi uim obtinent medicamenta, ea callos recētes iam effectos maiores ex Galeni sententia minuūt, ueluti lamina plūbea superposita, & arctè ligata & fricatio immodica, aut quæ fit ex oleo & sale ac nitro, aut fons multus ex aqua calenti, & uomitus, ac tenuis uictus.

Quartus scopus est in correctione accidentium: inter quæ potest numerari

Enchiridiū Chirurgū.

iam dictum . Accidit quoque interdum cum fractura uulnus in carne: in quo diligenter considerandum, num sint aliqua ossium fragmenta, quæ pungant, ea enim essent statim initio eximenda : & reliqua ut in uulnere contuso perficienda. Hippocrates fracturam cum uulnere eodem modo curat, atque eam quæ est sine uulnere: nisi quod laxiorem efficit ligaturam in loco uulneris quàm si uulnus non adesset: Plures etiam fascias applicat: quoniã laxiorem efficit ligaturam: tardius uerò ferulis utitur: ac uictum tenuiorem præscribit. Si phlegmone oriatur, præsidis ad eam rem efficacibus, ut in tumoribus diximus utendum. Si magna carnis contusio extiterit, ob quam impendeat gangrenæ periculum: partem affectam scarificato : at si gangrena iam occupauerit : ad caput de gangrena recurrito . Ligatura ex Hippocratis sententia eadem non erit, quæ in fractura absque ulcere, sed nos fasciam ab utraque ulceris parte obliquè in longitudinem collocabimus ad similitudinē græcæ literæ x. ut remaneat ulceris locus apertus, eique mederi possumus , fascias non resoluendo. Si superuenerit pruritus, uel pustulæ, aut membrum liuescat, ob ligaturam

turam arctiorem uel sanguinem concre-
tum, admoveatur sequens unguentum,
quod roborat: inflammationem & dolo-
rem prohibet.

R. boli arm. terræ figill. sing. unc. s. lapi-
dis calaminaris, cerusæ, litharg. sing. unc. i.
fantali albi & rub. sing. 3. i. olei ros. uel
uiol. unc. iii. ceræ ūc. i. s. caphur. 3. i. fiat un-
guē. huic rei ēt prodest ceratum fantalinū.
Si pruritus augeatur ligatura est dissoluen-
da: parsque aqua aceto, & sale fouenda:
postea unguentum præscriptum uel un-
guentum album, uel pomphol. uel nutri-
tum est applicandum. Cū tumor ob ca-
cochimiam succedet, uel cachexiam partis
sequentibus utendum.

R. farinæ cicerum unc. j. balaust. aca-
ciæ, lycij, aloes sing. 3. ij. bdellij in aceto dis-
soluti 3. ii. j. olei cham. myrt. sing. quantum
suff. albumen oui j. misce, ac fiat linimen-
tum, uel forma pultis.

Quando membrum indecentem habet
figuram, estq; callus frangendus.

R. foliorum cicutæ m. 4. fiat decoctio
qua foueatur pars, & folia terantur cum
axungia suilla, uel gall. fiatq; catapl. quod
applicetur post forum: hoc. n. porum iā
genitum mirum in modum emollit: adeo

Enchiridij Chirurgici .

vt intra nouem dies facile frangi possit,
ac commodè restitui membrum . In fine
confert pannus lineus sequenti medica-
mento imbutus, quē spanadrap. appellât.

R. thuris, mastich. far. volatilis, boli arm.
sing. 3. ij. ceræ & sebi arietini sing. lib. s. re-
sinæ unc. s. olei ros. unc. ij. liquefiant cera
& resina cum sebo & oleo & ijseductis
ab igni, pulueres inijciantur, & fiat empl.
Vel panni immergantur, & fiat quod vo-
cant spanadrap.

Porum quoq; molliunt decoctio capi-
tis, pedum & intestinorum ueruecis, cor-
ticis medij vlmi, radicis althææ cum far. se-
minis lini, fœnug. cham. melil. quæ coquâ-
tur in vino & aqua, cuius fumum mem-
brū recipiat panno coopertum: deinde fo-
ueatur eo decocto, & applicetur aliquod
ex sequentibus vnguentis, uel empl.

R. vnguēt. dialth. & agrippæ sing. unc. j.
olei cham. delilio. & amygd. dulc. sing. ūc.
s. olei laur. unc. i. ping. gall. medullæ cru-
ris uituli & uaccæ, cæsyp. sing. unc. s. muc-
cag. seminis lini, & fœnug. sing. unc. j. ceræ
quantum suff. fiat vnguentum . vel,

R. radicis alth. lib. j. ireos, & scyllæ sing.
ūc. ij. iuæ art. herbæ paral. cynogl. sing. m.
j. coquantur, terantur, exprimantur : &
col.

coladde ping. gal. & anferis sing. unc. ij. butyri recentis unc. j. s. axung. suillæ unc. i. a-murcæ, olei irini, & de lilio sing. unc. ii. ceræ, tereb. gummi hederæ, galb. sing. unc. s. coloph. resinæ, sing. unc. i. fiat unguentum. vel,

R. olei laurini, mastichini, & mustellini sing. quart. i. olei irini, vulpini, & tereb. sing. unc. i. axung. a. sininæ, uel uitulinæ, taxi, cerui, uel suis singul. s. aliptæ & gallæ musc. styracis utriusq; , bdellij, sarcoc. cæsyti sing. unc. s. ammoniaci, in aceto dissoluti unc. j. fiat vnguet. Alij vulpem in vino perfectè coquunt, carnes terunt, exprimunt, & succū cum uino iterum coquūt ad mellis crassitiem, & lib. j. addunt mast. castor. bdellij, myrrhæ, baccarum lauri sing. unc. s. euphorb. 3. ij. & unguentum conficiunt. aliud,

R. muccag. alth. feminis lini, fœnug. & psyllij, extractæ in succo brassicæ lib. s. myrrhæ, mast. sing. unc. s. furfuris triti, & fab. sing. unc. j. olei chamæ. quantum suff. fiat catapl. Postremò confert suffitus, ex aceto in lapides molaes, ac candentes injecto, quemadmodum in scyrrho ex Gal. sententia, maximè quando durities est antiqua.

Enchiridij Chirurgici .

De luxationibus . Cap. II.

Luxationum curandarum methodus , tot atq; eosdem scopos expetit cum fracturis .

Primus est, ut luxatus articulus in proprium locum , naturalemque sedem reducatur .

Secundò ut articulus suo iam loco restitutus , in eodem persistat : neq; deinceps sede excidat.

Tertius, ut affectum articulum omnibus modis à dolore ac inflammatione uin dicemus .

Quartus est , ut reliquorum accidentium aduentum prohibeamus : uel si superuenerint , corrigamus. Primum scopum consequemur, si membrum luxatū extenderimus: atq; quod os suo loco excidit, ab ea parte in quam prolapsum est, in contrariam impulerimus, & in suum sū nū reduxerimus. Non est aut in omnibus vna & eadem extendendi ratio : sed alia atq; alia pro natura luxatæ partis, & nervorum, tendonum, & ossium dispositione, ac situ & articulatione. Modò. n. solis manibus, modò injectis funibus, ut de fracturis

Eturis diximus: modò quibusdam machi-
namentis (quale est glossocomium) uti-
mur. Secundũ scopum perficiemus robo-
rando ac confirmando membrum luxa-
tum, unctiõne ex oleo rosac. myrrhino
uel masticchino, ac postea pannus lineus
rosaceo delibutus applicabitur, deinde
stupæ lenes ac panni ouorum candido,
& puluere astringentium imbuti admo-
uebuntur: postremò fascijs posca madi-
dis pro particulæ magnitudine longis la-
tisq̃ue utemur: Quinetiam ferulæ ex co-
rio uel densa papyro applicabuntur. Ita
tamen ut arctior non sit ligatura, ne dol-
or aut phlegmone accersatur. Quib⁹ om-
nibus certo ordine certaque methodo p-
actis, membrum debitè collocatum in se-
ptimũ uel decimum diem nisi sympto-
ma superuenerit sic relinquetur. cũ se-
cundo, ægroto medeberis, aqua calenti
membrum fouebis, tum ad dolorem (si
quis adsit) demulcendum, tum quod in la-
borante particula coniunctum est discu-
tiendum. Vbi ita membrum fouerimus,
mox ei emplastrum admouebimus ex pul-
uere astringente & ouorum albuminib⁹:
postea membrum arctius ligabimus. Ter-
tium scopum perficiemus, si humoris in
partem

Enchiridij Chirurgici.

partem affectam influxum modis omnibus prohibuerimus: Si enim fluxio superuenerit, statim dolorem sentiet ac phlegmonem experietur: quæ tum in luxationibus tum in fracturis maximè uitanda sunt. Hæc autem uitabimus, si roborantia & repellentia parti admouerimus: ac initio tenuem frigidamq; uictus rationem præscriperimus, uenamq; si urgeat necessitas secuerimus, & aluum, nisi liberè fluat, subdixerimus. Obseruandum tamen si antequa curationem aspiceris, pars luxata iam dolore aut phlegmone infestetur, non prius in locum suum reducenda, quam dolor cessauerit, & phlegmone conquieuerit: Proinde quicquid suo loco motum est, ante phlegmonem est reponendum ex Hippocr. sententia. Porro sedato dolore, & finita omnino phlegmone pleniore uictu laborans refici potest, cibisque boni succi, ac moderato uini usu. Sub finem uero curationis, si res ex animi sententia celsa, luxatum membrum perfusione decocti ros. absynthii & musci arboris quercini roborabis. Peracto fotu oxycroceum imponi potest, ac membrum ad suos usus sensim, ac leniter æger poterit promouere. Quartus scopus docet qua ratione dolorem

lorem demulcebimus & phlegmonem moderabimur. Ad dolorem leniendum admovebimus lanam succidam aqua oleo & aceto calentibus aut tepidis imbutam. Ad phlegmonem cerata refrigerantia, & quæ de phlegmone curatione dicta sunt, prohibendam, iuvabunt. Cæterum si luxatis ossibus vulnus quoque accessit, multa diligentia & providentia est opus: dum. n. hæc reponuntur, ingens periculum, non nunquam etiam mortem afferunt. Nam cum ex distentione adjacentes nervi & musculi facile inflammantur, dolores acerbissimi, convulsiones magnæ, ac febres acutæ oboriuntur, præsertim in magnis articulis. Quanto enim principibus membris luxati cum vulnere articuli viciniore sunt, tanto maior timor est de accidentium huiusmodi aduentu. Itaque ex Hippocratis sententia nihil tutò reponi potest, præter digitos, plantas, & manus, atque in iis quoque prudenter esse agendum admonet, nec quicquam temerariè aut præcipitanter. Ergo ut rem in summam colligam, luxatos articulos statim inter initia dum pars adhuc phlegmone uacat, reducere oportet in suum naturalem locum: prolapsum uerò cum vulnere articulum mediocriter inten-

Enchiridiſ Chirurgici .

intentione (ualidam enim citra periculū
perferre nō poteſt)reponere tentabimus.
Quòd ſi iuxta animi inſtitutum euenerit,
tantū danda erit opera ut phlegmone
non ſuperueniat.Si uerò phlegmone aut
conuulſio aut aliud oriatur oſſibus iam
in ſuam ſedem reſtitutis, rursus ea (mo-
dò ſine ulla vi fieri poſſit) ſuis locis pro-
pulsabimus. Si autem id ſine vi fieri non
poſſit, ſatius fuerit cū luxata ſunt mem-
bra maiora, luxationis reſtitationem dif-
ferre, donec inflammationis aliorūque
ſymptomatū periculum tranſierit. Cū-
que iam non ſpectatur phlegmone, aut iā
iſa conquieuerit, id autem fit ferè poſt
ſeptimū uel nonum diem, præſati peri-
culum apud neceſſarios ægrotantis, cona-
bimur minima cum uiolentia oſſa in ſuas
compellere ſedes. Vlceris uerò curatio ea-
dem erit, atque dictum eſt, capite de fra-
ctura. Cæterum ſi luxatio cum fractura,
ſine tamen uulnere acciderit, communi
ratione membrum eſt extendendum, ac
manibus confirmandum: ut in ſimplici-
bus fracturis diximus: ac primū luxa-
tio, ſi fieri poteſt, deinde fractura erit cu-
randa. At ſi ante fracturæ curationem lu-
xatio reſtitui minimè poſſit: fracturæ cu-
ratio,

rationem primùm aggrediemur, deinde cum callus in fractura iam fuerit obfirmatus, luxationis curam suscipiemus. Quod si ob temporis diuturnitatem inter ossa luxata callosa quædam durities contracta fuerit, decocto altheæ, malvæ & aliorum mollientium locus erit perfundendus, eaq; peragenda, quæ à nobis capitè defraeturis dicta fuerunt.

De Arthridide. Cap. III.

A Rthritidis dolor est articulorum cum inflammatione & tumore interdum ex interuallis ferè inuadens. Eius statuuntur differentie ex articulorum numero & nomine ut chiragra, ischias, gonagra & podagra, Chiragra manum infestat eiusq; uel carpum uel externam partem uel digitorum uincula & articulos. Ischias est dolor à natibus inguinibusq; ad genua, & interdum ad summum usque pedem pertingens. Gonagra genuum est inflammatio cum uehementi dolore. Podagra est pedum affectio malleos, uel pollicis articulos grauissimis doloribus excrucians.

Sunt etiam humerorum & cubitorum arthritides, quibus superiores descriptiones conuenire possunt.

Cause

Enchiridij Chirurgici .

Causa. Causa Arthritidis antecedentes sunt humoris è capite uel alijs partibus corporis fluxio & recipientis partis imbecillitas. Humor congeritur in capite ex cerebri totiusq; capitis imbecillitate. & frigida atq; humida intemperie . Partis recipientis imbecillitas uel hereditaria est ex infirmiore parentum semine, uel contracta ex causis euidentibus, quæ emolliunt & laxant, membranasq; articulos & uincula feriunt, cuiusmodi sunt ueneris, balneorumq; usus frequentior. &c. Et quæ extrinsecus articulos offendunt & contundunt. Proxima continensq; causa est, humor præter naturam adherens, & infixus articularum membranis, uinculis & tendonibus, qui ibi conclusus & putrescens uehementissimos infert dolores: atq; is uel aliunde ex fluxione illic aggestus est uel ex partis ipsius uitiosis excrementis .

Nodosa Arthritis autem nodosa seu tophacea uocatur, quum crebra fluxuione tanta humoris copia congesta est in articulis, ut tenui illius parte ui caloris dispersa ac dissoluta crassior fex sola relinquatur, quæ crassescens in manifestum tandem tophum et calculum concreuit .

Progn. Deterior iuncturarum dolor est quando ei accidit cuius pater aut auus eo laborauit.

Dolo-

Dolores articulares uere & Autumno magna ex parte mouentur. Quicumq; morbi podagrici fiunt, hi sedata in quadraginta diebus inflammationem finiunt.

C V R A T I O.

ARthritidis calidæ curatio his remediorum generibus perficitur. Primū est in victus rōne conuenienti, quæ incrasset, refrigeret, & bilis acrimoniā obtundat, vel sit tēperata: aer serenus, & tēperatus, ne calidior augeat defluxionē, frigidior uero impingat materiem. Cibi euchymi & cocti faciles, hordeatum & auenatum profunt ob uim deterforiam: Panis fursuraceus laudetur: Vino parcendum nisi in declinatione, sit autem oligophorum & subrubellum: Somnus diurnus, coitus, & animi pathemata fugienda, acetum uitandum tanquam partibus neruosis inimicū, nisi sit passulatum: aluus semper liberè fluat.

Secundum remedium est in uenæ sectione, si materia est sanguini permixta, idque in principio, alioqui uenæ sectio plus detrimēti, utilitatis uerò minus afferret. Secunda uena in brachio è directio cruris

Enchiridiū Chirurgici.

cruris affecti, & ita in reliquis obseruanda oppositio. Tertium est in humorum præparatione & purgatione, itaque materiæ feruor remittendus & acrimonia obtundenda, ac tenuitas increassanda, frigidis & increassantibus, atque astringentibus, ne materia tam facile in locum affectum in fluat, ad quam rem proderunt syrupi ros. uiol. granatorum, cydoniorum, nymph. cum aquis ros. plant. solani, acetosæ, & similibus in dupla pportione ad syropos, quibus erit utendum donec signum coctionis in urina appareat, humor purgabitur sequenti potu.

R. florum trium cōmunium sing. pug. i. liquir. & passularum mundat. sing. unc. s. myrobal. citrin: 3. i. s. hermodact. 3. i. fiat decoctio & in quarto i. coll. dissol. elect. de succo ros. 3. ii. elect. de cassia 3. vi. rhab. electi scrup. iiii. misce & fiat potus, aut si malit pilulas.

R. pilul. de hermodact. minorū scrup. ii. s. rhab. scrup. l. spicæ gran. iii. & cum syrupo granatorum fiant pilulæ vii. Parum tamen probandæ pilulæ cū arthritis est à materia calida, nam pilulæ, humores calidiores efficiunt ac tenuiores atq; ad fluxionem paratiores: Quod uerò a practi-
cis

eis præscribuntur pilulæ, de hermod. minores cum est materia calida, id etiam parum probandum, nam etsi hermodactili articulis conferre dicuntur, materiam tamen quæ iam influxerit retrahere non possunt: sed est topicis opus.

Quartum remediorum genus est in usu topicorum, itaque statim a uenæ sectione, uel post leue medicamentum laxans, repellentibus anodinis uti decet: ante uerò euacuationem tutum non esset. Repellentia uerò quæ loco affecto admovebuntur non ualde refrigerent, oportet: nam quæ ualde refrigerant humorem impingunt, & resolutionem contumacem efficiunt, quemadmodum calida humorem fundunt & ad defluxionem præparant, & partes relaxando ad maiorem defluxionem recipiendam præparant, itaque initio utimur oleis ros. uiol. succis ros. end. plantag. solani, uel aquis earum herbarum, lenticula aquæ, sumac, uirga pastoris, ouorû albuminibus, farina hord. muccagine feminis psyllij & cydoniorum, lacte muliebri, bolo armenio, terra sigillata & similibus, ex quib⁹ uariæ fient compositiones si niemus locum oxyrhodino si materia profundior fuerit, uel oleo ros. & uino si ma-

Ec
gis

Enchiridij Chirurgici .

gis in superficie , uel miscebimus oleum
ros. ouorum albumina & succum solani
uel eius aquam, ac diligenter agitabimus,
uel ūgemus unguento ros. uel popul. uel
utroque cū oui albumine & oleo de nym
ph. Vel cerato albo Galeni: Vel cataplas
ma admouebimus ex mica panis secalei
lacte imbuta & cocta additis vitellis oui,
oleo ros. uel nymph. & croco: Si dolor in
tolerabilis, adde opium. aut,

R. opij & croci sing. unc. j. & cum tri
bus ouorum uitellis & oleo ros. miscean
tur, & applicentur, aut catapl. fiat ex semi
ne vel folijs hyos. caulium, uiol. maluarū,
muccag. seminis psyllij, unguento popul.
oleo nymph. uel papa. farina hord. & la
cte mulieb. Sed animaduertendum. cū
coacti fuerimus vti huiusmodi narcoticis
& stupefacientibus, postea partes esse fo
uendas calfacientibus, secus partes debi
les effectas ob intemperiem frigidiorē,
perpetuò recipiendæ fluxioni obnoxias
relinquemus. Ad eum verò fotum prode
runt cham. melil. fœnug. origanum, sa
tur. in uino austero cocta. Sequens etiā
uerè est anodinum.

R. medullæ cassiæ recenter extractæ
unc. i. olei rosac. unc. iij. mucaginis semi
nis,

his psyllij extractæ, in aqua iux arthrit.
unc. j. s. pulueris hermod. unc. s. croci 3. s.
fiat forma catapl. Deniq; quod influxit,
discutientia, & resoluentia postulat, ad
quam rem proderit fots superior, cui ad
di possunt rosæ, absynthium, stœchas, flo-
res saluæ & anthos, & similia, à mitiori-
bus semper incipiendo, ut ab oleo cham.
& anethino. Proderit stercus bubulū ad-
huc calens, farina fab. lentium, furfur. Co-
quentur autem herbæ discutientes ad fo-
tum, & miscebuntur farinæ, olea chamæ.
anethi, & pingued. gall. & anseris catapl.
conficiendum: Vel lac caprinum cū sul-
phuris exigua quantitate miscebis in for-
mam nutriti, quod dolorem leniet ac re-
soluet. Possumus quoq; astringentia discu-
tientibus miscere, ita vt horum vel illorū
maior sit quantitas pro diuersis intentio-
nibus, quemadmodum in tumoribus con-
tra naturam dictum est.

Arthritidis mixtæ curatio eosdem ha- *Arthri-*
bet curandi scopos, quos præcedens: Quo *tis à pi-*
rum primus est in uictus institutione. Sit *uita &*
autem omnibus in rebus uictus tempera *bilis.*
tus habita humoris ratione vt si magis re-
dūdet pituita, ei magis aduersetur uictus.
Idem debili sentiendum. Semper autem,

Enchiridij Chirurgici .

& uinum & uenus fugienda . Secundus
scopus ad humorum tum præparationē,
tum purgationem spectat . Vnde initio
materia auertetur pilulis de hermod. mi-
noribus; de quibus dabuntur scr. ij. cum
rhab. scr. j. uomitus quoq; saluber si ad eū
sit propensus ægrotus . Deinde materia
coquenda mel. ros. col. syrupo de hyssopo
syrupo de stæch. & similibus cum aquis
beton. saluix, absynt. iuæ arthrit. primulæ
ueris, & similibus, quibus etiam miscebū-
tur ea quæ bili aduersantur, est. n. bilis, pi-
tuitæ uehiculum. vt,

R. mel. ros. col. unc. ij. syrupi de stæch.
unc. i. syrup. de rosis siccis unc. s. aquarum
beton. absynth. & acetosæ, sing. unc. iij. mi-
sce & fiat iulep. clarificetur & aromatize-
tur cum santali, citrini & nucis mosc. sing.
3. j. capiat in iij. dosibus & iteretur si opus
fuerit, aut maiorem quantitatem capies
syruporum, & aquarum præparantium
bilem iuxta humoris dominium. Fugien-
da uerò diuretica, nisi corpus iam purga-
tum fuerit, & neruis inimica uitanda, ut
acetum & syrupi qui ex aceto fiunt, ut sy-
rupus acetosus, oxysachara, oxy mel, nisi
exigua præscribantur, quantitate, & cum
alijs misceantur, tunc enim antequam uis
aceti

aceti ad partes neruofas peruenerit, obtunditur, & interea humores uifcidi inciduntur, & biliofi obtunduntur. Poſtea materia euacuanda ualentibus medicamentis, ut pilulis hermodaſcil. maioribus & coccijs, quibus ſemper addes rhab. uel aliud cholagogum. Præſtat aut pilulis uti cum pituita eſt educenda, quàm potionibus: nam pilulæ diutiùs in uentriculo manent, à remotioribus partibus attrahunt, & ut dictum eſt caſfaciunt, incidunt, & tenuant. Poterit tamen decoctum parari ex iua arthrit. liquir. paſſul. floribus ſtæchados, & communibus, cartamo, agar. polypodio, in quo diſſolues cathol. diacart. et elect. de ſucco roſ. uel,

R. ſennæ, hermod. ſing. unc. i. turb. ūc. s. diapru. ſolut. unc. j. cinnamomi 3. ij. cū oxymel. ſcyllitico, uel ſyrupo de ſtæch. fiat forma opiatæ, de qua ſumat 3. vi. in auro-
ra, nulla præcedente cœna. Si materiei euacuatio per purgationes fieri nō poſſit, ſaltem fame & inedia humores abſumen-
di, ac frequentes clyſteres iniiciendi. Ter-
tius ſcopus eſt ad topica referendus: Erūt
autem anodina & diſcutientia admouenda. Ex anodinis ſequens proderit, quod etiam diſcutit.

R. micæ

Ec 3 R. micæ

Enchiridy Chirurgici.

R. micz panis infusæ in decoctione chamæ. absynt. maioranæ, ac parum coctæ lib. i. cui adde cassiæ recenter extractæ unc. i. ouï uitellum unum, olei chamæ. & myrt. sing. un. i. croci scrup. i. fiat catapl. Potest etiam catapl. parari ex farina, fœnug. puluere meliloti cum oleo chamæ. melle & aceto. Aut sterus bubulum cū oleo chamæm. & uulpino frixum. Muccago etiam fœnug. extracta cum aqua & aceto, adiecto postea melle, multis probatur tanquam efficax remedium si triduo hæreat. vel,

R. succi caulii, aceti acerrimi sing. partes æquales, misceantur cum farina seminis lini. & fiat catapl. uel,

R. farinæ hord. unc. iiii. hermod. unc. i. croci 3. i. uitellos duorum ouorum, & cū oleo ros. fiat catapl. quod dolorem lenit, ac resoluit. aut,

R. uisci quo capiuntur aues unc. ii. styracis liquidæ, cæsypi sing. ūc. i. s. hord. pug. i. ros. unc. i. misce. Si iis non uincatur dolor, ad ea quæ dicta sunt de arthritide à materia calida confugiendum. Demum humoris reliquæ sunt discutiendæ, moderatè tamen ne tenui resolutò, crassum maneat, & in scyrrhosam seu lapideam duritiem

conuer-

conuertatur. Ad eam rem cōferunt folia
altheæ cocta & cum hordeacea farina tri-
ta & apposita: Aut altheæ radix in aqua
mulla cocta & admota: Vel catapl. ex ea-
dem radice cum foliis, & farina scēnug. &
lini, ac floribus chamæm. melil. quibus ad-
de olea chamæm. lil. vulpini, quibus etiā
foliis uti possumus.

Possunt quoque ea coqui in uino & ad-
di saluia, maiorana, rosmarinus, & fieri fo-
tus, & suffitus: commodè etiam addes ru-
tam, betonicam, pulegium, calamentum,
origanum, absynthium, laurum sabinam,
ebulū, puluerem ex stercore bubulo, uri-
nam pueri, oleum commune, acrum: &
post fotum & suffitum, poteris ex mag-
mate cataplasma componere. Aqua stilla-
ta saponis cypri in alembico uitreo opti-
ma censetur, ut & sequens.

R. saluiæ, rutæ, hyssopi sing. m. i. sul-
phur. & salis sing. unc. i. s. macerentur in
octo lib. nini optimi, distillantur: & panni
ea aqua imbuti sæpe admoueantur: aut
unguentum paretur ex oleo irino, lauri-
no, adipe suillo, butyro, medulla ceruina,
galbano, terebint. & cera, cui miscere po-
terimus altheam, scēnug. & hyssopum.

Caterū quoniam topi seu nodi du

Enchiridij Chirurgici.

ri subinde in articulis remanent, uel ob humoris crassitiem, uel ob immoderatum discutientium usum: ad eos depellendos conferunt ea quæ diximus de tumore lenis, & sub finem capitis præcedentis, maxime unguentum de uulpe, & quæ præscripsimus de scyrrho. Profunt etiã cataplasmata ex rad. alth. & bryoniæ, ex foliis mal. brancæ urs. urticæ, abrotoni, marrubii coctis, & cum adipe suillo, caprino, anserino, & gummi ammoniaci, bdellii. galb. i. opop. Verustissimus etiam acerri-
musque caseus cum pedum suillorum & nasturtii decocto præpingui tritus & ad-
motus. vel,

R. ammō. bdellii dissolutorum in oleo de lil. sing. unc. s. casei antiquissimi & acerri-
mi uacis. s. seminis nasturtii unc. s. miscē-
tur, & fiat emplastrum. Verum ante il-
lius usum poterit uti emollientibus, quem
admodum fotu ex decocto mal. alth. semi-
nis lini, fœnugr. florum sambuci, anthos-
trach. in vino rubro uel aqua. deinde,

R. emplastri filii zach. diachyl. ireati sin-
gu. quart. i. axung. gall. anseris, anatis, &
suis sing. unc. i. s. medul. cruris uiculi & cer-
ui sing. unc. ii. pulueris hermod. unc. i. fiat
empl. conuenientis magnitudinis, quod

vi. aut vii. dies locis callosis applicabitur post fotum. Deinde capiti fumum marchasitæ ignitæ, & cum aceto extinctæ applicabis ij. dies, & postremò emplastrum de caseo. Præcautio uerò ab arthritide multa quoq; requirit. Primò quidem uictus temperantiam, ac sobrietatem, utantur cibis euchymis, quique aduersentur humori ex quo genita fuit arthritidis. Nunquam uino utantur nisi uenterculus sit ad modum imbecillus, tuncq; uti poterunt uino subrubello & oligophoro: nunquã tamen bibant inter pastus dum sit concoctio, ne uinum ducat cibum semiconcoctum in ambitum corporis. Omnino dent operam ut sint laudatæ concoctiones. Vitet uenerem, & immoderatam exercitationem partium affici solitarum: liberè semper excernantur excrementa. Proderit sequens pulvis à pastu.

R. coriandri præparati ꝯc. v. diacydonit. sine aromatibus 3. iij. cinamomi 3. ij. smacis 3. s. pulueris rosatæ nouellæ 3. i. sacch. ros. tabulati ad pondus, omnium fiat pulvis, quo utatur à pastu, nec superbibat. Quia uerò uix fieri potest quin aliqua in corpore materia gignatur arthritidis efficiendæ idonea, ea erit diligenter uacuanda,

Enchiridiū Chirurgicū.

cuanda, tum uenæ sectione, tum purgationibus. Proinde uere & autumnō, si omnia consenserint, uena secanda, & iisdem temporibus ac crebrius si uidebitur corpus repurgandum. Vnde proderunt sequentes pilulæ in usu frequenti.

R. agar. troc. 3. ii. aloes lotæ, rhab. elect. sing. 3. i. myrobal. citrin. & cebul. sing. 3. s. iuæ arthrit. & masticis sing. scr. ii. s. fiat massa pilularum, de qua capiat tres pilul. magnas ii. horis ante cœnam bis in hebdomade. uel,

R. pilularum de hyera. simpl. agar. troc. sing. 3. ii. rhab. elect. 3. i. s. tamarind. & myrobal. citrin. & cebul. sing. scr. ii. cum syrupo ros. æstate, & cum syrupo de aceto. hyeme formentur pilulæ vi. pro 3. capiat tres, aut 4. aut 5. post primum somnum, idq; frequenter. Præterea roborandæ partes principes: quam ad rem conferunt conserua ros. cortex citri conditus, myrobal. conditæ, diarhod. abb. triasant. diamarg. diamosc. rosata nouella, aromaticū rosatum, conserua achorianthos, & florum saluæ, ex quibus parari poterunt opiata: in quibus omnibus semper animaduertendum quis humor magis in corpore reddetur, & quæ partes imbecilliores, ut magis confir-

confirmentur. Deniq; etiam partes externæ confirmandæ, unde ex Oribasio, Sal minutim in oleo tritus, ac articulis affrictus manè & vesperi toto uitæ spatio præfens est remedium, nisi præter modum sicca intemperie sint præditi: Sal. n. materia incidit, tenuat absumit, siccat, & astringitione partem roborat: oleum uerò lenit, Balnea etiam fotus & suffitus ex astringentibus & roborantibus profunt.

*De Scabie, Psora, & Lepra.**Cap. I V.*

Scabies alia est humida alia sicca. Humida ex pustula quavis humidior fit, ex cuius resiccata sanie, crustula obdurescit. De eius differentiis supra dictum est. Sicca est quæ ex siccis fit pustulis. Huius tres traduntur species, impetigo, psora & lepra. Impetigo aut simplex est, quæ cutis uehementi tantum prurigine roditur, cum rubore duritie & asperitate, huius causa est bilis aut pituita salsa eaq; tenuis & putrida. Altera uerò quæ præter pruriginem asperioribus & maioribus pustulis, acriusq; corrodentibus cutis inficitur, cuius eadem est causa cum
superio-

Enchiridiū Chirurgici .

*superiore, sed bilis in hac ardentior acriorq;
est, Pituita etiam magis putrida saliaq; ac
plerunq; alterius humoris permixtione cras-
sior. Plora est qua cutis crassioribus, &
durioribus pustulis intumescit, magisq; ex-
asperatur. Hac ex atra bile in cutem effusa
potius quàm ab alio humore trahit originem.
Ex cuius causâ copia maximaq; putredine,
& malignitatis uenenosâ adiunctione ori-
tur tertia species quæ lepra dicitur. Ea igi-
tur est uenenatus morbus in terrena substan-
tia totius corporis naturam immutans fit à
melancholico & terreno humore uenenatam
qualitatem adeptus, quam mox tum uisceri-
bus, tum omnibus partibus impertitur, sed
præcipuè iecori & lieni, ex quarum partium
deprauato officio alimentum, corruptum in
putredinem degenerat, uariaq; pustulas &
scabiem uenenosam passim excitat .*

C V R A T I O .

Affectus huiusmodi cùm sint affi-
nes, eandem curandi methodum de-
siderant, tantum siquidem discrimen est
in ratione maioris & minoris.

Primò itaq; uictus ratio conueniens
est

est præscribendam, à cibis bilem atram, fæsamue pituitam gignentibus abstinendum: qui uerò qualescunque sint, de cancro & aliis tumoribus curandis diximus. Vtendum uerò iis cibis qui facillè coquantur, & sanguinem laudatum procreant. Vinum bibendum tenue & antiquum ac oligophorum seu aquosum, aut satis dilutum.

Secundò si plenitudinis affuerint indicia, uena cubiti, uel media, uel basilica est incidenda, tantumque sanguinis educendum, quantum partim plenitudo expetit, partimque uires sufferunt. Humores quoque tum biliosi, tum atrii, tum adusti, tum falsi & præparandi & purgandi sequentibus.

R. tryphæræ persicæ unc. i. sacch. quantum sufficit, fiat bolus, uel dissoluatur in decocto passul. & mercurialis & fiat potus.

R. syrapi end. bugl. & fumariz an. un. i. s. aquarum lupuli, cichorii & end. an. un. iii. pulueris triasant. 3. s. cinnamomi 3. i. fiat iulep. clarific. & aromat. pro iii. dosibus. uel,

R. rad. lapathi acuti unc. ii. radic. enulæ campanæ & cichorii an. unc. i. scariola fumar. lupuli bugl. boraginis, acetosa, scabiosa.

Enchiridiū Chirurgici.

bioſæ an. m̄. i. herbarum capillarium, utri
uſque bepaticæ, et mercurial. an. m̄. ii. paſ-
ſul. mundatarum, prunorum, ſebeſten, an.
par. xv. quatuor ſeminum frigid. maiorum
an 3. iii. aniſi 3. ii. ſeminis cuſcutæ, medul-
læ ſeminis cartami, ſennæ oriental. ſum-
mit. thym. an. unc. ii. polypodii quercini
unc. iii. tamarind. electorum unc. i. s. my-
robal. citrin. confricatarum cum ſucco ro-
ſarum 3. iii. florū geniftæ, bugl. borag. an.
pug. i. ſorum uiolarum recen. pug. ii. fiat
decoctio in lib. ii. colature, diſſolue ſyrupi
de fumo terræ compoſiti unc. vi. ſucci
roſ. & mercurial. an unc. ii. ſacc. quantum
ſufficit, fiat ſyrupus, cuius pars media co-
quatur perfectè in ſyrupum, ac de eo ſu-
mentur unc. iii. ſingulis hebdomadis poſt
purgationem, cū decocto mercurial. hor-
dei, paſſul. & uiol. Alteram partem ca-
piet tribus aut quatuor diebus hora ma-
tutina: poſtea purgabitur: uel utatur ſe-
quenti.

R. fumar. borag. bugl. an. m. iii. cicho-
rii & ſorum uiol. an. m̄. iiii. mercurial. m.
ii. foliorum ſennæ oriental. unc. i. fiat de-
coctio ad lib. ii. in col. diſſolue ſacch. albiſ-
ſimi unc. iiii. triaſant. 3. ii. fiat apozema cla-
rific. & aromat. pro iiii. doſibus. uel.

Rec.

R. succi mercurial. lib. s. feri lactis tantundem, fennæ orientalis unc. s. sacchari quod sufficit, fiat syrupus clarificatus & aromatizatus, ut iam dictum est, capiat unc. iiii. pro dosi. Quod si alius satis subducta non fuerit, utendum purgatione sequenti.

R. rhabarb. electi in aqua end infusi & expressi 3. i. s. elect. diacart. & confect. hamec. an. 3. iiii. syrupi præordinati unc. i. misce & fiat potus, qui manè sumatur cum custodia. vel,

R. confect. hamec. unc. s. cathol. 3. vi. elect. de psyllio 3. i. s. sacch. quantum sufficit, fiat bolus, uel utèdum pilulis de fumo terræ. Deinde ad roborandas partes principes, ac intemperiem corrigendam.

R. conferuæ florum cichorii & bugl. sing. unc. i. conferuæ ros. unc. i. s. pulueris diarhod. abbat. & triasant. an. 3. ii. pulueris diatragac. frigidi & diapap. albi recenter dispensati singul. 3. i. syrupi capill. uen. quantum suff. fiat opiata, de qua capiat instar fabæ, & postea bibat aquæ cichorii modicum.

R. unguenti ros. unc. ii. cerati santal. un. iiii. olei ros. & nymphææ sing. unc. i. spicæ nardi scriptup. ii. fiat unguentum, quo ungetur

Enchiridiū Chirurgici .

tur hepar tepidè, addendo parum vini al-
bi, idque fiat dies aliquot post usum bal-
nei. vel,

R. Unguenti ros.unc.iii. seminis scario-
læ, endiuæ, plantag. & portul. an. 3. i. ca-
phuræ 3. s. santalorum unc. i. coralli rub.
boli ar. singul. 3. ii. cerusæ lotæ in aqua
ros. & cichorii. unc. i. olei ros. unc. iii. ceræ
parum, fiat unguentum, quo ungatur, ut
dictum est. Post uniuersales purgationes
utendum balneo sequenti, quod mollit,
abstergit, & siccat.

R. radic. & foliorum lapathi acuti m.
iii. rad. ænulæ cāp lib. s. rad. acori & bryo-
niæ sing lib. i. mal. uiol. scabiosæ, fumariz,
chelidon. saponariæ, calamenti, hederæ
singul. m. ii. hordei integri, lupinorum, fa-
barum, lentium sing. lib. i. s. furfuris lib. i.
hellebri m. ii. coquatur in aqua pro bal-
neo conficiendo: quod tribus matutinis
ingredietur, in eoque manebit quantum
poterit: deinde in lecto modicum fudet.
Deinde aliis tribus diebus addantur bal-
neo salis communis lib. ii. aut iii. & lumi-
nis lib. i. uitruli quart. i. ac similiter bal-
neum ingrediatur: sed neque in balneo
neque in lecto tunc fudabit. Priusquam
tamen balneum ingrediatur ungendus est
unguen-

unguento sequenti.

R. succi lapathi acuti & ænulæ camp-
næ sing. unc. iii. succi calamenti, fumaris,
chelidon. singul. unc. ij. succi limonum
uel omphacij unc. iiij. terebinth. unc. iiij.
litharg. unc. ij. cerusæ lotæ unc. j. tuthiæ
unc. s. salis communis drach. ij. sulph. uiui
drach. j. s. hellebori 3. j. mercurij unc. ii.
olei ros. & myrt. sing. unc. ii. misce, &
fiat in modum nutriti, quo vngatur se-
rò & manè, balneum ingreditur, ut di-
ctum est. vel,

Rec. radic. enulæ camp. & lapathi
acuti singul. unc. ii. coquantur in aceto
acerrimo, terantur, cribroque traiciantur:
adde sulphur. viui drach. ii. salis com-
munis torrefacti drach. i. s. succi limo-
num unc. ii. unguenti albi rasis, & un-
guenti enulati cum argento uiuo an.
unc. iii. butyri parum uisti, olei de tar-
taro, & ceræ albæ quantum sufficit, fiat
linimentum, quo liniatur post usum bal-
nei.

Pro scabie puerorum.

REc. terebint. nouies uel decies lotæ
unc. iiij. butyri unc. ii. salis unc. i. suc

Ff ci

Enchiridiſ Chirurgici .

ei citranguli quātum ſufficit, vitellos duo
rum ouorum, olei roſ. unc. i. fiat unguen-
tum. aut,

Rec. axung. ſuillæ unc. iiii. ſulphu-
ris uiui unc. i. ſalis albi unc. s. terebinth.
abietis in aqua roſ. lotæ unc. i. albumina
duorum ouorum, butyri recen-
tis unc. i. muſci grana
iii. miſce, & fiat
unguen-
tum.

LIBER

LIBER QVINTVS.

★ *De Lue Venerea.* ★

C A P I T E L

V E S uenerea est ocul
tus & contagiosus,
morbis tuberculis,
ulceribus, maculis,
cruciatibus & dolo
ribus seuiens, concu
bitu aut alio impuro
contactu suscitatus.

*Causa eius externa impurus est concubitus,
aut alia contagio morbi, venenum ex sudo
ribus, habitu, sputis & alijs id genus humo
ribus in aliud corpus inferens. Causa inter
na sunt spiritus & humores, atq; etiam no*

Ff 2 biles

Enchiridiū Chirurgici .

biles partes eo ueneno infectæ, totumq; uirus in corpoream molem inferentes . Eius quatuor traduntur differentie & species distinctæ. Prima omnium mitissima & lenissima est, qua solum capitis & barbæ pili sensim & citra ullam corporis offensionem defluunt. Huius uenenum in tenui uapore consistit, cuius uehiculo in summa corporis ac pilorum radicem diffunditur. Altera paulo deterior est, qua uniuersa cutis crebris maculis & lentiginis instar paruis, modò rubris, modo flauis, non extuberantibus aspergitur. Hac in tenuissimo sanguine uirus habet, quā nulla alia grauiora consequuntur symptomata. Tertia species grauior, ac iam uera lues est, in qua rubræ ac flauæ pustulæ, eaque sicce circa frontem ac tempora, poneq; aures & per totum tandem corpus disperguntur ac erumpunt. In hac iam iecur ipsum, sanguinis humorumq; massa labefactata est, à quibus protinus, carnosæ mollesq; partes statim detrimentum accipiunt. Quarta species est, quæ præter alias partes lues inualescens, solidas partes ossa uincula, membranas ac nervos adoritur, unde cruciatus cientur implacabiles .

Ex commemoratis descriptionibus facile signa huius morbi innotescunt, præsertim si

in pene aut inguinibus, bubo, aut ulcus conficiatur uel præcefferit, si dolores noctu ingrauescant, & que non articulos tantum sed medios etiam artus affligant. Hunc morbum uaria comitantur symptomata, ulcera pudendi, inguinum bubones, ulcuscula & pustula per totum corpus extuberantes, ardor urinae, de fluxu pilorum, praesertim capitis, quae alopecia dicitur tophi seu nodi in articulis, & alijs locis: osium caries, dolores intensi & fixi, tum capitis tum aliarum partium, & alia id genus.

C V R A T I O .

VEnerei affectus profligandi prima pars ad uictus institutionem est referenda : in qua aer debet esse temperatus, cibi euchymi, coctuque faciles, & qui humores nec crassos & uiscidos, nec tennes & acres gignant. Altera pars in purgationibus consistit: in quibus clyster ex decoctione communi, cassia, & cathol. primū locum habebit: vel potionem ex cassiae 3. vi. cathol. 3. iii. rhab. in puluerem redacti 3. s. cinnamomi gr. ii. aquae bugl. unc. iii. syrupi uiol. uel ros. unc. i. dabis: aut bolum ex cassia, cathol. & diasenna offeres.

Ff 3 Postea

Enchiridiū Chirurici.

Postea sequenti die si plenitudinis signa apparuerint uenam secabis, iecorariam quidem si magis sint affectae partes inferiores, uel cephalicam si superiores, uel mediam, si omnes ex aequo partes afficiantur. Sanguinis uerò educendi quantitas indicationem habebit a natura uirium, aetatis, ac morbi. Si tamen mulier afficiatur, utile est uena malleoli secta, ciere menses si retineantur, quo tempore fluere solebant. Deinde humores praeparandi: qui si biliosi & tenues uideantur, quales sunt in iis, qui ulcera habent uirulenta: exhibebis syrupos de fumar. de lupulo, de bugl. endiuiae. uiol. cum aquis fumar. cichorii end. borag. bugl. solani, uiol. ut tamen sit aquarum ad syrupos proportio dupla: quibus adde triasant. uel diamarg. frig. 3. i. s. uidebisque num plus huius syrupi uel aquae: minus autem illius sit miscendum. Si uerò pituiteos crassosque humores magis redundare putaueris, sitque affectus cum arthritide, aut tumoribus scirrholis coniunctus, tum proderunt mel ros. col. oxymel simpl. syrup. de fumar. compositus, syrupus conseruationis acori, de staechade, oxymel scyll. & aquae beton. melis. hyssopi, salviae, primulae ueris, iuae arthriticae

ticæ & similes: addes autem puluerem cinamomi, uel nucis mos. uel diarhod. abb. ad scrup. iiii. uel apozemate sequenti humores præparabis.

R. ligni sancti & cort. eiusdem in lib. viii. aquæ infusorum sing. unc. 4. coquantur ad medias: adde rad. rusci, graminis, & asparagi singul. unc. i. rad. & foliorum enulæ campanæ, bugl. borag. end. lupuli, fumar. lapathi acuti, scabiosæ, adianti, polytrici, rostri porcini sing. m. i. liquiritiæ contusæ 3. vi. medullæ seminis cart. sennæ orient. sing. unc. i. seminis citri, cucurb. melonum 3. ii. seminis anisi & fœnic. sing. 3. i. pastul. mundat. iuiubarum & sebesten sing. par. viii. trium florum cordialiū. sing. pug. i. fiat decoctio in aqua lupuli, uel fumar. cape de col. lib. ii. in quibus dissolue sacch. quantum suff. santali moscat. & cinamomi sing. 3. i. s. fiat apozema clarific. & aromat. pro vi. dosibus. Quando humores sunt heterogenei, & capitis atque articularum doloribus æger infestatur, proderit sequens.

R. ligni sancti & corticis eiusdem sicut dictum est infusorum & coctorum sing. unc. iiii. rad. acori, galangæ crassæ sing. 3. vi. rad. rusci, graminis, asparagi, filicis, enu

Enchiridij Chirurgici .

læ camp. lapathi acuti cum foliis sing. un.
i. beronica, saluæ, melissæ, galitrici, camæ
dr. camepit. primulæ ueris, trifolii, fuma-
riæ hepaticæ. end. buglos. quinque. capill.
sing. m. i. seminis melonum unc. i. seminis
anisi & fœnic. sing. unc. s. liquirit. contusæ
unc. i. s. passul. mundat. unc. ii. prunorum
& ficcum sing. par. viii. polypod. querc. &
medullæ seminis cart. sing. unc. ii. sennæ
oriental. unc. i. s. agarici troc. unc. s. her-
modact. 3. iii. colocynt. 3. ii. hellebori nigri
3. i. s. myrobal. indarum & cebul. cum o-
leo amygd. dulc. confricatorum sing. 3. ii.
thymi & epith. sing. 3. i. s. trium florum cō-
munium, stachad. & florum genistæ sing.
pug. i. fiat decoctio in æquis partibus suc-
ci fumariz, & feri caprini: cape de col. lib.
ii. in quib. dissolue mel. ros. et syrupi ros.
solutiui sing. unc. iii. sacch. quantum suffi-
cit, fiat apozema mediz decoctionis, clari-
ficetur, & aromat. cum cinnamomi, & dia-
rhod. abb. sing. 3. i. Capiat bis in hebdoma-
de uel frequentius unc. iij. pro dosi. Pote-
ris ex ijs nonnulla detrahare, & alia adiū-
gere pro natura affectus. Et si ventriculi
subuersionem timeas, prætermittes helle-
borum & colocynt. Si mulier afficitur,
non sunt omittenda quæ vterum iuuant,

ut

ut sunt matricaria, verbena, fabina. syrupus de artemisia, & de radicibus. Humores iam præparatos, sic uacuabis.

R. elect. de psyllio, & de succo ros. sing. 3. i. s. cathol. & trypheræ persicæ sing. 3. iii. rhab. electi in fero caprino infusi scr. iiii. cinnamomi grana v. syrupi viol. ũc. i. aquarum lupuli & fumar. sing. unc. i. s. misce, & fiat potio. uel,

R. decoctionis communis (cui adde polypod. querc. & fennæ sing. unc. s. hermodact. 3. ii.) quantum suff. in qua dissolue cathol. 3. vi. confect. hamec & diaphen. sing. 3. ii. fiat potio. uel,

R. elect. indi maioris, & diaphen. sing. 3. iii. diacart. 3. ii. aquarum beton. & bugl. sing. unc. ii. syrupi ros. solutiui unc. i. misce, & fiat potio.

R. conferuæ rad. bugl. & florum stæch. fin. 3. i. s. theriacæ ueteris scr. iiii. sacch. modicum, fiat bolus: qui detur postridie medicinæ. Postea bibat aquarum bugl. & fumar. sing. i. s. Loco potionis, hyberno præsertim tempore, purgari poterit humor pituitosus pilulis de agar. cocciis, foetidis, lucis de hermod. & arthriticis. Biliosus aut aureis aggregag. assaieret, sine quibus, de rhab. de quinque generibus myrobal. de fuma-

Enchiridij Chirurgii.

fumaria.

Tertia pars huius affectus curandi ad roborantia pertinet. Vtile etenim fuerit opiatam præscribere, qua manè & vespè rivietur ad cerebrum, hepar, & uentriculum roboranda. Fiet autem ex conferuis radicis achori, elenii, florù saluiæ, anthos, cichorii, bugl. cortice citri conditio, theriaca, diamarg. frig. elec. lætitia Gal. diarrhod. abbatis, triasant. & similibus. Proderunt quoq; myrobal. conditæ sed diuitibus, ob sumptum: Epithema èt cordi applicabitur ex floribus communibus, melissa corallo, santalis, semine citri, & ocymi diamarg. & similibus.

Uſus aquæ philosophicæ. Cap. II.

Quartæ curandi pars est in usu cuiusdam aquæ quam philosophicam, uel theriacalem appellant, qua utendum post uniuerſales purgationes, iuxta humoris peccantis naturam. Poterit ergo ſequens parari ad morbum proſligandum.

R. rafuræ ligni ſancti optimi lib.s. uini albi dulcedinis expertis lib.ii. aquæ deſœcatisſimæ lib.viii. aquarum fumar. cichorii, chamæ. ſing. lib.i. polypodii quercini lib.s. macerentur ſimul horas xii. adde epith.

th.unc.ii.asplenii unc. vi. feminis iuniperi
unc.ii. corticis citri unc. i. conseruæ ros.
cichorii,bugl.& borag. sing.lib.s. conser-
uæ enulæ campanæ , & theriacæ ueteris
sing. quart.i. distillentur in deplomate :
postea addes saccharum, & cinamomum
ad saporis suauitatem : dabisq; huiusmo-
di aquæ unc.iii.aut iiii. aut v. pro uiribus
ægotantis, ac morbi magnitudine : nam
ea sua tenuitate humores tenuat , poros
aperit , sudores mouet, ac recondita fa-
cultate huic morbo aduersatur. Cui pote-
ris addere conseruam acori itidem , aut
alia quæ magis tuæ intentioni accom-
moda uidebuntur. Liberum quoque erit
longè à cœna cùm ibit cubitū totidē un-
cias illius aquæ sumere . Interea uerò dū
ea utetur cubiculo non egredietur nisi à
prandio, cœloque sereno, & aere calido:
uictu utetur tenui& exiccante:uinum bi-
bet olygophorum : mensemq; integrum
ita uiuet cum huiusmodi aqua uel etiam
diutius, pro uirium, & affectus magnitudi-
ne: cùmq; alius fuerit astricta , clystere
molliente subducetur. Nonnulli in princi-
pio pastus unc. iii. huius aquæ exhibent
cum tanta uini albi quantitate : nec eam
uelperi propinant.

Quis

Enchiridiū Chirurgū.

Quis usus ligni indici. Cap. III.

SOlemus etiam post uniuersales purgationes hunc morbum usu ligni sancti curare: sic uerò parabitur.

R scobis ligni indici lib. i. corticis eiusdem unc. 4. macerentur horas xxiv. in lib. x. aquæ purissimæ in fictili uitreato: coquantur ad medias prunis luculētis v. aut vi. horas & percolentur: postea quotidie in aurora illius aquæ dabis unc. vi. & ægrum cooperies ut sudores moueantur: moderatè tamen ne uis corporis dissoluatur: subinde sudor detergatur: corpus fricetur et caput: cibum non sumat nisi horis vi. à potu exactis: eiusdem aquæ totidem uncias offeres v. horis a cœna: sudores tamen tunc non mouebis: Deinde in idem lignum iam coctum aquæ lib. xv. iniicies, & iterum quoques ad tertias, sub decoctionis finē addes liquir. rasæ et contusæ unc. s. passularū mundatarum unc. ii. absoluta decoctione addes cinamomi 3. v. ad saporis iucunditatem: eòque decocto utetur in pastu. Nonnulli sub finem primæ decoctionis addunt fumar. lupuli borag. bugl. singul. m. i. Alij radicem cyclā. cardui

cardui benediſtj , et olibanum ad unc.i.
ſingulorum: alij rad.enulae camp. in pul
uerem redactae, mummae ſing. unc.s.ca
rabæ 3.ii,s.pulueris hermodact. 3.ii.ſen
nae orient.unc.s. alii mediam partem ui
ni albi : alii tres partes uini et unâ aquae
iniiciunt:quod profuturû putauerim cor
poribus pituitosis ac robuſtis,atque cûm
nerui ac tendines non afficiuntur:cûm ue
rò corpora ſunt imbecilla , ſatius duxe
rim magisque pfuturû ſi decoctio in ſo
la aqua fiat:imò cûm corpus imbecillum,
bilioſum,aut ad tabem pp̄ſum, ſaepe ga
iaci uſum ipſum contabescit:inflamman
tur urinae,dolores augentur.Itaque cûm
corpus eſt bilioſum, loco aque commu
nis,utor aquis cichorii, bugl. uiol.fumar.
in decoctione, quarum uſu ſæpe ſum ex
pertus rem ſœlicius ſucceſſiſſe.Sunt quo
que qui primo decocto adiciunt helle
borum,eſulam, colocynt. turbith. diagri.
agar.rhab. quod præter rationem fieri ui
detur : illa ſiquidem humores naturam
que exagitant:ac uires diſſoluunt:ſiunt.n.
duæ euacuationes contrariæ:una quidem
ligni ſancti ad exteriora per ſudores: alte
ra uerò medicamentorum laxantium ad
interiora per alui deiectionem. Proinde
illis

Enchiridij Chirurgici.

illis sum nunquam usus, neque uti suaserim. Alij decocto gaiaci nihil adiiciendum esse sentiunt: ne aliorum mixtione uis ligni in prouocandis sudoribus impediatur.

Quod si aliquid miscere placet, id partibus affectis sit accommodatum, ut in hepatis obstructione addatur capillares: uel quæ uim gaiaci adiuuent, ueluti carduus benedictus. Aliqui sequentes usurpant decoctiones ueluti artis arcana quædam.

R. ligni sancti lib. i. corticis eiusdem lib. s. aquæ purissimæ lib. x. macerentur, dictum est xxiv. horas, atque coquantur ad tertiam partis consumptionem. Præterea radic. ænulæ camp. dactylorum ab ossibus separatorum singul. unc. i. s. sennæ oriental. unc. i. macerentur in lib. vi. uini albi horas 24. super cineres calidos, ita ut prope modum uinum ferueat: deinde exprimantur: & huic uino misceatur præcedens decoctio: postea adde sacch. lib. s. cinnamomi unc. i. & exactis iiii. horis ab ea mixtione, traiciantur per colatorium uini aromatit, ac singulis matutinis capiat unc. v. aut sex, & ante coenam, uel cum se in lectum recipiet, tantundem. Iterum in dictum lignum iniice aquæ lib. xv. bulliant ad tertias: adde sacchari & cinnamomi quæ

tum

tum uidebitur ad saporis gratiam. Animaduertendum uerò non unam eandemque decoctionem omnibus temperaturis esse parandam, sed interdum ualētiorē, interdum uerò imbecilliorē, habita uirium ac morbi & cæterarum rerum, tum naturalium, tum contra naturam, ratione. Idem quoque dicendum de uictus institutione. Dum autem eo decocto utetur, ita uictus instituendus, ut cōsuetudine in ciborum quātitate perspecta primis quinque aut sex diebus quarta pars detrahatur, aliis sex, tertia: aliis sex diebus media, deinde eodem ordine ad pristinum uiuendi modum reducatur. Viatur carnibus euchymis & assis, ac sale minimè condiantur: Nam sal ut aiunt uim decocti impedit, in prima mensa offerantur aliquot prunæ cum saccharo, in postrema autem passulæ. Panem bis coctum comedet: cui cū flatu torquent, aut adest uentriculi imbecillitas adiiciendum nonnihil anisi & fœniculi. Si uerò uiuendum tenuiter 30. uel 40. dies, pro uiribus ægri ac morbi magnitudine. Nonnulli sæpe solum panem cum prunis, & passulis offerunt. Quod si ob uirium imbecillitatem uinum in pastu permittere cogaris, primi decocti usum

Enchiridij Chirurgici.

in sex hebdomadas protrahes. Cum uero alius non fluet liberè, erit ut dictum est clystere subducenda uel dragmæ aliquot sennæ in decoctio uesper: maceranda, & manè leni præcedente ebullitione & expressione offerendæ: Vel syrupus frequens in usum parandus, de quo unc.iiii. cum decocti gaiaci unc.ii, exhibebis & illo die non moueantur sudores.

R. polypodii quercini recentis lib.s. foliorum mercurial. borag. fumar. iux arthriticæ sing. m. i. passul. prunorum, sebesten sing. par. xxx. anisi. unc. i. tamarind. unc. ii. sennæ orient. lib. s. florum uiol. bugl. & borag. sing. pug. ii. fiat decoctio ad lib. iiii. in col. dissol. mel. ros. col. & sacch. singul. lib. i. syrupi ros. solutiu & syrupi de fumo terræ compositi sing. unc. vi. fiat syrupus perfectè coctus, qui usui seruetur, deque eo capiat bis uel ter in hebdomade, ut dictum est. Cæterum cum uideamus decoctum gaiaci non sufficere ad hunc affectum profligandum, quod tenues humores absumat, crassos uerò frequenter relinquat: post huiusmodi decocti usum, nos leuioribus solemus uti unctionibus ex hydrargyro & aliis: quibus quod reliquum erat crassorum humorum absumitur, & parum per

os, partimque per aluum & urinas redu-
citur. Tres uerò uel quatuor tantum un-
ctiones efficimus, aliquo ex unguentis in-
fra scriptis, à quo dosim mediam argenti
uiui subtrahimus, ut mitius, imbecillius-
que sit unguentum. Vtiliusque existima-
mus dierum tantum triginta diætam præ-
scribere, ac postea ita ungere, quam 40.
dierum diætam, sine unctionibus.

Quomodo utendum radice china. Cap. IIII.

Alia ratione curatur hic morbus, quæ
non est præcedenti admodum dissi-
milis: fit aut decocto radicis chinarû quæ
apios dicitur. Itaq; post uniuersales pur-
gationes, præscribimus uictû tenuē non tñ
vlque ad eo siccû atq; cû decocto gaiaci:
siquidē decoctû radicis chinarû uehemē-
tius siccatur quàm gaiaci, quod ex fiti facile
deprehenditur: sic autem parabitur.

R. radicis chinæ in tenues orbiculos se-
ctæ unc. i. aut unc. i. s. coquatur in x. lib. a-
quæ in uase terreo uitreato, ad medias:
Vas verò tam exactè cooperiatur, ut nihil
exhalet: Deinde coletur decoctû, ac super
cineres cōtinuo calidû seruetur: Huius de-
cocti dentur unc. 8. vel 9. p. uiribus ægro-

Gg

tantis,

Enchiridiū Chirurgici .

antis, ac sudet tres horas: sudor diligenter
abstergetur, prædeat hora 9. uel. 10. et rur
sum hora tertia à meridie eandem deco-
cti dosimumat: lectum ingrediatur, & su-
det. cœnabit aut hora sexta, ac frugalior
erit cœna quàm prandium, loco uini secun-
do decocto utetur: quod parabitur si inieci-
ris aquæ lib. xii. in feces superioris deco-
cti, deinde coxeris ad tertias. Potest tertiu
& quartum fieri decoctum, si addideris
radicis 3. ii. Si tñ uino abstinere non pos-
sit: eo saltem decocto uinum diluatur.
At huiusmodi dosis, non est seruanda per-
petuò, sed uel augenda, uel minuenda p
uirium & morbi magnitudine. Debetque
decoctum huiusmodi quotidie uel alter-
nis diebus parari: nam facile acescit, uires
que amittit, si diutius feruetur.

Vnguentorum administrandum ratio. Cap. V.

Quinta pars huius affectus curandi,
ad unguenta sudores mouentia est
referenda: in quibus non sunt ponenda
quæ ualentet siccant, nisi ulceribus labo-
ret, quib. siccantia prosunt, sed sudores co-
hibent, qualia sunt præcipitatum, tuth. li-
tharg. sed usurpanda quæ molliunt, laxant,

&

& leniter discutiunt, ut adipēs, medullæ, butyrum, olea liliorum, chamæ. anethi, amygd. laurinum, lumbric. unguentum re sumpt. dialth. & similia cum argento uiuo: quod frequentissimè sum expertus etiâsi absque præparatione applicaretur, profuisse, modò eo rectè utamur, hoc est, iusta quantitate atque totius corporis perspecto temperamento, & uiribus ægri.

Non improbo tñ illius præparationē ex aq̃s calfacientibus, & tenuatibus: imò uerò puto potius ita esse præparandum, quàm cum aceto. Quod uerò nonnulli etiam doctissimi uiri illius usum improbare conantur, multis modis quæ ex eius usu sequuntur incommoda demonstrantes, ea certè humoris potius acrimoniæ, aut eorum qui utuntur ignorantia tribuenda existimo, quàm mercurio. Multa enim sunt medicamenta, quæ plurimam nobis utilitatem afferunt, si rectè illis utamur, contra uerò iacturam maximam, mortemque immaturam ueluti opium, papauer, & alia. Aliorū tamen rationes refellere, aut contrarias in medium præferre mei non est instituti: sed affirmare ausim eos, qui tantopere mercurii usum improbant, aut nūquam aut nō ut decet illius periculum fecisse, sed ut ut

Enchiridij Chirurgici .

fit, ego tamen confirmò illius usum me nūquam fefellisse , qui quāplurimos ab hac detestanda lue etiam inueterata (quæ hic, si alibi u(quam est frequentissima) dei beneficio, liberauerim. Vt autem ad rem ueniamus, post uniuerſales purgationes, poterunt sudores hoc pacto moueri .

R. axung. ſuillæ lib. i. pingued. gall. butyri recen. ſing. unc. i. olei cham. & lil. ſing. unc. 4. olei laurini, & anethini ſing. vnc. ii. thur. maſt. myrrhæ ſing. unc. s. argenti uiui unc. v. tereb. lotæ in aqua uitæ unc. iii. reſini pini vnc. 4. miſce, fiat vnguentum: quod erit doloribus proſuturum , addas vnguentorum calidorum vnc. 4. aut plus minusue pro doloris vehementia, & ſtyracis liquidæ unc. s. Proderit quoq; tophis, & ſcirrhosis tumoribus, ſi addideris gummi, bdellii, ammoniaci galbani, diſſolutorum in vino albo, & aquæ uitæ ſing. unc. i. pingued. anſeris, anatis, & medull. cruris uituli ſing. vnc. ii. Vlcerà uerò iuuabit augendo dolim puluerum, & addendo lithargyrum & ceruſam uel minium. Vt tamen rem dilatemus , explicemusq; magis perſpicuè, poterunt unguenta ſequentia ſingulis affectibus particularia parari. Primò quidem in morbo cum puſtulis ſine

arti-

articulorum dolore.

R. radicum, & foliorum enulæ camp. lapathi acuti, althææ, maluæ, scabiosæ, fumar. lupuli, rostri porcini, agrimo. bugl. uiol. sing. m. i. lentium, lupinorum, & hordei parum contusorum sing. pug. ii. hellebori nigri triti unc. ii. sulph. uiui unc. i. fiat decoctio pro balneo, quod ægrotus ingreditur uesper, longè à cœna, postea in lecto sudabit, & dormiet: manè uerò ungetur sequenti linimento admodum utili.

R. rad. enulæ camp. & lil. alborum sing. unc. i. s. summitatum absynthii, lupuli, fumar. scab. sing. m. s. cicerû, lentium, hord. sing. pug. i. florum chamæm. melil. samb. singul. pug. i. fiat decoctio, cape de col. lib. i. s. adde olei ros. unc. ii. olei mast. & laurini sing. unc. 4. butyri recen. unc. v. axung. suillæ salis expertis lib. s. bulliant omnia simul ad decoctioni consumptionem, postea misce thuris, mast. myrrhæ sing. unc. i. s. sarcoc. & cerusæ sing. unc. i. aluminis 3. vi. litharg. unc. i. s. tereb. unc. iii. styracis liquidæ 3. x. argenti uiui in succo limonû extincti unc. iii. uel plus minusue pro ægrotantis uiribus, agitentur diligenter in mortario marmoreo, fiatq; linimentum.

Gg 3 Si

Enchiridiū Chirugici.

Si dolor sine pustulis articulos, & caput maximè afficiat, utendum sequenti.

R. axung. gall. anseris, & anatis sing. ūc. i. medull. cont. uituli, & bouis sing. unc. i. s. axung. suillæ lib. i. hydrarg. in ea axung. extincti unc. v. uel vi. uel vii. pro viribus ægri, thuris, mast. baccarum lauri sing. uac. ii. sarcoc. myrrh. singul. unc. i. s. cinabrii 3. ii. euphorb. unc. s. resinæ pini unc. ii. s. tereb. lotæ in aqua vitæ unc. iii. sublimati 3. i. s. olei lumbri. amurcæ, olei de lil. chamæm. & vulpini sing. unc. iii. agitentur in mortario marmoreo, addendo styracis liquida 3. x. Si topi in capite, & ulcera magna cum carie ossium, uel sine carie in diuersis corporis partibus, sitq; ægrotus debilis solæ corporis partes extremæ sūt ungendæ & adenes, atq; à superiori linimento cinabrium, sublimatū, & euphorb. sunt detrahenda: miscere autem poteris aliquid vnguenti resumptiui & agrippæ; ac aliorum calidornm cum bdellio, & amoniaco. Cū verò adest dolor articulorum cum tophis, hoc utitor.

R. rad. acori, ænulæ camp. ireos, ebuli, altheæ, hermod. sing. unc. i. beton. saluiz, iuxæ arthrit. sing. m. i. florum hyperi. stæch. sing. pug. i. coquantur in lib. ii. ūni, & col.

col. misce axung. suillæ salis expertis lib. i.
axung. gall. anferis, anatis, medull. cruris
uituli sing. unc. i. unguenti agrippæ, mar-
tiati, dialth. unc. i. s. olei lumb. vulp. de li-
lio, chamæ. aneth. laur. mastich. sing. unc. i.
s. thuris mast. sing. unc. i. myrrhæ unc. s.
baccarum lauri unc. i. s. euphorb. 3. ii. re-
finæ pini in oleo lumb. liquefactæ unc. iii.
tereb. lotæ in uino albo unc. ii. mercur. in
aqua uitæ, & saluæ loti, exsiccati, & axun-
gia extincti unc. vi. styracis liquidæ unc. s.
fiat unguentum. uel,

R. axung. suill. lib. i. opop. galb. sagag.
bdell. dissolutorum in aqua uitæ sing. unc.
i. refinæ pini liquefactæ vnc. 4. olei rut. ūc.
ii. olei lumb. de spica cham. laur. sing. ūc.
iii. vnguēti dialt. unc. v. thur. mast. myrrhæ
sing. unc. i. euphorb. unc. s. cinabr. 3. iii. her-
mod. unc. s. fiat linimentum.

Curatio per emplastra. Cap. VI.

A Tqui unctiones pati nolunt, poterūt
uti cerato, uel emplastro Vigonii de
ranis, quo post uniuersales purgationes
circunuoluentur omnes articuli. uel bra-
chia & crura tota, & in lecto aut domi se
continebunt. Quod si pruritus nascatur,

Enchiridij Chirurgici.

fouendus locus vino decoctionis ros. cha
nam. meli. & similium, deinde applican
dum emplastrum. Vis autem eorum si ni
mium fuerit imbecilla, unam aut alteram
unctionem iis adiunges.

Curatio per pilulas mercuriales.

Cap. VII.

Nonnulli post purgationem vniuersa
lem sequentibus pilulis affectum cu
rant.

R. rhab. unc. x. scammon. 3. iii. terantur,
succum uel syrupum de limon. affunden
do, argenti uiui panno conclusi, ut gra
nis minimis effluat unc. ii. & 3. vi. extingua
tur diligenter eodem succo, cumq; satis ex
unctum, & mixtum fuerit, sæpe de eodem
succo vel syrupo affundendo adde farinæ
triticeæ 3. ii. mosci 3. i. fiant pilul. v. pro 3.
diligenter deauratæ: nam aurum Diosco
ridi, mirificè hydrargyri noxam reprimi
t, sumat quotidie vnam, vi. horis ante cibū,
illuq; triginta dies utatur. Interea uerò
nullo alio utatur medicamento nec ca
thartico, nec topico: sed his in hebdom
tantum bibat aquæ fœnic. unc. i. & aquæ
vitæ unc. s.

Alia

Alia curatio per potionem, & unguenta.

Cap. VIIII.

Alij affectum inueteratum præscri-
pta uictus ratione, ac purgationibus
sequentibus, potione & unctione curant.

R. zingib. nucis mosc. caryoph. pip.
singul. unc. i. uini albi lib. vi. macerentur
horas xxiiii. & coquantur donec ad lib.
iiii. redeant: bibat ad nouem dies uel plu-
res illius decocti unc. 4. pro dosi singulis
matutinis.

R. hydrarg. unc. iii. olei laurini ūc. 4. bac-
carum lauri unc. ii. euphorb. aquæ saluæ
& uitæ modicum, ungantur extremæ
partes corporis, & spina dorsi proxime
ignem manè, & ante coenam, postea fuder.
Eam autem curadi rationem in robustis,
& pituitosis non improbarim.

Vltima curatio per suffitus. Cap. IX.

Postrema curandi ratio in suffitibus cō-
sistit, quæ mihi parum probatur: non
enim possunt suffitus hunc morbum cu-
rare nisi uehementes fuerint, qui non pos-
sunt fieri sine magno partium principum
peri-

Enchiridij Chirurgici.

periculo, ac sæpe inducunt syncopen ob spirituum resolutionem, aut paralyfim aut conuulsionem. Cùm tamen reliqua medicamenta non profuerint, illis tandem uti poterimus in sequentem modum.

R. cinabri unc.s. thuris mastich. sing. unc.i. calami aromatici, zedoariæ sing.3. iii. ol. bani, fundaracæ ueræ sing.3. ii. cerusæ unc.s. excipiantur tereb. & fiant trochi sci pro suffitu.

R. corticis thur.3. ii. mastich. gummi hederæ & iuniperi, ladani, hypocist. singul.unc.s. auripig. rubri uel citrini 3. iii. cinabri unc.i. excipiantur tereb. & fiant trochisci. uel,

R. cinabri unc.ii. ladani 3.ii. cort. citri ficci unc.s. sublimati 3.i. thur. mast. styracis calam. radicis dictamni ueri singul. 3. i.s. cum debita theriacæ ueteris quâtitate, fiant trochisci ponderis 3.i.s. qui uicissim conciantur in carbones. Si uerò fuerit fluxus humoris in pulmones, poterimus sublimatum detrahare, & illius loco auripigmentum miscere. Solis illic suffitibus contenti erimus, uel post suffitum unguemus extremas partes, imbecillo unguento, quo utendum esse diximus post usum gziaci optimumque erit in ulceribus, quæ
cacoethe

cacoethe dicuntur. Si post unctiões suffitu uti uelimus ad absumendas morbi reliquias, detractis cinabrio & auripigmento, cardiaca miscebimus, quæ uim incindi, tenuandi ac discutiendi habeat. Modus aut utēdi suffitu is esto : Aeger nudus collocabitur sub conopeo ī sedili, oculis clausis ne suffitus tenuitate lædantur, & in uase ignis ex prunis luculentis, in quem conijciētur trochisci unc. i. uel. unc. j. s. pro uiribus ægrotantis, & indicationibus uariis, si fumus ualentior fuerit paululū caput educet, deinde reducet, ac si fieri possit moueatur sudor, postea in lecto reclinetur æger, ac sudet, fiatque suffitus manē ante cibum, uel si uirtus imbecilla, sumptō tantum oui uitello & tantillo uini, uel unc. s. diā marg. frigid. uel modico corticis citri conditi. Vnguētis, uel emplastris, uel suffitibus erit utendum, donec morbi materiem absumptam putaueris, manē autē tantum ieiuno uentriculo unguentis uel suffitu uteris, uel alternis tantum diebus, si æger imbecillior. Quod si natura tarda ad expellendum, & robusta fuerit in fine, bis in die sine periculo ungere poteris, unges uerò partes extremas, & adenes, ac spinam, cauebisque regionem partiū principum,

Enchiridij Chirurgici .

cupum, fiet autem unctio proximè ignem, uel in lecto si æger imbecillior, non autè in thermis, uel hypocaustis. Denique his notis materiam satis absumptam deprehendentes, dentes dolebunt, lingua intumescet, ulcera nascentur in ore, saliu multa effluet, ulcera exsiccabuntur, remittentur dolores, aderit lassitudo ferè ad syncope, distendètur nerui, & alius profluet, perseverandumque erit in usu eorum medicamentorum, donec aliquid eorum subsequatur.

Quomodo occurrendum symptomatis. Cap. x

Symptomatum, alia præcedunt, ut ardor urinæ, bubones, ulcera pudendi, quæ etiam sine morbo uenereo accidere uidemus, alia sequuntur ut pustulæ, ulcera in toto corpore, alopecia, alia superueniunt ex imperfecta curatione, ut dolores fixi, nodi cum carie ossium, ulcera omnis generis, herpes, marasmus, & alii morbiuarii, alia superueniunt inter curandum, ut oris inflammatio, cum unguentis utimur, aut suffitu, ulcera in ore excitantur ob recrementorum transitum, potius quàm vi unguentorum, nisi quod hæc uehementius humores

humores educant, decoctum uerò gaiaci uel chinæ sensim. Quod autem id potius humoribus quàm unguentis sit adscribendum patet, nam multos uidemus oris inflammatione laborare ante usum unguentorum.

Oris Ulceratio .

C V I symptomati occurrimus si primis quatuor aut quinque diebus utamur gargaris. exiure pulli cum sacch. uel decoctio. ord. syrup. uiol. ita ut lib. decoctionis misceantur unc. v. syrupi, tutum enim non est primis diebus uti repellentibus, nec medicamentis aluum mouentibus, quemadmodum nec nimium detergentibus ob dolorem, qui si superuenerit, linietur gargarismate ex lacte bebuli, in quo chalybs candens extinctus fuerit, uel ex mucagine altheæ, lactucæ, seminis lini, cū decocto hordei . Quod si affectus uehemens fuerit, impetus naturæ sistendus est, tum clysteribus acribus, tum repellentibus gargarismatis dictis de uulæ inflammatione, & oris ulceribus, emplastrum de mastiche, uel contra rupturam collo& temporibus ad mouendum, & capiti quæ siccant, & roborant suffumigia dicta de ulceri-

Enchiridiū Chirurgi.

ceribus oris , ac ulcera contingenda aqua
sublimata. Cucurbitulæ scapulis affigendæ,
manè caput fricandum , deinde brachia,
denique crura, aut grana aliquot foliorū
auri, per se, aut in suis iusculis, transgluti
enda , aurum enim ut antè dictum est ex
Diosco. novam hydrarg. corrigit: aut pa
rentur sequentia garg. ad dentes roboran
dos, gingivarum inflammationem tollen
dam, ulcera oris tum detergenda tum glu
tinanda.

R. pilosel. plant. summitatum oleæ, ru
bi, lentisci singul. m. i. liquir. unc. i. hord.
pug. i. fiat decoctio ad lib. i. in qua dissolue
mel. ros. vel syrupi ros. uel nymph. pro affe
ctus magnitudine unc. iiii. succi mali puni
ci unc. ii. fiat garg. uel,

R. pilosel. plant. solani, caprifol. agrim.
summitatum oleæ, rubi, mori cauda: equi
næ sing. m. i. fol. & baccarum myrti singul.
unc. i. licii 3 iii. nuces cupressi iiii. lentium
pug. i. s. fiat decoctio in aqua chalybeata
in col. lib. i. s. dissolue succorum cydon. &
ros. singul. unc. ii. s. mel ros. uel diamorum
ii. aluminis unc. s. fiat garg.

Intesti-

Intestinorum erosio.

Sæpe etiam accidit ut intestina ob humorum acrimoniam erodantur, & excorietur, unde tormina & dolores intolerabiles oriuntur, cui symptomati sic occurrimus.

R. hord. integri lib. s. mal. u. ol. singu. m. ii. fiat decoctio, & in lib. i. dilu. ut cellis duorum nouorū, olei uiol. unc. iii. pingued. capræ ūc. i. olei rosati unc. i. s. fiat clyster, qui calens iniiciatur, ne cōcresecat pinguedo, ac diu agitetur, & iterum atque iterum iniiciatur, si opus fuerit, hoc enim clystere bis iniecto, perpetuò symptoma pfigauit.

Lypothymia.

Accidit etiam interdum lypothymia, & vires nonnunquam adeo delectæ, & prostratæ, ut se mouere non possint, huic aut symptomati prouidebimus, si aegroto exhibuerimus infusa ex utellis ouorū, uel ex carnibus pullorum expressis cum cinamomo & nucis mosc. diarmag. frigidum diarmoscum dulce, confectis Alcermes, & alia cardiaca etiam huic symptomati utilia.

Ardoris

Enchiridij Chirurgici .

Ardoris urinae curatio .

ARdor urinae statim profligabitur si fieri possit, nec audiendi qui dicunt profuturum esse, si diu perseueret, quod eos continuo fluxu à lue venerea præsèruari putent, imò verò sæpe visum est eos in luem ueneream prolabi propter uenenū, quod humoris acrimonia augetur, & partes principes conscendit, uel in iis partibus generatur vlcera, quæ vix aut nunquā curantur. Proinde in aere frigido, & sicco uersabitur ægrotus, uitabit omnia acrimia, salsa, flatulenta, utetur uino tenui, & oligophoro, uel aqua, in lecto plumeo nō dormiet, à venere abstinebit. Omnes animi affectus vehementes fugiet, corpus moderatè exercebit. Purgationibus utetur pro humorum dominio in quibus maxime uitanda diuretica, & medicamenta ualentiora, quæ scammonium recipiunt, nisi timeamus luem ueneream, sed potius refrigerantia & mollientia exhibenda. Itaq; malua cichorium, end. hord. semina frig. liquirit. passulæ, daſtyli, myrobal. citrin. & indæ, syrupus uiol. & de nymph. flores tres communes erunt ex usu, & frequen-

tes iniiciētur clysteres ex decoctio maluz,
& casia. Prodest rarò venæ sectio (nisi
adesset plethora) maximè cum est sympto
ma uenerei morbi. Sed purgato corpore
vtemur emulsionibus sequentibus, uel si
milibus.

R. quatuor seminum frig. maiorum
mundat. sing. 3. ii. granorum pini, & amy
gda. dulc. mundat. sing. unc. s. aquarum
portul. & plantag. singul. unc. ii. aquæ ros.
unc. i. decoctionis liquir. lib. i. sacch. albi,
& syrupi viol. singulor. unc. i. s. fiat emul
sio, qua utatur manè, & uesperī ante
cœnam.

R. emulsionis quatuor seminum frig.
maiorum extractæ cum aqua hord. lib. i.
syrupi violacei, & de iuiubis singul. unc. iii.
vtatur quotidie mane, ac iteretur.

R. liquir. rasæ, & passul. mundat. singul.
unc. s. seminis lactucæ, pap. albi, hyosc. ace
tosæ sing. 3. i. seminis mal. bismal. cucum.
sing. unc. s. fiat decoctio in aqua parietar
iæ ad quar. iii. in col. dissolue syrupi de
limon. & viol. sing. unc. i. diamarg. frig. 3.
ii. misce, & utatur ut antè. Possunt etiam
semina frigida teri cum sero lactis, & addi
trochisci alcecegi, sacch. & syrupi dicti.
Possunt etiam præscribi 3. ii. tereb. venetæ

℞ lotæ

Enchiridiū Chirurgici.

lotæ in aqua end. donec acrimoniam dimiserit cum pulueris liquir. 3. iiii. & rhab. scr. ii. ex quibus formabuntur orbiculi sumendi in pane azymo, deinde bibet aqua parietarie vnc. iiii. Confert etiam vsus calfiæ sumptæ horam ante prandium.

In topicis primò vtetur leuiter detergentibus, ueluti decocto hord. cum melle, vel syrupo violacei uel sero lactis cum saccharo. Quòd si dolor adsit vehemens, utetur mucaginibus ex semine malux laetuxæ, psillii, lini, cydon. extractis cū aqua caprifolii: cuius succus creditur vrinæ ardorem & gonorrhæam curare. Iniiiciatur autem per catheterem ægro supinè existente, vt facilius iniectio ad parastatas perueniat. Quod si opus fuerit maiore absterfione sic fiat.

R. aquæ plant. & ros. singu. unc. iiii. unguenti ægyptiaci 3. i. s. albumen unius oui dissoluantur simul, & fiat iniectio duobus diebus. Deinde utatur siccantibus magis citra acrimoniam: quale est sequens.

R. aquæ plant. unc. iiii. aquæ ros. unc. i. troc. alborum rasis 3. i. dissoluantur, & fiat iniectio post deterfionem: potest addi emulsio ex seminibus frigidis extracta cum aqua ros. Proderunt etiam troc. à Gordon.

don. descripti, cap. de ulceribus uesicæ ,
et in lacte dissoluti, uel in aqua alumino
sa superius dicta. Dum uerò hæc fiūt re-
gio renum, et perinæum sunt ungenda ce-
rato santal. uel infrigidante Gal. ex caphu-
ra, uel simili .

Bubo Venericus .

BVbonis ueneriei curatio iam tradita
est, quemadmodum ulcerum puden-
di. Verum quia ulcera omnis generis se-
quuntur hunc morbum, præscriptis uni-
uersalibus, recurrendum erit ad singulo-
rum ulcerum curationem iuxta eorum
naturam. Hoc autem summè notandum
nunquam utendum unctionibus uel de-
coctis, nisi ulcere prius absteriso . Præte-
rea argentum uiuum unguentis, et empla-
stris miscendum .

Quomodo tophis medendum .

TOphi seu nodi curantur ad morbi cu-
rationem, si sine osium carie fuerint,
cum topicis sequentibus quæ molliunt,
et sensim resoluunt : itaque curationem
scyrthi ferè recipiunt , nisi quod argen-

Enchiridij Chirurgici.

ram uiuum perpetuò addimus, ad tophos ergo, et dolores præscribitur totus, unguenta, cataplasmata, cerata, & emplastra, ut sequitur.

R. rad. acori un. ii. cyperi, calami, arom. singul. unc. fol. beton. melis. primulæ ueris, iux arthrit. sing. m. i. fœnugr. unc. i. s. flor. utriusque stæch. anchos, sambuci, chamæ. melil. sing. pug. coriandri unc. i. fiat decoctio in aqua & uino albo, ac foueatur locus. Vel,

R. rad. ebuli, cucum. agrest. ænulæ campan. bryoniæ, cyclam. alth. singul. r. un. iii. mal. uiol. brancæ urf. matricar. sing. m. i. flor. chamæ. melil. sambuci sing. pug. i. caricarum pinguium par. v. fiat decoctio in uino albo, & iure capitis intestinorum ac pedum ueruecis, & eo decocto foueto locum: deinde rad. & herbæ terantur, quibus adde seminis lini & fœnugr. singul. unc. iii. axung. suillæ recentis unc. vi. pingued. gallanferis, anatis, & medull. cruris uituli singul. unc. ii. butyri recen. & œlypi sing. unc. i. styrac. liquidæ 3. x. fiat cataplasma. Post usum forus, uel cataplas. p. sunt sequentia.

R. litharg. auri unc. 4. cerusæ unc. ii. amurcæ, olei de lilio, chamæ. sambuc. irini,

ni & lumbr. sing. unc. ii. olei antiqui unc. iii. macerentur noctem, bulliant ad crassitatem: postea adde bdellii & ammoniaci dissolu. i. aceto scyl. uel oleo sesamino sing. unc. i. s. cumque ab igni subduces, adde argenti uiui in axung. suilla extincti unc. iii. pulueris iridis, hermod. aristol. rotunda, & znu. camp. sing. 3. ii. fiat massa. uel,

R. massæ emplastri filii Zachar. & diachyl. ireati sing. unc. i. emplastri de Vigo unc. ii. ammon. in aceto scyll. dissoluti. un. i. uel s. & cum oleo de lilio, fiat massa. uel,

R. ammoniaci, bdellii, galbani in aceto scyl. dissol. singul. unc. i. adde muccaginis, seminis lini, scenug. althæ, sing. unc. s. litharg. unc. ii. bulliant donec cerati consistentiam habeât, semper agitando: postea misce emplastri diachyl. ireati & de melil. singul. unc. iii. emplastri filii Zachariæ, & apostolici chirurgici sing. un. i. s. olei laur. unc. ii. euphorb. unc. s. thur. mast. sing. 3. iii. hermod. 3. ii. tereb. lotæ in aqua uitæ unc. ii. s. mercurii extincti lib. s. fiat massa emplastri. uel,

R. rad. alth. & bryon. coctarum, & pistarum sing. unc. i. axung. suillæ recen. unc. i. s. pingued. gall. anseris & anatis singul. unc. s. medul. cruris utulæ unc. ii. olei lumbr. li

Euchiridij Chirurgici.

liorum, & de uitel. ouorum sing. unc. s. fy-
racis, calamitæ unc. i. s. gummi arab. unc.
ii. bdellii & gummi hederæ sing. unc. i. s. te-
reb. unc. iii. cespiti 3. vi. emplatri de Vigo
unc. ii. emplatri de melil. & diachyl. ireati
sing. unc. i. mercurii in salua hominis iei-
ni extincti unc. ii. misce, & manibus lotis
aqua uitæ, fiat emplastrum. Si autem eo-
rum medicamentorum uim augere uelis,
locus prius erit ungendus, sequenti lini-
mento.

R. axung. suillæ unc. vi. mercurii in ea
extincti unc. iii. euphorb. staphisagriæ sin-
gul. unc. i. s. helleb. albi unc. s. sacch. unc. iii.
caph. 3. ii. olei de tereb. unc. iii. fiat unguen-
tum, quo ūgatur locus affectus ante usum
emplatri. Quod si iis tophus non cedat,
indiciū erit cariei in osse: tuncque noua
cula erit utendum osque radendum, uel
applicandum cauterium: cuius usum, uide
capite de ulcere cum ossis corruptione.

Herpetis curatio.

EX imperfecta curatione interdum ac-
cidunt herpes, quorum curationem
superius tradidi: maximè uerò habenda ra-
tio hepatis, ac loci affecti. In topicis, emol-
lien-

lientibus, deinde ualde siccantibus utendum: fiat itaque fofus ex rad. lapathi acuti, bryoniæ, altheæ, ex mal. uiol. pariet. bræca urfina, ficubus, feminibus lini & fœnugr. floribus chamæm. & melil. fimul coctis. deinde,

R. succi rad. oxylapathi, succi elenii fing. unc. ii. aloes unc. s. fublim. 3. ii. aceti fcyl. unc. s. olei de tartaro modicum, fiat linimentum: uel fi hoc non profuerit, utere fequenti.

R. succorum oxylapathi, elenii, ari fing. unc. i. olei de tartaro unc. i. s. argenti uiui in fucco limonum extincti unc. iiii. fublimati 3. ii. aloes 3. i. s. mifceantur cum a-xung. hirci, & unc. iiii. terebint. lotæ in aqua uitæ, ac fiat linimentum: quo liniantur loca ferpigine laborantia, manibus aut pedibus ita oblitis, mox excipiat in fella pertufa fumus fuffiti: poftremò in lue ueneræ defcripti ad 3. ii. aut unc. s. eas partes optimè cooperiendo. Deinde in lectum fe recipiet aut cubiculum nō egredietur, neque particularibus illis utetur nifi corpore probè uacuato uniuerfaliioribus ac fi expedit ufu gaiaci. Proderit quoque aqua fublimata cap. de ulceribus malignis defcripta.

Enchiridij Chirurgici.

Alopecia sanatio.

Alopecia ex morbo uenereo curabitur
auictus ratione, purgationibus dictis,
unctionibus, & roborantibus. Post purga
tionem utendum sequenti balneo.

R. rad. & fol. ænulæ camp. oxylap. alth.
maluæ sing. m. ii. rad. lil. lib. s. rad. ebuli, pe
dis colubini singul. drach. iii. uiol. brancæ
ursi. fumar. scab. sing. m. ii. seminis melo
num & raph. sing. unc. j. s. seminis lini &
fœnug. sing. unc. ii. florum chamæ. me
lil. uiol. ros. nymphææ sing. pug. i. fiat deco
ctio pro balneo. A balneo prodest unguē
tum uniuersale sequens.

R. axung. suillæ recentis lib. s. mercurii.
in ea extincti unc. iii. unguenti citrinj unc.
ii. litharg. cerusæ singul. unc. i. tereb. resinæ
pini sing. unc. ij. thur. mastich. sing. unc. i.
tartari 3. iii. staphysagr. unc. i. s. styracis li
quidæ 3. ij. olei ros. unc. iij. olei chamæ.
laur. sing. unc. ij. succorum lapathi acuti,
scabios. limonum sing. unc. i. fiat unguen
tum ex arte. Post usum unguenti roborā
dæ partes internæ hoc modo.

R. conferuæ rad. bugl. confer. ros. sing.
unc. i. cōser. uiol. flori ū cichorii. sing. un. s.
elect.

elect. diarmarg. frig. & diarhod. abb. sing. 3.
s. diatragag. scrup. 4. cum syrupo conserua
tionis myrobal embelit. fiat opiata: qua u
tatur quater in hebdomade, cum aquis bu
glos. & fumariz. Iuuabit etiam opiata se
quens, de qua bis in mense sumatur, ut
paulatim uisiosi humores repurgentur.

R. cathol. unc. i. s. tamarind. cum aqua
end. extractorum 3. x. diasennæ solut. & cō
fect. Hamec sing. 3. ii. s. rhab. puluerizati
scrup. 4. cinnamomi grana v. castæ unc. ii.
syrup. ros. solut. quantum sufficit, fiat o
piata: de qua capiat unc. i. uel. 3. x. bis in
mense, per se, uel cum aqua bugl.

Quomodo à residuis præcauendum.

POSTEAQUAM ægrotū ab huiusmodi lue
uenerica curaueris, cauendum ne ex re
liquis humoris maligni in eandem rela
batur, Quod optime fiet si superiora quæ
cordi, hepati, uentriculo robur addunt ei
præscriperis: aut sequentem aquam, quæ
humoris reliquias absorbit, si illius unc.
iij. uel 4. manè & serò exhibeantur.

R. scobis ligni gaiaci lib. i. ther. ueteris
unc. ii. conseruæ ros. borag. & bugl. sing.
unc. iij. conser. elenii, & anthos singul. unc.

Enchiridij Chirugici.

i. polypod. querc. fantali albi & rub. singul. unc. ii. pulueris elect. de gemmis & lætitiæ Gal. singul 3. ii. macerentur horas xxiii. in lib. ix. uini albi & totidem aquæ purissimæ, instillantur in uase duplici super cineres calentes: postea adde cinamomi & sacch. quantum sufficit, ad saporis gratiam. Proderunt etiam sequentia in purgationibus.

R. confect. hamec. diasennæ solut. sing. unc. i. elect. de citro solut. un. s. cathol. un. ij. castiæ quart. s. rhab. 3. ij. cinamomj scr. i. syru. uiol. quantum suffi. fiat opiata: de qua capiat quater in mense unc. i. Potes etiam uti in eadem conficienda, triph. persica, diaphen. indo, diacart. uel,

R. turbith. albj præparatj, agar. troc, helleborj nigrj sing. 3. j. s. polyp. 3. iij. zingib. mithrid. sing. 3. iij. diagrid. 3. j. cinamomj, carioph. sing. scrup. ij. galangæ, pip. longj, nucis mosc. cubeb spicæ sing. 3. s. sacch. quantum suff. fiant morsulj: vel syrupj quantum sufficit, fiat mixtura, de qua dabis un. s. uel plus minusve ut videbitur. uel,

R. polypod. querc. & medullæ seminis cart. sing. 3. j. sennæ orient. unc. j. s. tamarind. 3. vi. prunorum. dulc. par. vj. cort. myrob. citrin. cebul. indarum sing. 3. i. fiat decoctio

coctio in æquis partibus aquarum bugl.
end.lupulj:&col.misce rhab.3.ij.spicæ gra
na vij.agar.troc.3.s.lapidis laxulj præpa-
ratj scrup.ij.dialennæ 3.j.hermodact.3.s.
diarhod.abb.& triafant.üng.3.s. sacchari
quantum sufficit, fiat elect. in tabellas pô-
deris 3.ij.s. uel,

R.pilul.de hiera.3.j.s.pilu.cocc. scrup.
iij.agregat. maiorum. scrup.ii.agar.troc.
3.i.cum syrupo de stæch. fiat massa;

formentur pilul. vi.pro 3. ca-
piat quater in mense.Pro

sunt quoque pilulæ

assaieret, de

fumaria,

sine quibus,

de agar. de hermo-

dact. de saga-

peno .

LIBER SEXTVS.

De Breui ac dilucida febrium contēplatione cū methodica earum curatione.

Elenchus tractatuū libri sexti.

Primus tractatus generalem febrium Theoriam tradit .

Secundus enarrationem Februm continuarum, aut que una tantū constant accessione complectitur .

Tertius interpolatarum naturam, & curam explicat .

Quartus symptomatum febrilium originem, causas, & curationem breuiter expedit.

TRACTATVS PRIMVS .

symptomata .

Tota nobis febrium natura planè innotescat quæ breuiter excutienda occurrunt . Essentia februm , earum differentie , causæ , signa , &

Essentia .

Essentia hac ratione consideratur, ut o- *Essentia*
mnis febris in genere caloris consistat. Qui Febriliū.
enim in interpolatis febribus horror aut ri-
gor præire solet, non febris sed eius princi-
pium dicendum est, Hinc eruitur ex Galeno
definitio, ut febris sit totius animalis calor
immodicus, siue, ut alij uolunt, calor præter
naturam è corde in totum corpus per arte-
rias diffusus.

Calor autem in animante (ut in omni re- *Calor in*
rum natura) unus est, simplex & naturalis, omnibus
At uarijs ex causis augeri, minui, immuta- rebus u-
ri, si q; præter naturam reddi potest, Hinc nus est.
Traillianus definiebat febrem, immodicè au-
ctum feruorem, accensum præter naturam in
corde & arterijs, hinc etiam Galenus asse-
bat febrem esse, natiui caloris conuersionem
in igneum.

Calor enim noster aut naturaliter feruet,
aut præter naturam, Naturaliter quidem,
quum unctuosæ suæ humiditate innata pro-
priaq; fouetur. Hinc fit ut qui plurimum ha-
bent innati istius calidi, naturales uitæ fun-
ctiones edant sælicissimas, At aliena sub-
stantia, minimèque uitalibus spiritibus con-
grua auctus calor, morbidus ac planè natu-
ralibus actionibus aduersus est. Cæterū qui
bus, ut Auicenna. febris uisa est extraneus
calor.

Enchiridiū Chirurgicū .

calor in corde accensus, id ita audiendum est ac si, non quidem extrinsecus accedat nouus calor, sed ab extrinseca causa, & non natiua calor naturalis immodicè crescat, immutetur, propriaque actiones aliena materia pfusus intermittat, uitiosas uerò exequatur.

Putredinis definitio. Nec putredinis obstat definitio à Galeno tradita. 2. meth. ut ea sit mutatio totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptionem à calido externo: Aut hæc Aristotelis

4. meth. Putredo est corruptio propriæ caliditatis ab aliena caliditate in uno quoque humido. Alienus enim calor, aut extrinsecus intelligendus est tanquam materia aut causa proprietatem natiui caloris immutans aut peruertens. Alioqui omnium rerū unus, & idem calor est qui ratione tantum diuersi subiecti uariatur.

Idcirco februm diuisio, earumq; differentia non ex caloris multiplici discrimine sed ex subiecti, seu materiæ, eiusq; situs uarietate petenda sunt.

Subiectū februm triplex. Subiectum illud est triplex, Partes uidelicet corporis continentes (quæ solida dici solent.) Contenta, ut humores, & impetum facientes ut spiritus. Ex hoc triplici subiecto diuisio. nascuntur febres aliæ simplices ex simplici intemperie calida prognata, Aliæ putridæ, quæ

quæ præter calidiorem intemperiem, materiam putridam, suæ affectionis subiectum habent .

Simplices trium sunt generum, Ephemera uidelicet, ex intemperie calida spiritus, Synochus (quæ sine putredine, simplex dicitur) ex simplici sanguinis, eiuq; æquabilis efferuescentia: & Hæctica ex solidarum partium earumque substantiæ calore immodico .

Ex situ subiecti uario putridæ febres diui Situs subduntur in continuas & typicas, seu intermittentes . Continuæ sunt quarum materia rursus . in uenis conclusa putrescit, continuam de se putredinem aut corruptos uapores in cor continenter eructans, materia autem quæ putrescit, aut sunt omnes humores simul coniuncti unde putrida febris synochus dicta, et Latinis continens accenditur, Aut unus duntaxat humor putrescit qui febrem accendit, & hæc dicitur Græcis συνεχής Latinis Continua. Intermittentes, quarum materia remotius à corde distat, & extra uenas confidens, corrumpitur nec continuo feruore cor impetens. Continuarum aliæ mitiores sunt, aliæ uehementiores. Mitiores quarum materia benignior ut pituita, & atra bilis in uenis à corde remotioribus putrescens, minore caloris

Enchiridiū Chirurgici .

caloris molestia cor fatigat, remissionis perinde ac ex candescentiæ intervalla obtinens. Eiusmodi sunt Quotidiana, Cōtinua & Quartana continua. Vehementiores, quarum materia acrior, & calidior, ut sanguis, & bilis, in venis putrescens uehementi sua putredine, aut uaporum putrium copia cor assidue incensit cuiusmodi sunt Synochus putrida, Continua-tertiana, & omnium grauissimas uixit .

Febres a Earum tum mitiorum tum uehementiorum continuarum alie Galeno dicuntur essentielles seu primariæ, quæ ex nullo alio affectu profectæ, sed primo, & per se inuadunt, alie symptomaticæ seu accidentales, ab alio affectu genitæ .

Interpe- Intermittentium febrium alie sunt simplices, alie multiplices. Simples sunt quæ ex uno, & simplici febrium genere constant, ut **latarum.** Quotidiana simplex, Tertiana simplex, & Quartana simplex. Multiplices sunt, quæ uel compositæ uel confusæ sunt. Compositæ quidem quæ ex implicitis, & mixtis constāt intermittentibus ut duplex Tertiana, Quartana triplex, & quæ ex Quotidiana continua, & intermittente tertiana constat hemitritæos seu semitertiana dicta. Confusæ sunt, quæ ex multis uarijs, & confusis uno eodēq; loco

loco extra uenas putrescentibus humoribus emergunt, ut Tertianæ notha, quæ quum ex bile, & pituita constet confusam habet quotidianam cum tertiana: Sic quotidiana notha, & quartana notha. Implicitæ febres typos suos habent separatos, ut quæ nec eadem hora incipiant nec eadem finiant. At confusæ uix discerni possunt, ut quæ iisdem horis oriantur, & definant.

Causæ Febrium aliæ sunt externæ seu eui Causæ fedentes, Aliæ internæ. Externæ, quæ & brium.

προκαταρχη Græcis dicuntur, extrinsecus occurrentes, corpus nostrum aut eius contenta immutant, aut corrumpunt. Earum aliæ sunt necessariae, quas declinare nō possumus quales sunt, Aer, Cibus, & Potus, Motus, & Quies, Somnus & Vigilia, quæ excernuntur, & subsistunt, animiq; perturbationes. Quæ quidem causæ si immoderatiùs corpus exagitent, morbum inuehant, ut paulo post dicemus. Aliæ sunt non necessariae, quibus carere possumus, ut balnea, unctiones, suffusio immoderati. Ictus gladij aut lapidis irruentis occursum, quas uitare possumus.

Internarum causarum aliæ sunt anteceddentes Internæ Græcis προειρηνη quæ perpetuum morbum causæ fomitem suppeditant. Aliæ coniunctæ humorum di-
mores uidelicet, aut subiectum, cui primò, & 1. 1.

Enchiridiū Chirurgicū .

per se affectus insidet, ut (exempli gratia) antecedens tertiana causa est biliosi humoris continua in corpore generatio. Coniuncta uero est ea bilis portio pancreatis, mesenterio, uentriculo, aut alicui alij parti impacta, ibique putrescens, cuius motus renouatur, quoties antecedens causa nouam ei parti materiam suppeditat.

Modus *Ex his causis omnibus febres hac ratione generantur. Aeris intemperies calidior spiritus incendit, ita ut auctior ab aliena materia naturalis calor, sicciorque redditus, cor præter naturam inflammet, quod eiusdem intemperiei participes spiritus per totum corpus effundit, unde ephemera nascitur. Hinc si transeat calidior ista intemperies ad humores, uel ij quoque inflammantur uel etiam corrumpuntur & putrescunt à naturali sua temperie digressi. (Putrescit enim quicquid uitali suo calore sustineri amplius non potest, uel propter ipsius caloris inopiam, uel propter immutationem, quam alterationem uocant.) Vnde & synechi & varia putridarum febrium genera emergunt. Idem euenit si frigidior aer incurrat in corpus. Obstructiones enim parit spiritumque ac humorum distensionem arcet, qui ui intro compulsi, & conclusi uiolentius incenduntur aut corrumpuntur*
nullo

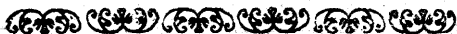
nullo externo refrigerio temperati. At multo deterius corpus nostrum afficiet aer, si ueno pestifero fuerit inquinatus. Cibus & potus si calidioris sint naturæ & temperamenti idem efficiunt. Ac præterea cacochymiam, putredinemq; corpori ingenerant, si uel mali succi, uel difficilis concoctionis, aut inordinato quodammodo in corpus ingerantur, unde putridæ enascuntur febres.

Pari ratione omnes aliæ causæ corpus nostrum concutiunt & conturbant. Externæ enim ita internas mouent, ut hæc à naturali constitutione dimota uim toti corpori suo modo faciant.

Signa februm uniuersalia, ex spirandi difficultate, urinarum uarietate, uirium languore & imbecillitate, caloris acrimonia & molestia, sed præsertim pulsus præternaturali constitutione demonstrantur. Cordis, enim temperamentum in febribus immutatum, intemperiem, affectumq; suum pulsu facillimè explicat. Hinc fit ut præter naturam uel tardior uel uelocior, minor uel maior, mitior uel uehementior deprehendatur, idq; pro uarietate temporum febris exortæ. Principio enim morbi, pulsus paruus, tardus, compressus, mitis, rarus attrectatur, qui inualefcit ingrauescente morbo, ut tandem in febris

Enchiridiū Chirurgici .

Statu magnus , uelox & uehemens explicetur, idq; magis uel minus pro morbi uehementia, aut humoris morbum facientis conditione . Quæ uerò signa peculiariter singulis febrium generibus propriæ sint, seorsim posthac dicetur .

De febribus una accessione affligentibus.
Tractatus Secundus .

DE FEBRE EPHEMERA.

Febbris Ephemera Latinè Diaria dicitur , quòd uno fere die solui nec ultra excurrere soleat, idq; ob subiecti tenuitatem, & substantiam spirituum facile dissipabilem. Ea. n. est spirituosæ substantiæ excandescencia. Quæ Ephemera quidem duplex est, uera scilicet & spuria. Vera sui ortus causas habet euidentes, quicquid nimirum calidiorem intemperiem inducit, ut aeris æstus uehementior, solis feruor, uiolentior corporis agitatio, lassitudo, uigilie, inedia, ira, tristitia, curæ, cruditas ex nimia cibi repletionem, ciborum corruptorum aut fructuum esus, uacuationum etiam suppressio. Spuria (quæ & symptomatica dici potest) per accidens oritur ex adenum uidelicet

licet tumore , inguinum inflammatione aut bubone, ex nimio labore ex atrocibus cruciatibus, obstructione aut alijs affectibus spiritus inflammantibus .

Signa.
Signa Ephemera praesertim uera sunt, q̃ ab euidentibus causis oriatur, quod cum frigore rigore, & somno non inuadat, quod tota repente aggrediatur, nullo sensim praecedente cibi fastidio, aut spontanea lassitudine, calor mitis & suavis sit, pulsus celer quidaē & frequens magnus ac ualidus, sed aequalis & ordinatus. Urina primo die statim concocta appareat , minimumq; à naturali recedat, nullo grauiore fatiget symptomate, cum sudore aut rore, aut suauis aliquo uapore eodem die declinet ad integritatem .

Progn.
Hæc si in corpus cacochymum, incidat, in putridam, si in siccum & natura calidum, facile in hecti-cam febrem degenerat.

C U R A T I O .

Curationem balneis, frictionibus, & vncionibus veteres perficiebant, qđ venæ quidem Ephemeræ in declinatione potest competere, At spuria nequaquâ, ob suspectam putredinem ob obstructionis à crassis humoribus metum. *Quin-*

Enchiridij Chirurgici.

etiam si nimia ventris fuerit repletio, aut æger fuerit defluxionibus obnoxius, prius hæc noxia magis quam vtilis futura est curatio. Rarò autem uera ephemera medici operam desiderat ut quæ citius desinat quam curandi ratio instituatur, veruntamen siquid auxilij exhibendum est, ea solum causæ in contrarium alterationem postulat, vt ætus solis umora, calor refrigerationem, inedia cibi assumptione, labor quiete, vigilia somno temperentur. At spuria præter caloris febrilis moderationem causæ etiam ablationem exigit, vt inguinum aut adenum inflammationes, tumores, aut bubones cohibeantur, obstructions resoluantur: meatus occlusi aperiantur, omnisq; putredinis vis intercipiatur, ne ex ephemera synochus aut hectica tandem producat, inflammationes sedabuntur aut temperabuntur succis solani, semperuiui, plantaginis, & alijs id genus, adiecto oleo rosaceo & aceto, quibus locus incensus foueatur. Aut si ex vnc. ii. aquæ rosarum, aquæ plantaginis, solani, & lactucæ an vnc. i. olei rosacei vnc. ii. & oui albumine fiat fofus. Tumores & bubones si ex labore excitati fuerint, nullaq; adsit putredinis suspicio ijsdem remedijs cohibebuntur:

tur: si qua verò collecta est materia ea principio suæ collectionis repellenda , ac postremo maturanda erit & ad suppurationem perducenda medicamentis, singulis istis temporibus accommodatis . Repelletur quidem materiā superioribus fotibus aut similibus . Resoluetur oleis anethino, chamæmelino, rutaceo, irino & similibus, fotu prius adhibito ex decoctione anethi, origani, calaminthæ, thymi, serpylli, pulegij. Maturabuntur primū fotu ex hydrelæo tepido, deinde cataplasmatibus ex radice liliorum, althææ, cepis, cum acantho, malua, chamæmelo, & decocto carycarum, adiectis farinis frumenti, seminis lini, & scænugr. cum butyro & axungijs gallinæ & anseris , uel loco cataplasmatibus unguentum basylicum, aut emplastrum diachylon inducentur. Materia uerò obstruens , aut satietas nauseabunda, nimiaq; uentris repletio educēda erit uel uomitu uel purgatione, prout in sequentibus fusiùs docebimus. Quod ad uictus rōnem attinet, pristina uiuendi ratio erit repetēda nisi à furore aut inflammatione orta sit febris, cui tunc uinum denegandū est, ab eoq; aliquot dies abstinendum , ut Græci, & Arabes uno ore pronuntiarūt .

Enchiridiū Chirurgici .

De synocho simplici .

Synochus febris est continua ex inflamma-
to sanguine prognata . Inflammatur san-
guis aut ab externis, & evidentibus causis,
unde simplex synoch. generatur. Aut ab in-
ternis ut humorum putredine, unde synochus
putrida nascitur. Synochi simplicis, seu Con-
tinentis febris materia sanguis est, ex qua-
tuor humorum equabili permissione constas,
qui ab evidentibus causis ut diximus inflam-
mari solet, sed praesertim ex suppressis con-
suetis uacuationibus menstruorū, haemorrhoi-
dum, atq; ex uictus intemperantia, nimiaq;
ciborum succulentorum euchymorum & ca-
lidorum repletionem . Inde .n. nimia gignitur
sanguinis copia, quae à calore nativo satis re-
gi, & cohiberi non potest quin supramodum
effervescat. Ea trium est generum, ὁμοτονος
seu eiusdem tenoris, quum par calor manet
toto febris decursu, nec plus recentis feruo-
ris admittitur, quàm quantum superioris dis-
sipatur: ἐκταμνωσιν seu accrescens quum re-
cens inflammatio quàm dissipatio maior est,
unde fit ut calor nouum incrementū habeat
febrisq; inualescat . Et ἡπαρμωσιν, seu à
statu, & uigore decrescens, quum uideli-

Synoch^o
trium ge-
nerum .

cet

cet plus caloris dissipatur, quàm recentis
admittitur.

Signa huius febris propria sunt, quòd mi- *Signa.*
nimè gracile & frigidum, sed corpulentum,
& sanguineum corpus inuadat. In ea cor-
pus omne, sed maximè facies, & oculi rubo-
re, & inflammatione lentantur, Aëlius est
uehemens, hinc magna corporis iactatio, re-
spirationis difficultas: uenæ copia distendun-
tur, tempora pulsant, dolet caput, pulsus ma-
ximus quidem, celer, frequens & uehemens,
sed equalis & ordinatus. Urina inflamma-
ta quidem, sed consistentia, & colore satis
laudabiles, nec multùm à naturali habitu a-
liena, Somnus in nonnullis profundus. nigi-
lie graues, nullus adest rigor, nullus sudor,
nisi desinat febris. Hæc autem febris rara
est, quod temperatos solos inuadat, quum
errorem aliquem, præcipue in uictu commit-
tunt. Quarto aut septimo die ea finiri consue-
uit.

De Curatione.

Curatio sanguinis detractionem vel ad
Animi usq; deliquium postulat ut ue-
teres uoluerunt, sed ex Galeni sententia
iterandam potius uenæ sectionem cense-
mus, quàm tantum sanguinis semel edu-
cendum,

Enchiridij Chirurgici .

cendum, quo uires profternantur. Idcirco autem aperienda est uena ne plenitudo aut copia ægrum suffocet, aut resecta ui aliqua uena sanguis in partem aliquam nobilem irrepat, unde periculosior sequatur affectio . Ante tamen uenæ sectionem ne inanità venæ prauis excrementorum succis repleantur , hic aut similis clyster injiciendus est .

R. ūc. 4. remoll. an. m̄. j. lactucæ, scario-
læ, foliorum salicis an. m̄. s. florum nenu-
pharis & uiolarum an. pug. i. pruna num.
ix. fiat decoctio in s. q. aquæ.

Cuius. R. lib. i. s. in qua dissolue diacaf-
fiæ sacchari rubri. mellis uiolacei an. un.
s. olei uiolacei unc. iiii. fiat clyster, qui etiā
sine oleis præscribi potest. Eiecto clystere
fecetur basilica dextri brachii, uel media
eiusdem. Ea siquidem detraxio nimix ple-
nitudini, uacuationum suppressioni & san-
guinis inflammationi succurrit. Reliquæ
causæ suis contrariis profligandæ, ut ob-
structio cutis frictionibus leuibus ex pan-
nis mediocriter calentibus, & fotibus cali-
dis. Si qua est cruditas ex uictus intempe-
rantia, seu crudi humores in uentriculo,
ij deturbandi sunt ante uenæ sectionem,
ne, ut dictum est , ex inanità uenæ uitio-
sos

fos humores ad se rapiāt, unde synochus putrida ex simplici consequatur. Expellētur autem uel uomitu ex oxymelite simplici repidē exhibito & modico olei, indita etiam penna in guttur oleo intincta, si minùs ex uomitiuo promptè sequatur uomitio, uel medicamento soluente, quale est quod sequitur.

R. radicum cychorii, graminis & oxalidis an. 3. ii. endiuia, scariolæ an. m. s. triā florum communium an. pug. i. pruna damascena num. vii. myxaria, sebestē an. nu. v. folliculorum fenæ (ad deradendos prauos succos tenacius impactos) 3. ii. s. fiat decoctio in s. q. aquę ad unc. iii. in cuius expresione dissolue catholiconis 3. vi. electuarii de succo rosarum 3. i. s. fiat potio propinanda ieiuno stomacho. Eadem decoctione, detracta fenna, & syrupis de endiua, de cychorio simplici, uiolaceo & acetato præscribi poterūt iulepi, ut uocāt, ad leniendam febris intemperiem, quæ etiam admotis sedabitur si cordi & hepatis sequentia admoueantur epithemata.

R. aquarum endiuia & cychorii an. unc. iiii. aquæ rosarum unc. iii. aquæ nymphæ & solatri an. unc. ii. aceti unc. i. s. sandalorum omnium an. 3. i. s. spodij scrup.

4. spicæ

Enchiridiū Chirurgiū .

4. spicæ nardi scrup. s. fiat epithema hepatis apponendum.

R. aquæ rosarum unc. vi. aquæ oxalidis, nymphaeæ, melissophylli an. unc. iii. sandalorum omnium an. 3. i. s. corallorum rubeorū scrup. iiii. caphuræ gr. 4. aut 5. croci scrup. s. fiat epithema cordi ad mouendum . Victus ratio præscribenda tenuis utpote morbo à nimia repletione sæpius inducto. Exhibenda est igitur ptisana hordeacea, panis tritus & imbutus aut incoctus expressioni seminum melonos. Aut iuscula condita, lactuca, acetosa endiuia, addito omphacio, & alijs id genus

De febre hectica .

Febbris hectica (quasi in habitu corporis firmiter inhaerens) calor est in solidioribus corporis partibus accensus, ipsam similitudinem partium substantiam sensim depascens, ac corpus tandem in marcorem redigens .

Duplex Ea est duplex, uniuersalis, & particularis .
hectica. Vniuersalis, quæ ubiq; grassatur in totū corpus , particularis quæ parti alicui propria est ut uentriculo, pulmonibus, iecori & lieni.

Tres he- At quum similis partis triplex sit substantia solida, humida, & spiritiosa. Hinc nascitur
tur

tur triplex heftica species, seu potius gradus. Primus est cum spirituoſa tantum ſubſtantia inflammatur. Secundus uero quum humida, & carnoſa, in quibus humidum radicale continetur, contabescit. Tertius cum ſolidæ ipſæ partes emarceſcunt ac tandem uelut in cinerem aut cariam reducuntur. Primus gradus, & ſecundi principium curationem poſſunt admittere. Reliqui redduntur immedicabiles. Alia eſt febris hefticæ species ſed quæ naturalis potius quàm præter naturam eſt, ut quæ ſit ex ſenio corporis conſumptio.

Cauſæ hefticæ ſunt, uel febris alia quæ præceſſit, qualis eſt ephemera ſi in calidum & ſiccum natura corpus incederit, aut putrida, aut alicuius partis inflammatio. Quinetiam ab euidentibus cauſis ſi eæ ſunt uehementiores excitari illa ſolet, qualis eſt iracundia, mæror, inedia, æſtus, labor uigiliæ, ſitis. Ex his. n. leuioribus ephemera, uehementioribus heftica progignitur.

Signa huius ſunt, quum triduo tum quæ triduo exacto, nulla amplius eſt ephemera ſuſpicio. Febris autem à principio ad finem uſque, æqualem habet ſtatum, nulla nec remiſſione leuior, nec exacerbatione propria grauior. Nam qui poſt cibum calor increſcit,

non

Enchiridiū Chirurgici.

*non alicuius humoris proprietate exacuitur
sed instar calcis se habet, quæ humore persusa
incalescit. & de se multos uapores emittit.
Vbiq; per totum corpus febris est aqualitas,
ut ea sine dolore sit, uixq; se laborare
febre æger existimet. Confecto. n. cibo pristina
caloris redit aqualitas. Langor consequitur
totius corporis, & omnium uirium magna
imbecillitas. Calor tactu primo suavis
quidem & lenis, sed mox acer & mordax.
Pulsus durus, & fixus frequens & debilis.
Corpus sensim liquefcere percipitur. Urina
principio parum à naturali aliena. Atque
hæc quidem primæ hæcticæ speciei indicia,
quæ ingrauescunt in secunda, & tertia specie.
Nam manifestius colliquescit corpus, pul-
sus durior, urina oleosum quid habet superna-
rans, oculi tandem concaui fiunt, aridæ palpe-
bræ ut uix attolli possint. Collabuntur tem-
pora ita ut facies tota squallida uiuidum co-
lorem amittat ac totum corpus tandem in
skeleton reducatur.*

C V R A T I O.

CVrationem apta uicibus ratione & op-
portuno medicamentorum usu per-
ficiemus. Vtrunque. n. causæ morbum p-
creanti

creanti accommodandum est, non neglecta tamen ipsa febre à causa producta. Itaque si causæ sint euidentēs, eæ suis cōtrariis ppulsandæ, tristitia gaudio, labor quiete, inedia cibi sumptione, qui etiam ratione febris sit humectans & refrigerās. Talis est pusana uel cremor hordei, carnes hædina, uitulina, caponum & perdicum, quæ ex amylo & frumento sint nutritæ. Pisces saxatiles, fluuiatiles cancri, limaces, ranæ, testudines nemorales, oua forbilia, & iuscula huius generis, lactuca, portulaca, oxalide, similibusque condita. Potus sit aqua hordeacea, aut uinum oligophorum. Absit tamen superflua repletio. Vigiliæ somno recreandæ, motusque quiete. Medicamenta quoque huius sunt generis quæ refrigerent & humectent, magis tamen humectent, ut censuit Auerroes. Illis tam intrò sumptis quàm extrinsecus admotis utendum est. Sed quæ fuerit interna morbi causa accuratè spectandum est: Quæ si sit putredo relicta ex cōtinua febre quæ præcesserit, euacuationē postulabit ratione putredinis. Pharmacū autem omni careat uehementia & uiolenta deiectione, sed lene sit & benignum, cuiusmodi est casia, manna, syrupus rosarū
aut

Enchiridiū Chirugici.

aut uiolarum ex nouem infusionibus. A uehementioribus enim catharticis abstinendum, ne diarrhœa consequatur, tum propter uirium imbecillitatem tum ob nimis exsiccationis metum, quæ summè uitanda est. Intrò etiam sumendi erunt syripi, uiolaceus, de papauere, de nymphæa de iuiubis & electuarium à Gordonio descriptum, iulepus ex aqua hordeacea cum cancris fluuiatilibus decocta compositus, ut intemperies calidior emendetur. Proderunt etiam lac muliebre & asininum, præsertim si ex frigidis rebus mulier & asina alantur. Dosis lactis erit singulis uicibus à tribus unciiis ad quinque. Cauendum tamen in lactis exhibitione ne putredine æger scateat. Quod faciliè animaduertetur si post lactis sumptionem difficultas spirandi sitis & calor augeantur. Si ulcus pulmonem aut aliam partem nobilem exerceat, illud curandum erit hac ratione.

R. radicum & summitatum consolide utriusque an. m. i. rosarum rubearum, pim pinnellæ, scabiosæ, tusfilaginis, betonicæ an. m. s. passularum unc. s. iuiubarum n. xi. hordei mundati m. s. fiat decoctio in .℥. q. aquæ. Decoctionis Rec. lib. i. sacchari optimi unc. v. mellis unc. iiii. coquantur in iule-

iulepum, cuius exhibeantur manè & uesper i unc.ii. uel fiat syrupus perfectè coctus, cuius unc.i. in aqua plantaginis & modico succi rosarum dissoluta propinetur. Tribus aut quatuor post horis exhibeatur sequens iusculum, quo sæpe æger nutriatur.

R. carnes hædinas, aut uitulinas, aut alias huius generis coque in cantharo optimè clauso absque ulla aquæ, ad additione, ponatur cantharus in balneo maris ubi perfectè carnes decoquantur. Decoctionem exprime & percola, cui collectæ addæ aristolochiæ rotundæ, consolidæ maioris, consolidæ regalis, alchimillæ, limonii an.q. s. iuxta aquæ collectæ quantitatem. fiat rursus, decoctio in cantharo, colatiq; iuris ppinetur q. s. idque repetatur quarta aut quinta quaque hora. Poterit æger ab alia uictus ratione abstinere. Extrinsecus ratione febris conuenient unguenta ex oleo nenupharino, uiolaceo, infrigidâs Galeni & alia id genus, epithemata quoque ex frigidis rebus concinnata, quæ tamen tepida admouenda erunt. Nec ineptus fuerit aquæ dulcis aut lactis tepidorû balneorum usus.

Enchiridiſ Chirurgici .

De Synocho cum putredine .

Continuas febres diximus accendi aut
in humoribus omnibus ſimul coniunctis
unde ſynochus ſimplex, quum citra putredi-
nem maſſa ſanguinis inflammatur, & ſyno-
chus putrida, quum præter inflammationem
ea corrumpitur, & putreſcit. Aut in uno dū
taxat humore, eoq; uel bilioſo, uel pituitoſo,
uel melancholico, unde aliæ continuarum ſpe-
cies oriuntur de quibus poſtea. Nunc autem
de ſynocha putrida nobis dicendum eſt, Quæ
quidem febris eſt ex humoribus omnibus q
ſanguinem conſtituunt in uenis maioribus
accenſa. Putreſcit ſanguis quia humidus &
calidus eſt, idq; ſi nativo ac proprio calore
deſtituatur. Duobus autem modis putreſce-
re dicitur uno quidem quum eius diſſimiles
partes à ſeſe et mutua coniunctione diſſoluū-
tur, ut cum bilis flaua aut pituita à reliquo
ſanguine ſegregatur. Altero uerò modo quū
ipſa ſanguinis ſubſtantia tota, ſine quatuor
illi ſucci quibus conſtat ſanguis putreſcunt
& corrumpuntur magno cum fœtore & gra-
ueolentia. Hoc poſtremo putredinis modo
ſynochus putrida generatur. At q; hæc ut ſy-
nochus ſimplex trium eſt generum. Aut .n.

toto

toto febris tempore par est putredinis modus, eaq; dicitur ~~opertore~~ quasi unius et eiusdem status. Aut plus putredinis contrahitur quàm dissoluitur & dicitur ~~acutius~~ se increfcens, aut minùs gignitur putredinis quàm dissipatur tunc ~~paratus~~ quasi declinans dicitur.

Causæ huius febris sunt caloris natiui de Cause.
fectus & suffocatio ab obstructione uehemēti ortu. Etenim si magna est constipatio ab impactis & crassis humoribus, perspiratio sanguinis & spirituum prohibetur, nulla uis refrigerans extrinsecus intro subit, quæ calorem temperet atq; etiam foueat: neq; acrida & fuliginosa excrementa possunt foras erumpere. Hinc calorem suffocari, & calida humidaq; putrescere necesse est. Ex putridis etiam & mali succi cibis putredo & cacochymia sanguinis in uenas inducitur. Ab omnibus deniq; causis à quibus synochus simplex generatur sed uehementioribus putris synochus excitari solet.

Signa sunt, calor in hac quàm in simplici Signa.
acrius contractum feruens: inaequalis & inordinatus pulsus, systole maior quàm diastole: urina crassa rubra & turbida ad liuiditatem tendens & sine sedimento. Caret hac febris intermissione, quæ si matutinis horis

Enchiridiū Chirurgici.

*mitescere uidetur, id tempori potius quàm
naturæ febris tribuendum est: matutinum. n.
tempus frigidiusculum est.*

C V R A T I O.

CVra huius febris tribus scopis absol-
uitur, euacuatione, causarum febriliū
ablatione, & intemperiei calidæ correctio-
ne. Euacuantur primò communes mate-
riæ, excrementa uidelicet quæ febrem au-
gere solent, idq; uel clysterib⁹ iniectis uel
medicamento soluente, ut bolo cassiæ cū
saccharo, aut decoctione prunorum cum
sēna. Deinde materiæ morbi propriæ, hu-
mores nimirum putridi, q̄ quidem vacuā-
tur aut sanguinis detractione, aut purgan-
te medicamēto. Detrahetur sanguis uenæ
iecorariæ aut medianæ sectione, tātumq;
eius educetur, quantum anni tempus, æ-
tas, consuetudo & uires ægrotantis po-
stulauerint. Vel cucurbitulis sanguis hau-
rietur. Medicamento purgante deturban-
tur humores putridi, si quales fuerint p-
priis aptisque pharmacis soluantur, ut si
biliosi sint cholagogis, qualia sunt māna,
cassia myrobalani, citrini, rhabbarbarum,
syruipi de nouem infusionibus rosarum &
uio.

uiolarum, idque ex decoctione uiolarum, lactuca, portulacæ, scariolæ, endiuia, cychorii, plantaginis, prunorum damascenorum, ziziphorum passularum, liquiritiæ & hordei. Si uerò pituitosi, soluendi erunt myrobalanis Kepulis, bellericis, empeliticis aut barbarè emblicis, agarico, turbith &c. idque ex decoctionibus hyssopi, betonica, satureiæ, scabiosæ capillorum ueneris, melissæ, & eorum aquis. Verum quia hæc febris à tota sanguinis substantia putrescente oriatur, uacuatio in hunc modum instituenda est.

R. radice cychorii & acetosæ an. 3. iiii. passularum mundatarum, iuiubarum, febesten, prunorum damascen. an. nu. v. endiuia, scariolæ an. m. s. feminis citri & limonum an. 3. ii. florum uiolarum & buglossi an. pug. s. fiat decoctio in s. q. aquæ. Decoctionis Rec. un. iiii. in qua dissolue expressionem 3. ii. rhab. cum cynamomi scrup. i in uino albo infusorum, syrupi rosati syrupi uiolacei, utriusque ex nouem infusionibus an. 3. vi. aut unc. j. fiat potus. Vel in superiori decoctione dissolue manna calabrinæ unc. i. s. si castiæ recens extracta unc. s. syrupi rosati solutiui unc. j.

Enchiridiū Chirurgici .

uel unc.i.s.fiat potus.

Eadem ratione quæ superius tradita ē causæ huius febris auferuntur, ut uidelicet humores febrem excitantes proprijs pharmacis præparentur & uacuentur, obstructions dissoluantur medicamentis aperientibus, frictionibus, fotibus & alijs id genus.

Intemperies emendabitur, caloris febrilis temperatione & putredinis sanguinis correctione. Temperabitur calor tum assumptis, tum admotis. Assumpta sunt uictus ratio idonea, & medicamenta calorem minuentia. Victus ratio ad humidum & frigidum spectet, cui rei cōgruet, pitisana, cremor hordei, iuscula ex uitulinis carnibus & hoedinis, ex pullis gallinaceis, lactuca, portulaca, oxalide cychorio & indiuiā condita. Oua tremula ex omphacio aut succo mali aurei comedantur Parcè tamē cibandus est æger.

Medicamenta calorem minuentia sint decoctiones aut iulepi diluculo ad aliquot dies propinandi ex radicibus cychorii, oxalidis, plantaginis, lactuca, portulaca, endiuiā, scariola, agrimonio, pimpinella, seminibus cucumeris, cucurbitæ, citruli & melonum, prunis damascenis, iui-
buis

iubis, passulis, liquiritia & aliis id genus adiectis syrupis, uiolaceo, de acetosa, de ea diuina, de cychorio simplici.

Confectionibus etiam sanguinis putredo corrigitur, ut conseruis rosarum, buglossæ, florum cychorii, diarrhodone Abbatis & diamargarito frigido, cortice citri conditi & aliis id genus.

Admota medicamenta sint ea epithemata quæ superioribus tractatibus præscripta, & paulò post adhuc tradenda sunt.

De causa seu ardente febre .

Causus febris est continua, & ardentissima ex flaua bile in maioribus uenis & cordi propinquis, putrefacta, accensa, omnium continuarum maximè sauiens. Huius causæ procatacticæ sunt (ut uoluit Hippo.) longum iter susceptum, sitis ingentis tolerantia unde antecedentes causæ nascuntur biliosi scilicet humoris prouentus. Et continens causæ, is ipse humor in maioribus uasis putrescens. Huius etiam causam aliam statuit Auicennas, Pituitam salsam putrescentem sed quæ rarissima est.

Febris hæc ex Galeno duplex est, Aut pri Febris maria, qualis est superius descripta, Aut ardens

KK 4 sym- duplex.

Enchiridij Chirurgici .

symptomata cerebri inflammationem comitans . Potest & hac febris ex sola bilis inflammatione citra putredinem oriri, ut synochus simplex ex sola sanguinis efferuescentia. Itaq; huius causæ potissimæ sunt , Aut simplex bilis inflammatio , Aut eiusdem uenis maioribus putrefactio .

Signa. *Note sunt magna corporis iactatio, sitis uehementissima, lingua arida & nigra , uomitus biliosus, perpetua uigilia, deliria, dolor ingens capitis , aliaq; aliarum contiguarum symptomata, sed longè hic grauiora .*

Progn. *Huic febrī si rigor superueniat bonum. A maioribus enim uenis ad habitum corporis humor transfertur, hinc aluus soluitur si bilis in intestina delabatur, uomitus si in uentriculum rapitur. Periculosa est si interiores partes urantur & exteriores rigeant.*

C A P I T U L U M .

Huius cura, si sola sit bilis efferuescentia, in ea coercenda consistit, aut uacuanda si putrefacta sit. Refrænabitur ardor uenæ sectione, quæ sanguinem humoresque refrigerat, de apozematis introsumptis, qualia ante præscripsimus & paulo post tradituri sumus, nec non iustus ratione

ratione ad humidum & frigidum spectāte, ad motisque extrinsecis medicamentis. Itaque in huius curam sic ingrediendū.

R. iiii. remoll. lactucæ, portulacæ, solani an. m. i. iiii. feminum frigidorum maiorū an. unc. s. florum nymphææ & uiolarum an. pug. i. fiat decoctio in s. q. aquæ. Cuius Rec. lib. i. s. in qua dissolue cassiæ recens extractæ unc. ii. olei uiolati & nenupharis an. unc. s. camphoræ scrup. i. fiat clyster, quo reddito secetur iecoraria dextri brachii, ac quatuor aut quinque tantum sanguinis unciz detrahantur ne ardentior bilis efferuescat. Sequentia deinde propinentur.

R. aquæ rosarum. unc. iiii. aquæ uiolarum succi citri an. unc. i. omphacii unc. i. sacchari unc. 4. syrupi de succo acetosæ aut de granatis, aut syrupi acidi unc. 4. misceantur & lente coquantur dum desuper mauerint. Huius mixtionis unc. ii. ex aqua frigida mane & uespere ante cibum exhibeantur. Aut sic. R. aquæ fontanæ lib. i. aquæ rosarum, succi limonum an. un. iiii. sacchari unc. vi. aceti unc. ii. uel omphacii unc. ii. coquantur in iulepum, qui aut seorsim propinetur, aut ex alia aqua dilutum. Vel hoc apozema sequens poterit

ieiuno

Enchiridij Chirurgici.

ieiuno uentriculo.

R. rad. cichorii. graminis & oxalidis an. unc. s. endiuia, cychorii, portulacæ lactucae, scariolæ, semperuiui an. m. i. iiii. seminum frigidorum maiorum an. 3. iiii. pruna damascena num. xv. fiat decoctio in f. q. aquæ. In lib. i. expressionis dissolue syrupi de granatis, syrupi de agresta, de nenuphare, syrupi de acetositate citri an. unc. i. fiat potus in quatuor doses manè & uespere ante cibum propinandas. Poterit apozema condiri sandalorum alborum & ruborum an. scrup. i.

Potus aquæ frigida simplicis ante concoctionem humorum ualde etiam prodest ad compescendum ardorem.

Post humorum præparationem præpinetur sequens potio.

R. prunorum damascenorum, tamarindorum an. num. v. uuarum passarum excinatarum unc. s. iiii. florum communium an. pug. i. liquiritiæ rasæ 3. ii. 4. seminum frigidorum maiorem an. 3. i. s. fiat decoctio in f. q. aquæ ad duarum tertiarum consumptionem. Huius decoctionis.

R. unc. 4. in qua dissolue manna, cassia recens extracta an. unc. i. syrupi uiolacei ex nouem infusionibus unc. i. s. electua-

rii de succo rosarum 3.ii. fiat potio . At si repetenda erit purgatio natura nihil ex superioribus mouente, sequentem exhibe.

R. superioris decoctionis. un. iiii. in hac dissolue expressionem 3.ii. rhab. In aqua stillatitia endiuizæ macerati adiectis cynamomi gr. vii. syrupi rosati solutiui unc. ii. fiat potio . Quæ quidem potio circa humoris coctionem, & morbi declinationem aptior est quàm superior, nisi in principio materia turgeat, ubi quoque eradicans medicamentum erit exhibendum.

Præter eiusmodi uacuationem bilis, poterit etiam ea sudoribus aut uomitione expelli. Sed sudores in declinatione febris tantum mouendi sunt, idque frictionibus lenibus & potu uini albi.

Admouenda medicamenta sunt epithemata, fotus & unguenta, epithemata admoueantur hepati & testiculis in hunc modum.

R. aquæ rosarum stillatitiæ unc. vi. aquæ oxalidis & nymphææ an. un. iiii. aquæ melissæ & buglossi an. unc. iiii. sandalorum omnium, utriusque coralli an. 3. i. margaritarum scrup. ii. caphuræ gra. 4. aceti un. i. croci scrup. s. his omnibus confusis & probe agitatis, fiat epithema cordi repi-

dè

Enchiridij Chirurgici.

dè applicandum. Hepati sequens admo-
ueatur.

R. aquarum cichorii, endiuia, rosarum
solani an. unc. 4. aceti unc. i. s. sandalorum
omnium an. 3. i. s. caphuræ gra. v. aceti un.
s. spicæ gr. xii, Hoc epithemate iecur fo-
ueatur.

R. foliorum lactuæ, cucurbitae, nym-
phææ, uitis, salicis & solani an. m. i. viola-
riæ, maluæ an. m. s. florum uiolarû nym-
phææ, chamæmeli & meliloti an. pug. i.
fiat decoctio qua calente aut tepida foue-
atur tota spina dorsi, crura & brachia.

Quinetiam testiculi eadem perfundatur,
addito uini modico. Post forum sudor &
somnia si fieri possit imperetur. Eiusmo-
di autem epithematis & fotibus ante cibû
utendum est. Sequenti uerò illitu pectus
exsiccatum sic recreandum est.

R. mucillaginis psyllii in aqua rosacea
extractæ, olei uiolacei, olei nymphææ an.
unc. ii. ceræ q. s. fiat illitus, qui prius quàm
inducatur aqua rosarum aut plantaginis
quater aut quinquies perluatur. Renes ue-
rò ungantur hoc medicamine.

R. olei nymphææ, olei uiolacei, an. un.
ii. infrigidantis Galeni unc. 4. caphuræ
gr. v. his mixtis frigidè renes obducantur.

Sym-

Symptomata hanc febrem comitantia,
ea ratione curabuntur, quam capitulis de
februm symptomatis tradituri sumus.

De Symptomata Febre ..

QUæ superius tractata sunt febris species
eæ ex nullo affectu orta, seu per se &
primo corpus inuadentes, continua prima-
ria dicebantur. Nunc de symptomaticis seu
accidentalibus dicendum est. Est autem febris
symptomata continua febris ex alicuius vi-
sceris inflammatione & putredine orta, cor-
aspiduis uaporibus putridis, aut simplicitan-
tium calore laceffens. Eius materia non inclu-
sa est uenis maioribus, At in parte aliqua-
piam corporis sedem suam habet .

Multiplex est huius febris differentia.. 4 Febris
haec est phlegmonodes, quæ ab alicuius partis sympto-
matice præsertim nobilis & cordi uicina in multipl.
inflammatione ortum habet, ut ab Angina phre-
nitide, pleuritide, & peripneumonia, hepatis
aut splenis inflammatione . Alia typhodes
quæ fit ab erysipelate. Alia acuta, quæ ab in-
flammatione initio latente exoritur: cuius
tamen focus postea facile se prodit. Alia len-
ta quæ fit ex obstructione, & putredine pro-
prie latente, & interna alicui parti impacta

Enchiridij Chirurgici.

*ipsam corporis substantiam sensim absumens
hec diuturna est & hectica affinis sed quæ
phthisim comitatur.*

Causæ. Causæ ex ipsarum definitionibus peti
possunt.

Signa. Signa uerò sic se produnt quòd nullis sta-
tis periodis exacuantur. Non est enim in cer-
to humore febris posita. Urina nullam pu-
tredinis notam exhibent, quia morbi causa
in uenis non est sita, nisi forte putredinis ali-
quid ex parte affecta in uenas irrepit. Dein
de produnt se inflammatae sedis indicia, tam-
diuque durant eiusmodi febres, quandiu cau-
sæ persistant, neque enim ut alia criticis die-
bus finiuntur.

C U R A T I O.

HArum febrium curatio pro cuiusq;
speciei differentia varianda est. Quæ
enim à vehementi inflammatione oritur,
maiore ea alteratione, ratione febris gra-
uioris, quàm lenta indiget: Cibus parcius
etiam exhibendus est. Epithemata, aut il-
litus congrui parti affectæ admouendi, a-
lij ab alijs in mitioribus febribus inducē-
dis. Deniq; ut phlegmone interna, curan-
da est. Quæ etiam si communem cū alijs
curam

curam ratione obstructionis postulet, minus tamen calidis & dissolventibus medicamentis hic referanda est obstructio.

Harum omnium curationes peripossum tum ex superioribus continuis febribus, tum ex alijs quæ sequuntur, quarum medicamenta hic superuacaneum est repetere.

TRACTATUS TERTIVS.

De febribus intermittentibus.

INtermittens dicitur febris seu interpolata, ea, cuius accessio non perpetuò durat sed remissionem habet. Deficiens etiam à nonnullis ea dici solet. Huius tres sunt omnes differentiæ à triplici humore (earum materia) petitiæ. Tertiaria nimirum, à bile; flava, Quartana ab atra, & Quotidiana à putrida. De quibus seorsim, & primo loco de Tertiaria dicendum est.

De Febre Tertiaria exquisita.

Tertiaria febris ea dicitur, quæ tertio quoque die accessiones febriles repetit ac renouat,

Enchiridiū Chirurgicū.

Tertiana duplex. nouat interiecto inter duas accessiones uno quietis die. Hac aut exquisita est aut notha. Exquisita ex bilioso humore extra uenas putrescente suscitatur. Notha uerò ex bilis & pituitæ simul putrescētium mixtione. Vtraq;

Modus generationis rigoris Tertiana.

cum rigore inuadit quem paulò post ingens consequitur calor, sed uehementiora sunt omnia in exquisita. Rigor quidem in hac febre, ut & in alijs interpolatis horror & frigus, præcedit qui hac ratione oritur. Quum materia febrilis meatus uarios, & præsertim urinarios obstruens efflorescit & agitata emittit, de se uapores qui ingrauescente motu in uentum, eumq; uiolentum transeunt, quiquidem uentus aerem nostri corporis per sensiles partes delatus, exitum sibi querens, quem illi per urinarios ductus obstructio denegat, ita concutit & exagitat, ut instar terræ motus à uentis inclusus excitati, corpus totum contremiscat. Ex qua agitatione & uehementia ingens succedit calor, eoq; feruentior, quò concussio uiolentior fuerit. Caloris autem succedentis ni tollitur obstructio & uia referantur, coëtaq; eo calore materia & resoluta, per apertos urinæ ductus rapitur. Hinc fit, ut post paroxysmum tingantur urinæ, & hypostasi multa scateant. Aer aut aut uentus iste idcirco rigidus aut frigidus est, ob

est, ob putrefactionem à qua emittitur, si qui-
dem omnis putrefactio utpote, interitum rei
adferens, frigidissima est, quoq; magis ea fer-
uet & exaltatur eò uolentius frigus indu-
cit. Sed de his, & de typi aut repetitæ acces-
sionis ratione compendij huius institutum
non patitur plura nos dicere. Itaq; in alium
tractatum aliàs à nobis edendum fauente
Deo quidquid amplius in hunc locum dici
potest reijciemus .

Huius causa materialis, bilis amara est, Cause.
Efficientes uerò sunt naturalis, concubitus
procliuius ad bilem generandam, etas con-
stans biliosissima, tempus aestiuum, & quic-
quid huic humori procreando aptum est .

Sex autem sunt indicia, quibus ea prodi Signa.
solet . Rigoris morbus qui molestissimus est
punctionis sensum inflans, urina & sudor,
quorum hoc totum corpus perfluit in paro-
xysmi recessu: Illa uerò rubore tingitur, igneæ
cuiusdam naturæ particeps. Tertium est ca-
loris qualitas ubiq; in toto corpore uehe-
mentissimi, inuauioris tamen, quàm in Causo.
Quartum ipsa symptomata, ut sitis inexhau-
sta hominem excrucians, uigilie absq; ulla
capitis grauitate. Quintum est pulsus, ilq;
uelox & uehemens in systole tamen quàm
diastole uelocior, quòd expellendorum pu-

Enchiridij Chirugici.

*tridorum,quàm refrigerij captandi maior sit
necessitas. Sextum sumitur indicium,à tem
pore, regione, etate, & quòd pura sequatur
intermissio.*

Progn. *Tertiana exquisitæ accessio duodecim ad
summum horarum spatio finitur.*

*Exquisita tertiana septem circuitibus in
dicatur, paucioribus plerunq; finitur, omni
carens periculo.*

*Tertiana excrementorum biliosorum
uomitibus, & sudoribus toto corpore fluen
tibus finiri debet.*

C U R A T I O.

EA sic curabitur ut primo loco victus
ratio tenuis instituat, quæ contrariis
viribus & qualitatibus morbi naturam op
pugnet. Idcirco conueniunt iuscula ex fri
gidis & humidis concinnata, attriplice bli
to, lapatho, cucurbita, lactuca, endiuia, o
xalide & portulaca: quæ quidem & reliqui
cibi condiri poterunt omphacio, succo li
monum mali aurei & arlius id genus suc
cis. Cremor hordei, aqua hordeacea etiã
congruunt. Cibus autẽ quatuor aut quin
que horis ante paroxysmum exhibendus.
In accessionum principio à somno æger
arcent-

arcendus est, in incremento & uigore, si urget si is, aqua fontana potandus, si uentriculo ualido est, alioqui aqua cocta aut ptisana adiecto aliquo syrupo affectui congruo qualis est uiolaceus, de succo acetosæ, de endiuia, de acetositate citri, de limonibus, granatis, portulaca agresta & aliis id genus, leniter etiam corpus fricandum est, ut meatibus apertis uapores expirent, Si tunc etiam nausea ægrum fatigat, prouocandus erit uomitus hac ratione.

R. aquæ tepidæ unc. vi. syrapi acetati, uel ipsius aceti unc. i. misceantur & bibantur: immissaque in os penna oleo intincta, aut ipsis digitis irritetur uomitus. Si molestia in intestinis aut grauitas persentiat, glande alius subducatur, aut extra paroxysmum clystere. Sub finem accessio nis sudores applicandi sunt lenibus frictionibus, potu aquæ coctæ cum modico uini albi, & uestimentis operientibus. Itē syrupo acetoso simplici, emulsione seminum communium frigidorum in aquis endiuia & acetosæ, aut balneis, temperatis boni odoris. Quietis tempore minuat, quicquid materiæ peccantis aut ferocius turgentis uidebitur, cuius sequitur formula.

LI 2 Rec.

Enchiridiū Chirurgicū .

R. tamarindorum, prunorum damasce-
norum. an. num. v. trium florum cord. an.
pug. i. iiii. feminum frigid. maiorū an. unc.
s. fiat decoctio in s. q. aquæ dum unc. iiii. su-
per sint. Expressæ & traiectæ decoctionis
R. unc. iiii. in qua dissolue cassiæ recens ex-
tractæ 3. vi. diaprūnis solutiui 3. ii. syrupi
uiolacei unc. i. fiat potus exhibendus dilu-
culo 4. horis ante cibum.

Præparetur deinceps crudior materia
in hunc modum.

R. rad. oxalidis cychorii & gram. an. un.
s. endiuæ, borraginis, buglossi an. m. i. fe-
minum cucumeris, cucurbitæ & citruli
an. unc. s. prunorum damascenorum nu.
7. fiat decoctio in s. q. aquæ dum un. ix.
super sint. In expresso & colato iure dissol-
ue syrupi uiolacei, syrupi de acetositate ci-
tri & de succo acetosæ an. un. i. s. fiat apo-
zema in tres doses quod sandalis condia-
tur. Iterabitur idem apozema, si morbus
exiget. Concocta bilis sic demum uacue-
tur.

R. rhab. 3. ii. s. in aqua stillatitia cycho-
rii, modico uini albi addito maceretur p
duodecim horas, addito cynamomi scru.
s. Expressum diluatur unc. iiii. decoctionis
tamarindorum, prunorum damascenorū
&

& iiii. seminum frigidorum maiorum, cui
incocta sunt sennæ mundatæ 3. ii. his adde
electuarii de succo rosarum 3. ii. syrupi
uiolacei ex nouem infusionibus un. i. fiat
potio ieiuno stomacho propinanda.

Quamquam uenæ sectio morbi cau-
sam non tollit, ea tamen in uasorum gra-
ui repletionem, & ad temperandum calo-
rem inducto refrigerio, necessaria est idq;
à primo ad quartum usque paroxysmū.
Post quartum enim periculose uena per-
tunditur.

Ante tamen uenæ sectionem sequenti
aut simili clystere alius proluenda est.

R. quatuor emollientium an. m. i. iiii. se-
minum frigidorum maiorū an. 3. iii. pru-
na num. ix. fiat decoctio in s. q. aquæ ad
tercias. Decoctionis Rec. lib. i. s. in qua
dissolue de casia, catholiconis an. 3. vi.
sacchari rubri unc. i. fiat clyster sine oleis.

Quo reddito uena iccoraria aut mediana
secetur, educaturque sanguis ad unc. vii.
aut ix. iuxta laborantis uires & temporis
constitutionem.

In hac etiam febre alterantibus & robo-
rantibus utendum, ut omne empyreuma-
tis aut intemperiei uestigium deleatur, &
partium robur restituatur, ne recidiam

Enchiridiū Chirurgicū.

febrim priore deteriore æger incurrat. Adhæc cōferunt conferua rosarū diarrhodon Abb. saccharum rosatum, Diamargariton frigidum, electuarium trium sandalorum, trochisci de camphora, & cætera id genus. Epithemata èt cordi & hepati admouenda, qualia quæ sequuntur.

R. aquarum stillatitiarū, cychorij, portulacæ, rosarum, plantaginis an. vnc. iij. aceti unc. j. s. in quibus soluatur rosarum rubr. trium sandalorum schoenanthi trochiscorum è camphora an. 3. j. fiat epithema hepati applicandum. Cordi uerò sequens superponatur.

R. aquæ stillatitiæ rosarum vnc. vj. aquarum oxalidis nymphææ & melissophylli an. unc. ij. sandalorum omnium, coralli rubri an. 3. j. s. caphuræ gr. v. croci scr. s. acceti 3. vj.

Symptomatis hanc febrem comitantibus ocurrentia medicamenta præscribentur in tractata de febrium symptomatis. Cæterum cum spuria tertiana ex confusione humoris pituitosi cum bilioso emergat, nullam hic illius particularem curationem instituemus, siquidem ex remediis in tertiana exquisita iam commemoratis, & ijs quæ in quotidiana curanda tradituri

dituri fumus, mixtis & compositis, facile
auxilius illi ium depromi potest.

De Febre Quartana.

Febbris quartana dicitur, quæ quarto quo- *Materia*
que die accessiones suas reperit, interie- febris
tis inter duos paroxysmos duobus quietis quarta-
diebus. Hæc ab atra bile extra uasa putre- na.
scente oritur. Est autem atra bilis duplex,
naturalis, quæ quartus est sanguinis humor
omnium aliorum crassissimus, & quasi sæx
sanguineæ molis. Altera præter naturam quæ
adusta dicitur, ex aliorum humorum, bilis
nimirum, sanguinis aut ipsius naturalis me-
lancholici exustione. Hinc emergit duplex Duplex
quartanæ species: una, quæ non aliunde sed quarta-
ex se ipsa, & humore naturali adusto susci- na spe-
tatur, & ea dicitur exquisita. Altera quæ cies.
aliî morbo prægresso succedit, spuriaque di-
ci potest.

Causæ quartanæ continens est melanco- Causa.
lia seu atra bilis extra uasa putrescens. An-
tecedentes causæ atq; etiam procataretica,
quæ cum humorem melancholicum generat,
tum etiam genitum putrefaciunt, melanco-
liam generant cibi, & potus crassioris, &
melancholici succi, quales multi sunt. Putre-

faciunt, quæ crassitiem maiorem inducunt: multitudo ipsius humoris: meatuum obstructio: facultatis expultricis impotentia: Et anni tempus ei humori partim generando partim putrefaciendo congruum .

Signa. *Signa eius sunt præcipua, quòd accessionis initio à leui horrore illa præhendit cui paulò post & sensim increescens uehementissimum frigus succedit, non illud quidem puniens & feriens, ut in tertiana sed potiùs contundens, & quasi ipsa ossa obterens humoris grauitate. Corpus totum concutitur, ex qua concussione tandem calor accenditur, minus quidem uehemens aut molestus quàm in tertiana, sed quotidiana calore ardentior. Pulsus initio languidus, tardus ac rarus, qui postea magnus ualidus, ac frequens, sed inæqualis redditur. Atq; is cessante paroxysmo; minor, rarior, & tardior naturali sentitur contra aliarum febrium naturam, quarum pulsus maior post accessionem ac frequentior remanet quàm sanitatis tempore. Urina primis quidem diebus alba, & tenuis postea uerò uaria, & mutabilis, ob materie uarietatem aut quòd ea plus minusue, in uenas penetret .*

Progn. *Æstiuæ quartanæ magna ex parte breues, Autumnales longæ, præsertim quæ hyemen*

hyemen attingunt .

*Quartana sp̃asmo superueniens bonum, Ea
ab epilepsia. mania, & melancholicis mor-
bis laborantes liberat .*

C V R A T I O .

CVrabitur hæc primò cōmoda uictus
crōne, quæ ad humidum & calidum in-
clinat, exhibendo etiam ea quæ uentrem
emolliant, nec flatuosa sint. Idcirco con-
gruunt vitulinæ carnes, hœdinæ, pullo-
rum gallinaceorum, capi, perdices & si-
miles alix, elixæ cum borragine, uiola-
ria, lupulo, melissa, adiecta lactuca. Ab-
stinendum uerò à suilla, leporina, apru-
gna, ceruina & omnibus eduljjs tenaci-
bus ac tardæ concoctionis, aut quæ re-
frigerant, & exsiccant. Vinum propina-
bitur oligophorum, aut mulsæ, aut a-
qua saccharata cum cinnamomo. Ea-
que est obseruanda uictus ratio quietis
tempore, quæque in febris primordijs
minimè attenuet aut incidat subtilius :
Qua tamen attenuante, & incidente ui-
ctus ratione in p̃gressu morbi utendum
erit, quo tempore exhiberi poterunt, cap-
pares, oliuæ conditæ, olera incidentis &

Enchiridiū Chirurgicali.

aperientis uirtutis, & id genus alia. Cauendum tamen ut tribus primis hebdomadis alio quàm tenui uictu æger utatur: Sequētibz uerò, l.beratior ob morbi longitudinem offeratur.

Secundo opportunis remediis ea oppugnabitur, quæ partim ipsi paroxysmo accommodabuntur, partim remissionis diebus exhibebuntur. Itaque rigor primū inuadens lenietur oleis, anethino, chamæmelino, rutaceo, costino cum theriaca & mithridatio, si iis spina dorsi secundum longitudinem perungatur. Pannis etiam calidisimis fouendi erunt pedes, genua, uenter & pectus. Somnus & potus prohibendi usque ad accessionis declinationē. A potu tamen si nequit æger abstinere, aqua hordei, aut saccharata aut mulsæ propinanda est, in quo dissolui poterit conserua cirsii aut buglossi aut uiolarū, quæ etiam seorsim commodè exhibebuntur. Proritandus quoque uomitus in principio aut fine paroxysmi, si urgeat nausea. Is autem prouocabitur raphano domestico & eius semine, peponis etiam radice, & urticæ semine. Item asaro & aliis id genus.

Rigitur radice raphani unc. i. s. seminis

nis eiusdem 3.iii. Terantur & affusa mulsa succus exprimatur, qui tepidus propinetur. uel,

R. aridæ radicis peponis 3.i. aut 3.i.s. teratur & ex aqua mulsa offeratur. Opportunè etiam præscribi potest uomitus post cœnam pridie accessionis iuxta Græcorum sententiam. Sub finem paroxysmi sudores & urinæ elici possunt, sed id quidem incommodè, nisi manifesta cōcoctio nis signa appareant. Elicientur autem iusculis graminis, petroselini, asparagi, rusci & syrupo de quinque radicibus, aut hydromelle diuretico: uino: albo, frictionibus, balneis potius quàm Laconico & aliis id genus.

Extra paroxysmum aluum lenientia offerantur, humores apparentur, & tandē uacuentur. Laxabitur aluus hoc aut simili clystere.

R. maluarum, mercurialis, uiolariæ betæ an. m.i. florum chamæmeli & meliloti an. pug. i.s. furfuris m. i. s. Coquantur in f.q. æquæ. Cuius Rec. lib. i.s. in qua dissolue sacchari rubri, mellis uiolacei, cassiæ recens extractæ an. un. i. olei communis unc. iii. salis parum, fiat clyster Vel loco clysteris propinetur unc. i. cassiæ recens

extra-

Enchiridiū Chirurgici .

extractæ, aut mannæ dissolutæ in iusculo prunorum damascenorum, trium florum cōmunium & oxyphœnicorum, quæ portio offeratur horis quatuor ante cibum. Deinde uacuata communi materia & excrementis, si commodum uidebitur, hoc est si hæmorrhoides aut menses fluere soliti, suppressi sunt, & niger crassusque sanguis appareat, tundatur uena sinistri brachii cum lata diductione. Sanguinis tamē modicum educatur: minus etiam sinatur exire si rubicundus & tenuis ille est. Apparentur deinde humores in hunc modum.

R. cirsi, buglosi, borraginis uiolarix lupi salictarii, idque si frænanda est attrabilis. Aut si præparanda.

R. polypodii q. seminis carthami an. un. i. lupuli, scolopendrii, fumariæ, castutæ, cirsi, an m. i. fiat decoctio in s. q. ad un. ix. Decoctioni expressæ adde. syrupi è pomis de fumaria & oxymel. simplici an. un. i. s. misceantur & adiecto ad saporem inducendum cinnamomo: fiat potio in tres doses per triduum ieiuno stomacho propinandas. Repetantur eadem poriones p. xii. aut quindecim dies si quidem melancholicus humor concoctu difficillimus ē.

Inter

Inter has autem doses intericietur: inter-
dum lene medicamentum quale est quod
sequitur.

R. catholic. 3. vi. cōpositionis hamec. 3.
i. syrupi de buglossi. & uiolacei an. unc. s.
dissoluantur in decoctionis superioris adi-
ecto sub finem epithymo unc. iiii. fiat po-
tio ieiuno uentriculo propinanda, idque
pridie semper accessionis futuræ. In mor-
bi progressu: ad humorem melius conco-
quendum, propinentur syrupi de epithy-
mo unc. iiii. syrupi acetati simpl. unc. i. ex
unc. vi. liquoris stillatitii cirsii, lupi salicta-
rii, & buglossi aut decoctionis illorum in
duas doses per biduum, adiecto modico
cinamomi ad saporem inducendum. Re-
peti poterit alio biduo idem apozema,
uel iulepus, aut sequens exhibeatur.

R. corticum rad. cappar. unc. i. s. quin-
que rad. communium maceratarum in a-
ceto an. 3. vi. cirsii, buglossi, melissæ, fuma-
riæ, cassathæ an. m. i. herbarum capill. an.
m. s. uuarum passarum glychirr. an. 3. vi.
trium florum communium, florum geni-
stæ an. pug. i. polypod. q. seminis cartha-
mi, folliculorum fennæ an. un. s. Decoquā-
tur in f. q. aquæ ad mediæ partis consum-
ptionem. Decoctionis accipe lib. i. s. aceti
passu-

Enchiridiū Chirurgicū

passulati unc. ij. sacchari & mellis an. unc. ij. fiat syrupus mediocriter coctus, cui depurato cinnamomi 3. ii. sapor & odor concilientur, hoc apozema in quatuor doses per quatrimum exhibeatur. Deinde repetatur superior purgatio, aut quæ sequitur.

R. polypodii q. seminis carthami, foliorum sennæ an. unc. s. passularum enucleatarum liquoritæ an 3. ii. epithymi sub finem decoctionis iniectionis 3. i. decoquantur in s. q. aquæ. Decoctionis R. vnc. 4. in qua dissolue cathol. 3. vi. confectionis hamech. 3. ii. s. syrupi de buglossa 3. vi. fiat potio offerenda secundo die post paroxysmum, quinq; aut sex horis ante cibum. Loco apozematum, ad quartanæ curationem magno mysterio, binas uncias aquæ agrimonii quotidie, nonnulli propinant. Iuvabit etiam hæmorrhoidas in hoc affectu aperire, ac si quæ durities uel scyrus lienē aut hepar comprimit, eorum regioni sequentia emplastra apponere.

R. diachyli magni, emplastri è meliloto, emplastri è mucilaginibus an. unc. i. pulueris tartari (seu fœcis uini aridæ) pulueris tamaricis an. 3. i. s. olei de capparib⁹ q. s. recoquantur in emplastrum quod

lenis

lien^{is} regioni superponatur. Idem in duritie hepatis conferet si detrahantur pulueres tamaricis & tartari .

Spuria quartana iisdem propemodum remediis curanda , ueruntamen humoris cum melancholia perfusi semper habenda erit ratio cui ex medicamento-
rum natura, & compositionis forma occurratur .

De Febre Quotidiana.

Quotidiana est febris interpolata à pituita extra uenas putrescente quotidie recurrens. Ea omnium aliarum febrium rarissima est quòd rarò pituita putrescat, At sæpenumero duplex tertiana affligit quotidianos motus singulis diebus repetens .

Eius causæ procatasticæ sunt, humidior, intemperies hominis, humidior etiam anni constitutio, nimia quies, otium & repletio, quæ pituitam in corpore generant. Causa coniuncta est ipsa pituita, in mesenterio, uentriculo, intestinis aut circum caua uicerum putrescens . Quæ quidem cum sit quadruplex, dulcis acida, salsa, & uitrea, hinc quotidiana species quatuor emergunt. Exquisita uerò quæ à dulci pituita oritur. Alia nothæ, &
notha

Enchiridiū Chirurgicū .

notha ex salsa, epialos ex uitrea, & lypiria ex acida: sed hæ sæpe confusa generali nomine spuriam quotidianam generant .

Signa.

Cognoscitur esse quotidiana febris, quia non primo statim die cum rigore inuadit sed processu temporis refrigerationes potius quàm rigores afficiunt. Accessio tota horarum est octodecim, cuius intermissio horarum sex, falsa quies potius quàm pura remissio est. Pulsus in ea debilis rarus summissus & parvus quod calor natiuus frigidi crassi & viscosi humoris grauitate prematur. Idem inequalis est idq; magis quàm in cæteris interpolatis febribus. Vrina tenuis & alba initio cernitur ex crudæ materiæ copia quæ obstruit, & calorem natiuum suffocat. Ea deinde rubra redditur & crassa. Alui deiectio pituitosa est liquida & cruda. Nulla urget sitis nisi à pituita salsa, nullus sudor ob materiæ crassitiem. In hac sæpe os uentriculi & hepar concoctionis imbecillitate laborāt.

Progn.

Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluantur. Febris quotidiana periculosa est: sed deterior quæ ex phlegmate uitreo: salubrior, quæ multum emittit sudoris .

Curatio.

C V R A T I O .

DExtre curabitur hæc febris, si pituitæ naturæ congruum medicamentum ac commodetur. Quum enim uariæ sunt pituitæ species: Acida attenuantem & incidentem uictus & medicamentorum rationem postulat, dulcis temperatiora omnia, falsa uerò refrigerantibus & humectantibus, cum quadam calidorum admistione corrigitur. Itaque ꝑ materiæ uarietate discernenda sunt uariarum uirtutum medicamina. In uniuersum tamen omnis quotidiana hac ratione commodè curari potest. Primò tam uictus quàm curandi ratio instituaturs ex attenuantibus & incidentibus, quorum tamen gradus obseruetur pro materiæ peccantis natura. Exhibeatur igitur primis diebus uictus tenuis, qui temporis successu plenior offeratur, ne uires ꝑsternentur, quæ ob morbi longitudinem conseruandæ sunt. Itaque conueniunt pullorum iuscula, carniū hædinarum, condita borragine sceniculi & petroselini radicibus, thymo & hyssopo. Progrediente morbo concedetur usus capparû, oliuarum, ouorum sorbiliū, ius cicerum

Mm rubro-

Enchiridiſ Chirurgici.

rubrorum & plenior uictus quàm antea. Cibi autem cinnamomo & croco condiendi. Potus ſit uel uinum tenue & oligophorum. Aut aqua mulſa cum cinnamomo. Quatuor autem aut quinque horis cibis offeratur ante paroxyſmum. Medicamenta in hoc morbo attenuent & incidunt ut dictum eſt, ſed prius materiæ cõmunes ſic educentur. Iniiciatur igitur hic clyſter.

R. iiii. emollientium furfuris in linteo ligati an. m. i. florum meliloti & chamæmeli an. pug. i. ſeminum carui & fœniculi an. unc. s. Decoquatur ad tertias in ſq. aquæ. Decoctionis R. lib. i. s. in qua diſſolue lohoc de caſſia, ſacchari rubra, mellis uiolacei an. unc. i. olei communis unc. iiii. ſalis parum, fiat clyſter ante cibum infundendus. Poſtridie exhibeatur bolus ex caſſiæ 3. vi. & diaph. 3. ii. cum ſaccharo. uel,

R. caſſiæ recens extractæ unc. i. diſſolue in decoctione graminis, aſparagi & fœniculi, adiecta ſyrupi capilli ueneris. un. i. s. hac ratione impuræ materiæ uentriculo adhærentes detergentur. Propinentur deinceps apozemata quæ erudum humorem apparent & concoquunt, quale eſt quod ſequitur.

R. v.

R.v. rad. aperientium an. 3. iii. hyssopi eupatorii, melissæ, chamædryos & fœniculi, satureiæ, an. m. s. seminum anisi & fœniculi an. 3. ii. s. fiat decoctio in s. q. aquæ ad medias. Decoctionis. Rec. unc. vi. in qua dissolue mellis rosati syrupi de quinque radicibus & syrupi, de absinthio n. unc. i. propinetur in duas doses. Iteretur idem apozema, aut sequens iulepus offeratur.

R. aquarum adianti, hyssopi, buglosi & fœniculi an. unc. ii. in his dissolue oxymel. simpl. syrupi de duabus radicibus, mellis rosati an. un. i. distribuatur in duas doses. Singulis apozematis, haustibus un. s. aromatici rosati superaddatur deglutienda. Interea si alius non fluat, repetatur superior clyster, cui adiici possunt hieræpicæ 3. iii. aut unc. s. Apparata & concocta materia sic tandem educenda.

R.v. rad. aperientium in aceto maceratarum an. 3. ii. pimpinellæ melissæ, hyssopi, angelicæ, cuscuræ an. m. s. seminum fœniculi & anisi an. 3. iii. florum borraginis & buglosi an. un. s. fiat decoctio in s. q. aquæ ad unc. 4. In expresso dissolue electuarii, indi maioris 3. ii. diaphœniconis 3. i. syrupi adianti unc. i. fiat potus. uel,

Enchiridiū Chirurgicū .

R. turbith. electi, agarici trochiscati an.
3. i. zingiberis, cianamomi an. scrup. i. infū-
dantur in uino, & in expresseione dissolu-
tur diaphœniconis uel electuarii indi 3.
ii. syrupi bizantici uel capilli ueneris unc.
i. ppinetur. Vtilissimum etiam fuerit uo-
mitu materiam prolicere, sed non ante se-
ptimum diem, & nisi indiciis concoctio-
nis quodammodo conspicuis. Tutò autē
sic prouocari potest ante paroxysmum.

R. feminis raphani, feminis attriplicis
an. un. i. s. coquatur. In s. q. aquæ ad mediæ
partis consumptionem . Decoctionis ac-
pe. unc. vi. In qua dissolue oximellis scillici-
tici (si crassior est humor) aut simplicis
(si aquosior) unc. i. s. ppinentur tepidē
paulò ante paroxysmum. Commodè etiā
urina & sudor mouebuntur iusculis fœ-
nic. asparagæ, radicis asari, acori, hyssopi,
thymi & cinamomi, adiecto syrupo capilli
ueneris, hydromelite syrupo de rad. & ui-
no albo, atq; id genus aliis . Hæc febris
quàm rarissimè missionem sanguinis po-
stulat quæ tum demum tantum decernē-
da est, idque parcè quum uenæ pituitoso
sanguine eoque putrido scatent.

Epiala autem febris & lipiria quum in
quotidianarum intermittentium sensu ha-
bean-

beantur, eandem propemodum cum superiore curationem postulant. Veruntamen quum expura pituita eæ nequaquã, sed ex aliquo etiam alio humore coniuncto constet: aptam consequentur curationem, si probè cognitis humoribus congruum medicamentum accommodetur: Eadem est febrium implicitarum ratio, quæ pro humorum natura uaria uarium etiam medicamentum exigunt.

TRACTACTVS QVARTVS.

De Febrilibus symptomaticis .

Symptomata febrem comitari solita, sunt *ingens æstus, oppressio, corporis iactatio, spirandi difficultas dolor capitis, uigiliæ delirium, sitis, linguae siccitas & nigredo, deiecta appetentia, nausea, uomitus, singultus, syncope, alui profluuium, renum atque lumborum dolor & grauitas. Interpolatas horror & rigor solent præcedere.*

Æstus immodicus ab ardore bilis putrefactæ oritur, quæ ex æstuans calidissimos uapores per omne corpus diffundit spiritus &

Enchiridiū Chirurgici .

humores uebementer exurens. Ea temperabitur decoctis ex lactuca, endiuia, portulaca, seminibus frigidis, exiphœnicis seu tamarindis & syrupis de endiuia, rosato, uiolaceo, de succo acetosæ, de portulaca, acetositate citri, limonibus de granatis agrestia, papauere & aliis id genus, fovebitur etiam spina dorsī decoctione tepida aut subfrigida ex foliis salicis, uitis, lactucæ solani cucumeris cucurbitæ & aliis id genus medicamentis: nec non epithematis, ex aquis rosarū, endiuia & oxalidis nymphaeæ plantaginis, adiectis sandalis, corallis, margaritarum fragmentis, caphura aceto & alijs id genus, cordi et hepatis arte concinnatis & appositis. Interiora uiscera in eo æstu recreabuntur, diarrhodonē Abba. electuario trium sandalorum, conserua uiolaceæ, rosaceæ, flor. nymphaeæ & alijs .

Oppressio fit à materia seu humoris copia in aliquo uiscere impacta, & per febrem in uentriculum diaphragma, & alias pectoris partes impulsæ (ex quarum partium oppressione spirandi difficultas etiam oritur) Interdum ab inflammatione iecur, & lienem exercente proficiscens, quæ omnium periculosissima est. Quæ à materie copia oritur, curabitur humoris uacuatione, cuius naturæ, congruum medicamentum accommodabitur. At
quæ

quæ à pblegmone nascitur ea non nisi extincta inflammatione, & sedato apostemate curari potest .

Lactatio corporis oppresionē comitatur, quam æger conatur excutere uel à dolore et æstu totius corporis, aut materia in uenis turgente quæ huc, & illuc euagatur cor sua malignitate laceffens. Ea etiam humorum uacuationem, æstu febrili sedato, epithematis cordi appositis & conseruis cor muniētibus reprimenda est .

Dolor capitis fit uaporibus æstuantibus à subiectis partibus in caput et menīgeselatis qui sua acrimonia, & æstu uehementiore, aut nimia copia eas capitis partes feriunt uel distrahunt. Aut ab ipsa biliosa materia sursum rapta proficiscitur, quæ etiam sæpe pbre nitidem, delirium & uigilias inducit. Curabitur hic dolor materiæ uacuatione, æstu temperato, modis superius dictis, & topicis medicamentis syncipiti et fronti appositis. Huiusmodi sunt frontalia, uel fotus aut illitus uapores retundentes & calorem temperantes. Frontalia componentur ex lactuca, papauere solano, plantagine, contusis, & appositis. Fotus fient ex succis foliorum lactucæ, salicis, aqua rosacea & aceto, illitus ex populeo unguento, oleo rosaceo, nymphææ, de sa-

Enchiridiū Chirurgici.

licibus addito opio. Præter hæc somnus inducetur, si horis matutinis propinetur unc. i. s. Syrupi de papauere ex aqua lactuæ aut succo eiusdem depurato.

Sitis inducitur quoties uentriculi tunicae, palatum & oris partes ardore inarescunt, aut quoties nitrosa pituita, & salsa iisdem partibus inhaeret. Ea in magnis ardoribus sedanda erit largo haustu frigida aliquoties per intervalla propinato, nisi imbecillo sit uentriculo æger. Alioqui decocto bordei, adiectis prunis acidis & radice oxalis is erit aquandus. Falletur sitis iure decoctæ plantaginis, aut aqua illius stillatitia uel semini- bus frigidis contusis & panno inuolutis, quæ mucillagini ex phyllio, aut aquæ rosaceæ sæpius inuerso ore contineatur, gargarismis, etiam ex aqua frigida addito aceti modico ea eludetur.

Linguae siccitas & nigredo fiunt à calidiorē halitu, & fuliginosis uaporibus, qui tandem in atram & retorridum humorem crassescunt, linguae impinguntur eamque exasperant. Ea pannis frigida aut aqua rosacea immersis uel argenteo cochleari detergetur.

Prosternitur appetentia cum alieno humore copiosius uenterculus imbibitur, quo
quasi

quasi saturatur, & uis appetendi extinguitur. Nec non ex ardore nimie qui sitim quidem inducit, sed cibi appetentiam deiecit, quam frigida potius excitat intemperies. Ea restituetur expurgato uentriculo aut calidior re eius intemperie sedata.

Nausea, & singultus hinc fiunt, quod imbuta uentriculi tunica acris, & bilioso humore tenacius impasto, & ab eo lacescit eius electionem moliantur. At uomitio fit ab humore in uentriculi capacitate natante, quæ natura ferre non potest. Eiusmodi symptomata, uentriculi deterfione & eiusdem corroboratione sedabuntur. Aut topicum hoc medicamentum in frequentiore & molesto uomitu aut nausea orificio uentriculi apponetur. Contundatur menta viridis affundendo acetum, cuius succus exprimatur, qui acris fermento exceptus in cataplasma orificio uentriculi apponatur. Idem cataplasma aliquoties mutetur, & renouetur.

Syncope seu animi deliquium accidit aut ex nimio calore suffocante aut uaporibus tetricis & malignis cor lacescantibus, aut ex orificio uentriculi prauis humoribus imbuto. Ea in ipsa accessione sedabitur, aspersa faciei aqua frigida & propinato uini optimi modico ad restituendas uires collapsas. Ex-

Enchiridiū Chirurgici .

tra paroxysmum ei medebimur deterfionibus uentriculi , & ardoris correctione , nec non uentriculum corroborantibus electuarijs & conseruis , qualia supra commemorauimus .

Alui profluuium ex bile in intestina illapsa acrimonia sua uirtutem expultricem irritantem excitatur . Aliquando tamen natura deficiente uirtus retentrix usque adeo infringitur & euacuatur ut excrementi retinendi impotens sit . Quòd etiam in sudoribus frigidis uicta natura profluentibus licet animaduertere , unde mors portenditur . In priore causa ut sistatur alui profluuium , propinabitur rhabarbarum in puluerem redactum ex aqua rosacea , plantaginis , & myrti , uel decoctum acinorum , passularum , foliorum rubi , seminis plantaginis cydoniorum , & radice aut folij symphyti . Clysteribus etiam adstringentibus huic symptomati opportunè succurretur .

Renum lumborumque dolor atque grauitas hinc inducitur , quod uena cava ijs subiecta uitiosa materia sæpius grauetur , iisque partibus incubans molestiæ & grauitatis suæ sensum cum illis communicet , quemadmodum etiam incensa ea materia ardores ijsdem locis graues exsuscitat aut eius materie portio in tenues uenas , articulos , ossa , summa corporis

ris & musculos delata , quasi membrorum
 confractionem, lassitudinem & articulorum
 dolores infert. His doloribus ut succurramus
 præter ardoris temperandi & materiæ pec-
 cantis educendæ modum. Iunabit lumborum
 & renum regionem unguento Galeni infrigi-
 dante inungere aut butyro recenti sæpius in
 aqua rosacea toto, aut oxyrrhodino eas par-
 tes fouere.

Frigus horror, & rigor interpolatis febrī
 bus propria , easque præcedentia intentione
 tantum & remissione differunt. Eorum cau-
 sa putrefactio est, ab obstructione orta , quæ
 quidem putrefactio cum sit frigida vapores
 ab ea emissæ per sensiles partes delati, æ-
 rem nostrum refrigerant & exagitant , qui
 per totum corpus penetrans omnes partes
 frigore concutit, eoque uehementius, quoniam
 a putrefactione inscitur. Curabitur autē
 aut reprimetur rigoris uolentia si oleo ruta-
 ceo, costino cum theriaca aut mithridatio to-
 ta spina dorsi calidè unguatur secundum lon-
 gitudinem, aut si è pomo colochyntidis, me-
 dulla detracta, eius loco pomum oleo anethi
 no & chamæmelino impleatur , quod super
 prunas torreatur dum olea ferueant, ex qui-
 bus tandem expresit spina dorsi perlinatur.
 Operimentis etiam, litionibus aut lateribus
 calidis

Enchiridij Chirurgici.

calidis aqua perfusis & panno inuolutis, partibus corporis extremis appositis, atq; aliis id genus fomentis, rigor facile temperatur & tandem vincitur.

Atque hæc de febribus & earum symptomatis quantum hoc compendium postulabat satis dicta sint.

F I N I S .

Patavij Apud PAVLV M Meietum.
M. D. X C I I.

